

R. 30740

Caja
A-16

Ordenaciones reales de Castilla. Por las quales paderamente se han de librar todos los pleytos civiles y criminales. e los que por ellas no se valieren. e minados se han de librar por las ordenaciones de los yndios y de los yndios. e de los corregidores e de muchos otros y faltas que por el discurso de tiempo se han de aver. e facilmente lo podran ser conocidos.

C Blosa de Abiguel de
Lifuentes, sobre las
leyes de Toro.

C Quaderno de las leyes y
nuevas decisiones, hechas
y ordenadas en la ciudad de
Toro, sobre las dudas de de
recho que continuamente so
lian y suelē ocurrir en estos
reynos : en que auita mu
cha diuersidad de opi
niones entre los le
trados de estos
reynos.

En Medina del Campo.
por Matheo y Francisco del Canto, hermanos.
M. D. L V.

Dña Juana por la gracia de Dios Reyna de Castilla, de León, de Granada, de Toledo, de Galicia, de Sevilla, de Cordova, de Murcia, de Jaén, de los Algarves, de Algezira de Sibraltar, de las islas de Canaria, señora de Vizcaya y de Astolina, princesa de Aragon y de Sicilia, archiduquesa de Austria, duquesa de Borgoña, Al príncipe don Carlos mi muy caro y muy amado hijo: y a los infantes, duques, perlados, cōdes, marqueses, ricos omes, maestros de las ordenes, y a los del mi consejo, y oydores de las mis audiencias: y a los comendadores y subcomendadores, alcajdes de los castillos y casas fuertes y llanas, y alcaldes de la mi casa y corte y chācillerias: y a todos los corregidores y asistentes, y alcaldes, y merinos, y otras justicias y juezes qualesquier de todas las ciudades, villas y lugares de los mis reynos y señorios, assi realengo como abadēgo, ordenes y behetrias, y otros qualesquier señorios y personas de qualquier condicion q̄ sean, y a cada vno y qualquier de vos a quien esta mi carta fuere mostrada, o su traslado signado de escriuano publico, salud y gracia. Sepades q̄ al rey mi señor y padre y ala Reyna mi señora madre q̄ santa gloria aya, fue hecha relacion del gran daño y gasto q̄ recebiā mis subditos y naturales, a causa de la gran diferencia y variedad q̄ auia en el entendimēto de algunas leyes de estos mis reynos, assi del fuero como de las partidas, y de los ordenamētos: y otros casos donde auia menester declaracion, aun no auian leyes sobre ello: por lo qual acaescia q̄ en algunas partes de estos mis reynos, y aun en las mis audiēcias se determinaua y sentenciava en vn caso mismo vnas vezes de vna manera, y otras vezes de otra: lo q̄ causaua la mucha variedad y diferencia q̄ auia en el entendimiento de las dichas leyes entre los letrados de estos mis reynos. Sobre esto por los procuradores de las cortes q̄ los dichos rey y Reyna mis señores touierō en la ciudad de Toledo el año q̄ passo de quiniētos y dos, les fue suplicado q̄ en ello mandassen proueer, de manera q̄ tanto daño y gasto de mis subditos se quitasse, y que ouiesse camino como las mis justicias pudiesen sentēciar y determinar las dichas dudas. Y acatando ser justo lo suso dicho, y informados del grā daño q̄ desto se recrecia: mandaron sobre ello platicar a los del su consejo y oydores de sus audiēcias, para q̄ en los casos q̄ mas continuamēte suelen ocurrir y auer las dichas dudas, vies sen y declarassen lo q̄ por ley en las dichas dudas se deuia de alli adelante guardar: para q̄ visto por ellos lo mandassen proueer como cōuiniere al biē de estos mis reynos y subditos dellos: lo qual todo visto y platicado por los de su consejo y oydores de sus audiencias: y con ellos consultado, fue acordado que deuian mandar proueer en ello: y hazer leyes en los casos y dudas de la manera siguiente.

C Prefatio.

Sicuti flagitio: um illud est magis arguendum, q̄d vltra cōmittentis personam exēplo, vel participatione alios inficit, et reatus nota cōmaculat: sic laborum inquam studio: ū ille magis cōmendandus, qui non solum exercenti, s̄ videntibus et posteris vtilitatem afferre dignoscitur. Quod non a mente diuertens, quo ad vires ferunt et dum fata sinunt, semper vsquequaq; curauit, vt aliqua vigiliarum mearum aliorum valeat extenuare labores. Deceui igitur Taurinas leges sub breui verborum compendio appostillare. Et certe verebar tātum onus humeris meis imponere: sed considendo in Dño, qui Moysi cum inuocanti respondit, vt legitur. Exo. 4. perge et ego ero in ore tuo, doceboq; quid loquaris: ausus fui certamen hoc arripere. Et si quid boni dixerō, laus ipsi omnipotenti Deo referatur: si vero aliquid indiscretum, charitatem vestrā sup

pler ego, ignorantias meas equo animo toleretis, et vicem meam si opus fuerit suppleatis. Corrigatis igitur et emendetis benigne, quae correctione et emendatione digna fuerint.

Cincipit lectura valde utilis atque preclara super nonnullas Tauri leges, per doctorem Michaellem de Cisuentes, in utraque iuris sapientia peritum composita.

Lex prima.

Primamente, por quanto el señor rey don Alonso en la villa de Alcalá de Henares era deABIL y trezientos y ochenta y seys años, hizo vna ley cerca de la orden que se deuia tener en la determinacion y decision de los pleytos y causas, el tenor de la qual es este que se sigue.

Nuestra intencion y voluntad es, que los nuestros naturales y moradores de los nuestros Reynos sean mantenidos en paz y en justicia: y como para esto sea menester dar leyes ciertas por do se librasen los pleytos y las contiendas que acaescen entre ellos: y maguer que en la nuestra corte vsan del fuero de las leyes, y algunas villas de nuestro señorio lo han por fuero, y otras ciudades y villas han otros fueros departidos, por los quales se pueden librar algunos de los pleytos. Pero por que muchas son las contiendas y los pleytos que entre los homes acaescen, y se muenen de cada dia que no se pueden librar por los fueros: por ende queriendo poner remedio conuenible a esto, establescemos y mandamos que los dichos fueros sean guardados en aquellas cosas que se vsaron: saluo en aquello que nos hallaremos que se deuen emendar y mejorar, y en lo al que son contra Dios y contra razon, y contra las leyes que en este nuestro libro se contienen. Por las quales leyes de este nuestro libro mandamos que se libren primeramente todos los pleytos civiles y criminales, y los pleytos y las contiendas que se podierē librar por las leyes deste nuestro libro, y por los dichos fueros, mandamos que se libren por las leyes de las siete partidas que el rey don Alonso nuestro visabuelo mando ordenar, como quier que fasta aqui no se halla que fuessen publicadas por mandado del rey, ni fueron auidas ni recibidas por leyes: pero nos mandamos las requerir y cōcertar y emendar en algunas cosas que complia: y assi concertadas y emendadas, por que fueron sacadas y tomadas de los dichos de los sanctos padres, y de los derechos y dichos de muchos sabios antiguos, y de fueros y costumbres antiguas de España, damos las por nuestras leyes. Y por que sean ciertas, y no ayan razon de tirar y emendar en ellas cada vno lo que quisiere: mandamos hazer dellas dos libros, vno sellado con nuestro sello de oro, y otro sellado con nuestro sello de plomo, para tener en la nuestra camara, para en lo que ouiere duda que lo concertedes con ellas y tenemos por bien que sean guardadas y valederas de aqui adelante en los pleytos, y en los juyzios, y en todas las otras cosas que se en ellas contiene en aquello que no fueren contrarias alas leyes deste nuestro libro y a los fueros sobredichos. Y por que los hijos dalgo de nuestros Reynos han en algunas comarcas fuero de aluedrio, y otros fueros, por que se juzgan ellos y sus vassallos, tenemos por bien que les sean guardados sus fueros a ellos y sus vassallos segun que lo han de fuero, y les fueron guardados fasta aqui. **O**tro si en hecho de los rieptos, sea guardado aquel vso y aquella costumbre que fue vsada y guardada en el tiempo de los otros reyes, y en el nuestro. **O**tro si tenemos por bien, que sea guardado el ordenamiento que nos agora bezimos en estas cortes para los hijos dalgo: el qual mandamos poner en fin deste nuestro libro: y por que al rey pertenesce y ha poder de ha

Albateria. l. j.

zer fueros 7 leyes, 7 delas interpretar y declarar y emendar dōde vieren q̄ cumple tenemos por bien q̄ si en los dichos fueros o en los libros de las partidas sobredichas, o en este nuestro libro, o en algunas leyes de las que en el se contienen, fuere menester declaracion 7 interpretacion, o emendar, o añadir, o tirar, e mudar q̄ nos lo hagamos. E si alguna contrariedad pareciere en las leyes sobredichas entre si mesmas, o en los fueros en qualquier dellos, o alguna duda fuere hallada en ellos o algun hecho porq̄ por ellas no se pueda librar q̄ nos que seamos requeridos sobre ello por que hagamos interpretacion 7 declaraciō o emienda do entēdiēremos que cumple, o hagamos ley nueva la que entendieremos que cumple sobre ello, por que la justicia y el derecho sea guardado, empero biē queremos 7 sofrimos que los libros de los derechos q̄ los sabios antiguos hizieron, q̄ se lean en los estudios generales de nuestro señorio, porq̄ ha en ellos mucha sabiduria: y q̄remos dar lugar que los nuestros naturales sean sabidores y sean por ende mas hōzrados. Y agora somos informados q̄ la dicha ley no se guarda ni exēcuta enteramente como deuia y por que nra intencion y voluntad es q̄ la dicha ley se guarde y cūpla como en ella se contiene. Ordenamos y mandamos q̄ todas las nras justicias de estos nros reynos y señorios, ansī de realengos y abadengos como de ordenes y bectrias, y otros señorios q̄lesquier de q̄lquier calidad q̄ sean. q̄ en la dicha ordenaciō de decision y de terminacion de los pleytos 7 causas guarden 7 cumplan la dicha ley en todo y por todo segun q̄ en ella se contiene: y en guardando la 7 cūpliendo la en la dicha ordenacion 7 decision y determinaciō de los pleytos y causas, assi civiles como criminales, se guarde la orden siguiente: que lo q̄ se pudiere determinar por las leyes de los ordenamientos y prematicas por nos hechas, y por los reyes donde nos venimos y los reyes que de nos vinieren en la dicha ordenacion y decision y determinacion se sigā 7 guarden como en ellas se contiene, no embargante quo contra las dichas leyes de ordenamientos y prematicas se diga y alegue que no son vsadas ni guardadas, y en lo que por ellas no se pudiere determinar. Mandamos que se guarden las leyes de los fueros, ansī del fuero de las leyes como las de los fueros municipales, que cada ciudad o villa o lugar tuviere, en lo que son o fueren vsadas 7 guardadas en los dichos lugares, 7 no fueren cōtrarias a las dichas leyes de ordenamientos 7 prematicas, assi en lo que por ellas esta determinado, como en lo que determinaremos adelante por algunas leyes de ordenamientos 7 prematicas, y los reyes que de nos vinieren: ca por ellas es nra intencion y voluntad que se determinen los dichos pleytos 7 causas, no embargante los dichos fueros, 7 vso 7 guarda dellos, 7 lo que por las dichas leyes de ordenamientos 7 prematicas 7 fueros no se pudiere determinar. Mandamos que el tal caso se recurra a las leyes d̄ las siete partidas hechas por el señor rey don Alfonso nuestro progenitor: por las quales en defecto de los dichos ordenamientos, prematicas y fueros: mandamos que se determinen los pleytos y causas, assi civiles como criminales, de qualquier qualidad o quantidad que sean: guardando lo que por ellas fuere determinado, como en ellas se contiene: aun que no sean vsadas ni guardadas: y no por otras algunas. E mandamos que quando quier que alguna dubda ocurriere en la interpretacion y declaracion de las dichas leyes de ordenamientos y prematicas 7 fueros, o de las partidas, que en tal caso recurran a nos y a los reyes que de nos vinieren para la interpretacion y declaracion de ellas: por que por nos vistas las dichas dubdas, declararemos 7 interpretaremos las dichas leyes como conuiene al seruicio de Dios nuestro señor, 7 al bien de nuestros subditos y naturales, y ala buena administracion de nuestra justicia. E por quanto nos ouimos fechas en la villa de Madrid, el año que passo de

nouenta y nueue, ciertas leyes y ordenanças, las quales mandamos que se guardassen en la ordenacion, y algunas en la decisiõ de los pleytos y causas en el nuestro consejo y en las nuestras audiencias: y entre ellas hezimos vna ley y ordenança que habla cerca de las opiniones de Bartolo y Baldo y Juan andres y el Abad: qual dellas se deue seguir en duda a falta de ley: y por que agora somos informados que lo que hezimos por estoruar la prolixidad y muchedumbre de las opiniones de los doctores, ha traydo mayor daño y inconueniente: por ende por la presente reuocamos, cassamos, y anulamos en quanto a esto, todo lo contenido en la dicha ley y ordenança por nos hecha en la dicha villa de Madrid: y mandamos que de aqui adelante no se use della, ni se guarde ni cumpla, por que nuestra intencion y voluntad es q̄ cerca de la dicha ordenacion y determinacion de los pleytos y causas solamente se haga y guarde lo contenido en la dicha ley del señor rey don Alfonso, y en esta nuestra.

¶ Ley. ii. La glosa de la qual va inserta en la glosa de la ley primera.

Porque nuestra intencion y voluntad es que los letrados en estos nuestros reynos sean principalmente instructos y informados de las dichas leyes de nuestros reynos: pues por ellas y no por otras han de juzgar. Y a nos es hecha relaciõ que algunos letrados nos sirven, y otros nos vienen a servir en algunos cargos de justicia, sin auer passado, ni estudiado las dichas leyes y ordenamientos y prematicas y partidas: de lo qual resulta que en la decisiõ de los pleytos y causas algunas vezes no le guardan ni platican las dichas leyes como se deue guardar y platicar: lo qual es contra nuestro seruicio. Y por que nuestra intencion y voluntad es de mandar recoger y emendar los dichos ordenamientos, para que se ayen de imprimir, y cada vno se pueda aprouechar dellos. Por ende por la presente ordenamos y mandamos que dentro de vn año primero siguiente, y dende en adelante, contado desde la data destas nuestras leyes, todos los letrados q̄ oy son, o fueren: assi del nuestro consejo, oydores de las nuestras audiencias, y alcaldes de la nuestra casa y corte, y chancillerias, o tienen o tuuieren otro qualquier cargo y adinistracion de justicia: ansi en lo realengo como en lo abadengo, como en las ordenes y behetrias, como en otro qualquier señorio de estos nuestros reynos: no puedan usar de los dichos cargos de justicia, ni tener los, sin que primeramente ayen passado ordinariamente las dichas leyes de ordenamientos, y prematicas, partidas, y fuero real.

Lex que cassat consuetudinem preteritam, an videatur
ita cassare / q̄ de nouo vltorius introduci non possit.

Lex. l. s. ibi (se diga y alegue que no son vsadas ni guardadas) Circa materiam huius. l. dubitatur vtrum per istam. l. que cassat consuetudinem preteritam: videatur ita cassare / vt vltorius de nouo introduci non possit talis consuetudo: et glosa in Clemen. Statutum: de Electio. tenet q̄ non inimo q̄ de nouo possit talis consuetudo introduci: sed contrarium tenet Bar: et communiter docto. in. l. Si mihi et tibi. §. in

legatis. ff. de legatis. j. et C. inus: et communiter docto. in. l. ij. C. que sit longa consuetu. et Bal. et docto. in. l. dudum. C. de contrahen. emptio. et ista est communis conclusio / secundum Alex. qui latius loquitur / q̄ alius. in d. §. in legatis / de quo etiam vide aliquid per Joan. Lupi de Mala. Rube. in sua repetitione cap. per verstras. fo. lxxxix. in. ij. col.

Legem secundam sequentem videatis per vos / quia claram continet materiam.

Lex. iij.

Ordenamos y mandamos que la solemnidad dela ley del ordenamiento, que el señor don Alfonso que dispone quantos testigos son menester enel testamento, se entienda y platique enel testamento abierto, que en latin es dicho (nuncupatio) agora sea entre los hijos, o descendientes legitimos, ora entre herederos estraños: pero enel testamento cerrado que en latin se dize (in scriptis) mandamos que entre uengan alomenos siete testigos con vn escriuano: los quales ayã de firmar encima dela escriptura del dicho testameto, ellos y el testador si supieren, o pudierẽ firmar et si no supieren y el testador no pudiere firmar, que los vnos firmen por los otros, de manera que sean ocho firmas, y mas el signo del escriuano. Y mandamos que en el testamento del ciego interuengan cinco testigos alomenos, y en los codicillos in truenga la mesma solēnidad que se requiere enel testamento nuncupatio. o abierto, conforme ala dicha ley del ordenamiento: los quales dichos testamentos y codicillos sino tuuieren la dicha solēnidad de testigos, mandamos que no fagan fe ni prouea en iuryzio ni fuera del.

- 1 **Q**ue solennitas requiratur in testamento in scriptis.
- 2 Testamentum in scriptis hodie fieri non potest sine tabellione.
- 3 Solennitas huius. l. an debeat seruari de iure canonico.
- 4 Solennitas huius. l. an debeat seruari in testamento facto tempore pestis.
- 5 Solennitas huius. l. an debeat seruari in testamento facto ad pias causas.
- 6 Que solennitas requiratur in testamento nuncupatio.
- 7 Inter filios eadem solennitas requiratur / que requiratur in testamento facto inter extraneos.

- 3 In testamento facto inter liberos / semper intelligitur apposita clausula derogatoria.
- 9 Que solennitas requiratur in testamento cecel.
- 10 Que solennitas requiratur in codicillis.
- 11 Testamentum per testatorem factum ad inter rogationem aliorum / an valeat.
- 12 Testes scripti in testamento / an debeant esse masculi vel femine.
- 13 Infames an sint legitimi testes in testamento.
- 14 Duo testes dicentes que fecisse testamentum cum sufficienti numero testium / an probet et an valeat testamentum si testis moriatur viuo testatore.
- 15 Testis non scriptus in testamento / an possit reificari pro testamento.

- 16 Si testator inter suos dicat se velle instituire Titium: si moriatur ab intestato / a Titio erit heres
- 17 Que solenitas requiritur in testamento facto in mari / vel in portu maris.
- 18 Tabellio an possit conficere suum testamentus propria manu.
- 19 Testamentum in scriptis / quod non valet vt testamentum in scriptis propter defectum sigillorum / an valebit: vt testamentum nuncupatiuum.
- 20 Per statutum vel consuetudinem / an possit introduci qd testam. valeat cum minore solenitate.
- 21 Testamentum factum cum minore solenitate / scilicet consuetudinem vel statutum huius civitatis / an valeat in alia civitate ubi est diversa consuetudo / et ubi maior numerus siue solenitas requiritur.
- 22 Civis huius regni an debeat testari in alio regno / servata dispositione huius legis.
- 23 Civis alterius regni testando in hoc regno / an teneatur servare solenitatem huius legis.
- 24 Que solenitas requiritur in testamento peregrinorum
- 25 Quod dicatur testamentum in scriptis: et quod dicatur nuncupatiuum.

Item l. iij. Nota ex ista l. quod ad validitatem testamenti in scriptis / requiritur qd interueniat numerus septem testium / et etiam persona tabellionis copulatiue: et hoc quando testator subscripsit nomen suum. Si tamen testator non sciat subscribere / debet adhiberi alius testis / qui pro eo se subscribat taliter qd tunc sit numerus octo testium: et etiam tabellio: et omnes isti testes cum tabellione debent subscribere nomen suum. Et si omnes subscribere nesciunt / scientes supplebunt eorum defectus et pro non scientibus subscribent. Et idem disponit tex. in l. Hac consultissima. C. de Testa. et in principi. Instituti. d. Testa. et in l. n. titu. j. par. vj. qd concordat cum l. nra / preterquam in hoc de tabellione / quod de nouo introducit per ista l. Et si testamentum alio modo fuerit factum / non seruata solenitate huius l. erit nullum per istam l. et per iura supradicta. Sed videtur qd in numero septem testium / vel octo quando testator non scit subscribere / includatur tabellio per ista l. in quantum dicit (siete testigos con vn escriuano) Sed contrarium est verius per istam l. i. quantum dicit (de manera q se a ocho firmas / y mas el signo del escriuano) De quo vide Alex. in l. Hac consultissima. i. iij. co. C. qd testa. facere pos.

Secundo nota qd hodie non potest fieri testamentus in scriptis sine eo qd interueniat tabellio per istam l. in quantum dicit (y mas el signo del escriuano) nam si debet interuenire sigillum siue signum tabellionis / infertur qd sine tabellione fieri non possit: maxime quia lex nostra cassat testamentum aliter factum sine tabellione quod est notandum. Per quod corrigi tex. in d. l. Hac consul

tissima / et in dicto prin. Insti. de Testa. et in d. lege. n. titu. j. par. vj. ubi disponitur qd tale testamentum possit fieri coram testibus / etiam non adhibito tabellione.

Sed circa premissa primo dubitatur / vtrum solenitas huius l. debeat seruari in foro canonico: et dicatur quod non: et potest esse ratio / quia de iure canonico reperitur certa solenitas in condenda testamenti statuta: vt in c. Cum esses: de Testamen. et illa in suo foro est tenenda / vt notatur per glo. et doctores in regula. n. de regu. iuris. lib. vj. in parte possessor / et bar. et doctores in l. Breuilegia C. de sacrosan. eccle. et per doctores in c. j. de noui ope. nuncia. Si tamen de iure canonico non esse statuta certa solenitas / esset recurrendum ad ius regium / et in eius defectum ad ius civile: vt tenet Gundisaluis de villa diego: in repe. c. Constitutus / de restitu. in integ. quem refert: et sequit Joann. Lupi de pala. rube. in sua repe. c. per vestras. fo. j. in iij. co. et fo. lix. i. liij. co. ante si. restat ergo conclusio / qd solenitas huius l. non debet seruari in foro canonico / in tantum qd Abb. in dicto. c. Cum esses / tenet qd ius civile / et per consequens ius regium corrigat per ius canonicum: sed salua eius pace contrarium videtur verum: quia hic non vertitur materia peccati vt teneamur stare iure canonico / per ea que notat glo. in dicta regula. n. et bar. in dicta l. preuilegia / et doctores in dicto. c. j. de noui ope. nunci. vide Abb. in c. qd clericis / de foro competiti.

Secundo dubitatur / vtrum solenitas huius l. debeat seruari in testamento facto tempore pestis. et bal. in l. si. in. fi. col. C. de testam. tenet qd non: imo qd tunc sufficiat minor solenitas: si copia testium haberi non potuit. Sed contrarium sentit bar. in l. ff. de bonorum. poss. ex testamento militis / et ange. in l. Constituitur. §. Codicilli. ff. de iure codicillio / et pau. de ea. et fulgo. et alex. in dicta l. fi. C. de testa. et ista est communis opinio. Pro qua conclusione est tex. in l. nostra / in quantum loquitur nimis generaliter: quod tamen intellige verum / preterquam in illis qui remanserunt tempore pestis in ciuitate ad rempublicam administrandam: qd isti bene possunt testari cum minore solenitate: vt tenet alex. in dicta l. fi. C. de testa. Item limita istam l. in illis qui existunt in bello / qui possunt iure militari testari cum minore solenitate: vt est casus i. d. l. ff. de bonorum. poss. ex testamento militis. et in l. iij. titu. j. par. vj. de quo vide per alex. et doctores in d. l. fi. C. de testa. Item limita in rusticis personis: vt est casus in l. fi. C. de testamentis / qui possunt testari cum solo numero quinque testium etiam in scriptis / vt tenet glo. et doctores ibi. Sed tu hodie videtur de tex. notabilem in l. vj. titu. j. par. vj. que dicit

q̄ illa. l. finalis duntaxat habet locum in testa-
mento nuncupatio/non tamen in testamento
in scriptis: quia omnes testes non sunt literati.
Et sic secundū hoc rusticus testādo in scriptis
tenetur seruare solēnitatem huius. l. alias non
ualebit testamentum per. d. l. partite: ad qd̄ bñ
facit lex nostra in sua gñalitate: et ita practica.
l. 3. predicta. l. partite in sui principio videatur
statuere cōtrarium: quia in fine dicit (non deue-
ser hecho en poridad: antes lo deue hazer leer
paladinamēte) et illud principū debz̄ intelligi/
qñ omnes testes sunt literati: et finis/ qñ sunt il-
literati. Sed quicquid sit in practica seruatur di-
spo. nre legis tam in ciuilibus quam in rusticis
generaliter prout iacet: et ita vidi plura testa-
menta cassari.

5. ¶ Tertio dubitat/ vtrum solēnitas huius. l. de-
beat seruari in testamento facto ad pias causas:
et dicatis q̄ non: vt est rex. in. c. Cū esset/ et in. c.
Relatū: et. j. d. testa. et tenet expresse abb. et. do.
in. d. c. Cū esset. et Bar. et. docto. late in rep. l. j.
C. de sacrosan. ecc. Et sic scōm hoc testamētū
in scriptis respectu pie cause valebit licet solē-
nitas huius. l. non seruatur: et q̄ solēnitas requi-
ratur in tali testamento ad pias causas: vide p̄
specula in ti. de instrumē. edictio. §. cōpendiose
in. v. co. et per bar. et doctores in. d. l. j. C. de sa-
crosan. eccle. et per abb. in. d. c. Cū esset. ¶ Et
q̄ dicatur pia causa/ vide bar. et docto. in. d. l. j.
C. de sacrosan. eccle. ¶ Et an anullat testamē-
tum factus ad pias causas. non seruata solēni-
tate huius. l. si testator reconualescit: vide per
bar. ibi. Circa qd̄ nota q̄ testamentus factū ad
pias causas/ tollit primum testamētū solēne re-
spectu pie cause: vt tenet H̄ au. de Ca. in consi.
ccclxiij. in. ij. volu. vbi dicit q̄ in tali testamēto
ad pias causas mulier potest esse testis. de quo
vide alex. in. l. si. in. fi. co. C. de codicillis. Prē est
sciendum/ q̄ si testator moriatur antequā per-
ficiat siue cōpleat testamētū/ talis dispositio im-
perfecta nō valet: etiā quo ad pias causas/ per
rex. in. l. si ita scriptū. ff. de legatis. l. in quātū di-
cit/ et hoc ante impletū. Et ita tenet specu. in ti.
de instru. edl. d. par. cōpendiose in. v. co. et Bal.
in. l. Hereditas. C. d̄ his quibz̄ vt indig. et pau.
de ca. in. l. Hac cōsultissima. par. at cū humana
C. qui testa. face. pos. et in cōsilio. ccs. in. ij. volu.
d̄ quo vide Sūmā angelicā i pre Legatū. el. ij.
in. iij. co. in ver. vtrū ex defectu. fo. ccxcv. qd̄ p̄-
cedit etiā si testator habēs scripturā puatā corā
testibus dixisset/ q̄ talē scripturam volebat esse
suum testamētū tñ q̄ volebat testamētū cōde-
re corā tabellione et testibus quos iussit vocari:
ex quo cōstat nolle d̄ p̄senti testari: qz̄ licet p̄mo
dixerat se facere testamētū/ tñ nō p̄māsit in ea

dē voluntate in quantū dixit q̄ volebat testamē-
tus facere corā tabellione: p̄pterea tale testamē-
tum nō valebit etiā ad pias causas/ vt tenet ex-
presse H̄ au. de Ca. in consi. ccclxv. in. ij. volu.
¶ Quarto dubitatur/ q̄ solēnitas requiratur in
cōdendo testamento nuncupatio. Circa qd̄ bre-
uiter dicit q̄ d̄ iure ciuili requiritur numerus septē
testium/ vt est casus in. l. Hac cōsultissima. §. p̄
nuncupationē. C. de testa. hodie tñ standū est
dispositioni. rex. in. l. j. tit. ij. lib. v. ordina. rega.
que per. l. nostrā confirmatur. Anum tamē no-
ta circa intelligentiam illius. l. q̄ etiam potest
quis testare nuncupatiue corā testibus sine ta-
bellione: licet sit in loco in quo facillit potuisset
tabellio adhiberi: vt est casus in. d. par. p̄ nūcu-
pationē: et hoc vult dicere rex. i. d. l. j. in fine/ in
quantū dicit (p̄ mādamos otrosi q̄ vala el testa-
mēto q̄ fuere hecho cō buenos testimonios) Sz̄
tūc requiritur numerus septē testium/ alias nō va-
leret p̄ dicta iura. Circa qd̄ est notādū/ q̄ testa-
mentus nuncupatiū in scriptis redactū debet
per tabellione testatori et testibus legi/ alias nō
valet: vt tenet glo. notabl̄ in. l. fidei commissā.
par. quotiens. ff. de legatis. ij. et tenet Sal. in.
l. Hac cōsultissima. par. ex imperfecto. C. de te-
sta. et in dubio nunqz̄ presumitur lectum si hoc
in ipso testamento non exprimat: vt tenet glo.
notabilis in. d. par. quotiens: que ad hoc est mi-
rabilis sedz̄ Bal. in. l. statutus/ in prin. C. d̄ sen-
tētijs ex periculo reci. Et ideo tabellio sit cari-
us in condendis testamētis. Anus tñ est q̄ pōt
probari p̄ duos testes/ testamentus esse lectum
testatori et testibus: vt tenet Bal. et doctores in
l. si C. de bono. poss. scōm tabulas.

7. ¶ Quinto dubitat/ q̄ solēnitas requiratur in testa-
mento facto inter liberos. circa qd̄ dicit q̄ de iure
ciuili requiritur numerus duoz̄ testium: q̄ sufficiūt
ad validacionē: vt ē rex. l. d. l. Hac cōsultissima
par. ex imperfecto. C. de testa. et i. l. vñ. ti. j. par.
vñ. Hodie tñ eadē solēnitas requiritur in testamē-
to facto inter liberos/ q̄ requiritur in testamēto fa-
cto inter extraneos/ per istā l. in quantum di-
cit (agoza sea entre hños o descēdiētes/ ora en-
tre herederos estrānos) Sz̄ certe dispositio. l.
nre in hoc loquitur duntaxat in testamento nun-
cupatio: p̄pterea dubitatur vtrū erit idem in
testamento in scriptis facto inter liberos/ vt in
eo requiratur eadē solēnitas q̄ requiritur in facto
inter extraneos. Et videt q̄ nō cū lex nra sit cor-
rectoria/ et ideo non extēdenda. Cū ergo loq̄-
tur in testamento nuncupatio/ nō debet extē-
di ad testamentum in scriptis: qz̄ erubescimur
qñ sine lege loquimur: cum ergo lex non dicat:
nec nos dicere debemus. vt in. l. illam. C. d̄ col-
la. Contrarius tñ credo verius per generalita

tem. huius l. Ergo loquitur generaliter ita generaliter debet intelligi: vt in l. de precio. ff. de publicia. Item qd testamentum nuncupatiuum in scriptis inter filios factum equiparatur: vt notatur per glo. et docto. in d. par. ex imperfecto: et in equipatis dispositum in vno: ceterum dispositum in reliquo: vt in l. Illud. in pr. ff. ad l. aq. l. et in c. Traslato. de constitu. Item qd est eadem ratio imo fortior ratio in testamento in scriptis qm in nuncupatiuo cum magis facilliter possit falsitas fabricari. Item qd clausula in medio posita / de termina. pariformis precedens et sequentia vt in l. in par. filii. ff. de lib. et posthumis: et notat in c. ante pe. de appell. s. clausula ista ponitur in medio inter testamentum nuncupatiuum / et inter testamentum in scriptis / igitur etc. Et ita quod rite praticatur et bene.

8 **C**irca qd nota qd in tali testamento facto inter liberos semper intelligitur apposita clausula derogatoria licet expresse non dicatur. Et ideo ad hoc vt tale testamentum rumpat per alium / oportet fieri mentionem de illo in ultimo testamento per text. in auct. hoc inter liberos. C. de testa. qd intelligitur verum propter qd si vltimum testamentum fieri etiam inter liberos per rationem dicte auct. de qua materia vide late per Barto. et docto. in l. si quis in p. in. ff. de legatis. iij.

9 **I**tem et sexto dubitatur / qd solenitas requiratur in testa. ceci. Circa qd breuiter dicitur qd de iure civili cecus utroque oculo carens / non potest testari in scriptis / sed nuncupatiue dicitur cum numero septem testium / et etiam coram tabellione: vt est casus in l. Hac consultissima. C. qd testa. facere pos. Et si tabellio reperiri non possit / debet loco eius alius testis adhiberi: vt ibi dicitur: et ideo notatur in par. cecus. Insti. quibus non est pmissa. testa. Et ideo disponitur de iure partitaram: vt est text. in l. xiiij. ti. j. pa. vj. Hodie tamen de iure isto cecus potest testari nuncupatiue / cum solo numero quinque testium: vt disponitur per l. nam: et intelligitur de ceco utroque lumine carete: cecus tamen est de ceco monoculo id est vno oculo tamen carete: quia talis potest testari sicut quilibet alius: vt est text. in l. frater. C. de excusatio. tuto. et notatur per glo. et d. i. d. par. cecus: et sic remanet conclusio qd oino cecus olim nec hodie / non poterat nec potest testari in scriptis. Hodie tamen potest testari nuncupatiue coram quinque testibus. Sed circa premissa dubitatur utrum ista quinque testes debeant subscribere nomen suum ad validitatem testamenti: et videtur qd non: quia l. nam hoc non dicitur / ergo nec nos dicere debemus: vt in l. illa. C. de colla. Contra rium tamen videtur verius: nam certum est qd de iure civili requiritur qd testes in tali testamento se subscribant: vt notatur in d. l. hac consultissima

et etiam de iure partitaram vt in d. l. xiiij. Et licet per l. nam diminuat numerum testium tamen non diminuit subscriptio cuiuslibet testis. cum ergo non mutetur: quare stare prohibetur: vt in l. san. C. de testa. maxime quia lex noua generaliter loquens / non videtur corrigere casum particularem in corpore iuris inclisus: vt notatur per glo. in l. de curionibus. C. de silen. li. xij. et per Bal. in l. Non plures in. fi. C. de sacro. eccle. et in text. C. de iusti. C. confirmata. et per Fel. in c. sicut de hereticis. Item qd non est nouus qd lex noua declaratur et restringatur per antiquas: vt in l. non est nouum: et in l. Sed et posteriores. ff. de legibus. Si tamen omnes testes non sciunt subscribere / scientes supplebunt defectum aliorum: vt in d. l. xiiij. et etiam declaratur in l. nostra.

10 **S**eptimo dubitatur qd solenitas requiratur in codicillis. circa qd breuiter dicitur qd de iure civili sufficienti quinque testes: siue sint in scriptis codicilli siue nuncupatiue: vt est casus in l. si in fi. C. de codicillis. Et ideo disponitur de iure partitaram: vt in l. j. ti. xij. par. vj. Hodie tamen per ista. l. eadem solenitas requiritur in codicillis / qd requiritur in testamento nuncupatiue. de qua dixi supra in. iij. q. qd intelligitur vix in codicillis qd sunt nuncupatiue: si tamen fierent in scriptis / deberent quinque testes adhiberi / per text. in d. l. si in. fi. C. de codicillis: qd in hoc non corrigitur per l. nam. cum lex ista dicitur loquitur in codicillis qd sunt nuncupatiue / in quantum se remittit ad solenitatem. l. j. ti. ij. li. v. ord. rega. qd tamen loquitur et habet locum in testa. nuncupatiuo per principium nre. l. s. tunc dubitatur vix isti quinque testes debeant subscribere nomen suum ad hoc vt codicilli qd sunt in scriptis valeant: et text. in d. l. si in. fi. disponit qd sic. sed contrarius disponit text. in l. iij. ti. xij. par. vj. Hodie tamen credo qd sit ratiō determinatiōi huius. l. vt testes teneantur subscribere: qd licet loquitur in testamento. debet extendi ad codicillum per eandem rationem: vt euitet falsitas: et ita per nre teneo. et circa premissa nota qd femina potest esse testis in codicillis / s. in testa. non: vt tenet glo. in d. l. si in. fi. C. de codic. de quo vide ibi per docto. Sed ea qd dicta sunt non habent locum in codicillo facto per cecum in qd debet iterum solenitas septem testium: vt tenet glo. et cōiter. doc. in l. Hac consultissima. C. qui testa. facere pos. Hodie tamen per ista. l. sufficienti quinque testes. Et in materia tene mēti qd primus codicilli nunquam tollit per secus / nisi hoc specialiter in secundo dicitur annullado primus: vt est text. in l. iij. ti. xij. par. vj. de qua materia vide per ange. et doc. in par. posteriore insti quibus modis testa. infirmo. et per Jo. Fab. late in par. ex eo aut insti. co.

11 **O**ctauo dubitatur vtrum testamentum per testatorem factum ad interrogationem aliorum valeat vel ne.

circa qđ breuiter dici qđ aut testator fuit interro-
gatus a parētib⁹ vel amicis / et ad eorū petiti-
ōe nonnauit heredē quē ipsi nominauerūt: et
tunc nō censetur testatus: et per consequēs non
rumpitur testamentū quod antea fecerat: Aut
fuit interrogatus a tabellione: et tunc aut tabel-
lino fuit ad hoc adhibitus per testatorē: et ad ei⁹
petitionem scripsit testamentū: et postea legen-
do scripturam interrogauit testatorem si iusti-
tuebat nominatū in illa scriptura: et testator di-
xit qđ sic: et valet et tenet tale testamentū: aut ta-
bellio non fuit adhibitus per testatorem: et tūc
testamentū factū ad eius interrogationē non
valet: vt tenet Jo. Andr. in addi. ad Specu. in
tit. de testa. §. in primis / in parte quidam pile⁹.
Et idē tenet Paul. de La. in consi. cccxv. in
ij. vol. De quo vide late per Linnū / Bar. Joa.
Fab. bal. Alex. et Jas. post glo. i. l. Zuben⁹. C.
de testa. et Pau. de La. in l. hac cōsultissima. §.
at cō humana. et in l. discretis. C. qui testa. fa.
poss. Itē an valeat testamentū factū nutu auiue
do capite: vide p Bar. et Alex. in d. l. Zuben⁹
et p Bar. in l. et in epla. C. de fideico. et p Joa.
Lupi d. Mala. Ru. in d. repe. fo. xlix. i. iij. col.
cū seq. De quo etiā vide tex. in l. nutu. ff. de tes-
tatis. ij. ¶ Et an testator videatur reuocare
testamentū dicēdo: Libenter mutarem testame-
tum si auderē strigendo spatulas: vide p Bal.
et doctores in l. nostram. C. de testa. ¶ Et an
tabellio possit supplere solennitatem omīssam
in testamēto: et an tabellio puniatur propter so-
lennitatem omīssam: vide per Bal. et docto. in
d. l. Zuben⁹. C. de testa.

12 ¶ Nono dubitat⁹ an testes scripti i testamēto
debeāt esse masculi vel femine: et videt qđ suffi-
cit qđ sint femine per legē nostrā in quantū di-
cit (siete restigos) nā loquit⁹ generaliter tam in
masculis qđ in feminis: ergo gñraliter dōbet in-
telligi: vt. l. de p̄cio. ff. de publicia. Cōtrarium
tamē credo verū: nā certum est qđ de iure ciuili
regulariter femine nō possunt esse testes in tes-
tamēto vt in l. qđ testamē. §. Mulier. ff. d. testa.
et in §. testes Insti. co. ti. Et est iuris regula / qđ
lex gñraliter loquēs nō extēdit ad casus parti-
cularē in corpore iuris inclusum / nisi speciales
d̄ illo faciat mētionē vt notat⁹ p glo. in l. Sciē-
dū in prin. ff. qui satisfare cogant⁹: et dixi supra
in serr. i. q. et casus n̄ est huiusmodi: gl̄ et vñ.
Tamē est qđ femine licet nō possunt esse testes i
testa. possunt tūc esse testes in codicillis: vt nota-
tur p glo. et docto. i. l. ff. C. d. codicillis Itē pos-
sunt esse testes i testamēto facto ad pias causas
vt supra dixi l. iij. q. et vide Socinū i tracta. fal-
lētiaz in regula. cccxcix. et Jo. Fa. i §. testes. in
ff. de testa. et Floria. in l. ex. co. ff. de testibus.

13 ¶ Decimo dubitat⁹ vtrū infames possunt esse
testes i testamēto. Circa qđ dici qđ aut sunt ita-
mes infamia iuris / et nō possunt esse testes: vt te-
net Bal. Ja. et do. in l. Cūctos p̄pos / in v. co.
C. de sūma trin. et fide catho. et Alex. in l. p̄tor.
§. Cogenf. ff. de cōdō. et t̄tex. i. l. ix. ti. §. par. vj.
aut sūt infames infamia facti: et tūc dic regula-
riter qđ possunt esse testes: de quo vide oīno bal.
et Jas. in d. l. cūctos p̄pos: et latissime per Soci-
nū i tracta. Fallētiaz in regula. cccxcv. cū seq.
An tñ ē / qđ defect⁹ vñ⁹ supplet p bonā famā
aliorū: vt tenet Alex. quē videatis i. d. §. cogenf
De quo et vide Nico. Boe. in addi. ad Dinū
in regula vtilē in pri. additione de regu. iuris. li.
vj. et Hippoly. d. Mar. in singu. cxcv. et Geor.
Marā. in repe. c. Quāuis pactū in l. iij. co. de
pactis. li. vj. et vide Bal. in l. i. ff. C. de testa-
mētis: et Joā. Fab. in §. Testes / Insti. de testa.

14 ¶ Undecimo dubitat⁹ vtrū duo testes dicētes
quē fecisse testamētū cū sufficēti numero testiū
probēt et Specu. instit. d̄ instru. editio. in §. Cō-
pēditose in v. co. in ver. Quid si vñ⁹: tenet qđ sic:
et idē tenet glo. i. l. ff. C. de bonoz pos. s̄m tabu.
Et ita tenet Joā. Fab. ibi: et Bar. quē oīno vi-
de: qđ intellige vtrū qñ est d̄taxat q̄stio de solē-
nitare: secus tñ esset qñ esset q̄stio de voluntate:
qđ tūc dōbet p̄bari cū sufficēti nūero testiū: vt te-
net Bal. Sal. Alex. et Jas. ibi. ¶ An tñ est qđ
amissio siue p̄ditio instrumētī pōt probari per
duos testes / s̄m Alex. in d. l. ff. quē oīno vide.
De qđ materia vide glō. et docto. in l. testiū. C. d̄
testibus et Bar. in l. ij. in prin. in pe. co. vltra me-
diū. ff. d̄ vulga. et pupi. substi. et Hippo. de mar.
in singulari. clvj. et Oldral. oīno in cōf. cccxcij.
in fi. co. et Alex. i. l. admonēdi in xij. co. ff. d̄ iu-
re iurā. et vide oīno Jo. fab. in §. sed cū aliquis
in v. co. in fi. cū seq. insti. de testa. et ita debet in-
telligi text. in l. xxxix. j. co. ¶ Sz circa p̄missa
dubitat⁹ si fecit suū testamen. Petr⁹ in scriptis
et viuere eo vñ⁹ ex testib⁹ atē aprurā testamētī
moriat⁹ an p hoc vtilē testamētū: et specula. in
d. §. cōpēditose in v. co. mouer istā. q. et dicit qđ
de cōsuetudine valet tale testamētū. Et idē te-
net bar. in l. ij. in prin. ff. quē admo. testa. aperi.
qñ testes in tali testamēto apposuerūt sigillum
suū: et etiā tabellio p testatorē ad hoc rogatus.
Si tñ tabellio nō ireruenisset / nō valeret / sed⁹
Bart. ibi / de quo vide Socinū in tractatū Fal-
lētiaz in regula. cccxcix. et Bar. et docto. in
l. j. C. Quem admo. testa. aperi. ¶ Item quid
erit qñ testis script⁹ in testamēto dicit contēto
ta in testamēto nō esse vera: vel dicit qđ sigillū
non est suū / vel qđ non recordatur: vide per
Barro. in l. j. §. si quis neget. ff. Quem admo.
dum testamenta aperiuntur.

- 15 **¶** Duodecimo dubitat/ vtrū testis nō scriptus in testamēto possit rēstificāre pro testa. in scriptis: et Pau. d. ca. in. l. hac cōsultissima. §. p nūcupationē. C. d. testa. tenet q nō: et an possit rēstificāre/ non pro testamento/ sed contra testamentum: vide per Bar. in. d. l. j. §. Si quis neget. Quemadmo. testa. ape.
- 16 **¶** Decimo tertio dubitatur/ si testator iter vī uos dicat se vele instituire Titius. Si moriat ab intestato/ an Titius erit heres: et sic an p hoc non faciendo aliud testamentū/ videatur testator Titium instituire heredē: et Pau. de Ca. in consuet. xxx. in. ij. vol. p. rex. in. l. Paphilo. §. propositū. ff. de lega. iij. tenet q nō/ et bene.
- 17 **¶** Decimo quarto dubitat/ q solēntas reqratur in testa. facto in mari ad eius validationē: et Lepola in trac. seruitutū/ in ti. de portu/ tenet q sufficit numerus duoz testū. Qd intelligo verū si alij testes adhiberi non possint/ alias contra/ argumento tex. in. l. j. ti. ij. li. v. ordin. rega. De qua materia videatis aliquid per docto. in. l. ij. C. quemadmo. testa. aperiantur.
- 18 **¶** Decimo quinto dubitat/ vtrū tabellio possit cōficere suū ppiū testamētū sua ppria manu: et dicatis q sic: vt est rex. et ibi Bar. i. l. seru. ff. d. test. d. q vide Pau. d. ca. i. cōs. cecclij. in. ij. vo.
- 19 **¶** Decimo sexto dubitat/ an testamētū in scriptis q nō valet: vt testamētus i scriptis/ ppter defectū sigilloz/ an valebit vt testam. nuncupatiū: et Bar. in. l. ff. de iure codicilloz tenet q nō. et idē tenet Cinus in. l. hac cōsultissi. §. per nūcupationē. C. de testa. qd est verū: nisi testes audierint totā voluntatē dfuncti/ qz tūc valebit vt nūcupatiū scdōz Cinus. Pau. d. ca. alex. Jas. in. d. §. per nūcupationē: nisi cōstasset testatorē voluisse testari dntaxat in scriptis/ et nō nūcupatiue/ secundū predictos doc. quos vide.
- 20 **¶** Decimo septimo dubitat/ vtrū p statutū vlt cōsuetud. possit introduci/ q testamētū valeat cum minore solēntate: et dicatis q sic: vt tenet Spe. in ti. de instru. editio. §. cōpēdiōse/ in. vj. co. et Abb. in. c. sicut/ de pbatio. et do. in. kf. C. d. testa. et late Bar. Bal. Sal. Jas. in. l. cictos populos. C. de sum. tri. et fide catho.
- 21 **¶** Decimo octauo dubitat/ an testamē. factū cū minore solēntate sūm cōsuetud. vel statutū huius ciuitatis/ valeat i alia ciuitate vbi est diuersa cōsuetu. et vbi maior num. siue solēntas requirit: et Spec. in. d. §. cōpēdiōse/ in. vij. co. in versū. qd si de cōsuetudine mouet istā. q. et nō se inclināt in aliquā ptez. Sed Bar. Cin. Jo. fa. Bal. Sal. et Jas. in. d. l. cictos pplos tenet q tale testam. valet/ et quo ad bona alibi sita. Et idē tenet Bar. et do. in. l. ij. C. quemadmo. testa. aperi. De q vide late p Georgiū natā in repe

rislo. cle. si po. §. et qz in. ij. co. de vbor. signi. et la rissime p eūdē in repe. c. quāuis pactū d pactis li. vj. i. iij. q. pncipali. i. vj. ix. vsqz ad finē.

¶ Decimonono dubitat/ an ciuis huius regni testādo i alio regno: teneat seruare solēnt. huius. l. q ad bona i hoc regno sita. et Cinus in. d. l. cictos pplos videt tenere q nō: imo q sufficit testare sūm cōsuetudinē regni/ vbi testamē. conditur: et idē tenet ibi expresse Jo. fa. et Bar. Sal. et Jas. post Bal. ad qd et faciunt ea q dēta fuerunt in supra p. q. de quo vide Georgiū natam in dictis locis.

¶ Vigesimo dubitat/ vtrū ciuis alterius regni testādo i hoc regno teneat seruare solēnt. huius. l. et credo q sic: qz inspiciit locū testamētū p ea q dēta sunt supra p. Et qd locus debeat inspici qm moritur ab intestato: vide per Bal. in auct. oēs peregrini. C. cōta/ de successioibus.

¶ Vigesimo pmo dubitat/ q solēntas reqratur in testa. peregrino. et glo. in. auct. oēs pegrini/ C. cōi/ de successio. tenet q reqrit eadē solēntas q reqrit de iure in quolibet testamēto. Et idē tenet ibi Cinus. et Jo. fa. et sal. sed Aug. ibi quē sequit pau. de ca. i. l. nutritoribus/ co. tit. et Alex. in. l. ff. C. de testamē. tenet cōtrariū: imo q pegrinus pōt testari corā duobus testib: et ista vltima videt fauorabilior d q mafis vide tex. i. l. ij. et iij. ti. ij. li. v. ordin. rega. et vide. l. j. cū tribus seq. ti. ix. li. j. ordin. rega. et p totū tit. xliij. fo. 1. li. iij. et l. xxx. cum duabus seq. tit. j. par. vj.

¶ Vigesimo scdo dubitat/ qd dicatur testa. i scriptis/ et qd dicat testamē nuncupatiū: circa qd breuiter dic/ q testa. in scriptis/ dē qm testator testat in scriptis/ et testes ignorāt cōtenta in testa. Sz nuncupatiū dē/ qm testator corā testib: declarauerit suaz voluntatē/ taliter q testes sciū oia in testamēto cōtenta: vt colligit ex dispositiōe tex. i. §. fi. Insti. d. testa. et i. l. heredes palā in p. ff. d. testa. qd pcedit siue tale testamē. nūcupatiū sit redactuz in scriptis siue nō: vt tenet gl. in. l. hac cōsultissi. §. p nūcupationē. C. d. testa. et glo. j. l. hac cōsultissima. C. q testa. facere pos. et p ista cōclusiōe est et rex. i. l. j. et ij. ti. j. par. vj.

¶ Cū tū ē notādū q nō solū dē testam. in scriptis modo p. dicto: sz etiā qm testator nūcupauit nomē heredis/ et alia cōtēta in testamē. corā testib: sed dixit q volebat dntaxat testari in scriptis. quo casu nō dicit testari nūcupatiue. sed i scriptis: et ideo si nō seruet solēntas huius. l. testamē. erit nullū: vt tenet notabil. Cinus in. d. §. p nūcupationē et bar. in. l. ff. de iure codici. et idē tenet Jo. fa. in. §. sed cum aliquis: insti. de testa. quē oīno videatis. Et idē tenet Pau. de ca. Alex. et Jas. in. d. §. per nūcupationē quod teneatis menti.

Matéria. l. iiii.

C. Ley. iiii.

Quodammodo que el condenado por delicto a muerte civil, o natural, puede hazer testamento z codicillos, o otra qlquier ultima volúntad, o dar poder a otro que lo haga por el, como sino fuéssse condenado: el qual condenado y su comissario puedan disponer de sus bienes, salvo de los q por el tal delicto fueren confiscados, o se ouieren de confiscar, o aplicar a nuestra camara, o a otra persona alguna.

1 **D**e iure hodierno condemnati ad mortē hñt
2 testamenti factionem actiuā. Condena-
3 ti ad mortem / an habeant hodie testamenti fa-
4 ctionem passiuam. Que bona condemnato-
rum applicantur hodie fisco / statibus filijs vel
parentibus condemnati. Publicatio bono-
rum an extēdatur ad bona alibi sita: z ad que
pertineant talia bona alibi sita.

1 **I**n l. iiii. i. p. nota ex ista. l. q hodie condē-
nati ad mortē naturale habēt testa. factio-
nē actiuā: licet cōtrariū disponat de iure civilē:
vt notat p bar. l. l. q vltimo. ff. d. penis: z p tex.
z do. in auc. s. hodie. C. de donatio. inf. virū z
vxo. z in l. v. ti. v. li. iij. foro. l. z. l. xv. ti. j. par. vj.

2 **S**ed circa premissa primo dubitat vtrū pre-
dicti cōdenati habeāt hodie etiā testamenti fa-
ctionem passiuā. s. vt eis possit hēreditas vel le-
gatū relinqui. Hō cui? declaratiōe est sciēdū
q de iure civilē dānati ad mortē nō habent tes-
tamētī factionē actiuā nec passiuā: vt i. l. qdas
sunt. ff. de penis z in l. si quis mihi bona. s. si qd
plane. ff. de acqui. here. z l. l. j. C. de here. insti.
z in d. l. xv. ti. j. par. vj. Hoc p supposito ad que-
stionē premissā redeundo / videtur dicendum /
q licet cōdenati ad mortē habeāt testamētī fa-
ctionē actiuā / vt. d. est p istā l. nō tñ habeāt tes-
tamētī factionē passiuā: iō q lex ista ē correcto-
ria iuris civilis / z dñtarat pmittit cōdenatis te-
stamētī factionē actiuā: ergo nō ē extēdēda ad
passiuā / imo restringēda: vt in l. si vero. s. de vi-
ro. ff. solm. matrimo. Nec obstat tex. in s. legari
Insti d. lega. iñta glo. z in l. is. cui lege. s. si iñ-
tra gl. ff. de testa. vbi dicitur q testamētī factio
actiuā z passiuā equiparant: z in equiparatis
a iure dispositū in vno / cēset dispositū in reliq
vt in l. illud in prin. ff. ad l. equi. z in c. transla-
to / de consti. qz non semp equiparātur: naz cer-
tum est q seruus z etiā filius fa. habēt testamē-
ti factionem passiuam / non tñ actiuam: vt in l.
Filius. fa. ff. de testamen. quam tamen haberet
si procederet predicta equiparatio. Et sic pro-
nunc teneo q cōdenati ad mortē habēt testa-
menti factionem actiuam / per istam l. non ta-
men passiuam / per iura supradicta.

3 **I**n eadē. l. ibi / salvo dōs q por el tal delicto /
pro declaratiōe huius materiē est vidēdum q
bona condemnatorum applicantur fisco / z q nō
Et primo sic regula q de iure auct. bona dāna-

torum applicantur ascendentibus z descen-
dentibus condemnati vsqz in infinitū: vt i auct.
bona dānatorū. C. de bonis proscip. tamē ho-
die de iure regni vsqz ad tertium gradū tñ: vt
in l. vñ. ti. x. z in l. vj. ti. vij. z i. l. v. ti. xxxj. s. vñ
¶ Item applicant et transfuersalibus vsqz ad
tertium gradū / deficientibus ascendentibus z ds-
cendentibus: vt in d. auc. bona dānatorū. Ho-
die tamen transfuersales excluduntur / z admit-
titur fiscus eis exclusis: vt in d. l. vij. z in d. l.
v. z vj. pter qz in casu. l. ij. ti. xxxj. par. vij. Sz
tu vide tex. in l. iij. z iij. titu. iij. z in l. iij. titu.
si. l. vij. ordi. rega. z vide q infra proxime dic-
centur. Remanet ergo conclusio / q bona dā-
natorū applicant descendentibus z ascenden-
tibus vsqz ad tertium gradum: quod procedit
etiam si ille cuius bona veniunt cōfiscanda se-
ocidat: vt tenet glo. notabilis in l. si. in fi. C. d
iure fisci. lib. x. z ibi doctores / et Bar. in l. si. s.
fi. ff. de bonis eorum. z Sal. in l. j. C. de bonis
eorum / pro qua cōclusiōe est tex. in l. ix. titu.
xij. li. vij. ordi. rega. Item predicto cōclusio
procedit etiam si iudex in sentētia expresse pu-
blicet bona in casu in quo erant publicāda in
consequentiā pene: vt tenet Bal. in c. s. d pa-
ce tenēda in vsibus seu. z Odo. fre. magis clare
in l. si. C. de iure fisci. lib. x. in. iij. col. z Joā. de
Imo. in l. eius qui. s. j. ff. de testa. Limita tamē
primo predictā regulam quando non publicā-
tur omnia bona / sed dñtarat aliqua pars siue
quota bonorum: quia tunc indistincte admit-
titur fiscus exclusis descendentibus vel ascen-
dentibus: vt tenet Bal. in d. c. s. d pace tenen-
z Bal. Sal. z docto. in d. auct. bona dāna-
torum / z Joā. de Imo. z Pau. de Ca. in d. l.
eius qui: z Ang. de Bretio in suo tractatu ma-
leficiorum in glo. z eius bona publicamus fo-
lio. liij. z pro ista cōclusiōe est tex. in l. vij. tit.
x. partita. vij. licet glosa in l. j. ff. de iure fisci: z
Bar. in l. j. in. fi. ff. de bonis dāna. teneāt cō-
trarium. ¶ Secundo limita in crimine lese
maiestatis: vt in auct. vt nulli iudicium in fi-
colla. ix. z in l. quisquis. C. ad l. Julii. mage. z
in l. ij. titu. ij. par. vij. z in l. ij. titu. vij. lib. viij.
ordi. rega. Sed viderur q hoc debeat limita-
ri duobus modis.

¶ Primo modo quando filij cōmittentis tale
crimen lese maiesta. sunt emancipati: quia tñ

tales filij habebunt predicta bona fisco excluso. vt tenet glo. unica in. d. l. quisquis § emancipatio in parte non valeat que ibi non legitur per docto. & sic secundum illam glo. rex. in. d. l. quisquis cum similibus duntaxat habet locum respectu filiorum in paterna potestate existentium. Sed certe illa gl. licet in loco remoto reprobatur per Joan. ne imo. & Alexan. in. l. ex facto. § si quis rogatus. ff. ad trebe. & fundatur per glo. contrariam que communiter app. in. d. l. quisquis in parte minus que dicit qd dispositio illius. l. habet etiam locum in filiis respectu matris: sed certum est qd mater non habet filios in potestate: vt in. §. femine insti. de adoptio. ergo. &c. & ista videtur de iure verior quaz vos teneatis. ¶ Secundo modo limitatur in filiis natis ante delictum lese maiestatis commissum: quia tunc tales filij excludunt fiscum vt tenet glo. notabili in. l. diuo Marco. C. de questione. & sic secundum illam glo. rex. in. d. l. quisquis cum similibus duntaxat habet locum in filiis natis post perpetracionem delicti pro qua conclusionem facit in terminis rex. in. l. iij. in versiculo. ni in hjo qd huuo despues que hizo la traycion. ti. ix. lib. iij. ordi. rega. & est casus litteralis in. l. vj. ad. fi. ti. xxvij. par. ij. & licet rex. in. d. l. quisquis cum similibus loquatur generaliter debet tamen recipere restrictionem de habilitate: vt notatur per glo. & doct. in. l. §. C. de sacerdotan. eccle. & expedit iura iuribus concordant: vt in. l. vna. C. de inoffi. dori. & in. c. cum expediat de electio. li. vj. bene tamen credo qd fiscus non parietur tale limitatione: licet sit contra rex. in. l. non puto ff. de iure fisci: vbi dicitur qd in dubio contra fiscum est sententia: de quo vide mathe. mathesa. i. suis singularibus in singulari. lxxj. & Joan. lupe. de pala. rube. in sua repe. c. per vsas d. donatio. inter virum & vxor. fo. lxxvij. in. §. col. ¶ Tertio limita predicta regula in crimine heresis vt in auct. gasaros. C. de hereticis: & in. c. cum secundum leges de hereticis lib. vj. tñ hodie de iure partitarij filij catholici heretico non excludunt fiscum: vt in. l. ij. cum duobus seq. ti. xxvj. par. vij. tamen de iure magis nouo confiscatur medietas bonorum duntaxat: vt in. l. iij. & iij. ti. iij. & in. l. ij. in. fi. ti. vij. li. vij. ordi. rega. & in. l. iij. ti. fi. eodẽ libro. Sed predictæ leges regni sunt correcte per rex. in. d. c. cum secundum cui est scdm cum sit crimine ecclesiasticum: vt in. c. inquit

tionis. § prohibemus de here. li. vj. de quo vide de Abb. in. c. j. in pen. col. de offi. ordi. & Jo. lup. in dicta repe. fo. lxxij. in. iij. co. ¶ Quarto limita qm quis iniecerit manus in cardinales: vt in. c. felix d. penis li. vj. ¶ Quinto salit & limita predicta regulam in omnibus casibus in quibus bona ipso iure confiscantur: vt tenet Bal. in. d. c. j. in prin. in. iij. col. de pace tenen. d. quo vide doc. in. l. conuissa. ff. de publica. & ista conclusionem videtur tenere Jo. fa. in. d. auct. bona dānatorum. ad qd bene facit rex. in. l. v. titu. xxxj. par. vij. ¶ Sexto limita in descendibus vel ascendibus naturalibus tñ vel spuris qd excludit fiscus: vt est rex. notabili in. l. §. ff. d. bonis dāna. ¶ Septimo limita qm quis propter delictum condēnatur ad perdicionem omnium bonorum absqz alia pena corporali quo casu admittitur fiscus exclusis pariter: vt tenet docto. in. d. auct. bona dānatorum d. quo vide per Bal. in. d. c. j. de pace tenen. & Ange. de aretio in dicto tractatu maleficiorum in parte & eius bona publicam? i. iij. co. ¶ Octavo limita qm confiscant bona alicuius p annotationem propter eijus contumacia. vt tenet Bal. in. l. j. in. ij. co. post prin. ff. de bonis dāna. & idẽ tenet Jo. fab. & Bal. in. d. auct. bona dānatorum: & Ange. de aretio. in. d. loco. Sed Sal. in. d. auct. bona dānatorum: in. l. j. in. fi. C. de re qd reis tenet contrarium de quo vide hodie rex. in. l. vj. ti. vij. par. iij. & in pragmatice huius regni. fo. clxij.

¶ Et an publicatis bonis patris publicetur comoditas vsus fructus quā pater hz in bonis adueniens filij vide p Bar. in. l. si postulauerit. §. inbet. ff. de adulte. & Sal. in. l. si quid eriam. C. de bonis pscripto. & per Alex. & doct. in. l. si finitas. §. si de vitigalibus. ff. de dāno. in secto. ¶ Sz circa premissa dubitatur si iudex expresse in sententia dixit qd confiscabat alicuius bona in casa qd applicant filij ab ista sententia non fuit appellatum nunquid talis sententia transiit in rem iudicatam in preiudicium filiorum & Bal. notabiliter in. d. c. j. in prin. in. iij. col. de pace tenen. dicit qd non.

¶ Secundo principaliter dubitatur an publicatio bonorum extendatur ad bona sita in alieno territorio: & in casu quo extendatur ad quẽ pertineat talia bona de quo quia recipit distinctionem vide late per Bar. & do. in. l. cunctos ppos. in. fi. co. C. de sum. trini. & fide catho.

Lex. v.

¶ El hijo, o hija que esta en poder de su padre seyendo de edad legitima para hazer testamento, pueda hazer testamento como si estuuiesse fuera de su poder.

Materia l. v. r. vj.

¶ Sequitur materia l. v.

- 1 **F**ilius fami. hodie testari potest.
- 2 **D**ispositio huius. l. an debeat seruari in foro canonico.
- 3 **F**ilius fami. ad hoc vt possit testari quam etatem habere debet.
- 4 **A**dultus potest testari sine curatoris licentia.
- 5 **T**estamentum factum in pupillari etate an cōualescat aduentente pubertate.
- 6 **F**ilius fami. huius regni an possit in alio regno testari secundum dispositionem huius. l.

¶ **M.** l. v. in. pri. Nota ex ista. l. q̄ hodie qui liber filius fami. potest facere testamentū. per quod corrigitur tex. in prin. insti. quibus non est perm. facere testa. cum similibus. r̄ in l. xij. ff. j. par. vj.

¶ **S**ed primo dubitatur vtrū in foro canonico debeat seruari dispositio huius. l. cū in hoc casu de iure canonico non reperitur aliquid dispositum r̄ dicatis q̄ sic. per ea que dixi in. l. in. in prima. q. numero. ij. supra eo.

¶ **S**ecdo dubitatur quā etatē debet habere filius fami. ad hoc vt possit testari circa qd̄ breuiter dic q̄ masculus debet habere etatem quatuordecim annorū vt in. l. qua etate. ff. de testa. femina vero d̄z habere etatē duodecim ānorū vt in. d. l. qua etate. ¶ **E**t an quatuordecimus vel duodecimus annus debet esse cōpletus vel sufficiat qd̄ sit ceptus licet nondū cōpletus / vide

p̄ tex. gl. r̄ do. in. d. l. qua etate. r̄ p̄ gl. in. d. preterea insti. quibus non est perm. facere testa. r̄ in. l. ij. ff. minore. ff. de minoribus.

¶ **T**ertio dubitatur an adultus possit testari sine licentia curatoris: r̄ dicatis q̄ sic. vt tenet **Bal.** in. l. si curatorē. C. de in integrū. resti. mi. no. r̄ in. l. j. in lectura ordinaria in. iij. co. C. d. sacrosan. eccl. r̄ p̄ ista cōclusionem iudicio meo est hic tex. nam in. l. nostra disponitur q̄ filius fami. possit testari sine licentia patris sed certū est q̄ pater maiorem potestatem habet in filium q̄z curator in adultum suū cum ergo filius fami. possit testari sine licentia patris a fortiori a dultus sine licentia curatoris.

¶ **Q**uarto dubitatur an testamentum factum in pupillari etate conualidetur aduentente pubertate. r̄ breuiter dicatis quot non / vt tenet **Abh.** dicimus notabiliter in regula. ij. ff. In puberes in. j. co. in. ff. de regu. iuris.

¶ **Q**uinto dubitatur an filius fami. huius regni possit in alio regno testari mediante dispositione huius. l. circa quod breuiter dic quot aut loquimur quo ad bona existētia in hoc regno r̄ quoad illa potest testari. aut quoad bona existētia in alio regno: r̄ tunc testari non potest: vt notatur per **Bar.** r̄ **Bal.** r̄ do. in. l. cunctos pplos. C. de sum. tri. r̄ fide cath. vbi etiā **Bal.** in. xj. co. tenet q̄ filius fami. alterius regni non pōt testari in hoc regno quo ad bona alibi sita.

Lex. vj.

Los ascendientes legitimos por su orden r̄ linea derecha sucedan ex testamento r̄ ab intestato a sus descendientes, y les sean legitimos herederos como lo son los descendientes a ellos en todos sus bienes de qualquier calidad que sean en caso q̄ los dichos descendientes notengan hijos descendientes legitimos, o que ayā de recho de les heredar: pero bien permittimos, que no embargante que tengan los dichos ascendientes que en la tercia parte de sus bienes puedan disponer los dichos descendientes en su vida, o fazer qualquier vltima voluntad por su alma, o en otra cosa qual quisieren: lo qual mandamos que se guarde, salvo en las ciudades, villas r̄ lugares do segun el fuero de la tierra se acostumbra tornar sus bienes al tronco, o la r̄ayz ala r̄ayz.

¶ Sequitur materia l. vj.

- 1 **Q**ue sit hodie legitima descendentium r̄ ascendentium.
- 2 **S**ubstitutus pupillaris etiā iure isto excludit matrem cum limitationibus.
- 3 **M**ater per transitum ad. ij. vota ob nō petitiū tutorem priuatur successione cum ampliationibus r̄ limitationibus de quibus hic.
- 4 **A**n debeat legitima ascendentibus vel descē

dentibus legitimis d̄ bonis acquisitis p̄ clericis

¶ **M.** l. vj. ibi. en todos sus bienes. Nota ex ista. l. q̄ hodie oīa bona ascendentiū sunt legitima descendentiū qd̄ intellige verū p̄ter q̄z quintum bonorū p̄ tex. in. l. j. ff. r̄ in. l. ix. ff. v. lib. iij. foro l. q̄ approbatur per tex. in. l. xxvij. ff. co. d̄ quo vide que ibi dicā: per qd̄ ampliat decisio tex. in auct. nouissima. C. d̄ inofficio. testa. Secdo nota q̄ hodie oīa bona descē

dentium sunt legitima ascendenti preterquam tertium bonorum: et sic conclusio teneatis quod ascendentes possunt legare personis extraneis: et pro anima quintus bonorum duntaxat descendentes vero tertium bonorum et non ultra. de qua materia vide per docto. in d. auct. nouissima. et per Jo. fa. in §. si. insti. de seruli cogna. ¶ Et qualiter ascendentes vel descendentes succedant ad inuicem inter se videbimus in l. ix. et in l. x. infra eo.

2 ¶ In eadem l. ibi o quod apud derecho de heredar. puta quod filii sunt pupillariter substituti: ut notatur in l. precibus. C. de impube. et alijs: et in l. ij. in prin. ff. de vulga. et pupi. substi. et in l. vij. tit. v. par. vj. et sic nota quod substitutus pupillaris et iure isto excludit matrem: quod intellige verum in substitutione expressa per iura supradicta. secus tamen est in substitutione tacita pupillari quod non excludit matrem: ut notat per gl. et docto. in l. si. C. de insti. et substi. et per docto. in d. l. precibus. et per Bar. et do. in d. l. ij. in prin. ff. de vulg. et pupi.

¶ Sed ista ultima conclusio limitatur aliquibus modis: de quibus per glo. in d. l. precibus in preteriti possunt et in parte oimodo. de quo ibi per docto. et per Bar. in d. l. ij. ¶ Sed tu vide Bal. in d. l. precibus l. vj. co. vbi tene quod tacta pupillaris comprehensa in expressa vulgari excludit matrem cuius opinio reprobatur: ut per Alex. in d. l. ij. in xij. co. ff. de vulgari et pupi.

3 ¶ Item potest et verificari lex ista in matre transeunte ad secundas nuptias tutore prius filius non petito quo casu prius successione filiorum: ut in l. oem. C. ad senatusconsultum Tertullia. et l. §. si. insti. co. ff. et in auct. eiusdem penis. C. de secundis nup. quod procedit et si petierit tutorem si non reddiderit rationem administrationis: quod non sufficit sola tutoris petitio: ut est casus in d. l. oem in fi. et idem tenet ibi pau. de ca. et l. d. auct. eiusdem penis in fi. et ibi expressit se bal. in §. co. vni tamen est quod talis mater excusabitur si per errorem calculi sit minus filius solutus quam debebat ex dicta administratione. vel si propter paupertatem non potuit solvere: ut tenet bal. l. d. auct. eiusdem penis in fi. co. Item predicta conclusio procedit etiam si alij administraverint bona politorum sine decreto iudicis: ut tenet gl. notabilis l. l. §. si mater in parte nec legitime. ff. ad senatusconsultum Tertullia. ¶ Item talis mater ob non petitum tutorem excludit a substitutione pupillari si ipsa sit filius substituta. ut est tex. in d. l. oem non tamen excludit a substitutione legatarie: vel fidei commissarie: ut tenet cinus bal. et docto. in d. l. oem quod intellige in fidei commissio vel legato relicto in primis tabulis secus tamen est si relinquatur in secundis tabulis pupillaribus: quod tamen talis mater excludatur: ut tenet Bal. et pau. de ca. l. d. l. oem. et bar. in l. sciant. C. de legitimi. here. Sed hoc videtur contra id

quod dicit Bar. in d. auct. eiusdem penis in fi. vbi tenet quod talis mater non petens tutorem patitur etiam penas de quibus in l. §. C. de secundis nup. vbi tex. dicit quod mulier nubens. i. annum luctus perdit sibi relicta: sed licet docto. non dicat dicaris quod dicta lex prima ex hodie correcte per tex. in c. cum secundum apostolum de secundis nup. et in l. v. tit. j. li. v. ordina. rez et in pragmaticis huius regni. f. lxxix. Item etiam excludit a successione quod defertur filiis virtute statuti ut tenet bar. l. d. l. ij. §. et si forte. ff. ad tertullia. Item non solum prius successione filiorum legitimum et naturalium simul: sed etiam naturalium tamen per tex. in d. l. si. qui petat tuto. in tantum quod non excusatur propter iuris ignorantiam per tex. in d. l. si. qui petat tuto. Item etiam talis mulier ob non petitum tutorem excluditur a successione nepotum. ut in l. ij. §. si mater in versi. quid si nepotibus. ff. ad tertullia. Item predicta procedunt non solum respectu filiorum sed et respectu filiarum feminarum per tex. in d. l. §. si mater in versi. vtriusque et filiarum. Item predicta procedunt etiam si petat tutorem non sponte: sed coacta et compulsata per tex. in d. §. si mater in versi. quid ergo. si petijt. Item procedit etiam si talis mater non petijt curatorem filiis dari in casu quo pupillis debet dari quod quibus sit: ut in §. inter dum insti. de curato. cuz simili. per tex. in d. §. mater in versi. Sed dicendum est si quidem. Item procedit si non petijt curatorem dari bonis prima mariti de quo statit pregnas donec pariat: ut in d. §. mater in versi. quod sic pregnas. de quo vide per bal. in l. matres in §. co. C. ad tertullia. Item procedit si non petijt curatorem dari vel tutorem filius furiosus. ut in d. §. mater in versicu. quod si furiosus. Item procedit si non petijt tutores dari in locum excusati vel remoti: ut in d. §. mater in prin. et in §. si. insti. co. titu. Item procedit etiam si talis mater sit relicta tutrix in testamento. ut tenet glo. et docto. in d. l. omnium. C. ad tertullia. Item procedit etiam si pupilli habeant tutorem legitimum. ut tenet bal. et docto. in d. l. oem. et tenet bar. in d. §. mater in versi. quod si preter. glo. tenet contrarium in l. matres. C. ad tertullia. quod contra rep. quod intellige. ut per bal. in d. l. oem. et in d. l. matres: et in d. auct. eiusdem penis: et per bar. in l. ij. ff. qui petant tuto. Item procedit etiam si petierit tutores qui fuerint datif sed non administraverunt antea quam talis mater nuberet: ut tenet bal. in l. precibus in §. co. C. de impube. et alijs. et tenet Sal. in l. sciant. C. de legitimi. here. Item procedit si talis mater luxuriet post mortem mariti licet non contrahat secundum matrimonium si filii moriantur in pupillari etate non alias: ut tenet notabiliter pau. de ca. in d. l. oem. de quo vide etiam glo. et docto. in auct. sacramenti. C. quoniam mulier officio tute. ad quod bene facit quod non

Abateria. l. vi.

ta Bal. z Joā. Fa. in. d. auct. eisdē penis. Frē procedit licet talis mater ita bñ gesserit tutelā q̄ in aliquo nō erat debitor: vt tenet Bal. i. d. l. oēm. in. ij. co. z in. d. l. matres. in. ij. co. z idem Bal. in. d. l. precib⁹. in. iij. co. C. de impube. z alijs. Frē procedit etiā si talis mater in secreto cōtrahat scdo matrimoniū licet nō fuerit carnaliter cognita. nec ad domū traducta/ vt tenet Bal. in. d. l. oēm. z idē tenet Ludo. roma. i. singulari. cccviii. z Joā. lupi. de Hala. rube. in sua repe. ca. per vestras. fo. xvij. in. iij. col. Frē procedit etiā si talis mater vna die suscepit tutelam z alia die sequenti contraxit secundum matrimonium/ vt tenet Bal. in. d. auct. eisdem penis in. iij. co. in principio.

¶ Et supradicta procedunt in tantum q̄ talis mater per penitentiā non pōt moram purgare vt tenet Alex. in. l. si insulā in. xij. co. ff. de ver. oblig. z Sal. magis late in. l. sciāt. C. d. legiti. here. de q̄ vide in simili aliquid per Bar. in. l. non solum. §. morte. in. xij. co. ff. d. nont operis nuntia. ¶ Frē q̄ dicta sunt in matre habent et locū in auita vt tenet Bar. in. l. ij. in prin. l. vij. co. ff. de vulgā. z pupi. z est tex. in. d. l. ij. §. mater in vers. quid sine portibus. ff. ad senatus cōsultum tertu. z idē tenet Bal. in. d. l. precibus in. iij. col. C. de impube. z alijs.

¶ Sed circa premissa dubitatur vtruz debeat legitiama patri vt matri d. bonis acquisitis per filium clericū / de quo vide que dicam in. l. ix. in. fi. q̄. i. co. ¶ Sed conclusio supradicta limitatur aliquibus modis / z sit prima limitatio in matre que non suscepit filiorū tutelā que ob non petitum tutorem per transitu ad secundas nuptias nō priuat successione / z sic ad hoc: vt procedat cōclusio supradicta requiritur q̄ mater sit tutrix filiorum alias nō priuabit successione per tex. in. d. l. oēm. z in. d. auct. eisdē penis in quantuz dicūt si ea legitima tutela suscepta. Si ergo nō suscepit cessat dispositio, z ita tenet Bal. in. d. auct. eisdē penis in. ij. co. quod intellige verū quando talis mater expresse recusauit tutelam filiorū taliter q̄ sequenti in gradu statim cōpetebat ius administrandi tutelā alias si nō recusauit priuat successiōe. vt tenet Bar. in. l. ij. §. qd si pater. ff. ad tertulia. z idem tenet Bal. in. d. l. precib⁹ in. v. col. de quo vide per Sal. in. l. sciāt. C. de legiti. here. Sed licet tūc nō pariatu penā nō petiti tutoris i casu in quo expresse recusauit tutelā pariet tū penam priuatiōis secundo nubentiu de qua in. l. mater. C. ad tertu. vt tenet Bal. in. d. auct. eisdem penis qui vicio scriptoris allegat. l. matres. q̄ non facit ad propositum. de qua tū materia z vltimo puncto videbimus late in. l. xv. j. co.

¶ Secūdo limita quādo filij moriunt post puillarem etatē quo casu mater non priuabitur eorum successione ob non petitum tutorem: vt est tex. in. l. matres. C. ad tertu.

¶ Tertio limita quando talis mater esset minor. xxv. annoz quo casu nō priuabitur successione ob non petitum tutorem / vt est tex. in. l. si. C. si aduersus delictum: quod pcedit etiā si efficiatur maior z tempore maioris etatis contrahat secundas nup. nō petito tutore: vt tenet specula. in. ti. de restitu. in integ. §. j. in. v. col. in. fi. in vers. Sed z si mater. z idē tenet Bal. in. d. l. oēm. in. ij. co. z in. d. auct. eisdem penis: z in. d. l. p̄ci. i. iij. co. z idē Bal. i. l. qui. cōtra. C. de incestis nup. z Sal. in. d. l. fi. C. si aduersus dicitū d. quo vide Ludo. roma. in singularib⁹ suis in singulari. cccx. ¶ Quarto limita si interesset filiorum tutore non dari / vt in. l. ij. §. tractari in fi. ff. ad tertulia. z tenet glo. z docto. in. d. l. matres. C. ad tertulia. z exemplificat. vt per Alex. in addi. ad. Bar. in. l. sciāt. C. de legiti. here.

¶ Quinto limita quando filij sunt penit⁹ egeni / vt in. d. l. ij. §. si mater. ff. ad tertulia. in vers. q̄ si penitus egenis. ¶ Sexto limita quando mater fuit preueta ab alijs antea q̄ esse in mora petendi tutorem / vt in. d. §. si mater in vers. sed si forte absens. de quo vide per Bal. in. d. l. precibus in. v. co. C. de impube. z alijs.

¶ Septimo limita quādo tales filij moriuntur infra annum cōnumeranduz a tempore mortis primi mariti q̄ integer annus datur matri ad petendum tutore per tex. in. l. sciāt. C. de legiti. here. z in. d. §. institui. ad tertulia. z istā opinio nē tenet Bal. i. d. l. matres. C. ad tertulia. z idē tenet ibi Pau. de ca. z idē tenet Ange. Sal. z Pau. de Ca. in. d. l. sciāt. z Alex. in. l. si deciserit in fi. ff. qui satisfacere cogantur: vbi dicit q̄ ista est cōis opinio. licet Bar. in. l. ij. §. cōfestis ff. ad tertulia teneat contrarium. quod tū intellege verum preterq̄ si ille annus fuerit per iudicem causa cognita abreuiatus: q̄ tunc si non petierit tutorem infra termino a iudice statutu priuabitur successione: vt tenet Bal. in. d. l. matres. z in. d. l. precibus in. vj. co. C. d. impube. z alijs. Frē z secundo intellige verum preterq̄ si mater fuisset in tanta negligentia q̄ permisisset bona populozus dilapidari quo casu licet si infra annum si non petat tutorem priuabitur successione: vt tenet Bal. in. d. l. precibus in. vj. co. z Pau. de ca. i. d. l. matres. ¶ Et limitatio vij. supradicta pcedit etiā si pupilli moriantur in fine anni z tempore quo erat impossibile matrem posse tutorem petere infra annus: vt tenet Pau. de Ca. in. l. cum. stipulatus. ff. de verbo. obliga. z Alex. in. l. non oīs in. fi. p̄su. ff. si cerā

Materia. l. viij.

glo. & ibi Cuius & Joā. fa. Bal. & Sal. in. d. l. ne
 potib? & Bar. i. l. n. in pī. ff. qui petant tuto. te
 nent contrarius: ideo quia mora non petiti tu
 toris duntaxat nocet existenti in primo gradu
 preter q̄s si existens in primo gradu morat: qz
 tunc annus qui datur ad petendū tutorem per
 d. l. sciāt. incipit currere a tempore mortis pri
 mi existētis in gradu: vt tenet Bal. & Sal. in. d.
 l. nepotibus. & lati? Sal. in. d. l. sciāt. ¶ Et idē
 est si mater non petito tutore cōtraxit secūdas
 nuptias. quia tunc habetur pro mortua: & aua
 incipit tenere primū gradum a tempore cōtra
 cti matrimonij. vt tenet notabiliter Bal. in. l.
 marres. C. ad Tert. & in l. p̄cib? in. v. co. C. d. im
 pube. & alijs. S; hoc nō videt verū per ea q̄ dī

¶ Ley. vij.

¶ El hermano para heredar abinuestato a su hermano, no pueda concurrir con los
 padres, o ascendientes del defuncto.

- 1 **I**re hodierno ascendentes in successione
 descenduntium preferuntur fratribus de
 functorum.
- 2 Ascendentes inter se qualiter succedant descē
 dentibus.
- 3 Descendentes inter se qualiter succedant ascē
 dentibus.
- 1 **I**n. l. viij. Mora ex ista. l. q̄ hodie ascenden
 tes in successione descenduntium preferun
 tur fratribus defunctorum. per quod corrigi tē.
 in. l. si. cū trib? authē. ibi positi. C. ad Tertulias.
- 2 **¶** Sed p̄ declaratione huius. l. dubitat primo
 qualiter ascendentes inter se succedant descen
 dentibus. De q̄ vide distinctionem/ quam po
 nam in. l. x. infra eo.
- 3 **¶** Secundo dubitat. qualiter descendētes in
 ter se succedāt ascendētibz. Circa qd̄ breui
 ter dic̄ q̄ aut loquimur in descendētibz spu
 rijs & dic̄ vt i. l. ix. j. co. ¶ Aut in descendētibz
 naturalibz tātū & dic̄ vt in. l. x. infra. eo. ¶ Aut
 loquimur in descendētibz legitimis & natu
 ralibus: & tunc aut loquimur in filijs/ aut in ne
 potibz. In primo casu quando in filijs/ dicatis

¶ Ley. viij.

¶ Mandamos que succedan los sobrinos con los tios ab intestato a sus tios in stir
 pem y no in capita.

- 1 **F**ilius fratrum succedunt cum patris vel
 auunculis ab intestato in stirpem & non
 in capita.
- 2 Idem si ex testamento succedat.
- 3 Filius filij fratris non succedit cum fratre vel
 sorore defuncti.
- 4 Filij duorum fratrum succedunt patruo vel a
 uunculo in capita: & non in stirpem/ & idem in
 alijs in vltiori gradu positjs.
- 6 **F**ilijs fratris ex vno duntaxat latere cōiuncti pre

tra sūt vbi sūt dīcti q̄ mora non petiti tutoris
 solūmō nocet p̄mo existēti i gradu. ¶ Quarto
 dubitat si pupill? / cui erat extrane? pupillarif
 substitutus/ moriatur post annum cōnumeran
 dum a morte patris nullo ei existente vel petito
 tutore a substituto vlt a matre/ queritur ad quē
 deferatur illi? hereditas/ an ad substitutū/ vel
 ad matrē/ vlt ad neminē eoz. d. qua. q. q. latissī
 me di sputat p̄ bar. in. l. n. ff. q̄ petat tuto. ad ibi
 vidēdū vos remitto. cui? p̄clu. ibi appbat per
 Pau. de ca. i. d. l. sciāt. C. de legit. here. ¶ Itē
 & q̄nto dubitat/ a lex nra possit verificari i vxo
 re occidēte maritus. Et dicatis vt per Joannē
 Lu. de Mala. rub. in sua repetitione. ca. per ve
 stras. d. donatio. iter viri & vxo. fo. xl. i. iij. co.

q̄ tales filij equaliter succedū patribz/ nisi alī
 cui eoz sit factum prelegatū/ vel melioratō/ vt
 in authē. i successione. C. de suis & legit. here. &
 in. l. iij. titu. xij. par. vj. ¶ Aut loquimur in ne
 potibz. & tunc aut tales nepotes procedunt a pa
 tre/ & in stirpem succedūt: vt in. d. s. ita demū. &
 in. s. inter dū. & i. s. cū filijs. insti. de here. q̄ ab in
 testa. dferunt. & in. d. l. iij. tit. xij. par. vj. ¶ Aut
 nō procedūt a p̄te/ & tūc aut cōcurrūt cū filijs
 aut defuncti. & tūc succedunt in locū p̄is vlt ma
 tris in stirpē & nō in capita: vt in. d. authē. i suc
 cessione. & in. d. s. cum filijs. & in. d. l. partite.

¶ Aut cōcurrunt inter se: & tūc quilibet succe
 dit in loco sui patris vel matris in stirpem/ & nō
 in capita taliter: q̄ solus nepos vnus filij vel fi
 lie habebit tantū sicut quatuor vel quinqz ne
 potes ex altero filio vel filia: vt in. d. s. cum filijs
 in vers. Item si ex duobz filijs. & in. d. l. partite.

¶ Et idem est in pro nepotibz/ vt in. d. s. cū fi
 lijs. in vers. & quia placuit. De qua materia vī
 de meli? qz abbi per Cuius in authē. Itaqz. C.
 communia de successio. & per Jo. Fa. in. s. re
 peritis. insti. de seruilī cognatione.

fertur patro vel auunculo defuncti.
 ¶ Si q̄s dēcesserit sine descēdentibz & ascēdē. &
 sine fratribz/ & sine fratrum filijs/ superstitē vlt
 no patruo q̄ fuerat frater sui p̄is vtrinqz cone
 iunct? / & superstitē alio patruo/ q̄ fuerat frater
 sui p̄is ex vno latere tantum/ vtrinqz coniun
 ctus nō preferit cōiuncto ex vno latere tantum
 immo equaliter admittunt ad successionem.

In. l. viij. in p̄m. Mora ex ista. l. q̄ filiū fra
 trū succedūt patruo vlt auunculo cū patris

vl' auñclis ab intestato i stirpē z nō i capita z idē disponit rex. in authē. cessante. C. d. legi. he. Qd intellige verū / nisi repiret cōtraria cōsuetudo q̄ vinceret legē istā: vt in. l. cex. l. i. legibus styl.

2 **¶** In eadem lege ibi ab intestato circa delarationē huius. l. est notādum / q̄ idem erit si succedant ex testamento in dubio / puta / si instituatur a patruo vel auñculo cum patruis vl' auñclis: nā in dubio viderētur instituti in stirpē z nō in capita: nisi per testatorem aliud esset dispositus vt tenet notabiliter Jo. d. imo. in l. in rerdus. in prin. ff. de here. insti. z Alex. in n. vol. consilioz in cōsi. lv. quos refert z sequit' Nicolaus Boerij. in cōsilijs suis. in cōsilio primo. Que cōsilia sunt incorporata cū lectura Dini d. regulis in. li. vj. i. fi. lecture. qd est bene notandū in practica.

3 **¶** Sed circa pmissa dubitatur primo. vtruz filius filij fratris succedat cuz fratre vel sorore d. functi. Et dicaris q̄ nō: vt tenet pau d. ca. in. l. defun. C. ad terru. z i authē. post frēs. la. ij. C. d. legi. here. z istā cōclu. tenet ibi glosa notabilis.

4 **¶** Scdo dubitatur qualiter filij duoz fratrum inter se succedant patruo vel auñculo. Et dicaris q̄ succedunt in capita z nō in stirpē: vt in l. xij. tit. vj. li. ij. foro. l. z in. l. v. tit. xij. par. vj.

¶ Et idē est in alijs parentibus vltioris gradus per dicta iurat ita tenet C. inus Jo. Fa. z do. in authē. cessante. de legit. here. z est rex. in authē. post frēs. la. ij. co. ti. licet. bar. in. l. post cō sanguineos. s. hereditas. ff. de suis. z leg. here. z glo. in d. authē. cessante. teneant contrariuz.

¶ Tertio dubitatur vtruz filius fratris etiā ex vno tantuz latere coniuncti preferatur patruo vel auñclo defuncti. z dicaris q̄ sic: vt tenet sal. in d. authē. post frēs. in. j. co. z so. fa. l. s. fi. in. ij. co. insti. de seruil. cogna. qd est bene notandum.

¶ Bre. t. iij. nota / q̄ si aliqs moriat sine descēdētibz / z ascendētibz / z sine fratribz: z sine fratruz filijs relicto vno patruo qui fuerat fratri sui patris vtrinqz coniunctus: z relicto etiā alio patruo qui fuerat sui patris ex vno tantuz latere / nō preferitur vtrinqz coniunctus cōiuncto ex vno latere tantum / imo equaliter admittuntur ad successionem / vt tenet Bar. in. l. post cō sanguineos. s. legitima. ff. de suis z legi. here. z idem tenet Pau. de La. z ibi Alex. in ad. di. ad Bar. in d. authē. post. fratres. C. de legi. here. de qua materia vide omnino per C. inum in authē. Itaqz. C. cōmuniā de succē. z Jo. fa. in. d. s. ius. insti. de seruil. cognatione.

¶ Ley. ij.

¶ Los hijos bastardos y legitimos de qualquier calidad que sean no puedan heredar a sus madres ex testamento ni ab intestato en caso que tengan sus madres hijo, o hijos, o descendientes legitimos: pero bien permitimos que los puedan en vida, o en muerte mandar hasta la quinta parte de sus bienes: dela qual podrian disponer por su aia, y no mas, ni allende. Y en caso que no tenga la muger hijos, o descendientes legitimos aunq̄ tenga padre, o madre, o ascendientes legitimos mādamos q̄ el hijo, o hijos, o descendientes q̄ tuuere naturales, o espurios por su orden y grado les sean herederos legitimos ex testamento z ab intestato: salvo si los tales hijos fueren de dañado y punible ayuntamiento de parte dela madre, que en tal caso mādamos que no puedan heredar a sus madres ex testamento ni ab intestato. Pero bien permitimos que los puedan en vida, o en muerte mandar hasta la quinta parte de sus bienes y no mas dela que podian disponer por su anima, y de la tal parte despues que la ouieren, puedan disponer en su vida, o al tiempo de su muerte los dichos hijos y legitimos como quisieren. E mandamos que entonces se entienda z diga dañado z punible ayuntamiento, quando la madre por el tal ayuntamiento incurriere en pena de muerte natural, salvo si fueren hijos de clerigos, o frayres o freyles, o de monjas professas, que en tal caso aunque por el tal ayuntamiento no incurra la madre en pena de muerte: mandamos que se guarde lo contenido en la ley que hizo el señoz rex don Juā el primero en la ciudad de Soria que habla sobre la succession delos hijos delos clerigos.

- 1 **¶** Filius naturalis vel spurus an possit succedere matri.
- 2 **¶** Filius adulterinus an succedat matri.
- 3 **¶** Filius matris illustris an succedat matri illustri

- Filius clerici an succedat patri suo clerico. 4
- Filius clerici an succedat matri. 4
- Filius clerici natus a p̄biterati an succedat. 6
- Ne pos legitimi z naturalis clerici a succedat. 7

Abateria. l. ii.

tali aucto clerico.

8 Clericus de equitate canonica potest filio suo donare ratione alimentorum.

9 Clerico potest dotare filiam tam de iure. cano. qm. cl.

10 Dos data filie spurie per patrem clericum an possit per heredes clerici renouari vel per successores ab intestato.

11 Filius incestuosus natus ex consanguineo et consanguinea an succedat.

12 Filius clerici an succedat consanguineis patris.

13 Clericus an possit succedere filio suo spurio vel legitimo.

14 Mater an possit succedere filio spurio nato ex clerico.

15 Consanguinei filiorum clericorum an succedant predictis filiis clericorum.

16 Filius spurius an possit prescribere donata sibi a patre vel matre contra dispositionem legalem.

17 Ex bonis acquisitis per filium clericum an debeat legitima patri vel matri vel filiis legitimis.

1 **I**n l. ix. in p. i. Nota ex ista l. qd non statim descendit legitimus et naturalis filius natura. vel spurius succedit matri tam ex testamento quam ab intestato. et ideo disponit text. in l. hac pre. et in l. si spurio. ff. vii. congrua. et ideo est in nepote: ut tenet c. ius et sal. in l. si. C. de natu. libe. s. statibus filius legitimus et naturalis: tales filii naturales tamen vel spurii ex dispositione matris sunt capaces quinte partis bonorum duntaxat per ista l. si tamen non disponat de predicta quinta in nihil succedat. Credo tamen qd tales filii natura. vel spurii debeat alimentari a filiis legitimis per text. in auth. quibus mo. natu. effi. sui. s. si. colla. vii. et notat in. c. cum haberet. de eo qui duxit in matrimonio nisi quam polluit per adulter. et est etiam text. in l. vii. ti. xii. par. vi. Qd intellige verum / si tales filii non possint suis laboribus se alimentare: alias filii legitimi non tenerent eosdem alimentare / ut tenet expresse Bar. in. d. auth. quibus mo. natura. effi. sui. s. discretis. colla. vii.

2 **I**n eadem lege ibi salvo si los tales filios fuerit de dañado y punible apuntamiento: ut quia sunt precati in adulterio / qd punibile est: ut in l. quantis la. h. in fi. et i. l. grachus. C. ad. l. iulian. de adulte. et in l. lxxxi. et l. lxxxi. j. eo. et sic nota / qd filius adulterinus etiam non stantibus filiis legitimis non succedit matri preterquam in quanto duntaxat si sibi relinquatur non alias. et ideo tenet gl. Cin. fo. fa. Bal. Sal. Pau. d. La. et do. l. l. si qua illustris. C. adorphi. et glo. et doc. in. s. non nullime. in. ti. eo. tit. et est text. in l. x. cum seq. titu. xii. par. vi. de quo vide late per Cin. in auth. Prag. C. coia de successio. Sed conclusionem supradictam intellige veram preterquam si talis mater esset per vim stuprata / quo casu talis filius adulterinus non stantibus legitimis succederent: ut tenet Bal. notabiliter in. d. l. si qua illustris. Pre

et secundo intellige predictam conclusionem veram: quia talis mater tempore conceptionis filii habebat maritum viuum. Secus tamen esset si talis mater esset soluta: licet vir cum quo habuit accessum esset coniugatus: quia tunc talis filius bene succederet matri: et sic ad hoc ut filius adulterinus non succedat matri / requiritur qd adulterinum committatur ex parte matris: secus tamen est si committatur ex parte patris / quia tunc succedit: ut tenet notabiliter Sal. in. d. l. si qua illustris. Pro qd conclusionem pondero text. nrm in quantum dicit: punibile apuntamiento de parte de la madre. nam in casu nostro mater non punitur pena mortis: de qua in hac lege / cum sit soluta / et non coniugata: ut notatur in. l. j. C. ad. l. Julii. de adulte.

3 **S**ed circa premissa primo dubitatur / utrum filius spurius succedat matri illustri. De qd quia recipit distinctiones vide per doc. in. d. l. si qua illustris. et vide text. in. l. si tit. xii. par. iij.

4 **S**ecundo dubitatur / utrum filius clerici succedat patri suo clerico. Circa qd breuiter dicit qd aut talis filius est legitimus et naturalis / et succedit: ut in auth. presbyteros. C. de episco. et cle. et in auth. in successione. C. de suis et legit. here. et dixi in. l. vi. supra co. **A**ut est filius spurius. et tunc non succedit: ut in. l. xxi. ti. iij. li. j. et l. li. tit. iij. li. v. ordi. reg. et idem tenet Abb. et Prepositus in. c. cum haberet. in fi. co. de eo qui duxit in matrimonio. quam polluit per adulteri.

5 **T**ertio dubitatur / utrum filius clerici succedat matri. Et videtur qd sic per text. in l. hac pre. et i. l. si spurio. ff. vii. congrua. et ista opinio tenet Dd. talus in. l. ix. ti. v. li. iij. foro. l. s. Abb. et Prepositus in. d. c. cum haberet. tenet contrarium: dicentes / qd immo talis filius non succedit matri nec patri. et ideo tenet abb. in. c. p. venerabile. i. vii. co. qd filii sunt legitimi. et per ista conclusionem (iudicio meo) est hic text. in quantum lex ista dicit / salvo si fuerit los hijos de clergos en cuya successio mandamos qd se guarde lo contenido en la ley qd fizo el señor rey don Jn. qd est lex. xxi. ti. iij. li. j. et lex. ij. ti. iij. li. v. ordina. rega. et sic per istam. l. extenditur et ampliat dispositio illarum duarum legum / que dicunt / qd filius clerici non succedit tali patri clerico / ut habeant etiam locum in matre / ut talis filius non possit ei succedere. et per ista conclusionem pondero etiam text. in. d. l. xxi. in quantum dicit / si sus hijos heredassen sus bienes y d. sus padres. ecce qliter dicit / sus bienes. s. matris. et postea dicit / y de sus padres. et ad text. in. d. l. hac parte. et in. d. l. si spurio. videtur qd illa iura loquuntur talis filius spurius non tamen in filiis clericorum / et ista opinio de iure videtur mihi violis prima sit equior. **Q**uarto dubitatur / utrum filius clerici natus ante presb. succedat patri suo clerico. Circa qd dicit

¶ Aut talis filius fuit natus ex legitimo matrimonio et tunc succedit ea ex testamento quod ab intestato ut dixit supra l. ij. q. i. ¶ Aut non fuit natus ex legitimo matrimonio: et tunc aut tempore quo fuit natus et patrem habebat ecclesiasticum beneficium: non esset in sacris constitutus: et non succedit: quod ceteri filii clericorum. ut in Abb. in. c. p. venerabile. in pe. co. q. filii sunt legiti. et bar. in. l. in concubinato. ff. de concubinis. ¶ Aut non habebat ecclesiasticum beneficium et ceteri filii naturalis putaretur et non spurium? ut tenet gl. notabilis. in. l. impatiens. §. his illud. C. de nup. et tenet Bar. in. d. l. in concubi. de quo vide glo. et Bar. in. l. ij. C. de epis. et cler. etiaz Pau de ca. ibi. et qualiter succedat talis filius naturalis videbitur in. l. infra proxima.

7 ¶ Quidam dubitat utrum nepos legit. et naturalis clerici succedat tali aucto clerico. De quo vide Bar. et do. in. l. galli. §. qd si is. ff. de libe. et post. pu. et late p. sal. i. l. ff. C. de natura. libe. et p. abb. in. c. ex tenore. et i. c. causamq. et i. c. latoz. q. filii sunt legiti. ubi cõditer cõcludit qd talis nepos potest succedere ex testa. si instituat ab aucto: non tamen ab intestato. Quid est verum præter quod si sit natus ex filio spurio habito ex dñato coitu: quo casu non potest succedere ex testa. nec ab intestato. ut tenet bal. l. si quis incesti. C. de incest. nup. et Sal. i. l. ff. C. de natura. libe. de quo vide Hippo. d. Darillus i. singulari. c. lxxij. et motalu. i. l. x. ti. v. li. in. foro. l.

8 ¶ An tamen est filii clericorum de equitate canonica sunt capaces ratione alimentorum quod ipsis possunt donari a patre clerico ut in. c. cum haberet de eo quod dicitur in matrimonio quod polluit per adulte. et i. auct. quibus modis natura. effi. sui. §. si. colla. vñ.

9 ¶ Præter tales filii possunt a parentibus clericis dotari ut p. bar. in. l. ff. d. his quibus ut indignis et p. bar. bal. sal. et do. in. auct. ex complexu. C. d. in incestis nup. et p. bar. i. l. meus. §. duobus. ff. de legatis. ij. et in. l. §. si a socero. ff. de his qui in fraudem credi. et per Abb. in. consilio. c. xv. et in. d. c. cum haberet et Jo. lupi d. Mala. rub. in dicta sua repe. et per vestras fo. lxx. §. que videatis. et per Darthesala in notabili. c. lxxj. et per Jo. de imo. in. l. lucius §. ff. de lega. ij. facit quod notat abb. et do. in. c. peruenit de arbitris. et in. c. §. d. cohabit. clericorum. et supradicta est communis conclusio: sed sal. d. auct. ex complexu. et Alex. in. l. §. in. v. co. ff. solu. matrimonio. teneant contrarium: in tantum quod non solum talis clericus pater potest dotare immo tenetur ut tenet Darthesa. in dicto notabili. c. lxxj. et Abb. in. d. consilio. c. xv. pro qua conclusione facit tex. i. l. v. ti. xix. par. iij. Sed contra hec est tex. in. l. v. orz. §. p. naturalis. ff. de lega. ij. et doctrina bal. et sal. in. l. ff. C. de dotis promi. ubi dicitur quod pater naturalis non tenetur dotare filiam naturalem. ergo a fortiori non tenebit dotare spu-

ria. Sed dicitur quod illud est verum quod talis filia est dolens: quo casu pater naturalis non tenetur eadem dotare et ita loquitur tex. in. d. §. p. naturalis. secus tamen est si esset pauper: quia tunc teneretur ut tenet bal. in. l. nec mater. C. de iure doti. Et idem est in filia spuria ut tenet bal. et romanus in. d. l. §. ff. solu. matrimonio: ut refert ibi alex. in. v. col. In tantum quod pater tenetur dotare filiam incestuosam vel nefariam ut tenet Darthesa. in dicto notabili et abb. in. d. c. cum haberet. in. ij. co. et cimus et bar. in. d. auct. ex complexu. pro qua conclusione est tex. in. l. v. ti. xix. par. iij. et facit tex. in. l. x. infra p. r. inquam loquitur generaliter. sed bal. que ibi sequitur alex. in. addi. ad bar. in. d. auct. ex complexu. teneat contrarium. In tantum quod etiam frater tenetur dotare sororem spuriam: ut tenet abb. in. d. consilio. c. xv. quem sequitur celestus in. addi. ad bar. in. l. §. in. ij. col. in parte creditoz. C. solu. matrimonio. ¶ Et si auctus teneatur dotare nepotem spuriam: vide tex. in. l. v. ti. xix. par. iij. ¶ Sed conclusio supradicta videtur quod non procedat de iure civili per tex. in. d. auct. ex complexu. sed dicatis quod ille tex. corrigitur per tex. in. d. c. cum haberet et ita tenet ibi abb. in. ij. col. et est de mente civi. Jo. sa. Bar. Bal. in. d. auct. ex complexu. et bar. in. l. §. si a socero. ff. de his que in frau. credi. et bal. in. l. eam quas. in. x. co. C. de fideico. pro qua conclusione est bon. tex. in. d. l. v. ti. xix. p. iij. Sed Jo. de imo. in. l. ex facto. §. si quis rogatus cl. §. in. v. co. ff. ad trebe. et alex. i. d. l. §. i. v. co. ff. solu. matrimonio: et fra. d. aretio in consilio. c. lxxij. et alex. in. addi. ad bar. in. d. auct. ex complexu. tenent contrarium dicentes quod immo quodlibet ius servet in suo foro. pro qua conclusione facit glo. in regla. ij. de regu. iuris. lib. vj. et notata per bar. et doc. in. l. privilegia. C. de sacrosan. eccle. et per. abb. et doc. in. c. §. de nouis opus nuntia. ubi cõcludit quod in materia cõcernente peccatum si ius canonicum et ius civile discrepant: statim est iuri canonico. in materia vero non cõconuenit peccatum: quodlibet ius seruabit in suo foro: sed in casu nro non vertit peccati materia: igitur et c. Sed tenendo primam opinionem potest dici quod illa regla non habet locum quod equitas preferatur rigori: cõcurrendo cum rigore: cum equitas scripta preferatur rigori scripto: ut in. l. placuit. C. de iudici. et in. l. §. C. de legibus. nam in casu nro reperitur equitas scripta de qua in. d. c. cum haberet. ergo debet preferri rigori scripto. de quo in dicta auct. ex complexu. maxime quod opinio ista comprobatur legibus regni de quibus supra.

¶ Sexto dubitat utrum dos data filie spurie possit reuocari per heredes vel successores ab intestato huius patris filie spurie: circa quod breuiter dicitur: quod aut loquimur utrum possit reuocari constante matris

in honore inter filia spuria et eius maritum aut solum in matrimonio. In primo casu qui constante matrimonio nullo dicatis / quod non potest reuocari / ut tenet bar. in l. si filia a socero. ff. de his que infra creditur. et l. in me uius. §. duobus in l. ij. q. ff. de legatis secundo. et tenet bal. in d. autem. ex complexu. Sed contrarium videtur desponsione tenet in l. xix. infra de eo. Sed dicitur quod ille tenet loquitur in alio casu / scilicet in filiis legitimis et naturalibus / ubi si fuit dos data filie legitime in magna quantitate taliter quod fuit defraudata legitima aliorum / debet diminui predicta dos quatenus excedit legitime aliorum etiam constante matrimonio. p. d. l. xix.

¶ In secundo casu / quando solum matrimonio. aut predicta filia spuria non est mortua aut est iam mortua / in primo casu qui non est mortua dicatis / quod de iure civilis potest talis dos reuocari. ut tenet bar. in d. §. duobus. et l. d. §. si a socero. et Jo. lu. de pala. rub. in dicta sua repe. fo. lxxij. in ij. col. post principium. Sed de iure canonico non potest reuocari nisi quatenus excedit illud quod potest dari ratione alimentorum. p. tenet bar. in d. c. cum haberet. ut tenet bar. in dictis locis. et abb. in consilio. c. xv. et bal. in d. l. ea qua. i. r. co. C. de fidei. com. et alex. in addi. ad bar. in d. §. si a socero. §. cui in hoc sit status a iure canonico vel civili / supra dictum fuit / sed hodie videtur tenet bar. in l. d. §. infra priora / ubi disponit quod filia spuria non potest habere ratione alimentorum nisi quantum parte bonorum / que ab illa non valeat auferri / sic lex illa in hoc concordat cum iure canonico et corrigitur civile secundum quod filia spuria soluto matrimonio aliquid non poterat habere etiam ratione alimentorum. In ij. casu qui filia spuria est mortua dicatis quod tamen de iure canonico quod civilis potest talis dos reperi / taliter / quod non remaneat quicquid penes heredes predictae filie spurie ut tenet bal. in d. l. ea qua. in r. co. et tenet abb. in d. c. de. c. xv. et alex. in addi. et bar. in d. §. si a socero. Hodie tamen poterit reperi propter quod quantum bonorum / ut l. d. l. x. §. priora. quod intelligitur statibus filijs legitimis et natura. alias fecerunt / nam esset durum contrarium asserere inspecta equitate et ratione naturali / sed de rigore iuris prima opinio videatur verior / de quo videatur que dicantur in d. l. x. infra priora.

¶ Septimo dubitatur utrum filius incestuosus natus ex consanguineo et consanguinea succedat. circa quod dicitur quod aut loquimur in filio nato ex legitimo matrimonio / sed ex consanguineo et consanguinea et tunc dicitur ut notatur per abb. et do. in c. quod super. de consanguinitate et affinitate. l. c. ij. et in c. quod nobis. et in c. referre in c. ex tenore. que filij sunt legitimi et per do. in authenticis. ex complexu. C. de incestibus nuptiarum et tenet do. in authenticis. incestus. C. eo. tit. et vide tenet bar. in l. si. tit. xvij. par. vij. **¶** Aut loquimur in filio nato non ex matrimonio. et tunc dicitur quod talis filius non succedit / ut tenet glo. et contra do. in l. si qua illustris. C. ad orph. et glo. et do. in §. nouissime. in si. ad orph. et est tenet in l.

x. xi. vij. par. vij. et per ista conclusio est hinc tenet. in qua tamen dicitur de damnato et punibile appetimento. nam certum est quod in casu nullo imponitur a iure pena adnotari / ut tenet glo. et do. in l. si adulterij cum incestu. in prin. ff. ad l. iuliam. de adul. et est tenet in l. ij. tit. xvij. par. vij. et pena adulterij est pena mortis. ut in l. quauis. la. ij. in si. C. ad l. iuliam. de adul. de quo vide sal. in l. que adulterij. eo. tit. Eredo tamen quod talis filius sit capax quinte partis bonorum ratione alimentorum vel doctus / per ea que dicta sunt **¶** Octavo dubitatur utrum filius clericus succedat consanguineis vel parentibus prioribus. et videtur quod sic per tenet in l. hac pre. et in l. si spurij. ff. vij. cog. et ista opinio videtur tenere generaliter in authenticis. que mo. na. effici. sui. §. si. col. vij. et bal. in l. ea qua. in pe. co. C. de fidei. com. et bar. et do. in l. si is que ex bonis ff. de vulga. et pupi. substi. ubi dicitur quod filius spurij potest succedere fratri legitimo ex testamento fratris. De quo vide etiam bal. et sal. in l. matre. C. de natu. libe. et gl. notabile in l. meui. ff. de codi. et demonstratio. et alex. in l. pherede. §. papinianus ff. de acqui. heredi. Sed hodie contrarium reperitur dispositum per tenet in l. xvij. tit. ij. lib. primo. et in l. ij. tit. ij. li. v. ordi. rega. de que vide bal. in d. l. eam qua in r. co. cum duabus seq. et in repe. l. j. C. de sacrosan. eccle. et mortuorum in l. x. tit. v. li. ij. foro. Et ad infra per prima parte adducta respondetur: quod loquimur in alijs filiis spurij / non tamen in filiis clericorum / ut in eisdem iuribus patet. **¶** Nunc tamen est / quod filij duarum concubinarum se invicem non succedunt / ut tenet gl. notabilis in d. l. hac pre. ff. vij. de cog. de quo vide que dicantur in l. x. infra priora. Tamen omnes alij filij spurij preterquam filij clericorum bene succedunt matri eius parentibus per tenet in d. l. hac parte. et in d. l. si spurij: et per istam. l. et ita tenet Jo. Fa. in §. nouissime. in si. ad orph. et Ciuis que omnino vide in authenticis. itaq. C. cota de successio. et summa angelica in pre filij. fo. cxc. in l. ij. co. et est tenet in l. x. et in l. si. in si. tit. xvij. par. vij. non tamen succedit patri ut tenet Ciuis in l. si qua illustris. in si. C. ad orph. de quo videatur que dicantur in l. x. infra priora.

¶ Nono dubitatur utrum clericus possit succedere filio suo Circa quod breuiter dicitur quod aut talis filius est legitimus et naturalis habitus ex legitimo matrimonio. ante que eius pater esset clericus / et tunc sine dubio succedit / ut fuit dictum in l. vij. §. co. Aut est spurij natus ex concubinato. et tunc talis clericus non succedit filio. ideo quod in omnibus casibus in quibus filius non succedit pater non succedit filio / ut tenet bar. in l. si gener. in §. co. ff. de his que indignis. et in l. j. in fine principij. ff. de bonorum pos. contra tabu. et ab. in c. tanta. in pe. co. que filij sunt legitimi et prepositi in prioribus terminis in c. cum haberet. in si. co. ante si. de eo que dicitur in

- matrimo. quā polluit per adult. Bal in authē. licet. C. de naturali. libe. et summa angelica in parte filius. fo. cxc. in. iij. co. ex rex. in. l. viij. in si. titu. xij. par. vj.
- 14 **Q** Decimo dubitatur utrum mater possit succedere filio spurio nato ex clerico. De quo dicitur ut dixi in. q. supra proxima / quia in omnibus casibus. in quibus filius succedit matri / de quibus supra in. l. ij. q. in eisdem mater succedit filio per iura adducta in questione supra proxima.
- 15 **Q** Undecimo dubitatur utrum consanguinei clericorum succedant filiis clericorum. Et dicatis quod sic sint legitimi et naturales: ut tenet Bal. et Pau. de ca. in. l. pe. ante n. C. de legit. here.
- 16 **Q** Duodecimo dubitatur utrum filius spurius possit prescribere donata sibi a patre vel matre contra dispositionem legalem. De quo vide melius et latius quod scribitur per Jo. Fra. in tractatu prescriptionum. in iij. parte ante partis principalis. in versi. xvij. quero. fo. xxxv. in. iij. co. ubi concludit quod non potest prescribere minori tempore triginta annorum.
- 17 **Q** Decimotertio dubitatur utrum ex bonis acquisitis per filium clericum debeat legitima patris vel matris vel filii legitimis et naturalibus. Circa quod brevis dicitur quod aut loquimur de bonis patrimonialibus: vel de bonis acquisitis intuitu persone: et tunc dicitur

catas quod de illis debet legitima: ut notatur in. c. quod nos. de test. et per do. in authē. licentia et in authē. presbyteros. C. de episco. et cleri. Aut loquimur de bonis acquisitis intuitu ecclesie: et videtur idem ideo quia legitima descendentium et ascendentium laicorum equiparatur / et aucta legitima descendentium censetur aucta legitima ascendentium: ut notatur per glo. et doc. in authē. novissima. C. de inofficio. test. et per Alex. in. l. si. in. ij. col. C. de codici. et sicut dicitur in. l. vj. supra eo. ergo idem debet esse per omnia in clericis. per iura supradicta / maxime per rex. in. d. authē. presbyteros ubi disponitur. quod de bonis clericorum debetur legitima. Sed contrarium videtur verius per rex. in. c. cum in officijs. et in. c. relatum. el. ij. de test. ubi disponitur / quod talia bona debent penes ecclesiam remanere / et ita tenet ibi Abb. et Lin. Jo. sa. et Sal. et Bal. in. d. authē. licentia. Quod tamen intellige verum preter quod in clericis simpliciter beneficiatis non in ecclesia cathedrali vel collegiata: quia tunc de bonis iam perceptis etiam ratione talis beneficii debetur legitima / cum de illis possit talis clericus libere testari ut tenet glo. notabilis in. c. presentis parte reservari de officio ordinarij. lib. vj. et idem tenet Sal. in. d. authē. presbyteros. teneatis mentis.

Lex. r.

Mandamos que en caso que el padre, o la madre sea obligado a dar alimentos a alguno de sus hijos y legitimos en su vida, o al tiempo de su muerte, que por virtud de la tal obligacion no le pueda mandar mas de la quinta parte de sus bienes de la que podia disponer por su anima: y por causa de los dichos alimentos no sea mas capaz el tal hijo y legitimo: de la qual parte despues que la bouiere el tal hijo, pueda en su vida, o en su muerte hazer lo que quisiere, o por bien tuviere: pero si el tal hijo fuere natural, y el padre no tuviere hijos, o descendientes legitimos: mandamos que el padre le pueda mandar justamente de sus bienes todo lo que quisiere, aunque tenga ascendientes legitimos.

- 1 **F**ilius naturalis tantum an succedat patri ex testamento / et an pater naturalis teneatur eundem instituire.
- 2 **F**ilius naturalis tantum / an succedat patri ab intestato.
- 3 **M**epos naturalis an succedat avo vel avie tan paternis quam maternis.
- 4 **F**ilius naturalis vel spurius / an succedat parentibus ex parte patris.
- 5 **F**ilius naturalis tantum per ingressum religionis an efficiatur legitimus.
- 6 **F**ilius naturalis a patre institutus / an transmittat hereditatem non aditam.
- 7 **F**ilius ventus patris duarum tamen concubinarum an se invicem succedant.
- 8 **F**ilius illegitimus: an possit effici legitimus per prescriptionem.

Mater naturalis tantum qualiter possit succedere filio naturali.
Bona quorum filius vel pater naturalis tantum non sunt capaces / ad quem pertineat de iure.
Mater mater autem vel avia qualiter inter se admittunt tantum ad successionem descendentium et contra / qualiter descendentes inter se succedant ascendentibus.
Si hereditas alicui deferat parentibus / primo tempore mortis civilis / vel tempore mortis naturalis.
In. l. r. Nota ex ista. l. quod filius naturalis tantum non stantibus filiis legitimis et naturalibus potest a patre naturali institui universaliter in omnibus bonis et statibus ascendentibus legitimis et naturalibus: sed in hoc de ascendentibus aliter disponatur de iure civili per rex. in. auth. l. 5. C. de natura. lib. et in. l. viij. tit. xij. par. vj. quia in hoc sunt

nota

iura correpta

hodie correcta per legem nram in alio tm cōcor
dant euz dispositione legis nre. Itē talis filius
naturalis pōt etiā per viā donationis vel lega
ti vel per aliū titulū predicta bona patris natu
ralis habere: vt in l. humanitatis. z in d. authē.
licet. C. de natura. libe. z in d. l. viij. tit. xij. par.
vj. ¶ Sed circa premissa primo dubitat vtruz
pater teneatur de necessitate filium naturalē
tantum instituere. Et dicatis q̄ nō / per tex. in.
l. si. C. de natu. libe. z est de mēte Cini in authē.
itaqz. C. cōtra de successione. z Jo. fa. in. g. si. in
sti. de seruit. cog. Et p̄ ista conclusionē est tex.
in. d. l. viij. tit. xij. par. vj. z in l. nostra. Itaz per
l. nostram disponitur / q̄ pater possit talem filium
instituere. Sed certum est / q̄ verbū potest non
inducit necessitatē: vt in l. non quicquid. ff. d. in
dicij. si ergo non inducit necessitatē non te
netur talē institutionē facere si nō vult: de quo
vide p̄ bar. in suis questionibus in. q. xj. Intan
tm q̄ si esset talis filius a p̄e preteritus / non ha
beret bonorum possessionē cōtra tabu / vt tenet
doctor Segura in repe. l. vnuz ex familia. g. sed
z si fundum. fo. vj. in. j. co. in. si. euz p̄l. seq. ff. de
legatis. scdo ad quod benefacit. tex. in. d. l. si. C.
de natura. libe. z in. d. l. viij. z etiam tex. noster
modo predicto. ¶ Anum tm est / q̄ stantibus
filij legitimis z naturalibus / filius naturalis
tm ex testamento est capax dñtapat quinte par
tis bonorum patris naturalis per istam. l. licet
tex. in. l. ij. z in authē. ibi posita. C. de natura. li
be. z in. d. l. viij. tit. xij. par. vj. disponant / q̄ isto
casu sit duntaxat capax vnus vnice de duode
cim. q̄ iura in hoc articulo sunt correcta per istā
l. de quo vide per Socinum in tractatu fallētia
rū in regula. cclxxv. Et intellige predicta esse
vera in casu / quo filio naturali legetur vel relin
quatur predicta quinta in vira vel in morte.
Alias si nō legetur donetur vel relinq̄tur in ni
hilum succedit p̄ dicta iura. Credo tm q̄ isto ca
su debet alimentari ab heredibus patris / si suis
laboribus alimentare se nequeat. siue heredes
patris sint filij siue extranei per tex. in. d. authē.
licet. C. de natura. libe. z in corpore vnde sumit
tur. in. g. discretis: z ibi p̄ Bar. z ita tenet Bal.
z Sal. in dicta authē. licet. z est etiam tex. in. d.
l. viij. titulo. xij. par. vj.

2 ¶ Scdo dubitatur vtrū filius naturalis tantū
succedat patri naturali ab intestato. circa quod
dic q̄ aut stant filij legitimis z naturales / tunc
in nihilū succedit: vt in authē. l. z ibi bal. z sal.
z cinus in. d. authē. itaqz. Qd̄ procedit etiam si
legitimetur per principē: vt est casus in. l. xij. in
fra eo. Anū tm est q̄ debet alimentari modo pre
dicto per iura superius allegata: z tenet Cinus
in. d. authē. itaqz. z est tex. in authē. quibus mo

dis natura. effici. sui. g. si. colla. vñ aunt nō stant
filij legitimis z naturales: z tunc non itante con
iuge legitima succedit i duas vncias de duode
cim. vt in. d. authē. licet. z in. d. l. viij. stare tm cō
iuge. in nihilū succedit. vt in. d. authē. licet z ibi
glo. cinus. bal. z sal. z tenet cinus in. d. authē.
itaqz. Credo tm q̄ debeat alimentari ab heredi
bus patris si suis laboribus se alimentare ne
queat per iura supra dicta. Sed hodie coniux
legitima non impedit quin predictus filius ha
beat predictas duas vncias. z in hoc predicta
iura corriguntur per tex. in. l. ix. titu. xij. parti.
vj. qua ad hoc est valde nota.

3 ¶ Tertio dubitatur vtrū nepos naturalis tan
tus succedat auo suo vel auie circa quod dic q̄
aut loquimur de auo vel auia maternis / tunc
aut stant filij vel nepotes legitimis z naturales:
z tunc talis nepos non potest eis succedere ex
testamento: nec per viam legati vel donationis
nisi in quinta parte bonorum: si sibi relinquatur
per. l. ix. supra proximam / z per. l. istā. Si vero
sibi non relinquatur vel si succedat ab intesta
to / in nihilum succedit per dictā. l. ix. z per istā /
credo tamen q̄ debeat alimentari modo predi
cto / per iura superius allegata. aut non stant legi
timis z naturales / tunc aut preceditur a matre
z tunc in nihilum succedit / per ea que dixi in. l.
vj. z vñ. supra eo. nisi sibi donetur vel relinqua
tur quinta pars bonoz / de qua est capax: vt in
d. l. ix. supra proxima iuncta. l. xvij. infra eo. aut
non preceditur a matre z tunc succedit: vt in. l.
hac parte z in. l. si spurius. ff. vnde cognat. z ita
tenet Cinus in. l. si qua illustris. C. ad ophi z
Jo. Fa. in. g. nouissime insti. eo. tit. p̄. z idem Ci
nus in authē. itaqz. C. cōtra de successio. z summa
angelica in parte filius. fol. cxc. z in. l. ij. co. z ex
tex. in. l. xj. z in. l. si. titu. xij. par. vj. z in. d. l. ix. su
pra proxima. Quod tamen est verum / preter q̄z
si esset filius clericus / vel adulterinus / vel ince
stuosus / vt dixi in. d. l. ix. de quo vide ibi. Aut
loquimur in auo vel auia paternis / z tunc dic
q̄ aut talis nepos fuit procreatus ex filio legiti
mo z naturali / aut ex filio naturali tantū: in pri
mo casu quādo ex filio legitimo z naturali aut
preceditur a patre / z tunc ab intestato in nihilū
succedit. vt in. g. ita demū. z in. g. interdum. cum
seq. insti. de heredi. que ab intesta. deferuntur.
Ex testamento tamē potest habere quintā par
tem bonoz si sibi relinquatur nō alias / p̄ istā. l.
iuncta. l. xvij. infra eo. aut nō precedit a patre
z tunc aut talis auz vel auia habet sobolē legi
timā z naturalē z ab intestato in nihilum succe
dit: vt in. d. l. si. q̄. de natura libe. Ex testamēto
vero potest habere quintam partem bonoz si
sibi relinq̄tur nō alias / per istā. l. z p. l. ix. supra

innocentia

proxima. Aut non habet legitimam & naturalem sobolem & tunc ex testamento talis nepos potest succedere in omnibus bonis vt in d. l. fi. C. de natura. libe. Pro qua conclusione est hic tex. si bene ponderetur; nam lex ista loquitur simpliciter de filiis naturalibus; sed certum est quod appellatio ne filioz in materia favorabili comprehenditur nepotes maxime quod est eadem ratio vt in l. li. beror. ff. de verbo. signi. Ergo inferitur quod lex ista comprehendit tam filios quam nepotes; tamen talis nepos ab intestato non succedit vt in d. l. fi. preterquam in duas viciis de duodecim per tex. in d. a. auth. licet. C. de natu. libe. que licet loquat in filio habet etiam locum in nepote per idem rationem vt tenet sal. notabiliter in d. l. fi. C. de naturali. libe. in secundo casu principali quoniam fuit preterit ex filio naturali tantum siue talis nepos sit legitimus & naturalis tantum patri suo die idem per oia vt primo precedenti casu fuit dictum vt tenet Jo. Fab. in d. auth. licet. & Cuius & Sal. in d. l. fi.

4 Quarto dubitatur utrum filius naturalis succedat parentibus ex parte patris ab intestato est dicendum quod non vt in d. l. fi. C. de natu. libe. in fine & idem tenet cuius in auth. itaqz. C. co. de successio. & in l. si qua illustris. C. ad ophi. & Jo. Fa. in g. nouissime. inst. eo. ti. & summa angelica in pre filius. fo. cxc. in. iiij. co. & est etiam tex. in l. fi. ti. xij. par. vj. in fi. Que tamen excipit unum casum scilicet in successione fratris naturalis de quo vide que dicam infra numero. vij. tamen ex testamento potest succedere intellige prout distinximus supra in successione aut vel ante numero. iij. Item filius spiritus non potest ab intestato succedere parentibus patris per iura supra proxime allegata. Credo tamen quod debeat alimentari si suis laboribus se nequeat alimentari; per ea que diximus supra in f. & n. q. tamen ex testamento vel ex alio titulo donationis potest succedere in quinta parte stantibus filiis legitimis & naturalibus per istam. l. & non stantibus credo quod possit insitui vniuersaliter; per ea que diximus supra in f. q. & in seq. die vt ibi. Quid intellige verum nisi sit filius clericus vel nisi sit adulterinus vel incestuosus vt diximus in l. r. supra p.

5 Quinto dubitatur utrum filius vel nepos naturalis per ingressum religionis efficiatur legitimus ad hoc vt pater vel auus teneatur eundem instituire; vel ad hoc vt possit succedere ab intestato; & bar. in l. f. lectura ordinaria in. iiij. co. in versi. iuxta hoc quero. C. de sacrosan. eccle. tenet quod sic & idem tenet Alex. in l. necessarius. in fi. co. & ibi fr. ac. de are. ff. de acqui. here. & idem alex. in addi. ad bar. in l. cuius quis in parte legitimant. C. de natu. libe. & ludo. roma. in aurb. similiter. C. ad l. falca. de quo tamen vide oim. Jo. Fa. in l. cum quis. & in auth. licet. C. de natu.

libe. Anum tamen est. C. etiam si predica conclusio esset vera non haberet locum existentibus filiis legitimis & naturalibus cum quibus non succedit legitimatus; vt in l. xij. infra eo. de quo vide ibi.

6 Sexto dubitatur si pater instituat filium naturalem qui moriatur ante aditam hereditatem an transmittat hereditatem non aditam ad heredes beneficio. l. vnice. C. de his qui ante apertas & vide quod non per tex. in l. fi. in fi. C. de natura. libe. vbi dicitur quod filius naturalis de degener id est de non genere ergo in eo non habet locum dispositio. d. l. vnice attentis eius verbis. Item vbi dicitur lex facti mentionem de filio intelligitur de legitimo & naturali; vt in l. filii. ff. de his qui sunt sui vel alie iuris; sed filius iste non est huiusmodi. ergo. &c. Contraria tamen opinio credo veriore ideo quod transmissio de qua in d. l. vnica fit humanitatis causa; vt in eadem lege patet. & illud quod est introductum humanitatis causa habet locum necdum in filiis legitimis & naturalibus sed etiam in naturalibus tantum vt in l. generaliter. & cum aut. C. de institutio. & substi. & in l. humanitatis C. de natu. li. & l. lex facti. & si quis rogat. ff. ad trebellia. ergo. &c. & per hoc patet solutio ad iura pro contraria parte adducta vt procedant nisi quoniam aliquid introducit humanitatis causa. & ista conclusionem in terminis tenet Ange. & Jo. de Bino. in l. ventre preterito. ff. de acqui. here.

7 Septimo dubitatur utrum filius vnius patris duarum tamen concubinaz an se inuicem succedat & glo. in l. hac pre. ff. unde. cogna. tenet quod non. & idem tenet bar. in auth. quibus modis naturales effici. sui. & si quis igitur colla. vij. & idem tenet specula. & ibi Jo. andreas in addi. in ti. de successio. ab intesta. in prin. in. v. co. in ver. quod de natis ex vno patre. & idem tenet Sal. in auth. itaqz. C. co. de successione hodie tamen non stantibus filiis legitimis & naturalibus nec fratres uterini tales fratres patruales se inuicem succedunt vt est tex. valde notabilis. in l. fi. ti. xij. par. vj.

8 Octavo dubitatur utrum filius illegitimus possit effici legitimus per prescriptionem. Et dicatis quod non. vt tenet bal. in l. nullo. in. j. co. C. de re. vendica. de quo per Jo. fra. in tractatu prescriptio. in prima parte sexte partis in. pe. co. in versu. xxvij. fol. lxxvj. in. j. col.

9 Nono dubitatur quid contra utrum pater naturalis possit succedere filio naturali tantum. Circa quod breuiter dicitur quod aut loquimur ex testamento aut ab intestato in primo casu quoniam ex testamento: aut talis filius naturalis habet filios legitimos & naturales & tunc potest succedere in quinta; si sibi relinquatur non aliter vt in l. lxx. ti. v. lib. iij. foro. l. & l. l. xxvij. infra eo. aut non habet filios legitimos & naturales sed habet naturales tantum: tunc credo

¶ possit succedere vniuersaliter in omnib? boe
 nis. si sibi relinquatur nō alias. per rationē hu
 ius. l. r. tex. in. d. authē. licet. C. de natu. libe. ma
 xime q? successio ascendentiū t descendentiū
 equiparatur: t sicut filius naturalis ex testamen
 to pōt succedere in totū etiā stātib? ascēdenti
 bus per istā. l. ita eodem modo pater naturalis.
 per tex. in. l. si. C. d. natu. lib. t ibi Bal. t Bar.
 in. l. si gener. in. j. co. ff. de hīs quibus. vt indig.
 t Abb. in. c. rāta. in pe. co. qui filij sint legiti. t
 prepositus in. c. cum haberet in si. co. ante si. de
 eo qui duxit in matrimonio quā polluit p adul
 te. t est tex. in. l. viij. in. si. tit. xij. par. vj. Credo
 tū isto casu q? filius naturalis deberet alimēta
 ri ab isto auo/ si suis laborib? se nequeat alimē
 tari p ea que supra dixi. in. h. casu qñ ab intesta
 to aut talis filius naturalis habz legitimā sobo
 leni. t tunc talis pater in nihilū succedit. vt in.
 d. l. r. ti. v. li. in. foro. l. t i. l. vj. supra. eo. Aut nō
 habet legitimā sobolē sed habet sobolē natura
 lē tū/ t tunc etiā in nihilū succedit: q? due vi
 cie de duodecim applicatur predicte sobolē. vt i
 d. authē. licet. t in. d. l. vij. tit. xij. par. vj. q? stan
 tibus filijs etiā naturalibus auus illegitim? nō
 succedit: vt notat in. l. vj. supra. eo. licet secus ef
 fer si talis auus esset legitim?. vt in. d. l. vj. Aut
 non habz sobolē legitimā t naturalem/ nec na
 turalem tantū: t tunc succedit in duas vncias d
 duodecim vt tenet Jo. fa. in. g. repetitis. i. h. co.
 in si. insti. d. seruili cogna. t cin? in authē. itaqz
 C. cōia. de successio. t bar. in. d. l. si gener. t abb.
 in. d. c. rāta. t est tex. t ibi. bal. in. d. l. si. C. de nae
 tu. libe. t in. d. l. vij. tit. xij. par. vj. ¶ Et in ma
 teria tene semp menti q? in oibus casib? in qui
 bus filius spurius succedit vel non succedit pa
 tri in eisdem pater succedit vel nō succedit filio
 vt tenet bar. i. d. l. si gener. t bal. in. d. l. si. t abb.
 in. d. c. rāta. t prepositus in. d. c. cum haberet.
 t est tex. in. d. l. si. t in. d. l. vij. t in quibus casib?
 bus filius succedat/ vt nō succedat p? vide. in.
 l. ix. supra proxima. t supra ista. l. numero. iij.

¶ Et que dicta sunt in parte/ habent etiā lo
 cum in auo. De q? vide q? dixi supra numero. iij.

10 ¶ Decimo dubitatur ad quē pertineant bona
 quoz filius vel pater naturalis tantum nō sunt
 capaces vltra duas vncias/ vt supra fuit dictus.
 Et dicat? q? pertinent ad parentes propinquo
 res legitimos t naturales: vt r3 Bal. t Pau.
 de Ca. in. l. pe. ante si. C. de legit. heredi.

11 ¶ Undecimo dubitatur q?liter ascendentes in
 ter se admittant ad successionē descēdentiū ab
 intestato. circa q? breuiter dic q? aut descenden
 tes habēt filios legitimos t naturales/ t tūc as
 cendētes in nihilū succedūt vt in authē. in succe
 sionē. C. de suis t legi. here. t in authē. de here.

que ab intesta. de fe. g. cōsequens. coll. ij. t in. l.
 iij. tit. xij. par. vj. t in. l. vj. supra eo. Aut nō ha
 bent filios legitimos t naturales t tūc aut ta
 les descendentes sunt legitimi t naturales aut
 legitimi tantum aut naturales tū. In primo ca
 su qñ sunt legitimi t naturales: aut stant pater
 t mater t equaliter cōcurrunt t admittunt/ ex
 clusis auo vel aua tā paternis qz maternis. vt
 i n authē. defuncto. t ibi glo. t do. C. ad tertu. t
 tenet Cinus t do. in. l. quod scitis. C. d. bonisqz
 libe. t cinus in authē. Itaqz. C. cōia de succes.
 t Jo. Fab. in. g. si. insti. de seruili cogu. t est tex.
 in. l. iij. tit. xij. par. vj. Frē excludunt etiā in fra
 tres t sorores defuncti: vt in. l. vj. supra eo. licet
 tex. in. d. authē. defuncto. t in. d. l. iij. disponant
 contrariū/ que iura in hoc pūcto velint correctā
 per. d. l. xij. aut stat solus pater/ vel sola mater: t
 dic idem per oia/ vt in precedētī primo casu/ vt
 in. d. authē. defuncto/ t ibi gl. t do. t tenet cinus
 in. d. authē. itaqz. t Jo. fa. in. d. g. si. t est tex. in. d. l.
 l. iij. t in. l. vj. supra eo. in quantum dicit/ pōt su
 orden. idest vt primo admittatur p? vel m? t in
 eius defunctū au? aut nō stat p? nec mater sed
 stat auus vel aua/ t tunc aut stant auus t aua
 ex vno latere tū/ scz ex parte m?is vel ex parte
 patris vel stat solus auus vel sola aua/ t tunc il
 li soli vel solus vel sola referendo singula singu
 lis admittunt/ vel admittit vt in. d. authē. defun
 cto. t ibi gl. t do. t tenet cin? in. d. authē. itaqz
 t Jo. fa. in. d. g. si. t est tex. in. d. l. iij. Qd pcedit
 etiā exclusis fratrib? t sororibus defuncti per
 d. l. vij. supra eo. aut stant auus t aua ex parte
 patris t etiā auus t aua ex parte matris t tūc
 auus t aua ex parte p?is habebunt medietate
 tem bonozū: t auus t aua ex parte matris aliā
 medietatē/ vt in. d. authē. defuncto. t ibi gl. Qd
 intellige verum in bonis acquisitis p tales ne
 pores/ sec? tñ est in bonis/ q? habuerūt ex linea
 paterna/ q? in illis succedit dūtaxat auus vel a
 ua ex parte p?is/ t in acquisitis ex linea mater
 na dūtaxat succedit auus t aua ex linea mater
 na/ vt est casus vnicus scd3 Bar. t Pau. d. ca.
 ibi in. d. l. qd scitis. g. in autem. C. de bonisqz li
 be. t pro ista cōclusionē est tex. in. l. x. tit. vj. lib.
 iij. foro. l. sed bal. in. d. authē. defuncto. in. j. co. in
 si. t in. d. l. quod scitis. in. h. col. t ibi sal. t idem
 sal. in authē. itaqz. C. cōia. de succes. tenent con
 trariū: immo q? succedunt cōliter in oibus bo
 nis vndecunqz peruentis. t dicit/ q? tex. in. d. l.
 qd scitis. non pbat cōclusionē Bar. t Pau. t
 ista vltima opinio bar. t sal. approbatur hodie p
 tex. in. l. iij. tit. xij. par. vj. t ita est tenendum/ cū
 leges partitarum sint hodie approbate/ t le
 ges fori non/ nisi quatenus sunt vltimate/ vt in. l.
 supra eo. ¶ Et idem est qñ ex vno latere stat

solus autis vel sola auis / et ex alio latere stant a uis et auis: nam tantum habebit ille solus vel sola quantum alij duo ex alio latere / ut in. d. au then. defuncto: et ibi glo. et docto. et est tex. in. d. l. iij. titu. xij. par. vj.

¶ Aut tales descendentes sunt legitimi tantum / et tunc mater naturalis preferatur patri vel aui legitimo tantum / ut in. l. ij. §. obijcitur. ff. ad Tertulia. et ille text. in hoc hodie non est correctus: ut tenet Pau. de Ca. in. d. authen. de defuncto. in pñci.

¶ Aut tales descendentes sunt naturales tantum / vel spurij / et tunc mater preferatur patri vel aui ut in. l. hac parte. et in. l. si spurus. ff. unde cognat. et ita tenet Sal. in. d. authen. defuncto in fi. Quod intellige verum / nisi in duas vnitas / que ab intestato applicatur patri naturali per tex. in authen. l. 3. C. de natura. libe. et ita tenet salic. in. d. authen. defuncto.

¶ Predicta tamen intellige vera / preter q̄ in filiis clericorum / vel incestuosis / vel adulterinis per ea que dixi in. l. ij. supra proxima.

¶ Item que dicta sunt in aui vel aui / habent etiam locum in pro aui vel pro aui / cum eadem sit ratio per tex. in. d. authen. defuncto / et ita tenet glo. pe. ibi et Montaluis in. l. x. titu. vj. lib. iij. foro. l. in parte abuelos.

¶ Item nota / q̄ in omnibus casibus. in quibus mater admittitur ad successionem descendentiū / debet intelligi verum / nisi conuolauerit ad secundas nuptias ut per glo. et docto. in. d. authen. defuncto. de quo vide que dicam in. l. xv. infra eo. Item intellige verum / preter q̄

si non petierit tutorem filijs dari. de quo vide que dixi in. l. vj. supra eo. Item intellige verum / nisi filijs pupillis sit facta substitutio. De quo dic. ut dixi in. d. l. vj. supra eo. Item qualiter descendentes inter se admittantur ad successionem ascendentiū / vide in. l. vñ. supra eo.

¶ Duodecimo dubitatur / si hereditas alicuius deferatur proximioribus parentibus / an ista proximitas debeat considerari tempore mortis ciuiliis / vel tempore mortis naturalis Et inus in. l. nec nos. C. de capti. et postlimi. reuer. tener q̄ debet considerari mors ciuiliis / et non naturalis. de quo vide per Bar. et docto. in. l. qui se patris. C. vñ libe.

¶ In eadem lege ibi: no le pueda mādār mas de la quinta parte. Hoc videtur verum stantibus filiis legitimis et naturalibus / si tamē non stant / tunc talis pater poterit dari filiis spurijis quod voluerit. argumento tex. in. l. ix. titu. v. et in. l. j. titu. vj. lib. iij. foro. l. et stantibus ascendentiis poterit dare tertiam partem bonorum / ut i. l. vj. supra eo. Sz certe lex ista a parte disponit contrariū. Ad colligitur ex versiculo. pero si el tal hijo. vbi dicitur q̄ conceditur respectu filij naturalis / ergo nō respectu filij spurij: marime q̄ lex ista in principio ponit regulā q̄ possit filio spurio dari q̄nta dicitur. postea exceptis a regula filij naturalē. Nā certū est q̄ casus exceptus firmat regulā in contrariū. ut in. c. quā. et ibi Abb. de coniugio leproforuz. De quo vide per Alex. in additio. ad Bar. in. l. nam quod. §. si. in parte si cui. ff. de penū legata. et hoc vltimū videtur de iure veri. teneatis menti predicta.

Lex. xj.

¶ Et porque no se pueda dubdar quales son hijos naturales: o denamos y mandamos que entonces se digan ser los hijos naturales, quando al tiempo que nascieren, o fueren concebidos sus padres podian casar con sus madres justamente sin dispensaciō: con tanto que el padre lo reconozca por su hijo: puesto que no aya tenido la muger de quien lo hovo en su casa, ni sea vna sola: ca concurriendo en el hijo las calidades suso dichas, mandamos que sea hijo natural.

1 Filius naturalis quis hodie dicatur / et filius adulterini / et incestuosi / et filij clericorum non dicuntur filij naturales.

1 In. l. xj. Nota ex ista. l. q̄ hodie filius naturalis dicitur ille / qui est natus ex soluto et soluta licet non sit vnica / nec retenta in domo dum tamen tempore conceptionis vel natiuitatis eius pater et mater sint habiles ad contrahendum inter se matrimonium si vellent absq̄ dispensatione. et in hoc iste tex. est valde notabilis. per quod corrigitur tex. et q̄ ibi notat. Bar. et docto. in. l. si. ff. de concubinis: et in. l. j. eo. titu.

et per Bal. et doc. in authen. licet. C. de naturali. liberis. vbi concluditur / q̄ ad hoc / ut talis filius dicatur naturalis / requiritur q̄ eius mater sit vnica retenta in domo.

¶ Ex quo inferitur q̄ filij nati ex adulterio / siue adulterium comitatur ex vtraq̄ parte tam ex parte patris quā ex parte matris. siue ex parte patris vel ex parte matris tantum. Item filij incestuosi / et filij clericorum / vel monachorum: vel monialiu / non sunt nec possunt dici filij naturales cū inter patrē et matrē eorū nō possit matrimonij contrahi. vide q̄ dixi in. l. x. supra eo.

Lex. xij.

Bateria. l. xij.

CSi alguno fuere legitimado por rescripto, o privilegio nuestro, o de los reyes que de nos vinieren, aunque sea legitimado para heredar los bienes de sus padres, o madres, o de sus abuelos: y despues su padre o madre, o abuelos ouieren algun hijo, o nieto, o descendiente legitimo, o de legitimo matrimonio nascido o legitimado por su siguiente matrimonio el tal legitimado no pueda suceder con los tales hijos, o descendientes legitimos en los bienes de sus padres ni madres ni de sus ascendientes ab intestato ni ex testamento: salvo si sus padres, o madres, o abuelos en lo que cupiere en la quinta parte de sus bienes podian mandar por su anima les quisieren alguna cosa mandar que hasta en la dicha quinta parte bien permitimos que sean capaces y no mas: pero en todas las otras cosas ansi en succeder a los otros parientes como en honrras y preeminencias que há los hijos legitimos: mandamos que en ninguna cosa difiera de los hijos nascidos de legitimo matrimonio.

- 1 **F**ilius legitimatus an admittatur ad successionem cum filiis legitimis et naturalibus.
- 2 Filius legitimatus non stantibus filiis legitimis et naturalibus an succedat
- 3 Filius legitimatus tempore quo non stant filii legitimis et naturales/ si postea nascantur legitimis et naturales/ an succedat cum eis.
- 4 Filius legitimatus an succedat parentibus patris.
- 5 Legitimus quo ad spiritualia/ an censeatur legitimatus quod ad temporalia.
- 6 Si pater donat vel relinquat aliquid filio spurio contra dispositionem legalem/ si postea legitimetur/ an reconualescat donatio vel relicta.
- 7 Habens tres filios vel plures spurios/ si vni eorum donauit et postea omnes legitimauit an talis filius teneatur talem donationem fratribus conferre.
- 8 Princeps an possit legitimare proprius filium.
- 9 Papa an possit legitimare in terris subiectis principi seculari.
- 10 Princeps an possit legitimare quo ad successionem in terris subiectis ecclesie.
- 11 Per subsequens matrimonium legitimantur filii antea nati.
- 12 Filius natus in adulterio non legitimatur per subsequens matrimonium.
- 13 Filius incestuosus natus ex consanguinea et consanguineo/ an efficiatur legitimus/ si postea sequatur dispensatio.
- 14 Legitimari per subsequens matrimonium/ an sint vere vel ficto modo legitimis.
- 15 Filii nati ex christiano/ et infideli/ an legitimantur per subsequens matrimonium.
- 16 Filius clerici in minoribus constitutus/ ordinatus/ an legitimetur per subsequens matrimonium.
- 17 Quibus modis quis possit legitimari.
- 18 Filius legitimatus gaudet nobilitate parentum.
- 19 Filius bastardus/ an gaudeat nobilitate patris vel parentum.

In. l. xij. Nota ex ista. l. qd filius legitimatus non succedit cum filiis legitimis et naturalibus ex testamento nec ab intestato/ preterquam in quinta parte. si sibi relinquatur/ non alias. per quod corrigitur tex. et que ibi notant docto. in l. communium. § si. C. de natura. lib. et quod notat Bal. in l. cum quis. eo. ritu. vbi concluditur qd filius legitimatus succedit cum legitimis et naturalibus. Hoc tñ fallit in filio legitimato per subsequens matrimonium/ qui succedit cum filiis legitimis et naturalibus: vt in l. cum quis: et in l. nuper. et in auth. ibi posita. C. de natura. libe. et in c. tanta. qui filii sint legitimi. de quo vlt de qui infra dicam.

Sed circa premissa primo dubitatur vtrū si filius legitimatus non stantibus filiis legitimis et naturalibus/ succedat patri. Et credo qd sic per tex. in d. l. cum quis. in si. et ita tenet expresse Bo. Fa. ibi. et est etiam tex. in auth. quibus modis natura effici. sui. § nullū. colla. vij. et est etiā de mēte huius. l. in quantum dicit/ qd stantibus filiis legitimis et naturalibus/ non succedit legitimatus/ ergo a contrario sensu si non stant succedit.

Secundo dubitatur vtrū filius legitimatus tempore quo non stabant filii legitimis et naturales si postea nascatur legitimis et naturales succedat cum eis. Et bar. in l. ex facto in. ij. co. ff. de vulg. et pupi. tenet qd sic. Et idē tenet Abb. in c. p. venerabile. in pe. co. qui filii sint legitimi. et Bal. in l. eā quā. iii. xj. co. in. prin. C. de fideico. sed hodie contrarium disponitur per l. nostram/ in quantum dicit/ y despues su padre. et in hoc lex nostra est notabilis.

Tertio dubitatur vtrū filius legitimatus succedat parentibus patris vel matris. Et dicatis qd sic loquendo de filio legitimato per rescriptum principis. vt in auth. quibus modis natura. effici. sui. § tribus. et § qualiter. et ibi Bar. colla. vij. et i. auth. quibus modis natura. efficiā. legitimi. et ibi Bar. colla. vj. pro qua cōclusionē est hic tex. in versu.

pero. de q̄ vide per Sal. in authē. Item si quis C. de natura. libe. ¶ Et idem dicatis in filio legitimo per subsequens matrimonium. vt in. d. c. rāta. qui filij sint legitimi. et in authē. quibus mō. natura. effici. legitimi. in prin. et ibi bar. colla. vi. et est tex. in. d. l. cū quis. C. de natura. libe. ¶ Et idem dicatis in filio legitimo scd̄z formā tex. in authē. Item si quis. C. de natu. libe. vt tenet bar. in authē. vt liceat nisi et auie. §. ad hoc. coll. viij. et pro oibus cōclusionibus supra dictis est tex. in. l. ix. ti. xv. par. iij. Sec̄o tñ est in filio legitimo per oblationē curie / q̄ licet succedat patri nō tñ succedit parentib⁹ p̄s / vt in. l. cōmuni. C. de natura. libe. et in authē. quibus mō. natura. effici. sui. §. nullum. et ibi bar. colla. viij. et est tex. in. d. l. ix. ti. xv. par. iij. Sed h̄ non succedat parētib⁹ patris / succedit tñ parētib⁹ matris vt tenet Bar. in. d. authē. quibus mō. natura. effici. sui. §. ergo. de quo vide que late dixi in. l. ix. et in lege. x. supra eo.

5 ¶ Quarto dubitat⁹: vtrū legitimat⁹ quo ad spiritualia / censetur legitimatus q̄ ad temporalia. Et dicatis q̄ nō / vt per Abb. et docto. in. c. per venerabilem. in. v. co. qui filij sint legitimi. de quo vide ibi late p̄ Prepositum et Bal. in. l. eā quam in. x. co. ad si. C. de fideico.

6 ¶ Quinto dubitat⁹ si pater donat vlt̄ relinquat aliquid filio spurio contra dispositionē legales / si postea legitime tñ recoualescat donatio vlt̄ relicti. Et bal. in. d. l. cō. q̄. in. xi. col. in ver. ex his apparēt. tenet q̄ nō. S̄z idē Bal. in. l. certū. in. pe. co. C. vñ legitimi. tenet cōtrariū. De q̄ vide late p̄ Bar. in. l. j. in. iij. co. in. v. venio ad quartum. ff. de regula. catoniana.

7 ¶ Sexto dubitat⁹ / si pater habēs tres filios / vlt̄ plures vni eoz donauit: et postea oēs legitimauit an talis filij teneat talē donationē alij s̄ fra trib⁹ cōferre. et videtur q̄ sic / nā certū est q̄ talis filius tēpore donationis non erat in potestate paterna. Quōd patet / quia ad hoc vt sic in potestate patris / requiritur q̄ sit procreatus ex iustis nuptijs / vt in. l. filij. ff. de his qui sunt sui vel alie iuris. et in prin. Iusti. d̄ patria potestate Sed iste filius nō est huiusmodi / ergo cōsetur emancipatus vel extraneus / sed certū est / q̄ filius emancipatus tenetur talem donationē cōferre / vt notat in authē. ex testamento. C. d̄ colla. et per bar. in. l. §. nec castrēse. ff. de colla. bono. ergo. et c. S̄z contrariū videtur verius. Nam certū est q̄ legitimario retro trahit / vt in. l. si d̄ nara. restitut. si trahit retro / ergo fingit q̄ talis filius a principio fuit in patria potestate et talis filius nō tenetur talē donationē conferre / cū cōstruetur morte. et habeat vñ relicti / vt in. l. apfe. C. de colla. et notatur p̄ do. l. d. authē. exte

stamēto et l. d. §. nec castrēse / et pro ista cōclusionone est tex. in. l. xvij. infra eo. d̄ q̄ vide q̄ ibi dicā.

¶ Septimo dubitat⁹ / vtrū princeps possit legitimare p̄p̄riū filij. et abb. in. c. ij. d̄ declin. et in c. per venerabilem in. iij. col. qui filij sint legitimi. tenet q̄ sic. Quōd intellige in principe nō recognoscante superiorē / alias secus / vt per bal. l. eam quam in. viij. co. cū seq. C. de fideico. et p̄ Abb. et docto. in. d. c. per venerabilem. ¶ Et idē dicatis in comite palatino vt per zachariā in add. ad abb. in. d. c. per venerabilem in. iij. col. in predispensare. ¶ Itē talis princeps non recognoscens superiores pōt legitimare / vt per Abb. et docto. in. d. c. per venerabilem. et per Joan. fab. in. §. si. Iusti. de nup. et est tex. in. l. si. titulo. x. li. iij. foro. l.

¶ Octauo dubitatur / vtrū papa possit legitimare in terris subiectis principi seculari. Circa q̄d breuiter dic / q̄ aut loquimur quo ad sp̄alia et tunc sine dubio pōt legitimare / vt in. d. c. p̄ venerabilem. Aut loquimur q̄ ad temporalia / et successiones / siue bona temporalia / et tunc aut in terris subiectis ecclesie / et tunc sine dubio potest legitimare / vt per abb. et docto. in. d. c. p̄ venerabilem. et ibi late per Prepositum in. §. quod autē. et idē tenet Cuius in authē. ex cōplexu. C. de incestis nup. et bal. in. l. c. si cōtra. C. de nup. et est tex. in. l. iij. ti. xv. par. iij. Aut loquimur in terris subiectis principi seculari / et tunc nō pōt legitimare / vt p̄ Cuius in. d. authē. ex cōplexu et per Jo. fa. in. d. §. si. et per Abb. et docto. in. d. c. per venerabilem. et est tex. in. d. l. iij. tit. xv. par. iij. Quōd tñ intellige verū / preter q̄z si bona sunt sita in terris ecclē / h̄z p̄sona sit in terris secularib⁹ / quia quantum ad illa bona papa poterit legitimare / vt per Bal. notabiliter in. l. eam quam in. viij. co. cum seq. C. de fideico.

¶ Nono dubitat⁹ / vtrū princeps secularis possit legitimari quo ad successionē in terris subiectis ecclē. Et dicatis q̄ nō. vt p̄ Bal. l. i. j. co. C. de iure auroz annulloz. et in. d. l. eam quaz in. viij. co. in. fi. et idē tenet Cuius in. d. authē. ex complexu. et Abb. et docto. in. d. c. per venerabilem. et est tex. in. d. l. iij. in. fi. tit. xv. par. iij. Quōd tñ intellige verū / preter q̄z ad successionē bonorum existentium in territorio principis quia quantum ad illa bona poterit legitimare p̄sonam subiectam ecclesie. v. tenet Bal. in. d. l. eam quaz ¶ In eadē lege ibi. o legitimado por su liguēte matrimonio. Nota ex ista. l. q̄ per subsequens matrimonium legitimatur filij ares nati. Idē dispōnit rex. in. l. nup. C. de natu. libe. et in. c. tam et qui filij sint leg. Quōd intellige verū / preter q̄z si tales filij essent nati ex adulterio / q̄ tales per subsequens matrimonium non legitimarentur / vt

Abateria. l. xij.

in. d. c. tanta et in. l. h. in fi. tit. xv. par. iij. etiā in
terueniente ignorantia parentū. vt tenet Abb.
et do. in. d. c. tanta/ licet glo. ibi in hoc vltimo af-
firmet contrarium. q̄ communiter reprobat̄.

13 ¶ Et idē est in filijs incestuosus natis ex cōsan-
guineo et cōsanguinea q̄ nō legitimant̄ p̄ subse-
quēs matrimoniū: vt tenet Abb. et do. in. d. c. tā-
ta in pe. et fi. co. et Bar. in. l. in cōcubinato. ff. de
cōcubinīs: et Joan. Fab. in. §. si. Insti. de nup.

¶ Et idem est vbiq̄q̄ coitus nō poterat eīe
v̄oris tempore conceptionis: filiozum/ obstāre
aliquo impedimento non debili: nisi per dis-
pensationē: q̄ tunc tales filij non legitimantur
p̄ subsequēs matrimoniū. vt tenet Abb. i. d. c. tā-
ta. et Bal. in. l. et si contra. C. de nup. et Bar. i. d.

l. in cōcubinato. et Jo. fa. in. d. §. si. ¶ Sed dubi-
tatur/ si quis cōtrahat matrimoniū cū p̄sanguī-
nea vel affine in gradu p̄hibito/ et ex illo matri-
monio nascuntur filij/ et post filiozū natiuitatez
sequat̄ dispensatio vtrū tales filij. ante dispensa-
tionem procreati sint legitimi/ vel ne. et bal. no-
tabiliter in d. l. et si cōtra. C. de nup. tenet q̄ ta-
les filij nō sunt legitimi. et idē bal. i. c. §. natura-
les. in. fi. si de feu. fuerit p̄trouersia inter domi-

et agnatū et idē tenet Bar. in. l. cū qui. ff. de sta-
tu hominū. Ad qd̄ bene faciunt notata p̄ Abb.
et do. in. d. c. tāta. in fi. co. et idē tenet Abb. in. d.
c. p̄ venerabile. in. iij. co. Qd̄ tū intellige vtrū/
p̄ter q̄s si papa in dispensatione expresse legiti-
mat̄ matrimoniū: put̄ ex t̄nc sicut si a p̄ncipio
fuisse legitime cōtractū: q̄ tunc tales filij sunt
legitimi: vt tenet Abb. in. c. per venerabiles. in
iij. co. i. si. Itē limita/ q̄n̄ eoz p̄ et mater essent
ignorātes impedimētū: vt tenet Bar. in. d. l. eū
qui. Itē limita/ q̄n̄ papa in dispensatione expre-
sse legitimauit filios tā natos. vt tenet Bal. in.

l. cum quis in fi. C. de natura. libe. Et idē tenet
Linus/ quē ibi refert et sequit̄ Alex. in addi. ad
Bar. in. d. l. eum qui. ff. de statu homi. de q̄ vide
de prepositū in. d. c. tanta. et latissime et meli⁹ q̄s
alibi in. d. c. per venerabilem. §. quod autem.

¶ Itē nota q̄ matrimoniū cōtractū in articulo
mortis valet taliter q̄ per eū legitimant̄ filij
iam nati et nasciturū: et ita tenet Linus in. l. nup.
C. de natura. libe. et idē tenet ibi Bal. et Jo. fab.
in. l. cū quis. eo. tit. de q̄ vide per bal. in. c. §. natura-
les. in. ij. co. in. fi. si de feu. fuerit controuer.

inter donū. et agna. et per Abb. et per zachariā
in addi. ad euz. in. c. commissus. de sponsa. et in. c.
ij. de cōiungto leproforuz: et per prepositū in. d.
c. tāta. ¶ Itē filij de quibus supra legitimantur
per subsequēs matrimoniū: etiā si in medio in-
terueniat aliud matrimoniū: vt tenet Jo. Fab.
et Bal. i. d. l. cū quis. C. de natu. libe. de q̄ vide
Prepositum in. d. c. tanta. vbi poteritis videre

alta que pertinent ad istam materiam.

14 ¶ Decimo dubitat̄/ vtrū legitimari per subse-
quēs matrimoniū sint vere vel ficto modo le-
gitimi ad hoc vt cōprehendatur sub statuto vt
lege de filijs legitimis loquente. De q̄ vide per
Bal. in. d. l. cā quā. in. xj. co. C. de fide. co. et per
Abb. in. d. c. tāta. et per Bal. in. d. l. nuper. C. de
natura. libe. et latissime Prepositum in. d. c. per
venerabilem. in. §. quod autem.

15 ¶ Undecimo dubitatur/ vtrū filij nati ex ch̄stia-
no et infideli legitimant̄ per subsequēs matrimo-
nium. De q̄ vide per Abb. et do. in. d. c. tanta.

16 ¶ Duodecimo dubitat̄/ vtrū filij clerici in mi-
noribus ordinibus cōstituti legitimant̄ per subse-
quēs matrimoniū. et Jo. fab. in. d. l. cū quis. in
fi. C. de natu. libe. tenet q̄ sic: et idē tenet Bal. i.
c. §. naturales. in. ij. co. in. fi. si de feu. fuerit cō-
trouer. inter domi. et agna. in visibus feudo. Sed
tamen dic melius/ vt per Bar. in. l. in concubi-
nato. ff. de concubinīs. vbi conclusiue tenet/ q̄
si talis clericus esset beneficiatus tempore nati-
uitatis filij talis filius non legitimatur per sub-
sequēs matrimoniū: si tamen non esset benefi-
ciatus/ tunc legitimat̄. Et idē tenet Prepositus
in. d. c. per venerabilem. §. quod autem. in. v. co.
qui filij sint legitimi quem vide.

17 ¶ Decimotertio dubitat̄ quibus modis quis
possit legitimari. et dicatis q̄ pluribus modis.
vno mō p̄ rescriptū p̄ncipis: vt in authē. q̄bus
modis natura. efficiā legitimi. col. vi. et in. l. iij.
tit. xv. par. iij. et in. c. per venerabilem. §. quod
aut̄. q̄ filij sint legitimi. de q̄ vide ibi late p̄ prepo.

¶ Alio modo per oblationē curie: vt in. l. cōmissum.
C. de natura. libe. alias in. l. cōmuniū. et in
l. v. tit. xv. par. iij. ¶ Alio modo per subsequēs
matrimoniū: vt in. l. imp. et i. d. c. tanta. ¶ Alio
modo scōz formā tex. in authē. Itē si quis libe-
ros. C. de natura libe. et in. l. vj. tit. xv. par. iij. de
quo vide late per bar. in suis questionibus. l. q̄
xj. et vide gl. in. c. per tuas. q̄ filij sint legitimi. et ce-
polā in suis cautelis in cautela. cclxvij. Item
vide alios sex modos legitimandi p̄ prepositū in
d. c. per venerabilem. in. §. quod autem.

¶ In eadē lege i sine nota ex ista. l. q̄ legitima-
tus gaudet nobilitate parentuz. Et idem dispo-
nit tex. in. l. ix. in fine titu. xv. par. iij.

18 ¶ Sed circa p̄missa dubitat̄ vtrū filius bastar-
d⁹ gaudeat nobilitate parentū. Circa qd̄ breui-
ter dic: q̄ aut loq̄mur in filio naturali aut in fi-
lio spurio adulterino vel incestuoso. In p̄mo ca-
su quādo in filio naturali dicatis/ q̄ de iure cō-
munitatis filius nō gaudet nobilitate: vt tenet
Bar. et Joā. de pla. in. l. §. in. v. co. C. de digni-
ta. lib. xij. et Bar. in. l. pronuntiatio. ff. de verb.
signi. et in. l. tutelaz. ff. de capitaz. diminu. et bar.

19 ¶ In eadē lege i sine nota ex ista. l. q̄ legitima-
tus gaudet nobilitate parentuz. Et idem dispo-
nit tex. in. l. ix. in fine titu. xv. par. iij.

et docto. in. l. fi. C. de verb. signi. et Bal. in. l. ex libera. C. de suis et legi. her. et in. l. generaliter §. f. C. de insti. et substi. et glo. in. prin. insti. d. ser uili cogn. et ibi Joā fab. et glo. in. clemē. vna. d. bapris. sed d. iure regni talis fili⁹ naturalis gau det nobilitate parentum. vt est rex. notabilis in l. f. titu. xj. par. vij. Sed rex. noster videtur velle contrarium in quantum dicitur qd filius legitima tus gaudet tali nobilitate / a cōtrario ergo sensu filius nō legitimatus nō debet gaudere. Sz

dic qd argumentum a contrario sensu nō est va lidum / qm reperitur contrariū determinatū vt notat per Abb. et docto. in. c. a nobis de senten tia excō. sed in casu nostro reperitur contrariū determinatum per. d. l. partite. ergo. et c. In se cūdo casu quādo loquimur in filio adulterino incestuoso vel spurio / dicatis / qd talis filius non gaudet nobilitate parentum / per iura supe rius allegata / cum quibus concordat rex. in. l. fi. titu. xvij. lib. iij. foro. l.

Lex. xvij.

CPor evitar muchas dubdas que suelen ocurrir cerca de los hños que maeren re zien nascidos sobre si son naturalmente nascidos, o son abortiuos. Ordenamos y mandamos, que el tal hijo se diga que naturalmente es nascido y que no es abortiuo, quando nascio viuo todo, y que alomenos despues de nascido viuo veynete y quatro horas naturales, y fue baptizado antes que muriessse: et si de otra manera nascido murio dentro del dicho termino, o no fue baptizado: mandamos que el tal hijo sea hauido por abortiuo, y que no pueda heredar a sus padres, ni a sus ma dres, ni a sus ascendientes: pero si por la ausencia del marido, o por el tiempo del casamiento claramente se prouasse que nacio en tiempo que no podia viuir natural mente: mandamos que aunque concurren en el dicho hijo las calidades suso di chas, que no sea hauido por parto natural ni legitimo.

- 1 **F**ilius abortiuus non succedit patri / nec matri / nec parentibus.
- 2 **Q**uis dicatur filius abortiuus?
- 3 **F**ilius monstruosus an succedat?
- 4 **Q**uis dicatur filius monstruosus.
- 5 **F**ilius si nascatur viuus non concurrentibus qualitatibus de quibus in hac. l. licet non emit tat vocem: succedit cū quadam modificatione.
- 6 **F**ilius licet nascatur niger / psumitur legitim⁹
- 7 **F**ilius psumitur legitimus / licet proberur eius matrem adulterium commisisse cum mo dificatione de qua hic.
- 8 **F**ilius natus ex bestia an succedat.
- 9 **P**osthum⁹ natus post secūdas nuptias incon tinenti cōtractas post mortē primi mariti: an p sumatur esse filius primi vel secundi mariti.
- 1 **I**n. l. xij. Nota ex ista. l. qd filius abortiuus nō succedit nec matri nec parentibus / et i dem disponit rex. in. l. vxoris abortu. cum lege seq. C. de posthu. heredi. insti.
- 2 **S**ed circa pmissa primo dubitatur / qd dica tur filius abortiu⁹. Et dicatis qd oīs ille vel illa qui nascitur mortu⁹ dicitur abortiu⁹. vt in. d. l. vxoris abortu. cum. l. seq. et in. l. xvj. titu. vj. par. vj. Qd pcedit etiā si nascatur viu⁹ / si nō fuerit ba ptizatus / et nō vixerit per spatium viginti hoza rñ naturalium / vt disponitur in. l. nostra / que ad hoc est valde notabilis / licet cōtrariū dispo natur per rex. in. d. l. vxoris abortu. cum. l. seq.

ubi disponitur / qd si nascatur viu⁹ / nō dicitur abor tiu⁹ / etiā si nō fuerit baptizatus. Que iura i hoc sunt correcta per ista. l. Et quādo quis dica tur baptizatus vel nō / vide per Alex. in. l. iij. i sine principii post glo. et docto. ff. de acquiren. possessio. Et predicta procedunt intantū / qd non sufficit qd sit baptizatus / si non vixerit p di cum tempus. x. iij. horarū / vel ecōtra nō suffi cit qd vixerit illud tempus / vel etiā plus / si non fuerit baptizatus per. l. nostram in quantum dicitur / despues de nascido viuo veynete y quatro horas naturales y fue baptizado. Mōdera ver buni / y fue baptizado. Mā hec dicitur / et est cōdi tionalis copulatiua ad cui⁹ verificacionē requi ritur vtramqz partem verificari / et non sufficit vna illaz adimpleri / vt ē tex. et ibi Bar. et do. in. l. si is qui ducēta. §. vrrñ. ff. d. reb⁹ dubijs. et nota rur p Bar. et do. in. l. f. ff. de condi. et demonst. et est etiā tex. clar⁹ in. §. si plures. insti. de heredi. institue. et p ista cōclusiōe est etiā rex. in. l. iij. tit. vj. li. iij. foro. l. de qd vide ibi per Dōraluñ i gl. y fuere batizado. Restat ergo cōclusio qd si ta lis fili⁹ fueret baptizatus et vixerit p dictū spa tium. horarū dicitur partus legitimus / et per cōse quēs succedit patri et matri / et parētib⁹. qd itele lligē verū / preter qz si nascatur tali tēpore / quo cūndū cursum naturalē sit certū non posse viue re / qd tunc h̄ sit baptizatus et viuar spatium. xvij. horarum / nō succedit vt est casus in. l. nostra. in

Abateria. l. xiiij.

fl. et idem tenet Pau. de ca. in. d. l. vxoris ab ortu. et Alex. in. l. qd certatur. C. de posthu. here. insti. ¶ Sed dubitat quando dicatur non posse vivere secundum cursum naturalem. Et dicatis quod tunc dominum non posse vivere/ si nascatur intra septimum mensem/ vel anteaquam attingat septimum mensem/ saltim per duos dies: ut tenet gl. notabilis i. l. restato. §. si in parte. Secundo. ff. de suis et legi. here. et pau. d. ca. in. d. l. vxoris abortu. et Alex. in. d. l. qd certatur. Ad quod benefacit rex. in. l. xvij. in. si. tit. vj. par. vj. que ad literam concordat cum fine huius l. De quo vide etiam per glo. Bar. et docto. i. l. vij. mense. ff. de statu homi. Sed si nascatur in septimo octavo: vel nono: vel decimo mense: erit partus legitimus secundum cursum naturalem: ut in. d. l. septimo mense. et ibi bar. et docto. de quo vide et per bar. Alex. et docto. in. l. gallus. in. prin. ff. de libe. et posthu. et Pau. d. ca. in. d. l. vxoris abortu: et alex. in. d. l. qd certatur. Sed si nascatur post decimum mensem/ non erit partus legitimus: nec natus secundum cursum naturalem: ut est rex. in. d. l. intestato. §. si. ff. de suis et legi. here. De quo vide per Bar. in. d. l. septimo mense. et per Bar. Alex. et docto. in. d. l. gallus. in. prin.

- 3 ¶ Secundo dubitatur/ utrum filius monstruosus succedat. Et dicatis quod non: ut in. l. non sunt liberi ff. de statu homi. Sed dubitat quis dicat filius monstruosus: et dicatis quod monstruosus dicitur/ si habet duo capita: ut tenet glo. in. d. l. non sunt liberi. et pau. de ca. in. d. l. vxoris abortu. vel si non habet faciem hominis: vel si habet faciem hominis retro in spatulis: vel si habet oculos retro: ut per Bal. Aug. Imola. et alex. in. l. quod dicitur. ff. de libe. et posthu. Non tamen dicitur monstruosus: licet habeat sex digitos in una manu: vel etiam quatuor: ut tenet glo. et docto. in. d. l. non sunt liberi. ff. de statu hominum et in dictis iuribus.
- 5 ¶ Tertio dubitat: si filius nascatur vivus: et fuerit baptizatus: et vixit per spatium. xliij. horarum/ tamen nunquam emisit vocem/ an dicatur legitimus et per consequens succedat. Et dicatis quod sic/ per rex. in. d. l. vxoris abortu. in. prin. cum. l. seq. et ibi Bal. et

Pau. d. ca. Quid est verum/ nisi nascatur tali tempore/ quod sit impossibile/ quod possit vivere per finem huius. l. et per rex. in. l. xvij. tit. vj. par. v. in. si. ¶ Quarto dubitat/ utrum filius qui nascitur niger dicatur legitimus. Et dicatis quod sic: ut tenet gl. i. l. queret aliquis. ff. de verb. signi. De quo vide per doc. in. d. l. gallus in. prin. et in. d. l. septimo mense. ¶ Quinto dubitatur/ utrum quis dicatur filius legitimus si probet eius matrem adulterium commisisse. Et dicatis quod sic nisi probetur contrarium ut in. l. miles. §. defuncto. ff. ad. l. Juli. de adulte. et in. l. ix. tit. xiiij. par. ij. De quo vide doc. in. l. si vicinis. C. de nup. et per Bal. in. rep. C. de probatio. in. si. col. et per Abb. et docto. in. c. per tuas. de probatio. Quod intellige verum/ nisi sit natus tali tempore/ quod sit impossibile posse ex illo matrimonio precreari. ut in. d. l. ix. tit. xiiij. par. ij. et in. l. xvij. i. si. tit. vj. par. vj. et est etiam rex. in. l. nostra. in. si. ne. De quo vide Cuius et do. in. l. quidam. C. de posthu. here. insti. ¶ Et quid sit agendum in foro conscientie in casu predicto. vide per Abb. et do. in. c. officij. de peniten. et remissio. et Archiepisc. florentinum in. ij. parte in. tit. ij. §. iij. in. c. vj. ¶ Sexto dubitatur/ utrum filius natus ex bestia succedat. Et dicatis quod non. ut tenet Alex. i. l. qd certatur. C. de posthu. here. insti. de quo vide glo. et docto. in. l. non sunt liberi. ff. de statu homi. et in. d. l. gallus. in. prin.

¶ Septimo dubitatur/ utrum filius natus post secundas nuptias contractas incontinenter post mortem primi mariti dicatur filius primi mariti vel secundi si nascatur infra novem menses computandos a morte primi mariti. De quo vide late per Bar. Alex. et do. in. d. l. gallus. in. prin. ff. de libe. et posthu. vbi questio ista latissime examinatur/ et alia que pertinet ad materiam huius l. videatis per docto. in. d. l. vxoris abortu cum l. seq. et per Alex. in. l. posthumo. C. de honoribus pos. contra tabu. ¶ In eadem. l. ibi augetur concordantia enel dicho hijo las qualidades suso dichas. scilicet/ quod sit baptizatus/ et quod vivat per spatium xliij. horarum. ut supra proxime dixi.

¶ Ley. xiiij.

¶ Mandamos que el marido y la mugel suelto el matrimonio, aunque casen la segunda, o tercera vez o mas, pueda disponer libremente de los bienes multiplicados durante el primero, o segundo, o tercero matrimonio, aunque aya hauido hijos de los tales matrimonios, o de alguno dellos, durante los quales matrimonios los dichos bienes se multiplicaron, como de los otros sus bienes propios que no ouiesse seydo de ganancia, sin ser obligados a reservar a los tales hijos propiedad ni usufruto de los tales bienes.

- 1 ¶ Et vel vxor licet contrahat secundas nuptias/ non tenetur reservare proprietatem nec usufructum bonorum durante primo ma-

trimonio acquisitionum filijs primi matrimonij. cum limitatione tamen de qua infra. Mulier que post mortem mariti luxuriata est: non

in figura matrimonij perdit lucra durante ma-
trimonio acquisita.

- 3 **M**ulier que luxuriose viuit post mortem mari-
ti perdit legatum sibi a marito relictum
- 4 **M**ulier que luxuriose viuit post mortem mari-
ti an perdat dotem.

1 **I**n l. xiiij. Nota ex ista l. q. vir v. vxor licet
contra has secundas nup. nō tenetur refer-
uare proprietatem nec vsum fructū bonoz duran-
te primo matrimonio acquisitoz filij pmi matrimo-
nij: lz cōtrariū disponat de iure ciuili per tex. in
l. femine. C. de scdis nup. vt tenet expresse jo. fa.
in authē. in donatiōe eo. ti. q. l. cū ope jo. fa. ho-
die corrigit per istā l. que ad hoc est notabilis.

2 **Q**uod tamen intellige verū preter qz si talis
vxor luxuriata est post mortem mariti non in fi-
gura matrimonij: qz tunc perdit talia lucra du-
rant matrimonio acquisita & applicatur here-
ditibz mariti: vt est tex. notabilis in l. iij. in fine
tit. iij. li. v. ordina. rega. qd procedit ne dū si ta-
les heredes sint filij / sed etiaz si sint extranei. vt
per Jo. lupi d. Mala. rube. in sua repe. c. per ve-
stras fo. xl. in. h. t. iij. co. in versiculo vnum de
num. t. fo. xlvij. t. in. f. t. iij. co. Quod procedit
etiaz si talis mulier postea contrahat matrimo-
niū cum eo / cuz quo luxuriata est / vt tenet mul-
tum notabiliter Prepositus post Cardinalem
in. c. tanta in. xv. co. qui filij sint legi.

3 **S**ed primo dubitatur: vtruz mulier / q. luxu-
riose viuit post mortem mariti perdat legatus

Lex. xv.

En todos los casos que las mugeres casando segunda vez son obligadas a refer-
uar a los hijos del primero matrimonio la propiedad de lo que ouiere del primero
marido, o heredare de los hijos del primer matrimonio, en los mismos casos el va-
ron que casare segunda, o tercera vez sea obligado a referuar la propiedad dello a
los hijos del primero matrimonio. De manera que lo establecido a cerca deste ca-
so en las mugeres que casaren segunda vez, aya lugar en los varones que passaren
a segundo, o tercera matrimonio.

1 **I**n omnibus casibus in quibus vxor per-
transitum ad secundas nup. tenetur refer-
uare filijs primi matrimonij proprietatem bo-
norum habitoz a primo marito / velex succes-
sione filioz primi matrimonij in eisdem casi-
bus tenet maritus talē proprietatē referuare.

2 **Q**ui sunt casus in quibus mulier per transitum
ad secundas nuptias tenetur referuare proprie-
tatem filijs primi matrimonij.

3 **L**ex nostra verificatur non solū in proprietate
sine dominio directo: sed etiā in dominio vtili.

1 **I**n l. xv. Nota ex ista l. q. in omnibus casi-
bus in quibus vxor per transitus ad secun-
das nup. tenet referuare filijs primi matrimo-
nij proprietatē bonoz habitozum a primo ma-

sibi a marito relictū. Et de castis q. sic vt i. authē.
eisdē penis. C. de secundis nup. De q. vide Jo.
lupi in d. repe. in loco iam preallegato.

Secundo dubitatur: vtrū mulier q. luxuriose
viuit post mortē mariti perdat dotē. Et pau. de
ca. in consilio. cxxj. in primo volu. t. in l. sorores
C. de his quibus vt indignis: t. in l. fidei comi-
sum. C. de fideico. tet q. sic. Et idē tenet Petr.
Geraldī in singulari. xlvij. t. idē tenet Jo. lupi
in dicta repe. fo. xl. l. ij. co. t. fo. l. in. iij. co. t. ben-
zelnus in. c. plerunqz. de donatio. Inter vtrum
& vxorē. Et pro ista cōclusionē facit bene tex. in
d. l. iij. in si. tit. iij. li. v. ordi. rega. Sed Alex. t.
Jas. in. d. l. sororē. tenent contrariū / quoz opti-
nio reprobatur per Petrus geraldī. t. per Jo.
lupi in dictis locis. per ea q. pau. de ca. notabiliter
ter dicit in dicta consilio. cxxj. t. pro ista opinio-
ne. cōtra alex. t. jas. facit bene tex. i. authē. eisdē
penis. t. que ibi notant docto. C. de scdis nu-
ptijs. t. glo. t. do. in authē. sacramentum. C. qm
mulier officio tutel. t. tex. in. l. si. eo ritu. inquan-
rum dicit: pudicitiam suam intactaz conseruet.
Item pro ista parte facit tex. t. ibi doctrina do-
cto. in. l. si. C. ad. l. l. l. de adulte. t. in. l. iij. ritu.
xv. par. vij. t. Aug. de Arerio. in tractatu ma-
lificiozum. in parte / chemehai adulterato. in.
iij. co. vbi concluditur / q. talis vxor potest acu-
sari de adulterio post mortem mariti / t. obstat
ei petenti dotem exceptio adulterij. Opinio ta-
men Alex. t. Jas. est fauorabilior.

rito v. ex successōe filioz primi matrimonij in
eisdē casibus tenetur vir talē proprietatē refer-
uare predictis filijs. t. idē tenet gl. q. cōmuniter
approbat in. l. femine. §. illud. C. de scdis nup.

Sed dubitatur / q. sunt casus in quibus vxor
tenetur talē proprietatē referuare. Circa quod
breuiter dic q. aut loqmur in bonis acquisitis
successione filioz. aut in bonis relictis vxori p
primum maritum. In primo casu quādo in bo-
nis acquisitis successione filioz aut mater suce-
cedit talibus filijs ab intestato: aut ex testamen-
to. In primo casu quando ab intestato aut loq-
mur in bonis que predicti filij habuerunt a pa-
tre: t. tunc siue mater contrahat secundas nup-
tias ante mortem predictoz filiozum / siue post

semper tenetur reservare proprietatem / solo usufructu sibi retento: vt in l. mater. C. ad tertulia. et ibi communiter doc. et in l. femine. §. illud. C. de secundis nup. Aut loquitur in alijs bonis que filio aliunde habuerunt: tunc aut talis mater primo successit predictis filiis anteaq̄ contraheret secundum matrimonium et succedit pleno iure / licet postea sequatur secundum matrimonium: vt in dicta l. mater. in versu. in. vero: et ita tenet ibi glo. in parte coniungit. in prin. et ibi pau. de ca. et do. in. d. l. femine: et in auth. ex testamento. eo. ti. aut primo contraxit secundum matrimonium: et postea successit: tunc solo usufructu sibi retento tenetur reservare proprietatem: vt tenet glo. Jo. fabi. et pau. de ca. in. d. l. mater. p. tex. in. l. femine §. sed et si quis. C. de secundis nup. et cum ista opinione transit sic simpliciter Bar. sed bal. ibi est in solitaria opinione / dicitur / q̄ si filij non fuerint testati siue mater succedat anteaq̄ contrahat secundum matrimonium / siue postea / tenetur reservare proprietatem: cuius opinio non videtur continere veritatem vt ex infra dicendis apparet. Sed cum i. d. l. mater tenet q̄ siue mater nubat secundo ante mortem siue post: semper succedit pleno iure. ita tenet etiam glo. in auth. de nup. §. huic nos. in parte si autem intestatus: et in parte hec dicitur. colla. in. et idem tenet ibi bar. per illam tex. Et pro ista conclusione est etiam tex. in auth. de non eligendo secundo nubē. §. igitur. colla. §. et idē tenet ibi bar. et ista vltima videtur verior et favorabilior matri: quam p. tunc teneo / submittēdo me tamen correctiōi vestre.

¶ Sed conclusionem predictam / q̄ habet / q̄ mater in casibus predictis tenetur reservare proprietatem filiis primi matrimonij **¶** Primo limitata / nisi talis mater contraheret secundo matrimonium de consensu filiorum / de quorum successione tractatur: q̄ tunc succedit pleno iure tamen in usufructu / q̄ in proprietate: vt tenet glo. notabilis in auth. de non eligendo secundo nubē. in prin. in parte copulantur in vltima filia. colla. §. et idē tenet Ange. in. d. l. mater. quem refert et sequitur Socin. in tractatu fallentiarum in regula cclxxij. ad quod bene facte doctrina bal. quasi in terminis in. l. hac edictali. in. v. co. in prin. in versiculo. sed pone dicit statutum. C. de secundis nup. et idē tenet expresse Ludo. roma. in singulari. cclxviij. incipit. tu scis. **¶** Secundo limitata / q̄n talis mater nubet de licentia primi mariti dantis sibi consensum et licentiam in testamento vel alias: q̄ tunc succedit pleno iure: vt tenet bal. in. l. §. in. §. co. in. §. cū prin. seq. C. de secundis nup. et in. l. filium que habet. C. fami. hercis et idē tenet Socin. in. d. regula cclxxij. et roma. in dicto singulari. cclxviij. **¶** Tertio limita

in matre minore. xv. annorum / q̄ propter minorem etatem succedit pleno iure: vt tenet notabiliter Socinus in dicta regula. cclxxij. ad qd allegat glo. in l. ij. C. si aduersus delictum ad qd et facit tex. in. l. §. et l. l. pe. C. ex q̄b. causi. infa. irroga **¶** S3 certe illa glo. hoc non dicit / et predictae leges loquuntur in alio casu: et reperio q̄ contrarium tenet expresse bal. in. d. l. in. §. col. C. de secundis nup. quapropter casus iste est dubius propter opinionum diuersitatem: et ideo cogitate: quia non video alio quem facientem mentionē de ista contrarietate sed licet casus sit dubius / mihi videtur q̄ opinio bal. sit verior: ideo quia non reperitur dispositum q̄ in casu nostro mater propter minorem etatem excusetur: et cum lex non dicat nec nos dicere debemus: vt in. l. illam. C. de colla. et tenet glo. in. l. §. ff. de lega. ij. inquantū dicit / non mentiri me legisse. Item quia dicta l. mater. et dicta lex femine loquuntur generaliter: et ita generaliter debent intelligi: vt in. l. de pretio. ff. de publici. Item quia regulariter in delictis inter maiores et minores non reperit differentia: vt in. l. §. C. si aduersus delictum. maxime quia hic tractatur de lucro captando / et non de dāno euitando: et sufficit q̄ vtratur usufructu toto tempore vite sue. **¶** Quarto limitata / quando tales filij moriunt post pupillarem etatem: q̄ ad hoc vt talis mater priuet proprietate / requirit q̄ filij moriantur infra pupillarem etatem secus si post pubertatem / quo casu non priuabitur mater: vt dicit notabiliter pau. de ca. in. l. oem. C. ad tertulia. sed l3 auctoritas dñi Pau. de ca. sit magna / contrarium credo verum p. tex. i. auth. ex testamento. C. de secundis nup. et in corpore vnde sumitur. §. hinc nos in. versu. si igitur. vbi sit differentia an mater succedat ex testamento / vel ab intestato. Ergo presupponit q̄ licet filius non reteret / erat tamen habilis ad testandum / alias non de seruiret de dubio / qd non est dicendum: vt in. l. quod labeo. ff. de carbo. edicto. Item q̄ proprie loquendo non dicitur mori ab intestato / qui de iure testari non potuit: licet voluerit. p. tex. in. l. §. ff. de suis et legiti. here. et tenet glo. et do. in prin. in. §. de heredi. q̄ ab intesta. dese. de quo late per alex. in. l. generaliter. C. de in. §. et substi. Item q̄ priuatio presupponit habitum: vt in. l. decē. cū vulgatis. ff. de verbo. obliga. Item q̄ licet videatur q̄ pau. de ca. tenet et predictam opinionem tamen in veritate eam non tenet. imo loquitur in casu diuerso: scilicet quando mulier luxuriat post mortem mariti / quo casu priuatur successione filiorum mortuorum ipupillari etate / sicut priuatur ob non petitum tutorem. qui casus diuersus est a nostro casu d. q̄ dicit vt dixi. l. vj. supra eo. **¶** In secundo casu quando mater succedit ex testamento filiorum siue succedat anteaq̄ contrahat secundo matrimo

num sine post/succedit pleno iure. vt in aut. ex
 testamēto. C. de secū. nup. z in corpore vnde su
 mititur i aut. d nup. s. hinc nos. colla. iij. Qd p
 cedit etiaz in bonis paternis: vt tenet bal. iij. d.
 auth. ex testamē. z docto. cōiter in. d. l. mater.
 Itē pcedit solū si talia bona relinquntur matri
 per viā institutionis / sed etiam si per viam lega
 ti: vt tenet bal. in. d. auth. ex testamēto. ¶ In
 scdo casu principali qñ loquimur in bonis vxo
 ri per maritū relicto p viā legati / vel alias est /
 dicendū q talis vxor tenetur reseruare pprie
 tatem filijs primi matrimonij: vt in. l. femine in
 prin. C. de secū. nup. z in aut. nup. s. si vero ex
 pectet. colla. iij. z pro ista cōclusiōe est hic tex.
 in quantū dicit: de lo q ouiere del primero ma
 rido. Et idē tenet expresse Oldrad⁹ in consil.
 xxxij. Sed poterit aliquis cū debita instantia
 dicere: q hoc videtur correctū p tex. in aut. ex
 testamē. C. de secū. nup. vbi dicitur / q illud qd
 mater consequitur vt extraneus / non tenetur si
 lijs reseruare: sed in casu nostro talis vxor acci
 pit legatum vt extranea / ergo. zc. cum legatum
 debeat deduci de quinta parte: bonorum q ex
 traneus potest legari: vt in. l. xxviii. infra eo. ad
 qd breuiter potest responderi / q illa iura loquū
 tur in casu diuerso. s. in testamento filioz respe
 ctu matris. Nos vero loqmur in legato a mari
 to relicto. Sed videtur q adhuc nō sit bene sa
 rissactum ad id quod dicitur / q p̄dicta vxor ca
 pit tanqz extranea z sic videtur q dicta. l. femi
 ne in prin. in hoc sit correcta. Sed cū hoc dice
 re sit refugiu miseroz: vt notat glo. in. l. filium
 quem habentē. C. fami hercis. z legū correctio
 est euitanda. vt in. l. vna. C. de inoffi dotibz. z i
 c. cū expedit. de electio. li. vi. sit vera solutio q
 iste est casus sp̄tialis / in quo mater est deterio
 ris conditionis / qz quilibet alius extraneus. z
 potest esse rō infuria / quā facit primo marito p
 transitum ad scda vota. Aliud dici nō potest: z
 licet ratio deficeret / sufficit q ita sit scriptū: vt
 in. l. p̄sperit. ff. qui z ad quibz. Nec dicas q dic
 ta lex. femine / in hoc sit correcta: quia imo con

firmatur p tex. in. d. s. si vero expectet. quē in
 aut. de nup. vnde sumitur dicta aut. ex testamē
 to cū ergo sunt in eodē corpore / nō est credendū
 q vn⁹ s. corrigat aliū eiusdē legis: maxime / qz
 ista opinio a p̄batur hodie p istā. l. vt sup. dixi.
 qd tñ limita modis de qb⁹ sup. dictū fuit. Sed
 circa p̄missa dubitat: vtrū maritus per trāsituz
 ad scdas nup. teneatur reseruare filijs p̄mi ma
 trimonij proprietatē legati sibi a prima vxore
 relicti. ista. q. habui de facto / z tenui q sic / per
 ea q dixi sup. in prin. huius. l. z ita tenet gl. que
 cōiter approbatur in. d. l. femine. s. illd. C. de se
 cundis nu. z ex tex. expressus in aut. d nō elige
 scdo nubē. s. cū igitur. in versū. Sicut enim p̄
 tres. colla. iij. z est etiā tex. in. l. ista: z ista cōclu
 sionē tenet in terminis Oldra. in consil. xxxij. d
 quo vide q dixi in q̄stione supra proxima. Li
 mita tñ ista cōclusionem modis / quibus sup.
 fuit dictū i matre. Itē dubitatur / si p̄dicta mu
 lier nō contraxit secundo matrimo. sed viuit lu
 xuriose / an propter hoc p̄iuetur pprietate bo
 noz predictoz. z dicatis q sic. vt tenet glo. q
 cōiter appro. in aut. sacramē. C. qñ mulier offi
 cio tute. z tenet etiā paul. de ca. in. l. oem. C. ad
 tertulian. z Jo. lupi. de pa. rube. in sua rep. fo. xl.
 in. ij. z. iij. co. z. fo. l. in. iij. co. z. fo. l. in. iij. co. de
 quo vide q dixi in. l. xiiij. sup. proxima. ¶ Itē
 nota / q ea q dicta sunt in muliere luxuriose vi
 uente / habent et locus in viro luxuriose viuere
 cum ad paria iudicantur per istā. l. z per ea q di
 cta sunt. qd est bñ notandus. ¶ Itē dubitatur
 vtrū mulier i qb⁹ casibz tenetur reseruare pro
 p̄rietatē teneatur p̄stare cautionē de bñ vtēdo.
 er dicatis q sic. per. tex. in. l. vsu fructu. C. d vsu
 z habita. de quo vide ibi per do. ¶ In eadē le
 ge ibi la propiedad. Et an appellatiōe proprie
 tatis in casu nostro comprehendatur non so
 lum dñium directum: sed etiam dñium vtile: vt
 emphiteosis / census / z similia vide p bal. z do.
 in. l. traditionibus. C. de pactis. z credo q cō
 prehendatur tam vtile quam directum domi
 nium attentā mente huius. l.

¶ Ley. xvj.

¶ Si el marido mandare alguna cosa a su muger al tiempo de su muerte de su testa
 mento, no se le cuente en la parte que la muger ha de auer en los bienes multiplica
 dos durante el matrimonio: mas aya la dicha mitad de bienes z la tal manda en lo
 que de derecho deuiere valer.

- 1 **A**quisita durāte matrimonio cōmunican
 tur inter maritum z vxorem simul cohabi
 tantes / non alias.
- 2 **L**ucra acquisita per sponsum de futuro vel pre
 senti cum pecunia sponse / an cōmunicetur in
 ter sponfos.

- 3 **L**ucra acq̄sita succes. parentum / an cōcentur.
- 4 **D**onata vni conjugum / an cōmunicentur.
- 5 **L**ucra acquisita in bello / an cōmunicentur.
- 6 **A**cquisita per aduocatum vel doctorem / an cō
 municentur.
- 7 **S**i vsus fructus consolidetur cum proprietate

- durante matrimonio/ an communicetur:
- 8 **A**cquisita per amassios simul habitantes / an communicentur.
  - 9 **P**ecunia habita ex pretio rei vendite/ que erat vnius coniugum/ an communicetur.
  - 10 **I**niuste acquisita/ an comunicentur.
  - 11 **L**ucra acquisita modo predicto/ licet non acceptata/ transmittuntur ad heredes.
  - 12 **O**mnia bona presumuntur acquisita/ & esse communia: nisi contrarium probetur.
  - 13 **M**aritus sine licentia uxoris an possit lucra acquisita constante matrimonio alienare.
  - 14 **M**aritus/ an possit male acquisita restituere d. bonis communibus.
  - 15 **S**i res vnius coniugum perest constante matrimonio/ an refarcietur de bonis comunibus.
  - 16 **U**xor habebit legatum sibi a marito relictum: & etiam diuidentem bonorum durante matrimonio. acquiritorum.
  - 17 **I**dem in viro.
  - 18 **L**egatum factum a marito uxori/ an censeatur factum animo compensandi debitum.
  - 19 **S**i maritus legat uxori vsu fructum omnium bonorum/ quid habebit talis vxor stantibus filiis vel ascendentibus legitimis/ & naturalibus vel non stantibus.
- 1 **I**n l. xvj. §. bi de los bienes multiplicados. Nota ex ista. l. q. bona acquisita constante matrimonio. cōdicantur & equaliter diuiduntur inter maritum & uxorem: & idē disponit tex. in. l. j. & in. l. fi. ti. iij. li. iij. foro. l. & in. l. j. ti. iij. lib. v. ordi. reg. quod intellige verum/ interueniente si multanea cohabitatione/ nō alias: qz non sufficit matrimoniu esse contractus/ nisi marit' & vxor simul cohabitent. p. tex. in. d. l. j. ti. iij. li. iij. foro. l. & in. l. j. & in. l. iij. ti. iij. li. v. ordi. rega. in quantum dicunt. de cōsino. & idem tenet D. oral. in. d. l. j. fori. & Joā. lupi de pala. rube. in sua repe. fo. xxxiij. in. j. co. & fo. xxxj. in. ij. co. ad fi. d. quo vide melius qz alibi per do. de Segura in rep. l. vnus ex familia. §. sed & si fundum. fo. iij. in. j. co. cuz. iij. seq. ff. de lega. ij.
- 2 **S**ed circa pmissa primo dubitatur/ vtrius lucra acquisita p spōsus de presenti vel futuro cuz pecunia spōse/ cōmunicentur inter eosdē spōsos antea qz simul cohabitent. & videtur q sic: qz fruct' percepti ex pecunia uxoris ante nuptias cōtractas/ ducuntur in doctē. vt tenet bal. in. l. dotis fructus. per tex. ibi. ff. de iure doti. & per tex. in. l. si ante. ff. solut. matrimo. & in. l. videam'. §. ante matrimo. nium. ff. d. vsuris. & fructus dotis hodie cōdicantur: vt i iuribus. sup. dictis: ergo. &c. Et pro ista conclusione videtur casus in l. xvij. ti. xj. par. iij. & in. d. l. si ante. De quo vide dictum. Joā. lup. in. di. rep. fo. xxxj. in. iij. co. ultra medium.

Secundo dubitatur vtrius lucra cōstante matrimonio. acquisita successione parētuz cōdicentur iter maritū & vxorē. & dicatis q non: vt in. l. ij. ti. iij. li. iij. foro. l. & in. l. ij. ti. iij. li. v. ordi. rega. Si tñ cōsanguineus vxoris instituat eius maritū heredem/ vel ecōtra/ si consanguineus mariti instituat vxorē heredem: aut tunc talia lucra cōmunicentur inter maritū & vxorē: vide dictum Jo. lupi in. d. repe. fo. xx. in. iij. co. in. §. xliij.

Tertio dubitatur/ vtrū donatio vni cōiugū facta/ cōdicet inter maritū & vxorē. & dicatis q nō regulariter: vt in. d. l. ij. ti. iij. li. iij. fori. & in. d. l. ij. ti. iij. li. v. ordina. de quo tñ vide per Bart. & docto. in. d. sed si plures. §. in arrogato. ff. de vulga. & pupi. substitui. & per dictus Joā. lupi in. d. §. xliij. fo. xx. in. iij. co.

Quarto dubitatur/ vtrius lucra acquisita in bello/ cōdicentur inter maritū & vxorem. de quo quia recipit distinctionem/ vide tex. in. l. ij. tit. iij. li. iij. fori: & in. l. ij. ti. iij. li. v. ordi. rega.

Quinto dubitatur/ vtrum acquisita p aduocatū/ vel doctorē/ cōdicentur inter maritū & vxorē. & credo finaliter q sic. de quo vide per D. oral. in. d. l. ij. ti. iij. li. iij. fori. & per dictum Joā. lupi in dicta repe. fo. xxxij. in. j. co.

Sexto dubitatur/ si vsus fructus cōsolidet cū proprietate durante matrimonio/ an cōdicentur inter vtrum & vxorem cōmoduz vsus fruct' Et Joā. fa. in. §. si cui institui. d. lega. tenet q sic Sed contra hoc est tex. in. l. iij. ff. de iure doti. Et pro concordia vide dictum Jo. lupi in. d. repe. fo. xxxij. in. iij. co. in prin.

Septimo dubitatur vtrū acquisita p amassios simul cohabitantes cōdicentur inter eosdē. & Jo. lupi in. d. rep. fo. xxxij. in. ij. co. & in. §. operatur fo. xxx. in. iij. co. cū seq. tenet q sic: licet dubitādo. Ita q. habul de facto: & fuit iudicatum in contrarium: ideo quia non per omnia equiparantur vxor & amassa: licet in aliquibus equi parentur/ non equiparatur proprie: & illud qd est simile/ nō est idem: vt in. l. quod Aeria. ff. d. postul. & lex dūtaxat loquitur in vxore: ergo nō debet extendi ad amassiam: vt in. l. si. vero. §. de viro. ff. solu. matrimonio.

Octavo dubitatur vtrū pecunia habita ex pretio rei vendite/ q erat vnius cōiugum/ cōdicetur inter maritū & vxorem. Et dicatis q nō: imo si aliquid sit emptū de illa pecunia/ efficitur p prius illius/ cui' erat pecunia: vt per dictū Jo. lupi in dicta repe. fo. xxxj. in. iij. co. Pro qua cōclusionē est tex. in. l. xj. ti. iij. li. iij. fori.

Nono dubitatur vtrū iniuste acquisita cōdicentur inter maritū & vxorē. De q vide late p. d. Jo. lupi in. d. repe. fo. xxxij. in. ij. co. cum octo seq.

Decimo dubitatur vtrū lucra cōstante matri

monio acquisita transmittantur ad heredes licet non sint acceptata. Et dicatis q sic: vt p doct. de Segura in dicta repe. l. vnum ex familia. fo. xvj. in. ij. co. in. vers. ex quo ego infero.

12 **¶** Undecimo dubitatur/ utrum bona q reperitur potestare viri et uxoris/ presumantur coia/ et durante matrimonio acquisita. Et dicatis q sic nisi contrarium pbetur. vt est tex. notabilis in l. cciij. in. l. still. de quo vide per Alex. et do. in qui iure. ff. de acqui. posse. et ibi per Andream de Perona in addl. ad Bar. et per dictum Jo. lupi in. d. repe. fo. xxx. in. j. co. cum. iij. seq.

13 **¶** Duodecimo dubitatur/ utrum maritus possit alienare bona durante matrimonio. acquisita sine licentia uxoris. et dicatis q sic regulariter: vt in. l. iij. tit. ii. v. ordi. rega. et in. l. ccv. in. l. styli. Qd intellige verum p contractus onerosum: secus tñ est per contractus mere lucratiuum/ puta p contractum donationis: vt tenet bal. in cõf. ciiij. in primo volu. De quo vide per. d. Jo. lupi in dicta. repe. fo. xl. in. j. co. et doctorem Segura i dicta repe. l. vnum ex familia. fo. ix. in. j. col. in fi. Et intellige verum/ preter qz si maritus dolose alienasset talia lucra: qz tunc non valeret alienatio in preiudicium uxoris: vt in. l. iij. tit. iiij. li. v. ordi. rega. et in. d. l. ccv. in. l. styli. de quo vide. d. Jo. lupi i. d. rep. fo. xxxix. in. ij. co. in fine. Et intellige verum/ preter qz si marit' ppter suu delictum talia lucra alienaret: qz tunc non valeret alienatio in piudicium uxoris: vt in. l. lxxvij. infra co. de quo vide. d. Jo. lupi in. d. repe. fo. xxxix. i. j. co. et fo. xl. i. j. co. ultra medius.

14 **¶** Decimotercio dubitatur utrum marit' possit male acquisita restituere sine licentia uxoris de bonis coibus constante matrimonio acquisitis. De quo vide dictum Jo. lupi in dicta repe. fo. xxxiij. in. iij. co. cum. vij. seq.

15 **¶** Decimoquarto dubitatur si res vnus coium pereat constate matrimonio/ an resarciatur de bonis coibus durante matrimonio acq'sitis. Et dicatis q sic: nisi pereat culpa illi' cuiuserat: vt tenet montanus in. l. j. alij. li. iij. fori et Jo. an. lupi in. d. repe. fo. xxxvij. in. j. co.

16 **¶** In eadẽ lege i pri. nota ex ista lege/ q vxor habebit legatum sibi a marito relictum: et etiã dimidietatẽ bonorum durante matrimonio acquisitorum: et sic attenda dispositio de huius. l. maritus. non presumitur legare vxori animo cõpensandi legatus cum bonis vxori pertinentib' durante matrimonio acq'sitis: nisi expresse hoc dicatur. De quo vide docto. in. l. si compensandi. C. de here. institu. et in. l. si compensandi. C. de here. institu. et in. l. cum pater. §. qui dotali. ff. de lega. ij. et per glo. et docto. in. l. licinius locusta. de legatis. ij.

17 **¶** Et idem dicatis in viro/ cuz sit eadem ratio

et cuz in hoc equiparantur in iure. vt notatur p glo. et docto. in. l. femine. §. illud. C. de secundis nup. et in. l. xv. supra proxima: et in equiparatis a iure dispositu in vno. censetur et dispositum in reliquo: vt in. l. illud. in. prin. ff. ad. l. acqui. et in. c. translatio. de constitutio.

¶ Sed pro maiori cõplimento dubitatur/ utrum 18 legatum factum vxori/ censeatur factu animo compensandi debitum. Circa qd breuiter dicitur q aut loquimur in debitore necessario/ aut i debitore voluntario. Si in debitore necessario aut legauit aliud qz illud quod debebat. et tunc nõ censetur legatum animo compensandi: vt tenet bar. et do. in. l. huiusmodi. §. cum pater. ff. de legatis. j. de quo vide omnino Doctum in tractatu fallentiarum. in regula. cclxxxij. Aut legauit illud quod debebat/ vel tantumdem: et tunc aut constat de voluntate testantis/ et ei est standus. vt in. l. creditorem. ff. de legatis. ij. Aut sumus in dubio: et tunc semper presumitur legatus esse relictum animo compensandi: vt in dicta. l. huiusmodi. §. cñ pater. et in auct. ptererea. C. vnde vir et vxor. et in. l. si cum dorem. §. si pater. ff. solu. matrimonio. De quo vide ibi late per do. qui ponunt aliquas limitationes. Si loquimur in debitore voluntario: aut constat de eius voluntate/ et ei est standu: vt in. d. l. creditore. ff. de legatis. ij. Aut sumus in dubio/ et tunc non censetur legare animo compensandi. vt in. l. creditorem. ff. de legatis. ij. et in. l. si cõpen. C. de here. institu. et in. l. vna. §. sciendũ. C. d rei vxori. actio. Et est etiã tex. in. l. ista. In tantum/ q si maritus recepit dorem estimataz estimatione que facit emptione: si postea legat eadem res/ vel vnam ex illis vxori/ etiaz si leget sub cõmemoracione dotis/ nõ censetur legare animo cõpensandi: vt est glo. valde notabilis/ que cõiter ap pzo. in. l. licinius locusta. ff. de legatis secundo

¶ Et dicitur debitor necessarius/ qui incidit in obligationẽ ex legis dispositione absqz facto suo: et voluntari' qui suo facto incidit in obligationem: vt per bar. et docto. in. l. si cum dorem. §. si pater. ff. solu. matrimo.

¶ Item dubitatur/ si maritus legat vxori vsus 19 fructum suorum bonorum/ quid habebit talis vxor d huiusmodi legato. Et dicatis q stãtib' filijs legitimis et naturalib' habebit solummodo. vsus fructus quinte partis bonorum: cum tunc nõ possit restator disponere in extraneos respectu proprietatis vltra predictam quintã. vt in. l. xvij. infra co. Et in reliquis bonis/ sicut nõ põt disponere de proprietate/ ita non potest disponere de vsufructu siue fructu: vt est tex. in auct. nouissima. C. de inofficio. testa. de quo vide ibi gl. et doc. maxime quia fructus dicuntur pars rei.

Abateria. Lxviij.

Et in l. fructus. ff. de rei vendica. Et istaz cōclu-
sionē in terminis tenet doctor d Segura in. d.
repe. l. vnum ex familia. fo. xxi. in. ij. co. Itē sta-
tibus ascendētibz legitimis habebit dunta-
xat vsufructum tertie partis bonozū per ea q̄
dicta sunt: cuz de illa tertia parte duntaxat pos-
sit testator disponere respectu proprietatis: vt

in. l. vj. supra. eo. Sed nō stantibz descendētibz
nec ascendētibz tunc habebit vsufructum
ctum omnium bonozū si sibi relinquatur: cuz
tūc testator possit disponere ad libitū de pprie-
tate totozū bonozū de quo vide Joan. lupi
in. d. rep. fo. xxi. in. iij. co. r Sal. r Bal. in. l. quo-
tiens in. si. co. C. familie hercis.

Lex. xvij.

Quando el padre o la madre mejorar a alguno de sus hijos, o descendientes le-
gitimos en el tercio de sus bienes en el testamento, o en otra postrimera voluntad, o
por otro algun contrato entre viuos, ora el hijo este en poder del padre que hizo
la dicha mejora, o no fasta la hora de su muerte la pueda reuocar quando quisiere:
saluo si hecha la dicha mejora por contrato entre viuos ouiere entregado la pos-
session de la cosa, o cosas en el dicho tercio contenidas ala persona a quien la hizie-
ra, o a quien su poder ouiere, o le ouiere entregado ante escriuano la escriptura de
ello del dicho contrato se ouiere hecho por causa onerosa con otro tercero, assi co-
mo por via de casamiento, o por otra cosa semejante: que en estos casos mandamos
que el dicho tercio no se pueda reuocar sino reseruasse el que lo hizo en el mismo cō-
tracto el poder para lo reuocar, o por algūa causa que segun leyes de nuestros rey-
nos las donaciones perfectas y con derecho hechas se puedan reuocar.

- 1 **M**elioratio filio vel nepoti facta / qñ possit
reuocari / r qñ non possit reuocari.
  - 2 **C**asus in quibus ficto modo transfertur posses-
sio absqz traditione.
  - 3 **P**ater vel mater an possit reuocare melioratio-
nem quam fecit pte textu minoris etatis in ca-
su quo alias reuocari non possit.
  - 4 **P**ater vel mater si primo meliorauerit vnuz: r
postea simpliciter non reuocando prima melio-
rationem meliorauerit alius: in casu quo prima
melioratio possit reuocari / quis istorum pefe-
ratur in huiusmodi melioratione.
  - 5 **P**ater vel mater si meliorauerit filiam / vt con-
trahat matrimoniu cū Titio ad sustentanda o-
nera matrimonij / si moriatur Titius anteaqz
substituatur onera matrimonij / an talis meliora-
tio censeatur reuocata vel non.
  - 6 **Q**uando pater vel mater promissit meliorare /
vel nō meliorare filium vel nepotē / an possit cō-
pelli ad huiusmodi obseruantiam.
  - 7 **Q**uibus verbis possit r debeat fieri melioratio.
- I**n. l. xvij. nota ex esta. l. q̄ melioratio regu-
lariter pōt per patrē vel aumū reuocari ad
libitum: r in hoc lex ista est notabilis.
Quō tñ primo limita / preterqz si fuerit vere
r realiter huic meliorato tradita possessio bo-
noz in melioratione contentoz: qz tunc reuoca-
ri non possit per istam legem. **S**ecō limita:
quando talis melioratio fuerit facta ex causa
onerosa / pura ex causa dotis: quia tunc nō pos-
set reuocari per istaz. l. **E**t idē in donatione
propter nup. q̄ dicitur causa onerosa: vt notat

per gl. r doc. in aut. ex testamento. C. de colla.
Et ista cōclusionem in terminis tenet doc. Se-
gura in repe. l. vnuz ex familia. q̄ sed r si fundū:
fo. xj. ff. de lega. ij. **E**t idē in donatōe facta fi-
lio clerico causa militie celestis / vt ordinet ad
titulū patrimonij: cū eadē sit rō. vt r̄z i terminis
Jo. fa. i. q̄. si. iusti. de inoffi. testa. **E**t idē vide-
tur in militia terrestri sine seclari. p ea q̄ notat
gl. r. d. i. d. au. ex test. artēta mēte huius. l. **T**er-
tio limita / qñ talis melioratio eēt facta causa stu-
dij: qz tūc reuocari nō possit: vt r̄z. do. segura in
d. rep. fo. xj. l. iij. co. cū seq. i vñ. possit dari quē
videatis **Q**uarto limita / qñ p̄ vel m̄ melio-
rās iurauerit nō reuocare p̄dictā melio. qz tūc
reuocari nō possit. vt r̄z do. seg. in. d. loco. fo. xj.
in. iij. co. in vñ. possit dari alia r q̄rta. **S**ecō tñ
esset si p̄ vel m̄ meliorās simpliciter iurasset me-
liorationē / nō addito / q̄ nō possit eadē reuoca-
re: qz tūc bñ possit reuocare / vt r̄z. d. segu. in. d.
rep. fo. xj. i co. ij. i fi. **Q**uinto limita in oibz casibz
in quibz ficto mō trāsferret possessio in filio vel
nepote meliorato interueniente ficta pos. qz in
oibz illis casibz nō possit reuocari: vt r̄z idē do.
segu. in. d. rep. fo. xj. in. j. co. in vñ. ex hoc ego in-
fero. p qua cōclusio ē hic tex. in. l. n̄ra in q̄ntuz
dicit. o le ouere ēregado ante escriuano la es-
criptura dello. nā sup. l. n̄ra dixit q̄ vere fuit tra-
dita possessio. **N**ūc vō dicit qñ ficto mō. cū cer-
tū sit q̄ p̄ traditionē instrumenti acquirat ficto
mō possit. vt est tex. in. l. j. C. de dona. r in. l. vñ
tl. in. par. l. ij. d quo vide q̄ lati? infra p̄re dicā
r p̄ ista cōclusiōe ē etiā tex. in. l. xliij. infra eo.

¶ Sed primo dubitat qui sunt casus in quibus fictio modo acquiri possit. et breuiter dicatis: quod primus casus est per clausulam constituti: ut in l. qd meo in prin. ff. de acqui. pos. et in l. ix. in. fi. ti. in. par. l. ij. qd intellige verum quoniam constitutus se nomine alieno possidere erat possessor tempore que se possessorem nomine alieno constituit / alias secus. ut tenet Alex. in. d. l. quod meo. in prin. in. vj. co. et idem tenet Daphe salanus in suis notabilibus in notabili. l. xvij. et Phi. deci. in regula contractus in. l. in. co. ff. de reg. iur. que omnino vide: et idem tenet Jo. fra. in tractatu prescriptio. in repetitioe. l. celsus. fo. lxxj. in. j. co. Item intellige verum nisi hoc fuerit fictitie factum: quia tunc per clausulam constituti non transferri possessio: ut tenet bar. in l. sicut. s. supuacui. in. n. co. in. fi. ff. qd non pigri vel hypoth. solut. et in l. post contractu. in. ij. co. ff. de donatio. et idem tenet idem bar. in cons. l. xv. De quo vide dominos de rota in decisioe cccclxxvij. in nouis. et Cepola in tractatu de simulatione contractu in. s. xliij. presumpcio. Et quoniam dicatur fictitie fieri / vide per bar. in dictis locis. et per Alex. in. l. j. s. si vir. ff. de acq. pos. et per bar. in l. interdum in prin. ff. de acq. pos. Item intellige verum quod per clausulam constituti transfertur possessio / quoniam ille in cuius fauore fit / est presentis / et consentiens: alias si est absens antea que ratificet / non transfertur in eo possessio: ut tenet Alex. in. l. qd meo in prin. in. ij. co. et Phi. deci. in. d. regula / et Jo. fra. in. d. loco. De quo vide etiam Alex. in. l. interdum in prin. ff. de acq. pos. de qua materia vide melius que alibi per Phi. deci. in. d. regula contractu. **¶** Secundus casus est per solutionem pensionis rei donate in melioratione contente facta filio meliorato cum consensu patris vel matris melioratione factis. ut in. c. cum venissent de restitu. spol. et tenet glo. bar. et doc. in. l. qui inuensas. s. si. et in l. quantum si conditor. ff. de acq. pos. qd intellige verum / quoniam alio tertius non est possessor / alias autem per solutionem pensionis ignorate possessore non transfertur possessio: ut tenet Abb. in. c. cum venissent in. ij. co. in. fi. et bar. alex. et do. in. d. l. qui inuensas. s. qd per colonum. et idem tenet practica Ferraria in forma capitulorum actoris in parte fructus et redditus. fo. xxxvj. in. ij. co. **¶** Tertius casus per traditionem instrumenti: ut in. l. j. C. de donatio. et in. l. vij. ti. in. par. ij. dum tamen hoc fiat in presentia tabellionis ut disponitur in. l. nra. et in. l. xliij. infra eo. qd intellige de instrumento qd continet ius dantis vel tradentis / secus tamen est de instrumento qd continet ius accipientis: quia per traditionem talis instrumenti non acquiritur possessio: ut tenet Alex. notabiliter in. l. in. in. prin. in. ij. co. in versi. ex quo infert Guiller. ff. de acquitren. pos. Sed hodie siue instrumentum contineat ius tradentis siue ius re-

cipientis. utrobique per tale traditionem acquiritur possessio. ut est rex. valde notabilis l. l. vij. ti. xxx. par. in. ij. qd dicitur. o haziendo otra de inueno. in qd continetur in recipientis. qd tamen intellige verum / si tradens sit possessor. alias non: ut tenet Abb. in. d. c. cum venissent. et alex. in. d. l. qd meo. et bar. in. d. s. qd per colonum. et phi. deci. in. d. regula contractus. et Jo. fra. in. d. tractatu prescrip. et Jo. lupi in. d. repe. fo. xlvij. in. s. co. in. s. lxxv. in versi. aduerte nsc. **¶** Quartus casus est per retentionem usufructus: ut in. l. quisquis. C. de donatio. et in l. scilicet. in. par. in. qd intellige verum / si sit possess. ille qui meliora uerit bonorum in melioratione contentorum / alias secus. per ea qui supra primo casus dicta sunt: **¶** Quintus casus est quoniam donas / vel melioratione facies / conduxit a meliorato fructus rerum in melioratione contentorum: quia per tale conductionem transferitur possessio. ut in. l. qd bona. in prin. ff. de acq. pos. et in. l. ix. ti. xxx. par. in. qd intellige verum interueniente possessione meliorantis / alias secus. per ea que dixi super in tertio casu. **¶** Sextus casus est quoniam meliorat / detinebat res in melioratione contentas tempore meliorationis: et sic tempore quo melioratio fuit facta quia data tali detentione: et secuta melioratio transferitur in meliora. possess. absque alio facto. ut in. s. in d. in. d. rex diuisioe. **¶** Septimus casus est per custodiam apositionem de consensu meliorantis facta: ut in. l. qd ruda. ff. de acq. pos. **¶** Octauus casus est per aspectum oculorum. ut in. s. si iusseris. in. l. qd meo. s. si venditor. ff. de acq. pos. et in. l. vj. ti. xxx. par. in. Monus casus est per traditionem clauium: ut in. l. clauibus. ff. de pra. emp. et in. l. s. si iusserim. in. fi. ff. de acq. pos. et in. s. Item si quis merces. in. d. de rex diuis. et in. l. vij. t. xxx. par. in. Intelligere tamen per traditio clauium debet fieri in conspectu rei in melioratione contente per iura. s. d. de quo vide late per alex. in. l. j. in prin. in. xx. co. ff. de acq. pos. ubi hoc limitat. In tamen / quod res in melioratione contente stant in horreo / vel in alio loco incluse / requiritur quod melioratus sciat determinate locum in quo posite sunt. ut tenet glo. in. d. l. j. in prin. in. pre. qui prin. ad fi. ff. de acq. pos. qua ap. pbat ibi bar. in. v. co. Sed hoc vltimum conditio reprobatur per do. ibi de quo vide ibi alex. in. xix. co. cum seq. et per ista conditio. est et rex. in. d. l. vij. ti. xxx. par. in. de quo vide de oino fo. fa. in. d. s. Item si quis merces. Item vide de alios casus in quibus fictio modo transfertur possessio per io. fa. in. s. interdum institu. de rerum diuis. et per do. in. l. in. in. prin. ff. de acq. pos. Item vide que dicam in. l. xxxvj. infra eo. Item nota / quod possessio / que acquiritur per unum de modis supradictis / non est ficta / sed vera: ut tenet bar. in. l. ab emptione. in. fi. ff. de pactis. et in rep. l. si quis. per emptorem. in vlti. q. ff. de usufructo. et alex. in. l. qd meo. in prin. in. ij. co. ff. de acq. pos. Item nota / quod tutor / curator / pro-

curator/ vel iudex nō pōt aliter tradere possessiones p modos fictos/ d quib? sup. nisi ad hoc habeat speciale mādātū: vt t3 bar. in. d. l. j. i. p. i. in. vj. co. ff. de acq. pos. et in. l. ab emptio. in. ff. de pactis. et **Matheſalanus** in notabili. cl. x. et alex. in. d. l. j. in prin. in antepe. co. ff. de acqui. here. Sed licet nō possit tradere possessionem mō predicto / pōt tñ illā acquirere per dictos modos fictos: vt t3 bar. et bal. in. d. l. ab emptio. ne. et c. ius iō. fa. bal. et sal. i. l. j. C. per quas per so. nobis acqui. et alex. roma. rapha. focinus et **Arretinus** in. l. s. p. procuratorē. ff. de acq. pos. Et pro ista conclusio facit tex. in. l. iij. tit. viij. li. iij. ordi. rega. vbi dicit qd aliter per alteruz acquiritur. et idem tenet **Hart.** in repe. legis si is qui pro emptore / in vltima. q. ff. de vsucapio. et ista est cōis licet **Bar.** Jo. de imo. et paul. de ca. in. l. qui mihi donatum. ff. de donatio. teneant contrarium. ¶ **Secundo** dubitatur / vtrum pater vel mater possit reuocare meliorationē quā fecit preterito minoris etatis in casu quo alias reuocari non possit. Et videtur qd sic / per tex. notabilem in. l. si. s. si autem in secunda etate. C. de bonisqz libe. vbi tex. notabiliter dicit / qd minor potest petere restitutionem aduersus factum suum: etiam si sit factum lege permittente: sed in casu isto fecit meliorationem lege permittente / ergo. et maxime si ex hoc consequatur detrimentum. Ad quod etiam facit bene tex. in. l. et si sine. ff. de minoribus. Quod intelligerem verum / preter qz si talis pater vel mater minor fraudulenter hoc fecisset. argumēto tex. in. l. feminis. C. ad velle. et l. pe. que incipit. Si de dote. ff. de iure dorum. ¶ **Tertio** dubitatur si pater vel mater primo meliorauerit vnum filium vel nepotem: et postea simpliciter non reuocando primam meliorationem meliorauerit aliud / in casu quo prima melioratio possit reuocari / quis istozum filiozum preferatur in huiusmodi melioratione. Circa quod breuiter dicit qd vtraqz melioratio fuit facta in testamento: et tunc aut ambo fuerunt meliorati in vno eodē qz testamento / et ambo concurrunt equaliter in dicta melioratione: et quilibet habebit dimidietatem in dubio: nisi aliud appareat ex voluntate testatoris per tex. et ibi glo. et docto. in. l. coheredi. s. coheres. in. ff. de vulga. et pupi. substi. et in. l. si pluribus. in. prin. et ibi alex. et do. ff. de legatis. j. de quo vide docto. in. l. si fortidianum. C. de legatis et per Jo. fab. in. s. si. in. l. de adēptio. lega. et per bar. in. l. re cōiuncti. in. j. co. ff. de legatis. iij. et in. l. cum questio. C. de legatis. et in. l. si seruus cōis. ff. de stipula. seruo. et in. l. doli. cl. iusula. ff. de verbo. obli. et in. l. vxorem. s. felicissimum. ff. de legatis. iij. et in. l. questum. s.

si quis. ff. de fundo instru. et per bal. in. l. vna. s. vbi autē. in. vers. sim vero. C. de cadu. tollen. et tex. in. l. xliij. et l. ix. par. vj. Aut fuerunt melioratio in diuersis testamentis / et tunc valet melioratio in vltimo testamento facta: cum per vltimū testamentum tollantur alia priora testamenta: dum tñ in eo interueniat solēntas requisita / d qua in. l. iij. sup. eo. vt in. l. sanctimus. C. de testa. et in. s. posteriorē. in. ff. quib? modis testa. infir. Aut vtraqz melioratio fuit facta in contractu: et tunc aut in eodem contractu et in dubio intelligitur equaliter vtriqz facta per infra superius allegata: et per tex. in. l. quotiens. C. fami. her. et in. l. cum hic status. s. penitentiaz. ff. de donatio. inter virum et vxor. Ad quod bene facit tex. in. l. nomen filiaruz. s. portionis. ff. de verb. sig. aut in diuersis cōtractibus: et tunc videtur idē nam in dubio nō videtur prima melioratio reuocata per tex. in. d. s. penitētia. in. fine. et in. d. l. quotiens. Si tñ vnus fuit melioratus particulariter in certis rebus: et postea alius fuit generaliter melioratus in tertia et quinta parte bonoz / per illā generalē meliorationē reuocatur prima melioratio particularis / imo generalis melioratio derogatur per speciales: siue primo fiat generalis melioratio siue plus ea. p. tex. in. d. l. quotiens. C. familie her. de quo vide ibi bal. et sal. de quo per bar. in. l. si quis seruum. s. si. in. ff. co. ff. de legatis. ij. et predicta intellige in casu quo prima melioratio possit reuocari s. m. d. s. positionem huius. l. alias contra. Itē est notā dū / qd etiam si in melioratione sit dictum et pmissum de illa melioratione non reuocāda / nisi huiusmodi pōt reuocari: vt tenet alex. i. l. q. dotis in. l. iij. co. ff. solu. matrimo. et Jo. lupi de pa. rube. in. sua repe. fo. xliij. in. j. co. in. prin. Item est notandum qd etiaz si melioratio sit facta ex causa onerosa / vel etiā si sit tradita possessio / pōt reuocari / si hoc per patrē vel matrē vel auum meliorantem fuerit reservatū per istā. l. inquantuz dicit: si no reservasse el q̄lo hizo en si mismo. et intellige qd ista reservatio debet fieri in ipso cōtractu meliorationis / postea vero fieri non pōt cum iam melioratio sit perfecta et ius alteri q̄strum: et in hoc preiudicare nō pōt eo non consentiente. vt est casus in. l. pfecta. C. de donatio. q̄ sub modo. Qd tamen intellige vt dicam in. l. xxix. in. p. i. infra eo. Itē est notādū / qd melioratio nō solum pōt reuocari qñ hoc expresse fuit reservatum in ipso cōtractu meliorationis: sed etiā in omnibus casib? in quibus pfecta donatio inter viuos pōt reuocari / p finem huius. l. q̄ ad hoc est notabilis. Et in quib? casibus donatio pfecta possit reuocari: vide per tex. in. l. si. C. de reuocā. donatio. et ibi per cinn. et docto. et in

l. x. tit. l. iij. par. v. et in l. s. tit. xij. li. iij. fori de quo vide etiam abb. et do. in c. si. de donatio. et Jo. fa. in s. sciendus institutu. de donatio. et bar. in l. alimenta. ff. de libe. agnos. et per Cynus et doc. in l. s. C. de inofficio. donatio. et per bal. et doc. in l. si totas. eo. ti. ¶ Et an melioratio reuocet per natiuitatem filiorum superuenientium vide per glo. et do. in l. si vnqz. C. de reuocan. dona. et in l. viij. et iij. par. v. et in l. x. et xij. par. iij. et per bar. in l. titia scio. §. imperator. ff. de lega. n. et per Cynus et docto. in l. s. et in l. si totas. C. de inofficio. dona. ¶ Et an donatio remuneratoria possit reuocari etiam subsistente causa: vide per glo. in l. si pater. §. s. ff. de dona. que tenet / qd non. De q. vide ibi per docto. et per alex. et doc. in l. iuris gentium. §. quatinus. ff. de pactis. in quibus locis tractatur materia legis nostre.

5 ¶ Quarto dubitat si p. vel n. meliorauerit si iam ut cōtrahat matrimonium cum titio ad sustē randa onera matrimonij si tunc moriat̄ antea qz sustineat onera matrimonij an cēseat talis melioratio reuocata / vel ne. Ista questione habu- bis de facto in ista ciuitate Quetensi. Circa qd breuiter dic / qd an predicta filia contraxit scdo matrimonium aut nō. In primo casu qm cōtraxit scdm matrimonium / aut contraxit illud scdm matrimonium per verba de presenti / aut per ver- ba de futuro / si per verba de presenti aut de vo- luntate p. / aut nō. si de voluntate p. / vide ē dicendū. §. non debeat habere talem meliora- tionē: ideo qz talis melioratio fuit pmissa cū pri- mo marito ad sustentanda onera matrimonij: sed primus maritus nō sustinuit talia onera er- go. et c. vt in l. titio centum. §. antep. ff. de con- ditio. et demostra. et tenet. bal. in l. si ante matri- monium. ff. de iure dotis. Item talis promissio habet in se tacitā conditionem si nuptie sequā- tur: vt est tex. in l. stipulationē. et in l. promitten- do. in prin. ff. de iure doti. et nuptie intelligitur contracte / qm festiuitas ipsarū interuenit. vt in l. sancimus. C. de nup. maxime secundū conui- nem vsu loquendi / qui prefertur proprie signi- ficationi vocabulorū. vt in l. libroz. §. quod tū casus. ff. de legatis. l. ij. Et istā oclusionē vide ē tenere abb. in primo cons. suozū consilioz. et in c. ex pu. de ouersio. cōfuga. et sal. in l. cuncte. C. de donatio. ante nup. Ite promissio dotis intel- ligitur de primo duntaxat matrimonio: qz ser- mo simpliciter prolatus / intelligitur de prima vice / etiam in dote loquendo: vt est tex. et ibi bar. in l. dotis pmissio in fine. et in l. licet. et in l. spō salibz. ff. de iure doti. et in l. boues. §. hoc sermo- ne. ff. de verb. signi. Item talis promissio vide ē facta sub cōditioe / si ipsa spōsa ducatur ad do- mū primi mariti / prout fieri solet ab omnibus:

et ideo cū defecta et nō adimpleta fuit conditio debet cessare ipsius dotis vel meliorationis ac- quisitio. Et ita et expresse Petrus de ferraria in sua practica noua in formalibelli / quo vxor agit ad dotē: in s. co. fo. lxx. Et idē tenet abb. in primo dicto consilio: et in d. c. ex pu. et in c. ter- tio loco. de presumptio: sed his non obstantibz contrarium credo verius / per tex. in l. dotem q. ff. de iure doti. et in authē. sed quāuis. C. de res. vxo. actio. vbi clare disponitur / qd promissum in primo matrimonio / censetur repetitū et promif- sum in secundo matrimonio tacite ex legis dis- positioe: nisi aliud expresse dictū sit. Et ad tex. in d. stipulationem et in l. promittendo. dic qd illa iura loquuntur in penitus extraneo dotē p- mittente: vt per Cynus et sal. in d. authē. sed quā- uis. et idē tenet glo. in d. l. dotē que. qui extra- neus in dubio non videtur promittere in secun- do matrimonio illud quod promisit in primo: nisi specialiter consensisset in secundo matrimo- nio cōtractu. per tex. in l. cum maritus. §. titius. ff. de pactis dotali. Item illa iura loquuntur quā- do promittēs non cōsentit in sedz matrimonium nos vero loquimur qm cōsentit. Et ad illud qd dictū fuit qd inest tacita cōditio si nuptie sequuntur traditioe ad domū est dicendū / qd sufficit matrimonium esse cum primo marito p verba de pnti cōtractū / et tūc dicitur nutie secure: lz festi- uitas non accedat nuptiarum: vt tenent expres- se bar. bal. et doc. in d. l. sancimus. C. de nup. et tenet etiaz so. lupi in d. sua repe. fo. xxvij. in iij. co. in. si. cum seq. si sine voluntate p. / et abbat secundū matrimonium dic vt per glo. et notabilē per sal. ibi in d. authē. sed quāuis. C. de re vxo. actio. et per glo. in d. l. dotē. q. et in l. dotis pmissio. ff. de iure dotis. et per so. lupi. de pala. rube. l. dicta repe. fo. lxxvij. in. iij. co. et vide que dicaz in l. xlij. infra eo. In scdo casu qm cōtraxit cum secundo marito per verba de futuro / dic p oia vt in casu precedenti. Ite sufficit cōtraxisse cū primo marito per verba de pnti: vt dicit bar. et bal. in d. l. sancimus. et quid erit qm cum primo marito cōtraxit matrimonium p verba de futuro ex infra dicēdis appebit. ¶ In scdo casu pnci- pali qm nō cōtraxit secundo matrimonium dic qd aut cū primo marito cōtraxit per verba de pnti aut p verba de futuro. si per verba de pnti cre- do qd habebit predictā meliorationez. per ea qd dicta sunt: cum tunc dicatur tacita conditio / qd inest si matrimonium sequitur adimpleta / vt tenet bar. et bal. in d. l. sancimus. Et per verba de fu- turo videtur dicēduz qd tunc nō habeat predictā meliorationē: cum tunc matrimonium nō sit con- tractus: et ideo tacita cōditio si matrimonium sequitur: vt in d. l. stipulationem. et in l. promittendo

ff. de iure doti. et ita tenet bal. in. l. nō sine. C. d. bonifqz libe. et sal. in. l. cum te. C. de donat. ante nup. et abb. in. d. c. ex pu. et in. d. primo cōsilio. et petrus de ferraria in dicto loco. Sed his nō obstantibus p̄trariū videt̄ verius p̄ rex. scd̄z ludo roma. alex. et jas. ibi in. l. si extraneus. ff. de conditio. ob causaz dotoz. Et idē tenet alex. in. l. ij. §. q̄ si in patris. et in. l. si cū dotem. in. v. notabili. ff. solu. matrimo. et istā cōclusionem in terminis tenet doctor segura in repe. l. vnum ex familia. §. sed et si fundū. fo. xj. in. ij. co. ante finem ff. de lega. ij. ¶ Circa quod nota q̄ illud qd̄ dictum est in dote/ habet etiam locum in donatione propter nuptias: vt filius melioratus consequatur meliorationē propter nuptias factam eodem modo sicut filia propter dotem: vt tenet idem doctor segura in dicto loco.

6 ¶ Et an si pater vel mater promissit meliorare vel non meliorare filius vel filiam vel nepotem vel neptem compellatur ad huiusmodi obseruantiam vide in. l. xvij. infra eo.

¶ Ley. xvij.

¶ El padre, o la madre, o qualquier dellos puedan si quisieren hazer el tercio de mejozia que podian hazer a sus hijos, o nietos conforme ala ley del fuero a qualquier de sus nietos, o descendientes legitimos: puestto que sus hijos, padres de los dichos nietos, o descendientes sean viuos, sin que enello les sea puestto impedimento alguno.

- 1 **H**odie nepos licet precedat a patre vel matre potest per aum meliorari tertio et quinto bonorum.
- 2 Et idem in nepote.
- 3 Pater vel mater an possit meliorare plures filios/ vel vnum tantum.
- 4 Pater vel mater an possit meliorare filium et nepotē simul.
- 5 Pater vel mater si instituat simpliciter filium et nepotē ex eodē filio natū simul an talis nepos censeatur melioratus in tertio et quinto vel non.
- 6 Pater an possit meliorare indignum.
- 7 Pater legando extraneo tertium/ an illud tertium conuertatur in quintus quod potest extraneis legari/ tertium vero non.
- 8 Pater si legauerit filio qufuturum et extraneo tertius/ quid habebit talis extraneus.
- 9 Pater vel mater meliorando filium in tertia vel quinta parte omnium bonorum mobiltum et immobiltum non censeatur eundem meliorare in iuribus et actionibus.
- 1 **I**n. l. xvij. Nota ex ista. l. q̄ nepos licet precedatur a patre vel matre/ potest meliorari per aum in tertio et quinto. Et in hoc lex ista est notabilis: qz de iure ciuili cōtrariū reperiet̄ dispositum/ vt in. §. sui autem. institū. de here.

¶ Sed circa p̄missa videndū restat quibz verbis possit et debeat fieri melioratio. De q̄ quia materia est clara/ vide melius qz alibi p̄ doctorem de segura in dicta repe. fo. j. in. ij. co. cū liti. seq. ¶ In eadem. l. ibi. ora el fiso este en poder del padre q̄ hizo la mejozia/ o no. Nota ex ista. l. q̄ donatio p̄fecta et filio emancipato facta/ p̄t ad libitū per patrem vel aum reuocari: preterqz si interueniat traditio possessionis: vel nisi fiat ex causa onerata/ vt dicitur est. Et in hoc lex ista est valde notabilis/ et corrigat iura ciuilia/ q̄ dicunt/ donationem filio emancipato factā cuz a principio valeat nō posse reuocari. vt in. l. ij. cū quinqz seq. C. d. reuocā. donatio. et in. l. p̄fecta C. de donatio. que sub. modo. et notatur in auct̄. ex testamento: et in. l. si. donatio. C. de colla. De quo vide doctorem Segura in dicta repetitio. folio. x. in. j. co. cum tribus seq. et Joan. lupi de pala. rube. in dicta sua repe. folio. xliij. in. j. co. cum. vij. seq. De qua etiam materia vide de que dicam in. l. xvij. infra eo.

quali et disse. et in. §. Ita demū. institū. de here que ab intesta. deferuntur. Et ita tenet in terminis doctor segura in repe. l. vnum ex familia §. sed et si fundū. fo. ix. in. v. §. undecima disse. rentia ff. de lega. ij. q̄ iura cū opinione dicti doctoris corriguntur in hoc per istam. l.

¶ Sed primo dubitat/ vtrū lex ista habeat et locum in pronepote ad hoc vt possit per p̄ aum meliorari/ licet p̄cedatur a patre vel aum. Et videtur q̄ nō: cū lex ista sit correctoria iuris cōis: et duntaxat loquat̄ in nepote: et ideo restringenda/ et non ampliada. vt in. l. si vero. §. de viro. ff. solu. matrimo. sed hoc non obstante contrarium credo verius: cuz eadem sit ratio in nepote qz in pronepote ergo eadē d̄ber esse iuris dispositio: vt in. l. adigere. §. quāuis. ff. de iure patro. et notatur p̄ glo. et doc. in. l. ob es alienū. C. de p̄dijis mino. Item qz in fauorabilibus appellatōne filioz vel nepotum comprehendunt̄ pronepotes. vt in. l. liberoz. ff. de verbo. signi. vt tenet Bar. et doc. in. l. gallus. §. instituens. ff. de libe. et posthu. Adio q̄ cōclusionem (iudicio meo) est hic rex. in quantum dicit nietos p̄ descēdientes. p̄dera verbū/ o/ quod est disunctiū in iure et in facto: vt notatur in. l. si is qui ducēta. §. vtrum. ff. de rebus dubi. et per Bar. et do. in. l. j.

ff. de conditio. et demōstra. et in. 6. si plures. insti. de here. institu. Ergo clare constat qd lex nostra loquitur tam in pronepote / q̄z nepote.

3 **¶** Secūdo dubitatur utrum pater vel mater possit meliorare plures filios q̄z unū. Et dicatis qd sic nani pōt meliorare unū vel duos vel plures. arguēdo tex. in. l. vnus ex familia. in prin. et in. 6. et in. 8. rogo. ff. de legatis. ij. et ita t̄z doctor segura in dicta rep. fo. vij. et in. ij. co. vers. vj. et fo. xij. et in. i. co. in. i. in vers. inducit iste tex. p̄ qua conclusione bene facit tex. et ibi doctrina doctor. in. l. qui plura. ff. de vulga. et pupi. substi.

4 **¶** Tertio dubitatur utrum pater vel mater possit meliorare filium et nepotē simul. Et dicatis qd sic per ea q̄ dicta sunt et per istā. l. De q̄ vide do. segura in dicto loco. vbi dicit qd potest pater / vel mater meliorare unum in usufructu / et aliū in p̄sentate. de quo vide q̄ dicit in. l. xxvij. infra co.

5 **¶** Quarto dubitatur si pater vel mater simpliciter instituat filium et nepotem ex eodē filio natus an talis nepos censetur melioratus in tertio et quinto quod pōt habere per istā. l. Et videt qd nō q̄ q̄si pater et filius simul instituunt ab ascendente / cēsentur instituti ordine successiuo / vt p̄mo admittatur pater et eo mortuo filius / vt tenet gl. notabilis in. l. gallus. §. j. ff. de libe. et posthu. que ap̄ pro. ibi per bar. et per quāplures doc. Sed hoc non obstante contrariū credo verū per tex. notabile in. l. codicillis. §. instituto. in. vj. et locatis edibus pro parte sua. ff. de legatis. ij. Nā ibi filius et nepos ex eodē filio natus fuerunt instituti / et dicit tex. qd filius locauit edes pro pte sua / ergo presupponit qd nepos habuit aliā partem. Item pondero ibi tex. in quantum dicit coheredi suo. et istam opinionem tenet bal. ange. Zmo. Rapha. Sal. et alex. in. d. l. gall. §. quidā recte. in. iij. co. et idē tenet. Abb. in. c. rasnaldus in. ij. co. de testa. de q̄ vide latissime p̄ Antoni. Corseti in reportorio abbatis. in pte substitutio. Et predicta glo. cum opinio de bar. habet locum in institutione necessaria / scz in legitima in qua pater et filius censentur instituti ordine successiuo / non t̄m in institutione voluntaria / prout in casu nostro. vt tenet Alex. in. d. §. quidā recte Et quo inferitur qd si pater et filius instituatur ab extraneo simul / qd equaliter debent admitti Pro q̄ benefacit glo. in authē. excipit. C. de bonis et lib. Et istā cōclusionē videt tenere doctor segura in dicta repe. fo. xij. in. j. co. in versicu. ex hoc ego infero vbi tenet qd si pater instituit filium in sua legitima t̄m / et alium filium in reliquis bonis videt eundem meliorare in tertio et quinto / licet de melioratione aliquid nō dicat Et p̄ ista conclusione bene facit tex. in. l. j. C. si. q̄s ita

et ibi Bar. et do. ff. de verbo. obli. vbi dicit / qd si nō valet quod ago vt ago / valeat vt valere pōt sit in proposito nostro / si non valet in vim institutionis valeat vt valere potest in vim prelegati vel meliorationis per istam legem.

6 **¶** Quinto dubitatur utrum pater vel mater possit meliorare filium indignum in tertio et quinto. Circa qd breuiter dicit qd aut talis filius est indignus in dignitate facti pura quia stetit ingratus et immeritus contra patrem / et tunc pater potest illud meliorare. Aut est indignus in dignitate iuris / vt quia est spurcius / et tunc pater potest illum meliorare in quinto duntaxat vt in lege. ix. et in. l. x. supra co. non tamen in tertio / et ita tenet doctor segura in. d. repe. fo. vj. in. ij. co. cū seq.

7 **¶** Sexto dubitatur si pater vel mater existens in filijs legitimis et naturalibus legauerit tertiam partem bonorum extraneo an illa tertia conuertatur in quinta taliter / qd extraneus possit habere predictā quintam partem. cum extraneus dicitur / at sit capax dicte quote / et nō sit capax tertie. vt in. l. i. et in. l. j. titulo vj. li. iij. fo. l. et in. l. xxvij. infra co. Et dicatis qd sic. qz si non valet quod ago vt ago / valeat vt valere potest. p̄ tex. in dicta lege. §. si quis ita. ff. de verbo. obli. Ad qd etiam faciunt notata per doc. in authē. vnde si parens. C. de inofficio. testa. et in. l. vna. C. de inofficio. dotibus / et tex. in. l. xxvj. et in lege. xxix. infra co. Et ista conclusionē in terminis tenet doctor segura in dicta rep. fo. xij. in. j. co. in vers. induco primo. et pro ista cōclusionē est tex. in. l. vj. tit. xij. li. iij. fori.

8 **¶** Septimo dubitatur si pater vel mater prelegauit filio quintam ex extraneo prelegauit tertiam / an isto casu istud tertium conuertatur in quintum cū quintum sit filio prelegatum. Et videtur qd nō / et qd talis extraneus nō sit aliquis habiturus / cū quintum qd extraneo pōt legari sit filio prelegatum. et tertium extraneo legari nō possit. vt fuit dictum in q. supra prima. Hoc t̄m nō obstante doctor dicit segura in. d. repe. fo. xij. in. j. co. cū seq. et cōtrariū.

9 **¶** Octauo dubitatur si pater vel mater meliorauerit filium in tertia vel quinta parte bonorum suorum mobilium et immobilium / utrum talis filius sentiat melioratū in iuribus et actionibus. Et dicatis qd non. Sed tamen erit si sit melioratus in tertia et quinta parte bonorum simpliciter / non exprimēdo mobilium et immobilium / quia tunc erit etiam melioratus in iuribus et actionibus / vt tenet bar. in. l. si. ff. de usufructu lega. et in. l. cetero. in. vij. col. ff. de vulga. et pupillari. substi. et in. l. cum ita. §. si. ff. de legatis scdo. et in. l. j. C. si aduersus trasatio. et Bar. in. c. j. in prin. in. fi. co. ad finem de pace tenēda. in vjibus feudorū.

Abateria. l. xix.

¶ El padre, y la madre, y abuelos en vida, o al tiempo de su muerte puedan señalar en cierta cosa, o parte de su hacienda el tercio y quinto de mejoría en que lo aya el hijo, o hijos, o nietos que ellos mejoraren: con tanto que no exceda el dicho tercio de lo que montare, o valiere la tercera parte de todos sus bienes al tiempo de su muerte. **¶** Pero mandamos que esta facultad de lo poder señalar el dicho tercio y quinto, como dicho es, que no lo pueda el testador cometer a otra persona alguna.

1 **A**scendentes possunt assignare meliorationem factam descendentibus tertij et quinti vel tertij vel quinti tantum in re vel rebus quas voluerint: quas precipuas habebit filius: vel nepos melioratus.

2 Descendentes eodem modo possunt ascendentibus meliorationem facere in certa re vel rebus: quas precipuas habebunt.

3 Ascendentes si meliorauerunt aliquem descendentem in tertio et quinto: et assignauerunt meliorationem in certa re vel rebus que non valent valorem dicti tertij et quinti: an illud quod deficit ad supplementum dicti tertij et quinti debeat suppleri ex alijs bonis: vel ne vsqz ad concurrentem quantitatem.

4 An sit idem si descendentes eodem modo meliorauerunt ascendentes.

5 Si ascendentes alienauerunt rem vel res in quibus fuit assignata melioratio: an per hoc videatur meliorationem reuocare.

6 Et an sit idem si descendentes eodem modo alienauerunt res vel res ascendentibus assignatas.

7 Si res assignata pro melioratione fuerit euicta a filio meliorato: an alij coheredes teneantur de euictione.

8 Si duo fuerunt meliorati: et vnus ipsorum moriatur viuente patre meliorante: an eius portio siue pars accrescat coniuncto meliorato.

1 **I**tem. l. xix. Nota ex ista. l. qd ascendentes possunt assignare meliorationem tertij et quinti vel tertij et quinti tantum factam descendentibus in re vel rebus quas voluerint: et illas habebit precipuas filius vel nepos melioratus: dum tantum predictae res non excedant valorem dicti tertij et quinti: quia illud quod excedunt reuocabitur dimittatur: et idem disponit tex. in. l. quorundam. C. familie heredis.

2 **S**ed primo dubitatur quid contra: an descendentes possint eodem modo meliorare ascendentes in certa re vel rebus. Pro cuius intelligentia sciendum est: qd descendentes non stantibus filijs legitimis etiam stantibus ascendentibus possunt ad libitum disponere de tertia parte suorum bonorum: vt in. l. vj. supra. eo. et illam tertiam partem possunt prelegare ascendentibus: vel etiam alijs. per dictam legem. vj. nunc intrat questio nostra: an illa tertia possit assignari in certa re vel rebus. Et vi-

detur qd non quia lex nostra talē facultatem cōcedit duntaxat ascendentibus: et per contrarium videtur eandē denegare descendentibus: et ideo cum lex non dicat: nec nos dicere debemus: vt in. l. illam. C. de colla. Sed hoc non obstat contrarium credo verius. Nam certū est: qd successio ascendentiū. et descendentiū equiparatur in suis rebus: vt tenet bar. in. l. si gener. ff. de his quibus vt indig. et in. l. j. in fine prin. ff. de bonorum possessione. contra tab. et abb. in. c. tanta. qui filij sunt legiti. et prepositus in. c. cum haberet. in. fi. co. de eo. qui duxit in matrimonio. quā polluit per adulte. et bal in authē. licet. C. de natu. libe. et est tex. in. l. viij. in. fi. tit. xij. par. vj. et est glo. in authē. nouissima. C. de inoffici. testa. et in equipartis a iure dispositum in vno censetur dispositus in reliquo: vt in. l. illud. in prin. ff. ad. l. Aquil. et in. c. transato de cōstitu. maxime cuz sit eadem ratio. Item quia aucta legitima descendentiū cōsetur et aucta legitima ascendentiū: vt per glo. et do. in. d. authē. nouissima. et sic teneo qd sicut ascendentes possunt assignare meliorationem in certa re vel rebus respectu tertij et quinti: et ita eodem modo possunt descendentes respectu tertij.

3 **S**ecundo dubitatur si ascendentes meliorauerunt aliquem descendente in tertio et quinto: et illam meliorationem assignauerunt in certa re vel rebus que non valet valorem dicti tertij et quinti: an illud quod deficit ad supplementum tertij et quinti debeat suppleri ex alijs bonis vsqz ad concurrentem quantitatem. Et videtur qd nō: qd generi per speciem de rogatur. Nam primo fuit legatum tertium et quintum tanqz genus: postea vero fuit redactum ad speciem certam specificatam: ergo solimodo videtur comprehendī illa sola species: cū genus fuerit per illam restrictus: vt in. l. titia cū testamento. §. lucius titius. ff. de legatis. ij. et in regula generi per speciem: et ibi per Dinm. de regulis iuris. li. vj. Sed hoc non obstat contrarium credo verius: qd illa fuit duntaxat assignatio vnde de prelegatum siue melioratio soluitur: que nō facit conditionem sed demonstrationem cum primo prelegatum fuit perfectum licet postea sequatur designatio: vt est tex. valde notabilis. l. l. qui dam testamento. in prin. ff. de legatis. s. et sic teneo qd residuum debeat suppleri ex alijs bonis.

4 **T**ertio dubitatur: an erit idem si descendentes

meliorauerunt eodem modo ascendentes. Et dicatis q sic / per ea que dixi supra in prima. q.

5 **¶** Quarto dubitatur si ascendentes alienauerunt rem vel res in quibus fuit assignata melioratio / vtrum per hoc videantur meliorationes reuocare. Circa quod breuiter dico q aut alienauerunt voluntarie titulo lucratiuo / puta donando / tunc tacite videntur melioratione reuocare ex dispositione iuris: vt in l. rem legatarum. ff. de adim. lega. t in l. si rem / t in l. idem rescripterunt. in l. i. in l. xviij. t in l. xl. tit. ix. par. vi. quod procedit etiam si talis donatio sit inuvalida. vt tenet glo. in d. s. idem rescripterunt. Item procedit licet talis res donata postea sit redempta per alienantem / nisi d nono comprobetur talis melioratio / vt est tex. in l. cum seruus / t ibi bar. ff. de adim. lega. de quo vide tex. in l. lucius tici? in prin. ff. de lega. ij. Si tamen aliqua pars rei in melioratione contenta sit alienata / altera pars non donata non censetur reuocata vt est tex. in d. s. idem rescripterunt. in versiculo si vero. aut alienauerunt necessitate titulo oneroso / puta vendendo: tunc in dubio non videtur melioratio reuocata. vt in l. rem legatarum. t in d. s. si rem. t in d. l. xvij. t in d. l. xl. Qd intellige verum in melioratione pure facta / secus tamen est in melioratione sub conditione facta / puta si talis res mea fuerit tepore mortis: quoniam licet alienetur necessitate titulo oneroso / extinguatur melioratio: vt est tex. t ibi bar. in l. scribit quintus nuncius. ff. aureo t arg. de lega. t in l. falsa. s. si. t ibi in iola t do. ff. de conditio. t demostr. De qua materia vide per bar. in d. l. rem legatarum. t in l. si dei comissa. s. si res. ff. de legatis ij. t in l. seruus filij. s. si. ff. de legatis. s. t so. fa. in d. s. idem rescripterunt. **¶** Et au extinguatur melioratio si res in melioratione contenta obligetur vt hypothecetur: vel si alienetur eius vsfructus: vide tex. t ibi so. fa. in d. s. idem rescripterunt. et per bar. in d. l. re legata. **¶** Et supra dicta intellige vera in casibus / in quibus melioratio potest reuocari non alias per ea que dixi in l. xvij. s. co.

6 **¶** Quinto dubitatur an erit idem / si descendentes eodem modo alienauerunt res in melioratione contentas. Et dicatis q sic / per ea que dixi in prima. q. supra eo:

7 **¶** Sexto dubitatur si res assignata pro melioratione fuerit euicta a meliorato: qz erat aliena alijs coheredes huius meliorati teneant de euictione. Circa quod breuiter dicendum videtur q sic per tex. in l. qui concubina. s. si heres. ff. de lega. ij. t in l. scimus. s. querebatur. C. de inoffici. testa. Sed contraria opinionem credo veriorem: imo q alij coheredes non teneant de euictione per tex. expressum in l. cum pater. s. euictis. ff. de lega. ij.

t in l. si ab substituto. s. si. ff. de lega. s. t in l. si domus. s. de euictione. ff. de lega. s. Sed restat rñde re ad iura in contrarium adducta. Et primo ad tex. in l. qui concubina. s. si heres. dic q loquitur in legato generis soluendo per heredem / qui si legatio soluerit rem alienam tenebitur de euictione / nos vero loquimur in legato vel prelegato speciebus vt de se patet ergo de vno ad aliud non debet fieri equiparatio / nec illatio. vt in l. si vero. s. de viro. ff. solu. matrimonio. Et ad tex. i. d. l. scimus. dic q loquitur in legitima q si fuerit ab vno euicta / habebit actionem de euictione contra coheredes / nos vero loquimur in prelegato qd non est legitima. Et q prelegati tertij t quinti non sit legitima probat sic. Nam certum est q in legitima non potest apponi grauamen vt in l. oimod. in prin. t i. aurb. nouissima. in fi. C. de inoffici. testa. s. in prelegato tertij t quinti potest apponi grauamen. vt in l. xvij. j. co. ergo. t. Nec obstat si quis spia dixerit / q tertium non potest extraneis prelegari ergo cesset legitima filiorum qz hoc non sequitur natura opera libertorum non sunt legitima tñ non transmittuntur ad extraneos: vt per totum titulum. C. de operis liber. Item emphiteosis ecclesiastica non est legitima filiorum tñ non transmittitur ad heredes extraneos: vt tenet glo. in l. etiaz. in prin. ff. solu. matrimonio. stat ergo concludi. q in casu nostro non habet locum euictio. Quod intellige verum / qñ quis esset melioratus in certa re vel reb? se cus tñ esset simpliciter esset melioratus non facta assignatione certe rei sed coheredes vel iudex sibi alijs rez per melioratione assignauerunt: qz tñc talis re euicta habebit locum actio de euictione. per tex. in l. qui concubina. s. si. heres. ff. de lega. ij. t in l. si fratres. C. de iura. vtriusqz iudicij t in l. si domus. s. de euictione / t ibi bar. t docto. ff. de lega. s. t tenet bar. t doct. in d. l. cum pater. s. euictis. t do. in l. cum aliena. C. de lega. t so. fab. in l. qd autem. in l. i. de lega. Item intellige verum. preter qz si oēs filij fuerint meliorati t pars vni? sit euicta: quia tunc habebit actionem de euictione contra alios coheredes ille / cui? pars fuit euicta: per tex. t ibi bar. t doct. in d. l. cum pater. s. euictis. Item intellige verum qñ ascendens vel descendens meliorans possidebat rem vel res in melioratione contentas tepore meliorationis. Si tñ non possidebat fuit visus donare estimationem earum: que debebunt meliorato: vt est tex. in l. non solum in situ. de lega. t tenet bar. t doct. in l. euictis. t i. d. l. cum aliena. De quo vide lare per jo. fa. in d. s. quod autem. in l. i. de lega. t vide tex. in l. x. tit. ix. par. vi. **¶** Ann tñ nota q si quis sit melioratus in certis reb? per meliorantes possessis t iustus sit easdem restituere preter qz vnam illarum / si illa vna euincat habebit locum actio de euictione

vt est tex. notabilis in l. heres per cepto fundo. ff. ad trebellia.

8 **S**eptimo dubitat / si duo fuerunt meliorati quoz vnus moriat viuente patre vel matre meliorante / an eius pars siue portio accrescat alteri cū meliorato. Circa quod breuiter dic q aut isti meliorati fuerunt coniuñcti re z verbis / vel re tantum / vel verbis tantum / aut oimō disiuñcti In primo casu qñ fuerit cōiuncti re z vrbis / vt datur dicendū q portio mortui accrescat cōiuncto cōsocio p tex. in l. plane. § si duobus. ff. de lega. §. z in l. meuo in pñ. ff. de lega. ij. z in l. re cōiuncti. ff. de lega. ij. z in l. vna. §. in primo. z §. p scdo. C. de cadu. tollē. z in §. si eadē. insti. d. lega. z i. l. xxiii. z in l. xxiiii. in fi. r. par. vj. vbi disponitur q portio deficiēs accrescit cōiuncto Sed ecōtra videt q nō accrescat p tex. in l. huiusmodi. §. titio. z in l. si duobus. in pñ. z in l. plane. §. si cōiuncti. ff. de lega. §. z in l. si titio. z et ff. de lega. ij. z in l. mulieri. ff. de cōditio. z demōstra. vbi disponitur q portio deficiēs nō accrescit cōiuncto: z ideo p cōcordia pono regulā cū limitationib⁹ Et sic regula affirmatiua q portio meliorationis deficiēs accrescit cōiuncto per iura pro prima parte adducta: siue sit cōiunctus re z verbis: siue re tantum / siue verbis tantum. Que regula primo debet intelligi vera: qñ melioratio dicit oimō in persona collegatarij / scē tñ est qñ melioratio mero iure valet in psonā collegatarij lz auferat ab eo tāq̄ ab idigno qz tñc nō accrescit cōiuncto imo applicatur fise cō: vt in d. l. si titio z ei. ff. d. leg. ij. De q̄ vide jo. fa. i. §. si ead. res. isti. d. lega. z bar. i. d. l. huiusmodi. §. si titio. z i. d. l. re cōiuncti. Sedo limita. qñ collegatarij admittit iure retētionis / puta qz tñ bi z mihi fuit prelegata res mea per viā meliorationis: nam tunc debet tibi estimatio medietatis: cū ergo p viā retētionis retineo rē meam z mihi aliquid ex huiusmodi legato non debetur: vt in §. si rem. insti. de lega. z in l. cetera. §. j. ff. de lega. §. Quod intellige z declara vt per tex. in §. si res aliena. z in §. si cui fundus. insti. de lega. z ibi dimidia pars mihi legata non accrescit per tex. in d. l. huiusmodi. §. si titio.

Tertio limita quādo collegatarius melioratus speratur admitti: licet de presenti nō admittatur. vt quia posthumus existens in vtero fuit cum alio melioratus quo casu portio posthumi lz adhuc nō sit in reruz natura / nō accrescit cōiuncto. vt est tex. in d. l. si duobus. in prin. de quo vide bar. in d. l. re cōiuncti. **Q**uarto limita

quando collegatarius admittitur d iure specia li contra voluntate meliorationē facientis: vt qz fuit facta melioratio filie z filio si filia matrimonio nū non cōtrahat / nam cōtracto matrimonio filius contra voluntatē defuncti vel nō defuncti meliorationem faciētis tñ nō accrescit sibi portio sororis meliorate: vt est tex. in d. l. mulieri. d. cōdi. z demōtra. De quo vide ibi bar. z docto. z bar. in d. l. re cōiuncti. in fr. co. **Q**uinto limita / qñ collegatarij pōt capere relictū d eq̄rate lz sit incapax de rigore iuris: vt qz fuit plegatū relictū filio z seruo sine libertate: nā cū nō valet at in personā serui de rigore iuris valet tñ d eq̄ quitate: z illa eq̄tas facit q portio illi serui nō accrescat filio. vt est cas⁹ in d. l. plane. §. si cōiuncti. de lega. §. De q̄ vide ibi bar. z bar. in d. l. huiusmodi. §. si titio. z i. d. l. re cōiuncti. d. lega. tñ. **S**exto limita / qñ legatū mihi z seruo vel filio med eadē res: z ego repudiavi prem meaz z volo partē seruo meo legatam: qz alia pars repudiata nō accrescit seruo / z p cōsequēs mihi vt in d. l. si mihi pure. ff. de lega. scdo. de quo vide bar. z do. in d. l. huiusmodi. §. si titio. z in d. l. re cōiuncti. z jo. fa. in d. l. si eadē res. **S**eptimo limita / qñ melioratio esset facta dñtarat ob causam reiterabile / puta ratione alimentoz qz tunc nō haberet locū ius accrescēdi / vt tenet bar. in d. l. re cōiuncti. i. fr. co. **O**ctauo limita qñ fuit dar⁹ substitutus predictis melioratis psonis / qz substitus excludit cōiunctū. de quo vide per bar. in d. l. re cōiuncti. **T**res si sunt plures cōiuncti / an vnus preferatur alteri vide tex. z ibi late per bar. in d. l. re cōiuncti. z i. §. si eadē res. insti. d. lega. **T**ē quis dicatur cōiunct⁹ re z verbis / vel re tantum / vel verbis tñ. vide p tex. z ibi bar. in d. l. re cōiuncti. z in d. §. si eadē res. insti. d. lega. **I**n scdo casu pncipali qñ fuerit oimō. disiuñcti / vt qz in diuersis reb⁹ z diuersis orationib⁹ fuerunt meliorati / dicatis q nō habet locū ius accrescēdi. vt est casus in l. si sub conditione. ff. quibus modis vsusfructus amittatur. Quod limita vt per Alex. in l. si plurib⁹. §. si cōiuncti. in ij. col. ff. de lega. §. **T**res nota q cōiunct⁹ / cui accreuit portio cōiuncti tenetur ad grauamē impositum in pdicta melioratione vt notatur per bar. z docto. in d. l. re cōiuncti z docto. in l. vna. §. in primo. z §. pro secundo z §. in nouissimo. C. de cadu. tollē. et in terminis nostris tenet expresse docto: segura in d. repe. l. vñ ex familia. fo. x. in ij. co. in versiculo quarta conclu. et in ver. quinta conclu. ff. de lega. ij.

¶ Ley. xx.

¶ Los hijos, o nietos del testador no puedan dezir que quieren pagar en dinero el valor del tercio ni del quinto de mejozia que el testador oniere hecho a alguno de sus hijos o nietos; o qñdo mejozare en el quinto a otra persona alguna sino q̄ en las

cosas que el testador ouiere señalado la dicha mejoría del tercio y quinto; o quando no lo señalo. en la parte de la hacienda que el testador dexare sean obligados los herederos a gelo dar: saluo si la hacienda del testador fuere de tal calidad que no se pueda conuenientemente diuidir: que en este caso mandamos que puedan dar los herederos del testador al dicho mejorado, o mejorados el valor del dicho tercio y quinto en dineros.

1 **M**elioratus an debeat precise habere meliorationem de rebus paternis vel matris: vel compellatur recipere pretium siue valorem meliorationis.

2 **I**n l. xx. Nota ex ista. l. q. melioratus debet habere meliorationem in rebus sibi pro melioratione assignatis: vel qñ melioratio non fuit in certis rebus assignata / habebit eandem

de rebus meliorationem facientibus? et non cogitur recipere pretium siue valorem meliorationis si non vult propter qd si hereditas commode diuidi non potest. Et idem disponit tex. in l. ad officium. C. de diuidendo et in §. eadem quidem. in versiculo q. si commode. vbi ponuntur exempla de hoc. In sti. de offi. iudi. et in l. si. titul. xv. par. vj. et in l. h. titu. iij. lib. iij. foro. l.

¶ Ley. xxij.

Mandamos q el hijo, o otro qualquier descendiente legitimo mejorado en tercio, o quinto de los bienes de su padre, o madre, o abuelos: que puedan, si quisieren repudiar la herencia de su padre y madre, o abuelos, y aceptar la dicha mejoría: con tanto que sean primero pagadas las deudas del defuncto, y sacadas por rata de la dicha mejoría las que al tiempo de la partija parccieren: y por las otras que despues parecieren sean obligados los tales mejorados a las pagar por rata de la dicha mejoría como si fuesen herederos en la dicha mejoría de tercio y quinto: lo qual mandamos que se entienda ora la dicha mejoría sea en cosa cierta, o en cierta parte de sus bienes.

1 **M**elioratus in tercio / et quinto / vel in tertio / vel in quinto tantum potest acceptare meliorationem / et repudiare hereditatem eius qui eum meliorauerit.

2 **M**elioratus tenetur soluere debita pro rata.

3 **M**elioratus in usufructu tertie vel quinte partis bonorum tenetur soluere debita pro rata.

1 **I**n l. xxi. in pñ. nota primo ex ista. l. q. melioratus in tercio / et quinto / vel in tertio / vel quinto tantum potest petere et acceptare meliorationem / et repudiare hereditatem eius / q. eum meliorauerit. et in hoc concordat tex. in l. q. filia. h. §. si. ff. de lega. j. et in auth. vñ si parens. C. d. in officio. testa. et in l. cū responso. C. delegatis et in l. ij. tit. ix. par. vj. Qd est verum nisi melioratio fuerit relicta hac condicione: vt melioratus non possit hereditate repudiare: vt tex. in d. l. ij. tit. ix. par. vj. Et fallit in herede tributario / q. non potest accipere meliorationem: et repudiare hereditatem: vt est casus vnicus et ibi Bar. et do. in l. heredes. C. de omni agro deserto. li. ij. de qua

materia vide per doct. in l. qui se patris. C. vñ de liberi.

In eadem lege ibi: y sacadas por rata. Nota q. ex ista. l. q. melioratus tenetur soluere debita pro rata. et sic nota q. prelegatum non affert merum lucrum / per quod corrigitur tex. in l. si quis seruum §. si. cum. l. seq. ff. de lega. ij. et in l. ex facto. la. in §. vnde scio. ff. de here. insti. et in l. si hereditatem ff. manda. et in l. s. C. si certum petat. vbi disponitur q. prelegatum affert merum lucrum. De quo vide aliquid per doct. de Segura in repe. l. vñ in ex familia. fo. vij. in. iij. co. ff. de lega. ij.

Sed dubitatur / vtrum predicta conclusio habeat locum / etiam si filius sit melioratus in usufructu tertie vel quinte partis bonorum. aliter q. tenetur soluere debita pro rata. et bar. in l. si. ff. de usufructu legato tenet q. non. Sed certe veritas dicit veritatem / attenda dispositione iuris civilis. Sed hodie per istam. l. contrarium creditur: versus: maxime cum lex ista loquatur generaliter / et cum sit eadem ratio.

¶ Ley. xxij.

Si el padre, o la madre, o alguno de los ascendientes prometio por contracto entre viuos de no mejorar a alguno de sus hijos descendientes, y passo sobre ello escritura publica: en tal caso no pueda hazer la dicha mejoría de tercio ni de. v. y si la

hiziere, que no yala. Y assi mismo mandamos que si prometio el padre, o la madre, o algunos de los ascendientes de mejorar a alguno de sus hijos, o descendientes en el dicho tercio y quinto por via de casamiēto, o por otra causa onerosa alguna: que en tal caso sean obligados a lo cumplir y hazer 7 sino lo hizieren, que passados los dias de su vida la dicha mejora, o mejoras de tercio 7 quinto sean auidas por fechas.

1 **A**scendentes si promiserunt non meliorare descendentes tenentur hoc adimplere.

2 **A**scendentes si promiserunt non meliorare filium vel filiam an possint meliorare nepotem vel non.

3 **A**scendens si promisit meliorare filium ut meliorem consequatur uxorem vel promisit meliorare filiam ut meliorem consequatur maritum 7 pactus est cum filio vel filia ut eum liberet a predicta obligatione vel melioratione / an per hoc fiat prejudicium filio vel filie taliter / q melioratio censeatur reuocata vel inualida.

4 **A**scendentes si promiserunt meliorare filium vel filiam ex causa onerosa tenentur hoc adimplere: quod si non adimpleuerint post mortem eorum talis filius vel filia habetur pro meliorato mediante dispositione huius. l.

1 **I**n l. xxij. in prin. Nota ex ista l. q si ascendentes promiserunt non meliorare descendentes tenentur hoc adimplere / taliter q melioratio in contractu facto erit nullius momenti. qd intellige verum preter qz si primo alicui tam esset facta melioratio irrevocabilis. per ea que dixi in l. xvij. supra eo.

2 **S**ed circa premissa pmo dubitat. si ascendentes promiserunt non meliorare filium vel filiam an possint meliorare nepotem vel neptem circa q breiter dic / q an fuit dictum / q possint nepotes meliorare: vel no meliorare 7 tunc nulla est dubitatio p ista l. inuncta l. xvij. supra eo. aut non fuit hoc dictum / sed simpliciter promiserunt no meliorare filium vel filiam no facta mentione de nepote / 7 in hoc consistit difficultas. Et primo videt q possint talem nepotem meliorare: ideo qz appellatione filioz in materia odiosa nepotes no comprehenduntur ut in l. liberor. 7 in l. filij appellati de. ff. d. verbo signi. 7 in d. si. insti. q dare tuto. poss. sed hoc no obstare p contrarium credo verum quia qm est eadem ratio etiam in materia odiosa appellatione filioz comprehenduntur nepotes ut in l. senatus. ff. de ritu nuptia. 7 in d. l. liberor. 7 ita tenet Jo. Fa. in d. si qz filias? insti q restamen. tuto. dari poss. Item qz qm constat d. voluntate disponētis / 7 est eadē rō. appellatione filiorum comprehenduntur nepotes. ut in d. l. liberor. in versi. sed 7 p apir. Sz in casu nro est eadem ratio: 7 constat q ille qui promisit non meliora

re filium no habuit animam meliorandi nepotem: maxime in prejudicium tertij: cum maiore dilectionem habeat erga filium qz erga nepotes: ut notatur in l. cum avus. ff. de condi. 7 demonstr. 7 in l. cum acutissim. C. d. fideico. 7 in l. ghaliter s. si. C. de insti. 7 substi. de quo per glo. 7 do. in l. gallus. s. quidam recte. ff. de libe. 7 posthu. Item qz appellatione filioz etiam in materia odiosa qm hoc euenit ex natura contractus conventionalis comprehenduntur nepotes: nam tacite inest q sequentes in gradu ultra filios comprehendant: ut tenet sal. in l. ij. in. xxij. q in si. C. de iure emphyteo. sed in casu nro hoc euenit ex natura contractus: qz talis pater vel mater p contractum se obligavit non meliorare ergo. 7 c.

Item qz appellatione filioz qm profertur a contrahentibus: comprehenduntur nepotes: quod debet fieri interpretatio contra eum / qui ptulit verba contractus: ne possit ab illo contractu aliquo modo discedere. ut in l. veterib. 7 ibi gl. 7 do. ff. de pactis 7 tenet bar. in d. l. liberor. Item qz debentur consecretur ratione naturalē q ponit moueret contrahentes: 7 scdm illam possumus 7 debemus extendere ad nepotes. Na certum est: q ratio naturalis ita viget in nepote sicut in filio. ergo 7 c. ut tenet Bar. in maximus vitium. C. de libe. pre. 7 in l. scire oportet. ff. de excusatō. tuto. 7 Ein? in l. no dubium. C. de legi. 7 Abb. in terminis nostris in consilio. lxxij. in. ij. parte consiliozum.

3 **S**ecundo dubitat / si ascendens promisit meliorare filium: ut meliorem consequatur uxorem: vel promisit meliorare filiam: ut meliorem consequatur maritum: 7 pactus est cum predicto filio vel filia / ut eum liberet a predicta obligatione vel melioratione 7 filius vel filia tali modo eum liberet / an p hoc fiat prejudicium meliorationi / taliter q censeatur inualida vel reuocata. Circa quod breuiter dic / q aut talis filius vel filia iuravit non perere tales melioratione / 7 tenet seruare iuramentum: ut in authē. sacramēta puber. C. si aduersus veditio. 7 in c. quāuis pactū. de pactis. li. vi. c. ita tenet in terminis specu. in tr. d. pactis 7 trasactio. s. i. 7 Joā. fa. in l. cum non solum. in. iij. co. C. d. bonisqz libe. 7 Ein? 7 Alex. 7 do. in l. pactū qd dotali. C. de pactis. cum istud sit pactum de non succedendo / quod non reprobatur / imo approbatur a iure: ut notatur in d. c. quāuis pactū. 7 in

l. fi. C. de pactis. cū simili. aut nō iuravit / runc bal. i. l. cū archimedorā. in vñ. vltteri? qro. C. vt in pos. lega. sentit / q̄ talis melioratio sit inuolida / cū talis p̄ vel n̄ habuit animū meliorandi: r dicit q̄ isto casu p̄mittit̄ dol? maxie cuz nō possit dici doli fieri filio cōsentiēti: q̄ scienti r volēt nō sit fraus. vt in r̄la sciēti. de reg. iuris li. vj. r pro hoc facit rex. in. l. qd̄ scitis. C. de bonis libe. vbi notat p̄ Jo. fa. p̄ rex. ibi q̄ pactū tali modo factū valet in p̄iudiciū filij. Itē facit rex. in terminis in. l. pactū qd̄ dotali. C. d̄ pactis. vbi disponit q̄ tale pactū nō valet i p̄iudiciū p̄tis / cū p̄ eū auferat sibi libera facultas r̄ stādī: i eī? tñ fauorē bñ valet. S3 i casu n̄o v̄ritur ei? fauor / ergo r̄c. r ita in terminis n̄is r̄ io. sa. i. l. filij. s. de pactis. vbi refert dīnū r̄ Jo. andre. ita etiam tenere. r idē tenet in terminis Specu in r̄. de pactis r̄ transa. in. s. j. r̄ cñ? in

l. pactū. C. de colla. de quo r̄n vide distinctionē bar. in. l. fi. in vers. iij. est videndū: r̄ ibi do. C. de pactis. r̄ Jo. fa. ibi: r̄ geoz. natan in repe. c. quauis pactū. de pactis. li. vj. r̄ in p̄posito vide notabilem r̄ quasi similem questionē p̄ mortaliuz in. l. fi. in pte r̄ orozgare. ti. xj. li. j. fo. o. l. ¶ In eadem lege ibi p̄ sino lo f̄zieren. nota ex ista. l. q̄ si ascendentes p̄miserunt meliorare d̄ cēdentes ex causa onerosa / tenentur hoc adimplere: qd̄ si nō adimpleuerint eis mortuis descēdēs habebūtur pro melioratis ex dispositionē huius. l. per qd̄ corrigitur rex. in. l. pactum qd̄ dotali. C. de pactis. r̄ notata p̄ bal. in. l. cum archimedorā. C. vt in poss. lega. r̄ per alex. in. l. pactum. in. fi. C. de colla. intellige r̄n conclusionē n̄e legis esse veram / p̄te q̄s si p̄mo alteri esset melioratio irrevocabilis facta / per ea q̄ dixi in. l. xvij. supra eo. de quo vide ibi.

¶ Lex. xxij.

¶ Quando el padre o la madre por contracto entre viuos, o en otra postrimera voluntad hiziere a alguno de sus hijos, o descendientes alguna meioria del tercio de sus bienes, que la tal meioria aya consideracion a lo que sus bienes valieren al tiempo de su muerte, r̄ no al tiempo que se hizo la dicha meioria.

¶ Meliorat? debet habere meliorationē d̄ bonis q̄ stāt t̄pe mortis / r̄ nō de bonis q̄ stābant t̄pe quo melioratio fuit facta.

¶ Ista. l. xxij. nota ex ista. l. q̄ meliorat? nō debet habere meliorationē de bonis q̄ stant t̄pe quo melioratio fuit facta / s3 duntaxat r̄ bonis q̄ stāt t̄pe mortis illius q̄ fecit meliorationē ex q̄ iherit / q̄ si t̄pe mortis stāt plura bona q̄s stābāt t̄pe melioratiōis meliorat? habebit maiorē meliorationē: r̄ idē extra s3 cōtra hoc est rex. i. l. xxij. ff. eo ibi dñ dicit: autēdo cōsideraciō al valor d̄os bienes d̄ q̄ dio / o p̄merto la dhā dote alt̄po q̄la dhā dote sue cōstituida. vbi exp̄se disponit q̄ ē i electiōe meliorati an velit eligere tē p? meliorationis / vel t̄ps mortis. s3. p̄ cōcordia dicit / q̄ ille rex. loq̄tur i casu specialit. sc3 i eo q̄ recepit dotē / r̄ vult esse p̄tē? cū p̄dicta dote / r̄ abstinere ab hereditate: nā poterit hoc facere / dñ tñ ei? dos nō excedat legitimā alioz / r̄ ad cōsiderādū an excedat vel ne / dat sibi electio an velit cōsiderare bona q̄ stābāt t̄pe cōstituite dotis / vel t̄pe mortis talē dotē cōstituentis: r̄ sic cū ille sit casus specialis / firmat regulā in p̄trariū. vt notat p̄ abb. r̄ do. i. c. qm̄. de cōiugio leproso. r̄ in c. inter alia. de inuni. ecclia. r̄ p̄ ista cōclusionē est rex. exp̄ssus i. d. l. xxiij. i. fi. in. vñ. p̄ las otras donatiōes. S3 p̄mo dubitat / vtrū sup̄dic. habeāt locū ē r̄ melioratio fiat p̄ vba ḡnalia. dīcēdo sic / facio tibi meliorationē tercie p̄tis oīz bonoz meoz. r̄ cū? notabl̄ in. fi. i. fi. co. ante fi. in vers. sed pone. C. de pactis. tenet q̄ non imo q̄

tūc debet cōsiderari t̄ps in quo fit melioratio / r̄ nō t̄ps mortis: tñ dicit q̄ est sec? si fiat p̄ verba vni v̄salia dīcēdo sic: facio tibi meliorationē tercie p̄tis hereditatis mee: q̄ tūc debet cōsiderari t̄ps mortis cū hereditas nō dicat̄ ante mortem. S3 cū lex ista loq̄tur ḡnalit / credo q̄ habeat locū cū nō soluz qm̄ melioratio fit p̄ vba vni v̄salia: s3 etiā qm̄ sit p̄ vba ḡnalia: cū lex ḡnalit loq̄ns / ḡnalit debeat intelligi: vt i. l. d̄ p̄tio. ff. de publicia. maxie cū hodie nō sit differētia vtruz relinq̄tur p̄ vba ḡnalia v̄l vniuersalia: q̄ est dicere / vtruz relinq̄tur quota bonoz / vel quota hereditatis p̄ rex. notabile i. l. xxi. r̄ ibi dixi sup̄. eo. p̄ qd̄ corrigitur rex. i. l. si q̄s s3 uñ. q̄ fi. cū. l. seq. cū similit. ff. de legatis. ij. p̄ q̄ iura cūmis fundat suā cōclusionē. S3 do dubitatur / vtruz p̄dicta habeāt etiā locuz i donatiōe. circa qd̄ breuiter dicit: q̄ aut loq̄mur i donatiōe / q̄ a p̄ncipio nō valet: s3 morte cōfirmatur: tūc nulla ē dubitatio: q̄ cū a p̄ncipio nō valuit debz t̄ps mortis cōsiderari: vt i. l. i. donatiōib?. C. ad. l. falci. in q̄ntū dicit qm̄ fidei cōmissi p̄tib? fungunt. aut loq̄mur in donatiōe a p̄ncipio valida: r̄ tūc videtur dīcēduz / q̄ debeat cōsiderari t̄ps donatiōis / r̄ nō t̄ps mortis p̄ doctrinā cni in. l. fi. C. de pactis. s3 p̄trariuz credo v̄is p̄ ista. l. liquātuz dicit: por cōtrato entre viuos. iuncta. l. xxvj. infr. eo. vbi exp̄sse dispositur q̄ ille cui ē facta donatio / tacite videtur melioratus / licet de melioratiōe aliquid nō dicatur: si ergo est melioratus / claruz est / q̄ cōprehenditur sub dispositione legis nostre.

¶ Lex. xxij.

¶ Quando el testamento se rompiere, o anulare por causa de pretericion, o exhere?

dacion: en el qual ouiere meioria de tercio, o quinto, no por esso se rompa ni deve de valer el dicho tercio z quinto como si el dicho testamento no se rompiesse.

1 **I**tem testamētus rumpatur ex causa preteritionis/ vel ex heredationis/ nō tñ rumpitur melioratio in tali testamēto contenta.

2 **D**elozatio potest fieri in testamento/ z in codicillis/ vel in contractu.

1 **I**tem nota p̄rio ex ista. l. q̄ lz testamētus rumpatur ex causa preteritiōis/ vel ex heredationis nō tñ rumpitur melioratio in tali testamēto p̄tera: z idē disponit tex. in aut. ex cau-

sa. C. de lib. p̄te. qd̄ p̄cedit etiā si in tali testamēto nō repiatur scriptus nomē heredis: vt est tex. notabilis in. l. j. ff. de ordin. rega.

2 **S**cdo nota ex ista. l. q̄ melioratio pōt fieri in testamēto. z idē disponit tex. in auth. ex testamēto. C. de colla. Item potest etiaz fieri in codicillis. vt in. l. ex parte. ff. fami. her. Item potest etiam fieri in cōtractu inter viuos. vt in. l. xvij. z in. l. xxij. supra eo. z in. l. xxvj. infra eo.

Cl. xxv.

El tercio z quinto de meioria hecho por el testador no se saque de las dotes z donaciones propter nuptias: ni de las otras donaciones que los hijos, o descendientes traxeren a colacion o particion.

1 **M**elioratio tertij z quinti non debet detrahi de dote data/ vel de donacione propter nup. vel de alia donacione q̄ venit conferenda.

2 **D**elozatio an possit detrahi de dote premissa nondum tradita vel soluta.

3 **D**elozatio an possit detrahi de donatiōe simplici facta filio existenti in potestate/ vel filio emancipato.

4 **S**i vnus sit melioratus in tertio/ z alius in quinto: vtrum tertium debeat detrahi de quinto: vlt̄ contra quintum possit detrahi de tertio.

1 **I**tem nota ex ista. l. q̄ melioratio tertij z quinti nō potest detrahi de dote data: vel de donacione propter nup. vel de alia donacione que venit conferenda.

2 **S**z p̄rio dubitatur/ vtz melioratio possit detrahi d̄ dote p̄missa nōduz soluta vlt̄ tradita circa qd̄ breuif̄ dicit/ qd̄ aut inf̄imom̄us erat iā p̄tractuz p̄ vba de p̄nti/ aut p̄ vba d̄ futuro. In p̄mo casu qñ p̄ verba de p̄nti: aut festiuitas nuptiarum erat iā celebrata/ z traductio vxoris ad domuz facta aut nō. in p̄mo casu qñ festiuitas erat celebrata z traductio ad domū facta videt̄ dicē dñ q̄ nō habeat locus dispositio n̄e. l. imo q̄ d̄ tali dote detrahat̄ melioratio p̄ ista. l. in quāruz dicit: traxerē a colaciō. nā p̄supponit q̄ predicta dos erat iā soluta/ z in p̄tāe illi cui fuerat p̄missa: nā alias nō pōt dici q̄ teneatur trahere ad colla. illd̄ qd̄ nō hz. z istā opinionē videtur tenere bar. i. l. i. ubem. ff. sane. C. de sacro. eccle. z bal. in. l. ff. in. ii. co. in. ff. C. de dotis p̄mi. z pau. de ca. in. l. si marito. ff. solu. mar. sz p̄missis nō obstat̄ p̄trariuz credo verū. nā certuz ē/ q̄ i ter dote datā/ vel p̄missā z nō solutā non repit̄ in iure differētia: vt i. l. cñ post mortē. ff. i. ff. sz is de quo z ibi gl̄i p̄e p̄miserit. ff. de adm. tu. to. z i. l. si. q̄s mādato. in. ff. de neg. gestis. z in. l. si mādato. s. Item si dñ negotia. ff. mada. z in. l. vna. s. accedit̄ i. ff. i. huiusmō dotibz q̄ ab extraneis dāt̄ vlt̄ p̄miserit. C. d̄ rei vxor. actio. z istā opinionē t̄z sal. in. l. euz te. C. d̄ dona. ante nup. z alex. in. addi. ad bar. in. d. s. sane i p̄e dos ē p̄

missa. z ad doct. bar. z bal. rñdetur/ q̄ loq̄tur i diuerso casu qñ. l. vel statut. duntaxat loq̄tur in dote data. nā ipi q̄runt vtz habeat locū ē in dote p̄missa: z in hoc repitur diuersitas doc. sz lex n̄a simplr loq̄t̄ nō faciēdo differētiā inter dotē datā vlt̄ p̄missā ergo. imo dico/ q̄ doc. ba. z bal. expresse fundat n̄as p̄clu. cuz ipsi dicunt/ q̄ statutus loq̄tur tñ in dote data z ipsi volunt illud extēdere ad dotē p̄missā: nā t̄z p̄ cōstanti/ q̄ si statutus simplr loq̄retur intelligeretur tā in dote data q̄z p̄missa supra tex. in. l. de p̄tio. ff. de publicta. z ad istā. l. in quāruz dicit: traxerē a colaciō. rñdetur scz tā dotē q̄z actionē quā habent ad ipsam dotē p̄tēdā maxime cuz bona nō dicit̄ur nisi deducto ere alieno illud qd̄ superest. vt in. l. si p̄. C. de colla. z in. l. sub signatus. s. bona. ff. de verb. sig. z ibi gl̄. expressa in n̄o p̄prio casu. Item illd̄ abesse videtur in quo q̄s obligat̄ vt in. l. si q̄s mādato. in. ff. de nego. gestis. sz ista dos cēsetur ab esse a bonis defuncti: cuz ad illā solutā si obligat̄/ ergo. Item q̄ q̄ actionē hz ad rē/ rē ipsaz habere videtur: vt in regula. qui actionē. de reg. iuris. sz iste cui talis dos fuit p̄missa hz actionē ad ipsaz dotē p̄tēdā ergo ipsā habere videtur: z ita teneo p̄ nunc. ad qd̄ bñ faciunt inf. p̄rie dicēda in. ii. casu/ qñ festiuitas nuptiarum nō erat celebrata. sal. lato sermōe in. d. l. cñ te. de dona. ante nup. t̄z q̄ nō habeat locus dispositio n̄e legis: imo q̄ tunc tali dote p̄missa detrahat̄ melioratio. z idē t̄z bal. in. l. nō si ne. in. p̄in. C. de bonisqz lib. z abb. in. c. ex pu. d̄ conuersi. cōiuga. z in p̄mo cons. suoz p̄silioz. sz contrarium t̄z bar. in. l. nihil. ff. rez amora. z ista ē cōis opinio vt refert̄ t̄z zacharias in ad di. ad abb. in rub. desponsa. in parte/ p̄ dicta: cñ addi. seq. z idem tenet abb. in. cons. lxxix. in. ii. p̄re: z idem tenet latius q̄s alius Jo. lupi de pala. rube. in sua repe. fol. xxvij. in. in. co. cum seq. z idem tenent Bart. Bal. z docto. in. l. sanctemus. C. de nup. vbi cōcludunt q̄ matrimonius d̄z vere contractu per verba de p̄nti/ lz festiuitas nō accedat nuptiaz: z idē tenet bal. in. l. deo

nobis. C. d. epif. & de. In. ij. casu principali qm̄
matrimo. fuit duntaxat p̄ vba de futuro p̄tra
ctū videtur dicēdū q̄ tūc nō habeat locū dispo
sitio n̄re legis q̄ntuz ad p̄positā. q. per ea q̄ di
cit bal. in. l. nō sine. & sal. in. d. l. cuncte. & abb. in.
d. c. ex pu. & in. d. primo col. & per tex. in. l. sancit
m̄. C. de nup. & in. l. stipulationē. & in. l. p̄ omitt
tēdo. in. prin. ff. de iure doti. s̄ p̄trarium t̄z ludo.
roma. alex. & sal. p̄ tex. notabilē ibi in. l. si extra
ne. s̄. si. ff. de cōditio. ob causam datā. & alex. in.
l. si cum dotē. & in. l. ij. s̄. q̄ si in p̄ris. ff. solu. ma
trimo. & idē tenet expresse doc. segura in repe. l.
vnuz ex familia. s̄. s̄ & si funduz. fo. xj. in. ij. col.
ff. de lega. ij. vbi expresse tenet q̄ p̄missio dotis
valet & tenet etia si matrimoniu nō seq̄tur. p̄
qua p̄clusionē ē etia tex. in. l. iij. s̄. si. ff. de p̄iut
legijs credito. Et idē per om̄ia dicatis in dona
tione p̄pter nup. per ea q̄ dicta sunt / cum eadē
sit ratio teneatis m̄ti p̄dicta. ¶ Sc̄do dubi
tatur / an melioratio possit detrahī de donatio
ne simpli. circa q̄ breuiter dic / q̄ aut talis do
natio fuit facta filio emācipato: tunc cuz ap̄
cipio valeat debz p̄ferri: & notatur p̄ bar. & do.
in. l. in q̄rtā. ff. ad. l. falci. & in aut. ex testamē. C.
de colla. si ergo. p̄fertur de illa: nō debz detrahī
melioratio p̄ istā. l. in q̄ntuz dicit: ni dlas otras
donaciōes. s̄z an odie fili? emācipat? teneatur

p̄ferre simplicē donatiōnē / videbim? in. l. xxvj.
inf. eo. aut fuit facta filio cristēti in p̄tate. & tunc
videtur q̄ de tali donatiōne possit detrahī me
lioratio / cū talis donatio nō valeat a principio
s̄z confirmet morte / & iudicetur esse in bonis de
functi t̄pe mortis: vt in. l. a p̄fe & ibi do. C. d. col
la. iuncta. l. in donatiōnib?. C. ad. l. fal. s̄z p̄trariū
credo verius. cū talis donatio habeat vim relic
ti. & nō p̄ferat: vt notat in. d. auth. lex testa. & in
l. a p̄fe. C. de colla. & p̄ bar. & do. in. l. s̄. nec ca
strense. ff. de colla. bono. imo hoc erit p̄cipuum
cū sit p̄legatus siue melioratio sp̄altis vel p̄ticio
laris / q̄ nō derogat p̄ ḡralē melioratiōnē: vt
in. l. quotiens & ibi Bal. & Sal. C. fami. hercis.
de quo vide q̄ dixi in. l. xxvj. supra eo. & pro ista
conclusionē est hodie tex. in. l. xxvj. infra eo. v̄
de que ibi dicam. ¶ Tertio dubitat: si vnus sit
melioratus in tertio / & alius in quinto: an tunc
possit tertiu detrahī de q̄nto vel extra: an q̄ntū
possit detrahī de tertio. circa q̄ breuiter dic: q̄
melioratio tertij non p̄t nec debet detrahī de
quinto: imo q̄ntū detrahī p̄mo de tertio per
tex. notabilē in. l. cxxiij. in. l. styli. de quo ē vide
tex. in. l. pe. ff. d. religio. & sumpti. fune. & in. l. xij
ti. xij. par. s̄. q̄d t̄n̄ intellige verū / p̄ter q̄z si testa
tor mādauerit p̄trariū / qz quē onero & honoro /
vt in. l. ab eo. C. de fidei. t̄ ē tex. i. l. xxvj. inf. eo.

Lex. xxvij.

¶ Si el padre, o la madre en testamēto, o en otra qualquier vltima voluntad, o por
otro algun contrato entre viuos hiziere alguna donacion a alguno de sus hijos o
descendientes aun q̄ no digan q̄ lo mejoran en el tercio, o en el quinto: entienda se q̄
lo mejoran en el tercio & quinto de sus bienes: y que la tal donacion se cuente en el
dicho tercio & quinto de sus bienes en lo que cupiere para q̄ ael ni a otro no pueda
mejorar mas de lo q̄ mas fuere el valor del tercio & quinto: & si de mayor valor fue
re, mandamos q̄ vala fasta en la cantidad del dicho tercio & quinto, & legitima de
lo que deuian auer de los bienes de su padre & madre & abuelos, & no en mas.

- 1 **A**scendentes donando descendenti tacite videtur euz meliorare: licet de melioratione aliquid non dicatur.
- 2 Supra dicta p̄clusio an habeat locū tam in filio emācipato / q̄z in filio in p̄tate constituto.
- 3 Ista tacita melioratio / de qua in hac lege / an possit reuocari.
- 4 Si ascendēs donauit vni / & postea alteri fecit meliorationem / an reuocetur donatio per meliorationem superuententem.
- 5 Que dicta sunt respectu descendentiū / habet etiam locum respectu ascendentiū.
- 6 Lex ista q̄ est p̄traria. l. xxvj. q̄ntū dbeat intelligi

in. iij. co. in versu ij. adeo. ff. de legatis. ij. Sed circa p̄missa p̄io dubitat / an sup. dicta p̄clusio habeat locū tā in filio emācipato / q̄z in filio in p̄tate cōstituto. p̄ cuius materie declaratiōe p̄suponēda sunt q̄dā iuris p̄cipia. & p̄mū iuris p̄cipiū ē: q̄ donatio simplex facta filio emācipato & tenet: cū sit valida / nō imputat in legitima: vt tenet bar. & do. in. l. in q̄rtā. ff. ad. l. falci. diā. & in. l. s̄. nec castrense. ff. de colla. bonoz: & do. cōiter in aut. ex testamēto. & i. l. si emācipati. C. de colla. & ē tex. i. l. iij. ti. iij. par. v. s̄z nō imputet in legitimā t̄n̄ cōfertur: vt t̄z bar. in. d. s̄. nec castrense. & do. in. d. aut. ex testa. & in. d. l. si emācipati. s̄z extra donatio simplex facta filio exiſtenti in p̄tate regularit̄ ap̄cipio nō valet impediēte p̄ta p̄tate: & cū nō valeat a principio: cōefirmaf̄ morte donatis / & imputatur in legitimā cū habeat vim relicti: vt i. l. a patre. C. de colla. nō t̄n̄ p̄fertur: vt p̄ bar. & do. i. d. l. in q̄rtas. & i. d. s̄.

Abateria. lxxvij.

hec castrēse: et in. d. aut. ex testa. et est. i. l. iij. ti. xv. par. vij. In aliq̄b̄ tñ casib9 talis donatio filio facta valida ante mortē donātis: puta p emācipationē. de q̄ vide p alex. et do. in. d. au. ex testamēto. Et ē p̄suponēdū q̄ ad hoc vt donatio simplex filio facta confirmetur morte vel emācipatiōe: requiritur q̄ interueniat traditio rei donatē / v̄l aliud qd̄ p traditiōe habeatur alias sec? vt in. l. ij. C. si q̄s alteri vel sibi / et in. l. papi. nian9. et ibi gl. et do. ff. d. donatio. iter vix et vro. His principijs sic p̄habitis intrat nunc. q. n̄ra: vtruz. l. ista habeat locuz i filio emācipato. et videtur q̄ nō p ea q̄ supra dicta sunt: cū fili9 emācipat9 teneatur talē donationem offerre. Et hoc sic verū de iure ciuili / tñ hodie strariū credo verū p. l. n̄ra pōderādo eā triplici mō. Et p̄tio pōdero. l. n̄ra inquantū dicit ḡraliter / q̄ fili9 / cui fuerit donatio facta / cēsetur meliora r9 nō facta differētia inter filiū i prāte vel emācipatū ergo ḡraliter debz intelligi: vt in. l. de p̄tio. ff. de publicia. Et t. ij. pōdero. l. ista inq̄n tñ dicit: la madre. nā de iure certū est q̄ fili9 respectu m̄ris dī emācipat9 cū femina nō habeat filios in prāte / vt in. g. femine. Insti. de adopti. s. l. ista loq̄tur tā in p̄te q̄ in m̄re ergo et c. Et t. ij. pōdero eādē. l. ibi dñ dicit. o descēdiētes. i. nepotes / cū primo sit locuta de filijs / et certū est q̄ hodie nepotes nō stāt in prāte aut: ideo q̄ fili9 p tractū m̄rimoni9 liberatur a p̄tia prāte: vt in. l. xvij. inf. eo. et nepos n̄r? ex filio emācipato nō est in prāte aut vt in. s. si. Insti. q̄b9 m̄d. i9 patri pote. solui. Restat ergo conclusio: q̄ l. ista hz locū tā in filio in prāte / q̄ in filio emācipato. et scd9 hoc hodie fili9 emācipat9 nō tenetur offerre simplicē donationē p istam. l. q̄ ad hoc est bñ noranda: p quā corriguntur iura ciuilia: de quib9 s. Et dubitatur: vtruz hodie requiratur traditio rei in donatiōe p̄tentaz ad hoc vt filius facta possit cōsequi donationē. et videtur q̄ sic p tex. i. d. l. ij. C. si q̄s alti v̄l sibi. strariū tñ credo v̄ius: ideo q̄ talis filius facta cēset melioratus: et nō ē d. substantia meliorationis traditio: nisi quo ad ef

fectum: vt nō possit reuocari: vt est tex. expressus in. l. xvij. supra eo. ¶ Secdo dubitatur: vtrū ista tacita melioratio / de qua hic / possit p donatē reuocari. Circa qd̄ breuiter dic / q̄ aut loq̄mur in filio emācipato / et tunc aut talis donatio fuit facta ex causa onerosa / vel nō. qñ nō ex causa onerosa interuenit traditio possessionis: et nō pōt reuocari. Aut non fuit facta ex causa onerosa nec interuenit traditio: et tunc pōt reuocari: vt i. l. xvij. sup. eo. de quo vide q̄ ibi late dixi. aut loquimur in filia facta et dic p oia vt in filio emācipato p tex. in. d. l. xvij. supra eo. q̄ loquitur tam in filio facta. q̄ in filio emācipato.

¶ Tertio dubitat: si ascēdēs donauit vni: et alteri fecit meliorationē / an reuocetur donatio p meliorationē supueniētem. Circa qd̄ breuiter dic / q̄ aut fuit tradita possessio rei i donatiōe p̄tentaz: et tunc nō reuocatur donatio p supueniēte meliorationē: vt i. l. xvij. sup. eo. aut nō fuit tradita possessio: et tñ aut melioratio fuit p̄icularis d̄ illis rebus in donatiōe p̄tentis: et tñ reuocat talis donatio. vt in. d. l. xvij. sup. eo. aut fuit ḡralis: et tñ nō reuocat talis donatio: cū ḡri p speciem derogetur. p̄ter q̄z si donatio similititer ē ḡralis tertij et quinti. de quo vide q̄ late dixi in. l. xvij. sup. eo.

¶ Quarto dubitatur: vtruz ea q̄ dicta sunt respectu descēdiētiuz habeat ē locuz respectu ascēdiētiuz. et dicatis q̄ sic p ea q̄ dixi. in. l. xix. sup. eo. ¶ In eādē. l. ibi: entienda se q̄ lo meiorā enel tercio. ista. l. est straria legi. xix. in prin. j. eo. nā lex ista disponit q̄ ascēdēs donādo descēdiēti tacite ex dispositione hui9 l. videt descēdiētem meliorare: s̄ in donatiōe aliquid de melioratione non dicatur. s̄ tex. in. d. l. xix. in prin. disponit q̄ descēdiēti cui talis donatio fuerit facta tenetur eādē fr̄at̄ib9 offerre: si ergo tenetur offerre / nō censetur melioratus. Si censetur melioratus / non tenetur offerri. igitur qd̄ dicēdus? qua p̄pter p̄vitate et p̄cordia vide q̄ dicā i. d. l. xix. vbi (deo dāte) tenedo / q̄ lex ista hz locuz duntaxat in donatiōe simplici / et lex straria in donatiōe ob causam.

Lex. xxvij.

Mandamos que quando el padre o la madre meioraren a alguno de sus hijos o descendientes legitimos enel tercio desus bienes en testamēto, o en otra qualquier vltima voluntad, o por contracto entre viuos, que le pueda poner el grauamen que quisieren: assi de restitucion como de fideicomisso: y hazer enel dicho tercio los vinculos et submisiones et substituciones que quisieren: con tanto que los hagan entre sus descendientes legitimos: et a falta dellos que lo puedan hazer entre sus descendientes et legitimos que ayā derecho de les poder heredar: et a falta de los dichos descendientes que lo puedan hazer entre sus ascendientes, y a falta de los suso dichos, puedan hazer las dichas submisiones entre sus parientes: et a falta de parientes, entre los estranos: y que de otra manera no puedan poner grauamen alguno ni condicion enel dicho tercio, Los quales dichos vinculos et submisiones ora

se hagan en el dicho tercio de mejozia, ora en el quinto, mandamos que valan para siempre, o por el tiempo quel testador declarare sin hazer diferencia de quarta ni de quinta generacion.

- 1 **A**scendens pot apponere grauamē in melioratione euz limitariōe: idē in descēdēte.
- 2 In melioratione an possit fieri substitutio pupillarīs. (garis)
- 3 In melioratione an possit fieri substitutio vulgaris.
- 4 Substitutus ad quē puenit melioratio an teneatur ad grauamē in melioratione impositum.
- 1 **I**n l. xviii. nota ex ista. l. q̄ ascendens pot apponere grauamē qd̄ voluerit i melioratione descendenti facta. qd̄ intellige vtz/ si illd̄ grauamē apponat antea q̄z melioratio sit pfecta: qz postea q̄z fuerit pfecta/ nō poterit grauamē apponi i iudiciuz meliorati: vt in l. pfecta donatio. C. d̄ donatio. q̄ sub mō. Qd̄ tñ intellige vtz/ qñ esset talis donatio: q̄ reuocare nō posset/ vt qz eēt facta ex causa onerosa. vel qz tā eēt tradita possessio/ alias si possit reuocari/ bñ posset iponi grauamē/ p ea q̄ dicta fuerit in l. xvii supra. eo. Itē intellige vtz/ grauamē/ dum tñ grauamē apponatur in fauorē psonarum in hac lege contentaruz/ t̄ scdo ordinem successio nis/ alias secus pro vt in lege n̄a disponitur.
- 2 **S**z circa pmissa primo dubitatur/ vtz descēdentes possint apponere grauamē in melioratione ascendentiuz. t̄ dicatis q̄ sic eodē modo sicut ascendentes per ea q̄ dixi in l. xix. supra. eo.
- 3 **S**cdo dubitatur vtz i melioratione possit apponi substitutio pupillarīs. t̄ dicatis q̄ sic/ ēt si substitutus sit extraneus qz euz talis substitutio possit fieri i legitima: vt dixi in l. vj. sup. eo. t̄ ē t̄x.

in l. ex tribus. C. de inoffi. testa. ita eodē mō pot fieri in melioratione: maxie euz melioratio tertij sit legitima: lz possit vni filio plegare. t̄ ista conclusio ē in t̄m̄is t̄z do. segura in sua repe. l. vnuz ex familia. fo. xviii. in. iiij. col. in v̄sic. s. q̄ hoc sit veruz: t̄ in quantum iste tex. dicit/ q̄ melioratio tertij nō pot venire ad extraneuz. intellige veruz p substitutionē fideicommissariam: sec̄ tñ ē per substitutionem directaz vt supra dictuz est.

Tertio dubitatur vtz possit fieri substitutio vulgaris in melioratione. t̄ dicatis q̄ sic. d̄ quo dicit vt per docto. de segura in. d. repe. fo. xix. in. s. co. in versi. lim̄to/ sec̄ndo istum tex.

Quarto dubitatur vtz substitutus ad quē puenit melioratio teneatur ad onera imposita i melioratione. t̄ dicatis q̄ sic/ p ea q̄ notat bar. t̄ do. in l. re cōiuncti. ff. de lega. iij. t̄ i. l. vna. s. in primo. t̄ in. s. p. ij. t̄ in. s. in nouissimo. C. de cadu. tollen. t̄ idem t̄z in terminis do. de segura in. d. repe. fo. xix. in. ij. col. t̄ fo. xv. in. ij. col. cum seq. Itē nota/ q̄ p̄ v̄l̄ n̄f̄ pot meliorare vnuz filius vsqz ad decem ānos in tertia pte bonorū suozuz t̄ q̄ post decem annos restituat meliorationem alteri filio vel nepoti. Itē pot meliorare vnuz filium in vsu fru. tertie t̄ q̄nte partis bonorūz. t̄ alius in pprietate per istaz. l. t̄ ita t̄z do. segura in. d. repe. fo. xiiij. in. ij. co. in versi. ex hoc ego etiam infero. de qua materia vide Cuius t̄ do. in l. ex his verbis. C. d̄ his que sub modo lega. t̄ doctorem Segura in dicta repe.

Le. xviii.

La ley del suero que permite que el que tuuiere hijo, o descendiente legitimo pueda hazer donaciō hasta la quinta parte de sus bienes t̄ no mas: t̄ la otra ley del suero que assi mismo permite que puedan mandar teniendo hijos, o descendientes legitimos al t̄po de su muerte la quinta parte de sus bienes, se entienda t̄ platique, q̄ por virtud de la vna ley t̄ de la otra no pueda mandar el padre ni la madre a ninguno de sus hijos o descendientes mas d̄ vn quinto d̄ sus bienes en vida ni en muerte.

- 1 **A**scendens potest donare vel legare descēdenti stantibus alijs filijs legitimis t̄ naturalibus vnā quintā bonorū duntaxat/ t̄ non duas quintas.
- 2 An possint legari vel donari extraneis due q̄nte bonorū.
- 3 Si ascendens in casu quo habeat filios legitimos t̄ naturales legauerit extraneis tertiam partem bonorū/ an valeat legatus vsqz ad cōcurrentem quantitatem quinti.
- 4 Filius an possit reuocare alienata per patrem in ludo vsqz ad legitimam suam.
- 5 Filius an possit reuocare alienata p̄ p̄ez i frau. leg.
- 1 In l. xviii. ad intelligentias huius. l. est p̄sup̄

ponendum/ q̄ tex. in l. s. ti. v. li. ij. foro leg. disponit/ q̄ ascendens potest donare vel legare filiis vel extraneis quintā partē suozuz bonorūz Itē tex. in l. s. ti. vj. eo. li. disponit/ q̄ possit eodē mō donare vel legare quintaz partem bonorū suozū. Itē tex. in l. vj. tit. xij. eodē lib. disponit/ q̄ possit eodē modo dare vel legare quintā partē bonorū suozū: t̄ sic cñ per dictas leges hoc erat dispositū/ dubitabat vtruz possit donare vel legare tres vel duas q̄ntas. t̄ videbat q̄ sic: ideo qz per quālibet illarū legū p̄mittebat vnā quintā donari vel legari: t̄ nō erat v̄o simile/ q̄ oēs ille leges de vna duntaxat quita loq̄rentur: maxime cñ lex. debeat seruire de du

Abateria. Lxxix.

bio: vt i. l. qd labeo. ff. d. carbo. edicto. rñ hodie per. l. nram declaratur / q̄ vna duntaxat quinta possit filijs legari / vel donari / et non due.

- 2 **¶** Sed primo dubitatur: vtruz ascendēs possit legare vel donare extraneis duas vel tres quintas. et videtur q̄ sic: q̄ lex nra duntaxat loquitur in filijs / quibus prohibet duas quintas reliqui ergo videtur extraneis permittere: q̄ qui vnus negat / aliud affirmare videtur: vt in. c. nomic. de presumpcio. cōtrariuz rñ credo verius: ideo q̄. l. nra loquitur exemplificatiue: nō tñ statuēdo aliud in filijs q̄ in extraneis: maxime cū ascendens magis diligit suos descendentes / q̄ extraneos. vt notatur in. l. generaliter. §. cñ sñt C. de iustitu. et substi. et in. l. ex facto. §. si quis rogatus. ff. ad trebelli. et in. l. cum auus. ff. de conditio. et demonstra. et cum hoc prohibeatur in filijs / quibus est debita hereditas p̄na / et sunt quali dñi in vita parentum / vt notatur in. l. in

suīs. ff. de liberis et posthu. a fortiori debet prohiberi in extraneis. Et ita quotidie practica-
tur.

3 **¶** Secundo dubitatur si ascendens in casu q̄ habeat filios legitimos et naturales legauerit extraneis tertiam partem bonoz suoz: an valeat legatum vsqz ad concurrentem quantitatem quinte partis bonoz. et dicatis q̄ sic / per ea q̄ dixi in lege. xviii. supra eo. pro qua conclusio-
ne est tex. in lege. vii. titm. xij. lib. iij. foro. l.

4 **¶** Tertio dubitatur / vtrum filius possit reuocare alienata per patrem in ludo vsqz ad concurrentem quantitatem sue legitime. Et dicatis q̄ sic / vt per Bart. et doct. in. l. i. in. ff. C. si in fraudem patro.

5 **¶** Quarto dubitatur: vtrum filius possit reuocare alienata p̄ patrem in fraudē sue legitime. et dicatis q̄ sic cum declaratiōe de qua per bal. et doct. in. l. defuncto. C. si in fraudem patro.

Cley. xxix.

¶ Quando algun hijo o hija viniere a heredar o a partir los bienes de su padre, o de su madre, o de sus ascendientes, sean obligados ellos y sus herederos a traer a colacion et particion la dote et donacion propter nuptias, et las otras donaciones q̄ oniere recebido de aquel cuyos bienes vienen a heredar: pero si se quisieren apartar de la herencia, q̄ lo puedan hazer: saluo si la tal dote o donaciones fueren inofficiosas, q̄ en este caso mandamos que sean obligados los que las recibieren, assi los hijos et descendientes en lo q̄ toca a las donaciones como las hijas et sus maridos en lo q̄ toca a las dotes, puesto que sea durante el matrimonio, a tornar a los otros herederos del testador aquello en que son inofficiosas para que lo parta entre si. Y para se dezir la tal dote inofficiosa se mire a lo que excede de su legitima et tercio et quinto de mejoría en caso q̄ el que la dio podia hazer la dicha mejoría quādo hizo la dicha donacion o dio la dicha dote, auiedo consideracion al valor de los bienes del que dio o prometio la dicha dote al tiempo que la dicha dote fue cōstituyda, o mādada, o al tiempo de la muerte del q̄ dio la dicha dote, o la prometio, do mas quisiere escoger aquel aquiē fue la dicha dote prometida o mādada. Pero las otras donaciones que se hizieren a los hijos, mādamos que para se dezir inofficiosas se aya consideracion a lo q̄ los dichos bienes del donador valieren al tiempo de su muerte.

1 **D**os vel donatio ob causas vel simplex: an debeant conferri vel non.

2 **S**i duobz filijs fuit dos data. et ambo repudiāt hereditatē p̄naz vel m̄nam: et vnus q̄sqz eozñ vult eē ortentus sua dote / an: et qñ hoc possit sic.

1 **I**n. l. xxix. Mora ex ista. l. q̄ descendēs tene-
tur cōferre dotē et donatio. propter nup. et
et donationem quā habuit ab ascendēte de cuius
ius hereditate diuidēda tractatur. Qd̄ p̄ba-
tur per. l. nram in quantum dicit / la dote y dona-
cion propter nup. y las otras donaciones. et idē
disponit rex. in. l. xxv. supra eo. Sz cōtra hoc ē
rex. expressus in. l. xxvj. supra eo. vbi disponit: q̄
si ascēdens faciat donationem descēdenti ract
re ex. l. dispoitione censet eundem meliorare: si
cet aliqd̄ de melioratiōe nō dicat. si ergo cēsēt

meliorat? nō tenetur p̄ferri / vt notat in aut. ex
testa. et in. l. a p̄fe. C. de colla. sed in. l. nra dispo-
nitur q̄ teneatur donatio. p̄ferre / ergo nō cen-
setur melioratus. igitur qd̄ dicēdñ. Et reperio
q̄ dñs Jo. lu. de pala. rube. in sua notabili et ele-
gantī repe. c. p̄ v̄sas. de donatio. inter virum et
vxo. §. in p̄stituēda tñ dote. fo. lxxxj. mouet istā
pirarie. lz nō tam clare / et p̄cludit q̄ tex. in. d. l.
xxvj. ināntuz loq̄tur I donatione simplici / extē
datur et ad dotē et donatio. p̄pter nup. v̄ ad do-
natio. aliā ob causas: et sic q̄ hodie p̄ dorādo si-
liā v̄ faciēdo donatio p̄p̄ nup. v̄ ob causas v̄
dēt et cēsēt filii meliorare v̄ filia. et dicit q̄ ita
d̄bet itelligi tex. i. d. l. xxvj. et ad istū tex. i. q̄ntū dī-
cit / q̄ dos et donatio p̄ter nup. debent p̄ferri /
respondit ipse / sed tanto minus accipiendo vel

aliter inquantū rex. iste dicit q̄ dos v̄l donatio
 p̄ferat̄ intelligatur q̄ d̄ntat̄ p̄feratur illud q̄d
 superest de dote vel donatiōe deducta legitima
 t̄ melioratiōe tertij t̄ quinti. t̄ ita pertransit̄ cui
 ista opinione/ p̄ter q̄s si p̄r vel mater reuocauit
 talē dotē vel donatiōem/ t̄ alteri filio fe
 cisset melioratiōem: q̄ tunc dicit ipse/ q̄ talis ta
 cita melioratiō int̄m̄ reuocaretur. S̄z certe lz
 ei? auctoritas sit magna/ credo firmiter/ q̄ fuit
 deceptus/ t̄ deuiant̄ a tra m̄ite veritatis/ q̄ cla
 re p̄babitur. Nā certus est q̄ dos venit p̄feren
 da sc̄dm̄ dispositiōem iuris ciuili nisi p̄legetur
 vt est rex. in aut. ex testam̄to. C. de colla. t̄ in l.
 pactus. t̄ in l. filie dotē. eo. ff. t̄ idem disponitur
 per istā. l. t̄ rex. in. d. l. xv. s̄. eo. nō obstat q̄ lo
 quitur in simplici donatiōe: vt ex v̄bis eiusdē
 pater: t̄ extendere legē illam ad dotē vel dona
 tiōem ob causam ad inducēdas leges correctio
 nē/ esset iniquū/ cū regum correctio sit euitada:
 vt in l. vna. C. de inoffi. doti. in. c. cū expediat/
 de electio. li. vj. Itē inquantū dicit q̄ talis me
 lioratio poterit reuocari/ nō fuit memor de di
 spositiōe rex. in l. xvij. sup. eo. vbi disponit̄ q̄
 melioratio facta ex causa dotis vel donatiōis p̄
 pter nup. nō p̄t̄ reuocari. Itē inquantū supplet
 literas n̄e legis dicendo/ q̄ tenetur p̄ferre do
 tē tanto minus accipiendo constat dixisse p̄tra
 riuus veritati p̄ istā. l. inquantū dicit: collatiō v̄
 participatiōe. Nota verbū v̄ participatiōe: q̄li
 dicat nō solū tenetur p̄ferre/ sed etiā tenetur di
 uidere/ t̄ fratribus cōicare. Itē p̄batur per. l.
 n̄faz inquantū excipit̄ casus q̄n filia cōrenta do
 te nō vult p̄ri vel m̄ri succedere: quo casu cense
 tur in dote meliorata: cū ergo sit casus sp̄alis t̄
 exceptus/ firmat regulas in contrariis. vt in. c.
 q̄m. cuius vulg. de cōiugio lepro. Et sic per predi
 cta teneo p̄ constanti q̄ rex. i. d. l. xvj. d̄ntat̄
 loq̄tur in donatiōe simplici/ in qua filius taci
 te censetur meliorat̄. Sed si eā sic intelligam̄
 tunc est penitus p̄traria n̄e legis: nam dicimus
 q̄ filius cui facta est simplex donatio tacite v̄l
 detur illa melioratus: sed lex n̄fa disponit̄ p̄tra
 riuus: imo q̄ dos t̄ donatio p̄pter nup. t̄ alie
 donatiōes debent conferri t̄ diuidi: si ergo d̄
 bent p̄ferri t̄ diuidi. tali? filius nō censetur me
 lioratus/ igitur quid dicens? Quapropter di
 cat̄/ q̄ iste rex. inquantū dicit: v̄ las otras dona
 tiōes: debz exponi sc̄z similes ob causas. nā di
 cit/ q̄ dos t̄ donatio p̄pter nuptias/ q̄ sunt do
 nationes ob causam/ vt notatur per gl. t̄ do. in
 aut. ex testam̄to. de colla. debent p̄ferri t̄ alie
 donatiōes: sc̄z similes ob causas: nō t̄m̄ dona
 tiōes simplices: q̄ dictio/ t̄ est repetitiua simi
 lius. vt est glo. valde notabilis q̄ in n̄fo p̄prio
 casu idem exponit̄ t̄ declarat in. d. aut. ex testa

mento. C. de colla. vbi dicit rex. ex testamento t̄
 ab intestato cessat dotis t̄ alioz datorum colla
 tio. dicit gl. alioz datorum: sc̄z similitū ob causas:
 non t̄m̄ simpliciū. t̄ ita cōster tenetur per do. ibi
 maxime per alx. t̄ est etiā gl. similis in. l. si fugi
 tui. in glo. finali in p̄m̄. C. de seruīs fugitiuis.
 Et sic cōclusiue teneatis/ q̄ filius hodie nō te
 netur p̄ferre donatiōem simpliciē p. d. l. xvj. in
 telligendo prout ibi dixi: s̄z bene tenet cōferre
 dotem t̄ donatiōem ob causas per istā. l. cū qua
 p̄cordat rex. in. d. aut. ex testam̄to. C. de colla.
 t̄ ita teneatis. submittēdo me t̄m̄ correctiōi v̄te.
 ¶ In eadē. l. ibi: p̄esto q̄ sca durate el matri
 monio. per istā. l. corrigi rex. in hoc puncto in.
 l. dotis. C. de colla. t̄ cōis cōclusio do. in. l. vna:
 C. de inoffi. doti. vbi conclusiue tenebatur/ q̄
 filia durante matrimonio nō poterat cogi dotē
 inofficiōsam p̄ferre: t̄ approbatur opinio soli
 pau. de ca. p̄trariū p̄tra cōem opinione tenētis.
 ¶ In eadē. l. ibi: en caso q̄ el que la d̄o podía
 fazer la d̄cha meioria. Circa hoc q̄n hoc possit
 fieri/ vel q̄n non/ vide q̄ late dicta fuerunt in. l.
 xvij. sup. eo. ¶ In eadē lege ibi: al tiēpo q̄ la d̄
 cha dote fue constituyda. contrarium disponit̄
 rex. in. l. xvij. supra. eo. quapropter p̄ solutiōe
 t̄ concordia vide que ibi dicta fuerunt.
 ¶ Sed circa p̄missa finaliter dubitat̄ si duob?
 filiis fuit dos vel donatio propter nup. data q̄
 volūt se abstinere ab hereditate p̄na vel mater
 na: t̄ vnusquisq̄z vult esse content̄ sua dote vel
 donatiōe/ an possit hoc fieri. Circa q̄d breuif
 dic/ q̄ aut vtriusq̄z dos vel donatio simul licite
 non excedunt suam legitimā t̄ tertias t̄ quintā
 partē bonoz: t̄ tunc poterit vnusquisq̄z esse cō
 tent̄ sua dote vel donatiōe p. l. n̄faz. aut exce
 dunt suam legitimam t̄ tertias t̄ quintam: t̄ tūc
 videt̄ q̄ ille cui primo fuit dos vel donatio da
 ta p̄feratur: per regulā. qui prior. de regu. iuris li. vj.
 maxie q̄ in casu n̄fo interuenit traditiō. t̄ ideo
 nō poterit reuocari ab illo/ cui primo fuit dona
 tio facta v̄l dos data. p̄ ea q̄ dixi in. l. xvij. sup. eo.
 t̄ sic sc̄dm̄ hoc p̄m̄us habebit melioratiōem
 tertij t̄ quinti: de qua in hac lege t̄ etiam suam
 legitimā: sc̄ds vero non poterit habere p̄ter q̄s
 suaz legitimā/ t̄ residuū dotis vel donatiōis re
 seruabit̄ alijs heredibus. econtra videt̄ q̄ imo
 ambo cōcurrant equaliter in melioratiōe: ideo
 q̄ q̄n duo fuerint meliorari in diuersis p̄tracti
 b̄: censet̄ vnusquisq̄z meliorat̄ pro medietate
 vt in. l. cum hic status. s̄. p̄niam. in fine. ff. de do
 natio. inter virū t̄ uxorem. t̄ in. l. quotiens. C.
 familie hercis: maxime propter equalitatē ser
 uandam iuxta rex. in. l. illud in fi. C. d̄ colla. sed
 mihi videtur q̄ prima opinio ē verior: ideo q̄

Abateria, l. xxx.

In casu nostro nō potuit melioratio reuocari a primo: cum iam esset et facta traditio: et cū esset melioratio ex causa dotis / vel donatiōis ppter nuptias / q̄ est causa onerosa: et ideo per secun-

dam dotis constitutionem vel donatiōem nō potuit sibi preiudicium generari / per ea que dixi in l. xvij. supra eo. Per quod patet clara solutio ad iura contraria.

¶ Ley. xxx.

La cera et missas et gastos del enterramiento se saquen con las otras mandas graciosas del quinto de la hacienda del testador, y no del cuerpo de la hacienda, aun que el testador mande lo contrario.

1 **I**mpensa funeris debet deduci de quinta parte bonorum duntaxat / et etiam legata extraneis personis facta.

2 Si quintum bonorum non sufficiat ad omnia legata persoluenda / an tunc debeant prius solui legata pia / q̄z non pia.

3 Que dicatur funeris impensa.

4 Que legata dicantur pia.

5 Si aliquis sit melioratus in tertio et quinto: et alius alius sit etiam melioratus in certa re: et istud legatum particulare efficiatur caducum: vel p non sit riprum: vel alias inualidū / an reuertatur ad heredes / vel ad melioratū in tertio et quinto

1 **I**n l. xxx. nota ex ista. l. q̄ impensa funeris debet deduci de quinta parte bonorum duntaxat: et etiam legata extraneis personis facta / et ultra quintam aliqd nō debetur. quod intelligitur verum / stantibus filiis legitimis et naturalibus vt in l. x. ti. v. et in l. j. ti. vj. et in l. viij. ti. xij. li. iij. foro. l. et dixi sup. in l. xxvij. vel stantibus ascendētibz pōt reliqui tertia pars bonoz duntaxat: vt in l. vj. sup. eo. Alias autē non stantibus descendētibz vel ascendētibz legata relicta a testatore debentur vsqz ad consumationē totius hereditatis: cum tūc non reperitur heres necessarius cui debeat legitima. vt notatur in l. fratres vel sorores. C. de inoff. testa. descendētibz tūc pōt ultra quintam tertiā partem bonorum relinqui. vt in l. xvij. et in l. xij. supra eo.

2 **S**ed prius dubitatur si quintum bonorum nō sufficiat ad oia legata psoluenda / an tūc debeant prius solui legata pia / q̄z legata nō pia. pro cuius questionis intelligentia est presupponendū / q̄ mortuo testatore / atē oia dber deduci es alienū qz bona nō dicuntur nisi illud: qd̄ super est / deducto ere alieno. vt in l. subsignatus. §. bona. ff. de reb. sig. de quo vide pau. de ca. et do. in l. si quis seruus. §. si. ff. de lega. ij. Circa qd̄ nota / q̄ d̄ de heri illud q̄ testator fuit cōfessus deberi alicui p̄tū et acceptanti / vel absentī: et pro eo tabellio stipulans et acceptans / vt tenet bar. et doc. in l. cum quis. §. codicillis. §. de lega. ij. et in l. lucius. §. quisquis. cl. ij. ff. de lega. ij. Item est presupponendū / q̄ quintum debet prius detrahi / quas tertium: vt in l. ccc. iij. in l. styli. §. quo vide que

dixi in l. xxv. sup. eo. his sic prehabitis ad q̄stionē p̄missaz deueniēdo breuiter dicatis / q̄ ante omnia debet deduci funeris impensa: vt in l. iulia. cum duobus. l. seq. et in l. pe. ff. de religio. et sumpti. fune. et in l. xij. ti. xij. par. f.

¶ Scdo circa p̄missa dubitatur q̄ dicatur funeris impensa. ad qd̄ breuiter dic / q̄ quiddā fuerit et rogatus antea qz corp⁹ sepellatur / d̄i funeris impensa: vt in l. ac si quis. §. funeris causa. et in l. funeris sumpti. ff. de religio. et sumpti. fune. et i. d. l. xij. ti. xij. par. f. de quo vide pau. de ca. et do. in l. j. §. de impensa. ff. ad l. falci. ex q̄ inferitur / q̄ impensa facta in pulsatione cāpanaz. et in recōmēdatione clericoz / et in ductiōe corp⁹ ad eccliaz et in apertura sepulture / et in missis / et cera / et in oblatiōibz q̄ offerunt / et i vestibz luctuosis dicitur impensa funeris. vt est glo. notabilis: et ibi ag. et do. in l. si ex re. §. si. in. gl. ff. de stipu. seruarz. sed cetera q̄ expenduntur / sepulto iaz corpore / nō dicuntur impensa: vt puta ea q̄ reliquuntur p̄missis cantadīs vel trentanarijs dicēdis per ea q̄ dicta sunt. ad quo bñ facit doctrina bar. in l. cuz quidā. ff. de annuis lega. Unus tūc est / q̄ si corpus sepeliat de nocte / et postea in die sequenti antea qz diuertatur ad extraneos act⁹ efficiantur obsequia / d̄i impensa funeris / vt tenet cardinalis in clemē. duduz. in. §. verus. in. iij. q. de sepultu. ¶ Item est notandū / q̄ impensa facta causa infirmitatis est ante omnia deducenda / vt p̄ bal. in l. in restructa. C. de peti. here. et p̄ alex. in l. si. §. in computatiōe. C. de iure delibe. que vide de materia.

¶ Sed postea qz predicta fuerint detracta. prius debent deduci et solui legata pia. vt per bar. et pau. de ca. in l. si quis seruus. §. si. ff. de lega. ij.

¶ Sed dubitatur q̄ legata dicantur pia. ad qd̄ breuiter dic / q̄ legatum libertatis. vt p̄ bar. et do. in. d. l. si quis seruus. §. si. de lega. ij. Item legatus p̄ anima. vt p̄ gl. et do. in l. si quis titio. ff. de lega. ij. Item legatus alimētoz pauperibz relictus. vt per gl. et do. in l. illud. C. de sacro san. ecclesi. De quo vide per bar. in l. stichum aut pamphilū. §. stipulatio. ff. de verbo. obli. et per Jas. in. c. f. qui fundum dare poss. Item legatus relictus causa dotis. vt in l. cuz is. §. nullus. ff. de cōditio. indebit

ti. De quo per Bar. & docto. in. l. j. ff. solu. ma-
trimonio. Quod tamen est verum / quando est
relictum ab extraneo / secus si sit relictum a pa-
tre. vt per Bar. in. d. §. mulier. De quo etiam vt
de Bal. in. c. j. §. donare. qualiter feudum olim
poterat aliena. & per Alex. in addl. ad Bar. in.
d. §. mulier. De qua materia vide melius quam
alibi per Bar. Bal. Cinum. Sal. Joan. fab. &
docto. in. l. j. C. de sacrosan. ecclesie. & per Abb.
in. c. quod autem. de peniten. & remissio. Item
postquam predicta legata fuerint deducta / de-
ducentur alia legata non pia de quinta parte
bonorum per istam. l. Quod tamen notabiliter
limita / nisi de mente testatoris appareat q̄ vo-

luit primo solui legata non pia / qua legata pia:
vt si post legata pia facta dixit aliorum bonorum
meorum / volo primo legata nō pia detrahi. vel
aliter appareat ex coniectura mente testatoris.
vt per Bar. notabiliter. in. l. si quis seruum. §.
fi. in fine. ff. de lega. ij.

¶ Tertio dubitatur si quis sit melioratus in ter-
tio & quinto & alius particulariter in certa re &
istud legatum particulare efficitur caducum /
vel pro non scriptum vel alias inualidus: vtruz
reuertatur ad heredes / vel ad melioratum in
tertio & quinto. Et dicatis q̄ deuoluitur ad me-
lioratum & non ad heredes. vt tenet Bar. in le-
ge si. §. si. ff. de auro & argen. lega.

C. Ley. xxxj.

¶ Porque muchas vezes acaece que algunos por que no pueden, o por que no quie-
ren hazer sus testamentos dan poder a otros que los haga por ellos: & los tales co-
missarios hazen muchas fraudes y engaños con los tales poderes, estendiendo se
a mas dela voluntad de aquellos que se los dan: por ende por evitar los dichos da-
ños ordenamos y mandamos, q̄ de aqui adelante el tal commissario no pueda por
virtud de el tal poder hazer heredero en los bienes del testador ni meioria de ter-
cio ni de quinto: ni desheredar a ninguno de los hijos, o descendientes del testador:
ni los pueda substituyr vulgar, ni pupillar, ni exemplarmente: ni fazer les substitu-
cion alguna de qualquier calidad que sea: ni pueda dar tutor a ninguno de los hi-
jos, o descendientes del testador: salvo si el que le dio el tal poder para hazer testa-
mento especialmente le dio el poder para hazer alguna cosa delas susodichas en
esta manera el poder para hazer heredero nõbrando el que da el poder por su nom-
bre a quien manda que el commissario haga heredero, y en quanto alas otras co-
sas, señalando para que le dr el poder: y en tal caso el commissario pueda hazer lo
que especialmente el que le dio el poder señalo y mando, no mas.

1 **Q**uommissarius potest testare nomine defun-
cti etiam si iam sunt perieriti plures anni /
dum tamen nomen heredis sit per defunctum
expressum / alias secus.

2 **C**ommissarius non potest facere exheredatio-
nem / nec meliorationem / nec substitutionem: nec
dare tutores testamentarios: nisi ad hoc habeat
particulare & speciale mandatum.

3 **M**ulier an possit esse commissaria.

4 **S**i maritus dedit uxori potestatem testandi p-
co: si viuat luxuriose / vel cōtrahat secundas nu-
ptias / an per hoc videatur reuocata sibi p̄tas.

5 **C**ommissarius an possit alteri delegare potesta-
tem testandi sibi a defuncto datam.

6 **C**ommissarius an possit variare meliorando
vel instituendo vnum: & postea reuocando illas
meliorationem vel institutionem meliorare vel
instituere alium.

7 **I**n casu huius legis an sufficiat q̄ testator de-
clarer nomen heredis vel legatarij per nomen
valde notū / licet non exprimat nomen propriū.

8 **S**i testator expressit nomen propriū / tñ non appo-
suit vbi instituo vel lego vñ instituas an sufficiat
9 **A**n habeat locū sus agendi ad supplementū cō-
tra testamentum factum per commissarium.

10 **Q**ue solēnitās requiratur in cōmissaria pcedēda

1 **I**n l. xxxj. Nota primo ex ista. l. q̄ cōmissa-
rius potest testari nomine defuncti: duz tñ
nomen heredis vel legatarij sit per defunctum
expressum / alias contra. Qd̄ procedit etiā si iam
sit p̄teriti plures anni a tempore q̄ fuit sibi pote-
stas testandi concessa: dñ mō ille qui talem pote-
statē concessit / illā non reuocauerit / vel si nõ fe-
cit aliud testamētum per qd̄ videatur eandē po-
testatem reuocare vt in. l. sancimus. C. de testa-
vide. l. xxxij. infra eo. & cum dispositione nre le-
gis cōcordat tex. in. l. vj. ti. v. li. iij. foro. l. de qua
materia vide tex. & do. in. l. captatorias. C. de te-
sta. nullitis. & in. l. captatorias. ff. de hereditibus
institue. & late per Specu. in titu. de instrumen-
torum editio. §. nunc vero aliqua.

2 **S**ecō nota ex ista. l. q̄ cōmissarij non pōt fa-

Abateria. l. xxxj.

eere exheredationem / nec meliorationem / nec substitutionem / nec dare tutores testamentarios / nisi ad hoc habeat speciale mandatum.

3 ¶ Sed circa premissa primo dubitatur vtrum femina possit esse commissaria. Et videtur quod non: quia prae que datur alicui ad testandum de procuratorum mandatum: procurator dicit qui negotia aliena nomine domini gerit ut in l. j. ff. de procura. sed mulier non potest esse procuratrix: ut in l. aliena C. de procu. ergo nec commissaria. Item tutela commissaria equiparatur: ut per glo. et do. in l. tutela plerumque. ff. de tute. Sed femina non potest esse tutor: ut in d. l. tutela. et in l. j. C. quoniam mulier officio tute. ergo videtur quod non possit esse commissaria. Sed hoc non obstante contraria credo verius: imo quod femina possit esse commissaria / et primo per glo. notabile in l. vna. §. pro secundo. in parte apud eos / ibi vel ibi electa fuit mater ut ministra. C. de cad. tollen. vbi dicitur quod femina potest esse ministra / ergo commissaria. Item facit tex. in c. quinquaginta de iure iuran. vbi notatur quod femina potest esse arbitrix. ergo potest esse commissaria iuxta notata in l. j. ff. de lega. ij. Item facit tex. in l. a filio. ff. de alim. et ciba. lega. vbi disponitur quod femina potest esse executrix testamenti ergo bene potest esse commissaria. Et ista conclusio est de mente bar: ibi. in l. j. co. et idem tenet Jo. lupi de pala. rube. in sua repe. fo. xl. in ij. co. in versi. ex istis aliis auctoritatibus: et ad primum fundamentum per contraria adductum refertur quod licet verum sit quod femina non possit esse procuratrix: illud est verum quo ad iudicia: ut in d. l. aliena. Secus tamen est quo ad negotia: quia tunc bene potest esse procuratrix: ut in l. sed si quis. §. pul. ff. de iusticia. Ad secundum fundamentum respondetur quod non per omnia sunt similia cura et commissaria: ut de se patet: remanet ergo vera conclusio quod femina potest esse commissaria.

4 ¶ Secundo dubitatur si maritus dedit suae uxori potestatem testandi pro eo / si talis uxor uiuat luxuriose an per hoc videatur sibi prae reuocata. Et dicatur quod sic: ut tenet Jo. de imo. et alex. in l. enim qui ira. §. qui sibi aut filio. ff. de verbo. obliga. et tunc habebit locum dispositio tex. in l. xxxij. in fine. infra eo. Quod est verum / nisi luxurietur per uiam sibi illatam. ut per abb. in c. ij. de conuer. coniug. et bal. et ange. in l. §. remouet. de postulando. Sed si non uiuat luxuriose / sed contraxit secundum matrimonium an per hoc videatur sibi prae reuocata et bar. in d. l. a filio et non / et idem tenet bal. i. auctoritate. eiusdem pensis in fine. C. de sedis nup. et alex. et do. cro. i. d. §. qui sibi aut filio. adeo quod mutauit statum in melius. et idem tenet Jo. de imo. in c. ratificatus de testa. et bal. in l. huiusmodi. in viij. co. in fi. in vbi cu. quero ergo an mater. C. de impube. et aliis. Sed contrarium tenet bar. ang. rappa. pau. de ca.

al. ran. et do. in l. ex facto. ff. de vulgari et pupi. substi. et ideo cogita.

¶ Tertio dubitatur vtrum commissarius possit alteri delegare potestatem testandi sibi a defuncto relicta vel data. Et videtur quod sic: quia talis commissarius censetur procurator ad negotia: et procurator ad negotia potest alius substituere: ut in l. si procuratori. §. j. ff. mandati. sed hoc non obstante contrarius credo verius: imo quod talis commissarius non possit alium substituere. per tex. in c. si. §. j. de officio de lega. vbi disponitur quod quando alicui committitur nudum ministerium / non potest alius substituere: et quod commissaria sit nudum ministerium probatur per tex. in l. si quis titio. ff. de legatis. ij. Item facit tex. in c. tua de testamen. vbi disponitur quod executor debet per proprias manus exequi / et non alteri substituere / vel delegare. Non obstat fundatur pro primo parte adducta: quia illud procedit quoniam generaliter est procurator ad omnia secus si ad unam rem tantum: ut est in casu nostro ut notatur in d. §. j. legis si procuratori et hoc est etiam de mente huiusmodi. Quod intellige verum: nisi habeat speciale prae delegandi tale factionem testamenti.

¶ Quarto dubitatur vtrum commissarius possit variare meliorando vel instituendo unum et postea reuocando illam meliorationem vel institutionem meliorare vel instituere alium. Et dicatur quod non: ut est tex. in l. huiusmodi. §. si ichon. ff. de lega. §. p. qua conclusione est etiam hic tex. in quantum dicitur quod defunctus hoc specialiter declarat. si ergo defunctus hoc debet declarare inferitur quod commissarius non potest variare. Pro qua etiam conclusione est tex. in l. xxxv. infra eo. Quod procedit etiam si talis commissarius reseruasset in se potestatem variandi. ut in d. l. xxxv. infra eo.

¶ In eadem l. ibi / nominando ei quod da el poder por su nombre. Circa hoc et quinto dubitatur an sufficiat quod declarat nomen heredis vel legatarum per nomen valde notum / licet non exprimat nomen proprius. Et credo quod sic per glo. in l. hac consultissima in parte et indicia. C. qui testa. facere poss. De quo vide late per doc. in l. quoricens. §. si qui nomen. ff. de here. institu. et in l. §. ff. de libe. et post hu.

¶ Sexto circa praemissa dubitatur si defunctus expressit nomen proprium tamen non apposuit verbum heres ut quod dixit: doyo poder o Pedro pa hazer mi testamento: y quiero que haga a Sacho non tamen dixit heredo. vtrum commissarius virtute talis commissionis possit Sancium instituere. Et dicatur quod sic: si constat quod voluit Sancium esse heredem per tex. in l. errore. C. de testamentis.

¶ Septimo dubitatur vtrum cooperat ius agentis ad supplementum contra testamentum factum per commissarium si alicui filio dedit minus legitima

sua secundum formam rex. in lege omni modo. C. de inofficio. testa. Et dicatis q sic per glo sam notabilem in lege. Humanitatis. in parte legitima. C. de impube z alijs substi.

¶ Octauo dubitatur que solemnitas requiratur in commissaria concedenda. De quo vide que dicam in lege. xxxix. infra co.

¶ Ley. xxxij.

¶ Quando el testador no hizo heredero, ni menos dio poder al commissario que lo hiziesse por el ni le dio poder para hazer alguna cosa de las dichas en la ley proxima, sino solamente le dio poder para que por el pueda hazer testamento, el tal commissario mandamos que pueda descargarse los cargos de consciencia de el testador que le dio el poder: pagando sus deudas, y cargos de seruicio, z otras deudas semejantes: y mandar distribuyr por el anima del testador la quinta parte de sus bienes que pagadas las deudas montare: y el remanente se parta entre los parientes que vinieren a heredar aquellos bienes ab intestato: z si parientes tales no tuuiere el testador: mandamos que el dicho commissario dexando le a la muger del que le dio el poder lo que segun leyes de nuestros reynos le puede pertenecer, sea obligado a disponer de todos los bienes del testador por causas pias z prouechosas a la anima del que le dio el dicho poder: z no en otra cosa alguna.

¶ M. l. xxxij. in prin. De materia huius legis vide rex. in lege. vii. ritu. v. lib. iij. foro leg. In eadez lege ibi: lo que segun leyes de nuestros reynos. De quibus in lege. ij. z in lege. iij.

infra co. z in authen. preterea. C. unde vir z vxor. z in lege. vij. ritu. xij. par. vii. De quo vide Joan. Lupi de Bal. Rube. in sua repe. folio. xxvij. in. iij. co.

¶ Ley. xxxiij.

¶ El commissario para hazer testamento, o mandas, o para declarar por virtud del poder que tiene lo que ha de hazer de los bienes del testador no tenga mas termino de quatro meses si estaua al tiempo que se le dio el poder en la ciudad, o villa, o lugar donde se le dio el poder: z si al dicho tiempo estaua absente, pero dentro de estos nuestros reynos, no tenga ni dure su poder mas de seys meses: z si estuuiere fuera de los dichos reynos al dicho tiempo, tenga termino de vn año, y no mas: z passados los dichos terminos, no pueda mas hazer que si el poder no le fuera dado: y vengyan los dichos bienes a los que los hauian de hauer muriendo el testador ab intestato. Los quales terminos mandamos que corran al commissario aunque diga y alegue que nunca vino a su noticia que el tal poder le hauia sido dado: pero lo que el testador le mando señalada y determinadamente señalando la persona del heredero, o señalando cierta cosa que hauia de fazer el tal commissario: mandamos que en tal caso el commissario sea obligado a lo hazer: z si passado el dicho termino no lo hiziere, que sea hauido como si el tal commissario lo hiziesse, o declarasse.

¶ Ley. xxxiiii.

¶ El commissario por virtud del poder que tuuiere para hazer testamento, no pueda reuocar el testamento que el testador hauia hecho en todo ni en parte: saluo si el testador: especialmente le dio poder para ello:

¶ M. l. xxxiij. Nota ex ista lex / q commissarius potest vti commissaria sibi data infra terminum quattuor mensium / si est presens in ciuitate / vel loco / vbi commissaria fuit sibi commissa. z si est absens / dum tamen stet in hoc regno infra terminum sex mensium. z si stat in alio regno / infra annum: postea vero non poterit talle commissaria vti. Et istud tempus currit tan

scienti quam ignorant. Et si commissarius infra istud tempus non instituerit heredem per defunctum nominatum / vel legatariu / habeatur pro instituto mediante dispositione huius legis / que ad hoc est notabilis. De qua materia vide rex. z docto: in. l. ij. ff. de legatis secundo. Et que dixi in lege. xxxj. supra co.

Materia. l. xxxv. z xxxvj. z xxxvij. z xxxviii. z xxxix.

¶ Ley. xxxv.

¶ El commissario no pueda reuocar el testamento que ouiere por virtud de su poder vna vez fecho: ni pueda despues de hecho hazer codicillo aun que sea ad pias causas, aun que referue en si el poder para lo poder reuocar, o para añadir, o men- guar, o para hazer codicillo, o declaracion alguna.

¶ Ley. xxxvj.

¶ Quando el commissario no hizo testamento ni dispuso de los bienes del testador porque passo el tiempo, o porque no quiso, o porque se murio sin hazer lo: los tales bienes vengán derechamente a los parientes del que le dio el poder que ouies- sen de heredar sus bienes abintestato: los quales en caso que no sean hijos, ni descendien- tes, ni ascendientes legitimos, sean obligados a disponer de la quinta parte de los bienes por su anima del testador: la qual si dentro del año contado dende la muer- te del testador no la cumpliere. Mandamos que nuestras justicias los compelan a ello: ante las quales lo puedan demandar, y sea parte para ello qualquier del pue- blo.

¶ *¶ l. xxxv. in prin. ¶ Nota ex ista lex q̄ com- missarius non potest variare nec mutare primum testamentum: z idem disponit rex. in lege huius modo. §. Stichum. ff. de legatis. §. De quo vide que dixi in lege. xxxj. supra eo.*

¶ *¶ Si tamen non fecit testamentum secundum formam sibi a testatore traditam / poterit tale testamentum reuocare z aliud facere / vt in lege quid tamen in prin. ff. de arbitris.*

¶ Ley. xxxvij.

¶ Quando el testador nõbrada, o señaladamente hizo heredero, y hecho dio poder a otro que acabasse por el su testamento: el tal commissario no pueda mandar despues de mãdadas las deudas z cargos de seruicios del testador mas de la quin- ta parte sus bienes del testador: z si mas mandare que no vala: saluo si el testador es ppecialmente le dio el poder para mas.

¶ Ley. xxxviii.

¶ Quando el testador dexare dos, o mas commissarios, si alguno, o algunos dellos requeridos no quisieren, o no pudieren vsar del dicho poder, o se murieren, el poder quede por entero al otro, o otros que quisieren z pudieren vsar del dicho poder. Y en caso que los tales comissarios discordaren, cumpla se y execute se lo que mãdare y declarare la mayor parte dellos. Y en caso que no aya mayor parte si fue- ren discordes, sean obligados a tomar por tercero al corregidor, o assisfete, o gouer- nador, o al alcalde mayor de el lugar donde fuere el testador: z si no ouiere corregi- dor, ni assisfente, ni gouernador, ni alcalde mayor, que tomen al alcalde ordinario de el dicho lugar por tercero. E si muchos alcaldes ordinarios ouiere y no se con- certaren los dichos commissarios qual sea, en tal caso echen suertes: y el alcalde a quien cupiere la suerte se junte conellos, y lo que la mayor parte declarare, o man- dare, que aquello se guarde y execute.

¶ *¶ l. xxxvj. ibi: de la quinta parte de sus bie- nes del testador. ¶ Hoc videtur verum stan- tibus descendentibus legitimis z naturalibus per ea que dixi in l. vj. supra eo. z in lege. xxxvij. supra eo. Sed eis non stantibus / videtur q̄ pos- sit disponere vltra quintam / per ea que dixi in dicitis legibus. Sed contrarium credo verius*

per legem nostram / in quantum dicit. Saluo si el testador. Ergo presupponit q̄ in casu nostro non stabant descendentes: quia si starent / testa- tor vltra quintam non posset disponere: vt in of- cta lege. xxxvij. ad quod bene facit rex. in lege. xxxvj. supra proxima.

¶ Ley. xxxix.

¶ En el poder que se diere al comissario para hazer todo lo susodicho, o parte dello interuenga la solenidad del escriuano y testigos q̄ segun leyes de nuestrs reynos

ha de intervenir en los testamentos, y de otra manera no valan ni hagan fe los dichos poderes.

In. l. xxxix. Nota ex ista lex q̄ eadem solennitas requiritur in commissaria concedenda / que requiritur in testamentis cōdendis. & in hoc est notabilis. Et que solennitas requiratur in condendis testamentis dixi in. l. iij. supra eo. Et sic secundum hoc nota q̄ eadem solennitas requiritur in voluntate declaratoria que requiritur in voluntate dispositiva. Sed certe ista non est voluntas declaratoria / imo dispositiva ut per Bar. & docto. in. l. ij. in prin. in pe. co. in

medio. ff. de vulg. & pupi. sub. Unum tamen est / q̄ si scriptura commissarie vel testamenti perdat / tunc poterit per duos testes probari. ut tenet glo. fi. & ibi docto. in. l. testium. C. de testibus. De quo vide Hippoly. & Marsili in singulari. clvj. & Alex. in. l. ij. in. fi. co. C. de bonorum poss. secundum tabu. & Specula. in. titu. de instrumen. edictione. §. compendiose. in. vj. co. & Oldral. in. cōsilio. cccxvii. in. fi. co. & vide que dixi in. l. iij. numero. xliij. supra eo.

¶ Ley. xl.

En la sucession del mayorazgo aunque el hijo mayor muera en vida del tenedor del mayorazgo, o de aq̄l a quien pertenesce, si el tal hijo mayor dexare hijo, o nieto, o descendiente legitimo, estos tales descendientes del hijo mayor por su orden preferan al hijo segundo del dicho tenedor, o de aquel a quien el dicho mayorazgo pertenecia. Lo qual no solamente mandamos que se guarde & platique en la sucession del mayorazgo a los ascendientes: pero aun en la sucession de los mayorazgos a los transuersales de manera que siempre el hijo & sus descendientes legitimos por su orden representen la persona de sus padres, aun que sus padres no ayran sucedido en los dichos mayorazgos. Salvo si otra cosa estuviere dispuesta por el que primeramente constituyo y ordeno el mayorazgo, que en tal caso mandamos que se guarde de la voluntad del que lo instituyo.

In. l. xl. Nota ex ista. l. q̄ in maioratu siue primogenitura filius secundo natus non preferat filio primo filij: etiā si primus filius maior moriatur vivente patre. & idē disponit text. in. l. ij. xi. xv. par. ij. De qua materia vide Cinus Bal. & do. in. l. liberrī. C. de opis liberto. & pauca. in. consi. cxcj. in. ij. volu. de quo etiā vide Jo. lupi. de pala. rub. in. sua repe. fo. xliij. in. in. co. cū tribus seq. Sed circa premissa primo dubitatur utrū filius naturalis tantus natus ante legitimum matris nonius cōtraetū nō euz cōcubina / sed euz alia si postea legitimer per subsequens matrimonium preferat filio legitimo & naturali nato antea q̄z predictus filij naturalis legitimus retur p̄ subsequens matrimonium. Et Jaco. de bello. in. authē. quibus modis natu. effici. sui. §. tribus. colla. vij. tenet q̄ nō. Sed bar. ibi tenet cōtrarium. imo q̄ talis filius naturalis legitimatus p̄feratur in primogenitura. vbi respōdit ad fundamenta in contrariis adducta. Et ista opinio nē t̄z sal. in. l. quotiēs. in. pe. C. co. de rei vēdica. Sz bal. in. d. l. quotiēs. & in. l. eā q̄z. numero. xliij. C. de fidel. comi. t̄z cōtra bar. & sequitur opinio nē ja. Et ista ē cōis opinio vt refert alex. in. ad. di. ad bal. in. d. l. quotiēs. & idē tenet petrus de ancha. in. c. quāvis. de rescriptis. li. vj. & dñicus & Jo. an. fr. c. super eo rī. & cardina. in. c. tāta. qui filij sunt legitī. & idē t̄z auge. alex. & docto. in. l.

gallus. §. quid si t̄m in pe. co. ff. de lib. & posthu. vbi alex. dicit / q̄ ista est cōis conclusio. de quo vī de latius q̄z alibi p̄ prepositū in. c. p̄ venerabilē. §. qd̄ autē. in. xij. co. in. vers. sz qm̄ incidens. cū. xij. co. seq. qui filij sunt legitī. de q̄ & de materia vide late p̄ abb. in. c. licet de voto. Secundo dubitatur utrū masculus natus ex femina p̄feratur in primogenitura scdo filio post talē femina nato. Et bal. in. l. ij. ff. de senatoribus. t̄z q̄ non: imo q̄ talis filius scdo genitus preferatur in casu quo femina non succedit stāte masculino. & idē tenet pau. de ca. in. cōsilio. cccxvj. in. anti. quis. de q̄ vide cinus & docto. in. authē. post fratres. C. de legi. here. Tertio dubitatur / si duo filij fuerunt vnotempore nati & non cōstat quis eorum sit primogenitus / an tunc vnus preferatur alteri in primogenitura. Et dicaris q̄ non: imo ambo admittuntur equaliter: vī tenet bal. in. authē. ex testamēto. in. fi. co. C. de colla. & in. lex hoc iure. ff. de iustitia & iure. Sed idē bal. in. l. in. quibus casibus. C. d̄ secundis nup. tenet q̄ genitor potest eligere vnum eorum quem voluerit. & idem tenet prepositus in. p. e. per venerabilem. §. quod autē in. xxxij. co. De quo vide Jo. lupi. de pala. rube. in. sua repe. fo. lxxxiij. in. fi. co. & Oldraldum in. consilio. xxiij. Quarto dubitatur / si aliquis antea q̄z haberet regnum ducatus / vel maioratum habuit filius / & postea

21 Bateria. l. xl.

habuit alium filium/ vtrū preferatur filius ha-
bitus ante maioratus/ vel filii habitus post ma-
ioratū vel regnū. Et gl. in. l. Impfalls. §. his illd
C. de nup. tenet q̄ preferat filii habitus post re-
gnū vel maioratū. Qd̄ intellige vtz si tale regnū
vel ducatu fuit sibi occasiōe datū. Sec⁹ tñ est si
erat filii regis vel comitis: qz tunc preferit filii
ante regnū procreatus: vt tenet ibi cin⁹. §. sal.
ibi indistincte in vtroqz casu tenet q̄ filius ha-
bitus ante regnū/ ducatu/ vel maioratū/ preferit
filio postea nato. De q̄ vide Bar. in. l. cū satis i
ij. co. C. de agrico. z censi. li. xi. Jo. de pala. in. l.
cū adoptiua. C. de decuri. li. r. z gl. in rub. de bi-
gamis. li. vi. z bar. in. l. ij. §. in filiis. ff. de dcurio.
z gl. in. l. senatoris la. j. ff. de senatorib⁹. Quin-
to dubitat/ vtrū lex ista liget clericū/ taliter/ q̄
excludat a primogenitura si sit scdo natus. Et
abb. in. c. qd̄ clericis. in. ij. co. d̄ foro cōpe. tenet
q̄ sic. De q̄ vide Jo. an. in regula sine culpa. in
mercuria. d̄ regu. iuris. li. vi. z prepositū in. d. c.
per venerabilē. §. qd̄ aut. in. xxxij. co. in. vij. vltē
rī ex cōsequētia. Sexto dubitat/ vtrū mona-
ch⁹ succedat in regno/ ducatu/ vel maioratu.
Et bal. in. l. deo nobis. §. si. in. j. co. C. d̄ epis. et ec-
cle. z in. c. cū in magistrū. d̄ electiōe. tenet q̄ nō
z idē tenet idē bal. in. l. data opera in. ij. co. C.
qui accusa. nō pos. De q̄ vide per bal. in. c. j. §. q̄
clericus. si de scudo fuerit cōtrouersia inter do-
mi. z agna. in vlib⁹ feudo. Septimo dubita-
tur/ vtruz femina succedat in regno/ ducatu vel
maioratu siue primogenitura. Circa qd̄ breuiter dic-
ter dic/ q̄ aut stat masculus: z tunc nō succedit.
Aut nō stat masculus: z tunc aut in fundatiōe
fuit expressus q̄ femina nō succedat/ z nō succe-
dit. Aut nō fuit expressus/ z tunc succedit: vt te-
net abb. z doc. in. c. dilecti filij. de arbitris. Pro
qua conclu. est tex. in. l. ij. xi. par. ij. de quo vi-
de Jo. d̄ pala. rub. in sua repe. fo. xliij. in. j. co. in
punci. Octauro dubitat/ vtrū melioratio siue
primogenitura possit fieri cuz bona cōscientia
De q̄ vide meli⁹ z lati⁹ qz alibi per Jo. lupi de
pala. rub. in sua repe. fo. lxxxiij. in. j. col. cuz se-
prem seq. Nono dubitat/ vtruz regnuz ducat⁹
vel primogenitura siue maiorat⁹ possit diuidi.
z bal. in. authē. ex testamēto in fi. co. C. de colla.
z q̄ nō. Et idē tenet idē bal. in. authē. hoc apli⁹
in. ij. co. C. de fideico. de q̄ vide bal. in. c. j. §. Itē
sacramēta. in. l. ij. co. in fi. cū seq. d̄ pace iura. fir-
mā. in vlib⁹ feudo. z vide oldral. in. cōfi. xcij. cū
duob⁹ seq. z in cōsilio. r. z vide etiaz abb. z do.
in. c. licet. de voto. De quo etia vide late p̄ abb.
z docto. in. c. intellecto. de iureiuran. vbi tradi-
tur an rex vel dux vel primogenitus possit alie-
nare regnuz ducatu vel. maioratū. De q̄ etia
vide Jo. lupi. de pala. rub. in sua repe. fo. vij. in

j. co. cuz seq. Decimo dubitatur vtruz prin-
ceps possit sine causa priuare primogenitum re-
gno vel maioratu. Et dicatis q̄ nō vt p̄ bar. in
c. j. in prin. de natura feudi in vlib⁹ feudo. z te-
net jo. an. z archidia. in. c. l. de voto. Undeci-
mo dubitatur/ vtrū princeps possit ex causa pri-
uare primogenituz. Et dicatis q̄ sic vt p̄ bal. in
d. c. j. de natura feudi/ z per do. in. d. c. l. z in. c.
aplice. de re indi. li. v. De q̄ vide tex. notabilē z
ibi bar. in. l. ij. ff. de interdictis z releg. z in. l. a-
doptiuū. in. fi. ff. de in ius vocā. z vide bal. in. l.
qui se p̄ris. in. vj. co. ante fi. cuz seq. C. vnde. lib.
z diuū in regula nō debet. in. siue de regu. iuris
li. vj. z tex. in. l. peto. §. j. ff. de lega. ij. z vide bar.
z bal. in. l. si q̄s presbyter. C. de. epis. z cle. z bar.
alex. z do. in. l. si finita. §. si. de vectigalibus. ff. de
dāno. infecto. Duodecimo dubitat/ vtrū pa-
ter possit priuare filii primogenitū ppter cau-
sas propter q̄s pōt eum exheredare. Et dicatis
q̄ sic/ vt tenet arch. in. d. c. l. de voto: z idē tenet
martin⁹ de laude in suo tractatu primogeniture
Pro qua cōclusionē est tex. in. l. xvij. in. fi. supra
eo. q̄ expresse loquitur in melioratiōe: z sic p̄ cō-
sequens in primogenitura. de quo vide per bal.
z authē. hoc ampl⁹. i. l. ij. co. C. d̄ fideico. z abb.
z do. in. d. c. licet. de voto. Decimotertio dubi-
tat/ si pater de facto priuat filii sine causa p̄mo-
genitura/ qd̄ remediū habeat. Et dicatis q̄ q̄
relā in officio. resta. vel ius agēdi ad supplemē-
tū/ iuxta tex. in. l. oimodo. C. d̄ in officio. testa. z
ita tenet jo. z archi. in. d. c. l. de voto. Decimo
q̄rto dubitatur vtrū primogenitus possit renun-
tiare iuri primogeniture. Circa qd̄ breuiter dic-
ter dic/ q̄ aut renūciat tacite intrado religionē z dic-
ter dixi supra in. vj. q. aut renūciat expresse/ et
dicatis q̄ valet/ z tenet talis renuntiatio vt est
tex. z ibi archi. in. c. qz p̄culosum. vj. q. j. z idē
tenet bal. in. c. j. §. p̄terea. in. siue. quib⁹ mō. feu-
dū amittatur. in vlib⁹ feudo. Qd̄ intellige ve-
rum in maiore. Si tñ esiet minor: possit restitu-
aduersus renūciationē: nisi renūciasset cū iura-
mēto. iuxta tex. in. authē. sacramēta puberū. C.
si aduersus veditio. z ita tenet martin⁹ d̄ laude
in. d. tractatu. Decimoquinto dubitat/ vtrū
primogenitus possit acceptare primogeniturā
z repudiare hereditatē p̄nam. z oldral. in. p̄si.
xcij. in. pe. co. post pun. in. v. §. certum est q̄
si mortuo. tenet q̄ nō. z idē tenet alberti. in. proe-
mio. ff. z idē tenet petrus de ancha. in. d. c. l. de
voto. z martin⁹ in dicto tractatu. sed hodie cō-
trarium videtur verius p̄ tex. in. l. xj. supra eo.
Decimo sexto dubitatur vtrū primogenitus suc-
cedat iure p̄prio. vel iure hereditario. z oldral.
in dicto p̄si. xcij. in. pe. co. tenet q̄ succedit iure
hereditario. z idē tenet martin⁹ in. d. tractatu

z Archi. in. d. c. licet. de voto. Ex quo inferitur / q sententia lata contra regem habentem pri- / mogenituram nocet filio primogenito. vt tenet / Oldraldus in dicto consilio. Item inferitur q / renetur ad debita patris: z ita tenet Oldraldus / in dicto consilio: z Abb. z docto. in. d. c. licet. d / voto z est tex. z ibi Bal. in. c. significauit de res / crip. Pro qua conclusione facit doctrina Bar / to. in. l. s. in. ij. co. in. prin. ff. de priua. delictis. z / doctrina Abb. in. cōsilio. ij. in. ij. volu. z est tex. / in. l. iij. ff. de par. ij. z in. l. xxi. supra eo. De quo / vide Bas. in. l. si non sortem. ff. de con / di. in. debiti. ¶ Decimo septimo dubitatur si / primogenitus est inhabilis: vtrum admittatur / secundo genitus. Circa quod breuiter dic / q / aut inhabilitas est naturalis z perpetua: vt qz / fuit natus demens: z tunc admittitur secundo / genitus: aut inhabilitas superuenit ex acciden / ti z tunc non admittitur secundo genitus: sed

dabitur primogenito curator: vt tenet Bal. in. / c. j. in. fine principij. de successione feudi in vsue / bus feudorum. ¶ Decimo octauo dubitatur / vtrum lex ista / vel vinculum maioratus / ex / tēdatur ad bona posita in alio regno. De quo / vide per Bal. z docto. in. lege cūctos populos. / numero. xvij. in. xj. co. C. de summa trinita. z si / de catho. ¶ Decimo nono dubitatur / vtrum / successor in maioratu teneatur cauere de res / tituendo sequenti in gradu vel de bene vtē / do. Et dicatis quod sic: vt per Joann. Lupi de / Mala. Rubc. in. sua repe. folio. lxxij. in. ij. co. / ¶ Vigesimo dubitatur vtrum successor in ma / ioratu possit reuocare alienata per predeces / sorem. De quo hic vt per Petrum de Ferrar / ria in. sua practica iudicaria in. forma oppo. / contra instrumēta in. g. alijs rationibus. folio. / xlvj. in. f. col. ¶ Alia quamplura possent dici / que causa breuitatis omittō.

¶ Ley. xli.

¶ Mandamos que el mayorazgo se pueda prouar por la escriptura dela institucion del conla escriptura dela licencia del rey que la dio, seyendo tales las dichas escripturas que hagan se, o por testigos que depongan en la forma quel derecho quiere del tenedor de las dichas escripturas: z asimesmo por costumbre immemorial prouada con las qualidades que concluyan los passados auer tenido y posseyo a aquellos bienes por mayorazgo: es a saber, que los hijos mayores legitimos y sus descendientes succedian en los dichos bienes por via de mayorazgo, caso quel tenedor del dexasse otro hijo, obijos legitimos sin dar les los que succedian en el dicho mayorazgo alguna cosa, o equivalencia por succeder en el: z que los testigos sean de buena fama, z digan que assi lo vieron ellos passar por tiempo de qnarenta años, y assi lo oyeron dezir a sus mayores y ancianos, que ellos siempre assi lo vieron z oyerō: y que nunca vierō ni oyeron dezir lo cōtrario, y qdello es publica voz y fama y comun opinion entre los vezinos y moradores dela tierra.

¶ Ley. xliij.

¶ Ordenamos y mandamos que la licencia del rey para hazer mayorazgo, prece da al hazer del mayorazgo: de manera que aun que el rey de licēcia para hazer ma yorazgo, por virtud dela tal licencia no se cōfirme el mayorazgo que de antes estu uiere hecho, saluo si en la tal licencia expressamente se dixesse que aprobaua el ma yorazgo que estana hecho.

¶ Ley. xliij.

¶ Las licencias q nos auemos dado, o dieremos de aqui adelante: o los reyes que despues de nos vinieren para hazer mayorazgo, no espiren por muerte del rey que las dio, aun que aquellos a quien se dierē no ayan ysado de ellas en vida del rey que las concedio.

In. l. xli. ibi. Pro testigos que depongan. De hoc vide que dixi in lege. xxxix. supra eod.

¶ In eadem lege: ibi. Pro costumbre immemorial. De hoc vide rex. notabilem in lege si. titu. xliij. libro. iij. ordina. rego. z lege. ix. titulo. xliij. libro. iij. z l. iij. tit. j. libro. ij. ordina. rega.

z Bal. z Bal. in. l. iij. C. de probatio. z Joann. Fab. in. lege cunctos populos. in. ij. col. C. de summa trini. z fide catho. z Joann. de platea in. lege quacunqz. C. de fundis limitrophis libro. xi. De quo etiam vide late per Joann. Lupi de Mala. Rubc. in. sua repe. folio. lxxij. in. ij. col. cum. iij. seq.

Abateria. l. xliiij. ⁊ xlv. ⁊ xlvi.

¶ Ley. xliiij.

¶ El que hiziere segun mayorazgo aunque sea con autoridad nuestra o de los reyes que de nos vinieren ora por via de contracto ora en qualquier ultima voluntad de spues de fecho pueda lo reuocar a su voluntad: saluo si el que lo hiziere por contracto entre viuos ouiere entregado la possessiõ de las cosas, o cosa contenidas en el dicho mayorazgo ala persona en quien lo hiziere, o a quien su poderouiere, o le ouiere entregado la escriptura d'ello ante escriuano: o si el dicho contrato de mayorazgo se ouiere hecho por causa onerosa con otro tercero: assi como por via de casamiento o por otra causa semejante: que en estos casos mandamos que no se pueda reuocar: saluo si en el poder de la licencia que el rey le dio estuuiesse clausula para que despues de hecho lo pudiesse reuocar: o que al tiempo que lo hizo el que lo instituyo reseruasse en la mesma escriptura que hizo del dicho mayorazgo el poder para lo reuocar: que en estos casos mandamos que despues de hecho lo pueda reuocar.

¶ M. l. xliiij. ibi. De le ouiere entregado la escriptura dello. Nota ex ista. l. q. per traditionem instrumenti trãssertur possessio. ⁊ idem disponit rex. in. l. j. C. de dona. ⁊ in. l. viij. tit. xxx. par. iij. Quod procedit siue in instrumen-

to contineatur ius tradentis siue ius recipientis per text. notabilem in dicta. l. viij. licet Alex. et docto. in. l. iij. in princ. ff. de acqui. poss. teneat contrarium. De quo vide que late dixi in. l. xvij. supra eo.

¶ Ley. xlv.

¶ Mandamos que las cosas que son de mayorazgo agora sean villas, o fortalezas, o de otra qualquier calidad que sean muerto el tenedor del mayorazgo luego sin otro acto de reprehensiõ de possessiõ se traspasse la possessiõ civil ⁊ natural en el siguiente en grado que segun la disposiciõ del mayorazgo deuere succeder en el: aun que aya otro tomado la possessiõ dellas en vida del tenedor del mayorazgo, o en muerte, o el dicho tenedor le aya dado la possessiõ dellas.

¶ M. l. xlv. ibi. luego sin otro auto. Ita lex in hoc est notabilis. De qua materia vide

Bartholum ⁊ doctores in lege cum heredes. ff. de acquirenda possessiõne.

¶ Ley. xlvi.

¶ Todas las fortalezas que de aqui adelante se hizierẽ en las ciudades, villas y lugares y heredamientos de mayorazgo y de todas las cercas de las dichas ciudades, villas y lugares de mayorazgo: assi las que de alli adelante se hizieren de nuevo como lo que se reparare, o mejorar en ellas: ⁊ assi mismo los edificios que de aqui adelante se hizieren en las casas de mayorazgo labrando, o reparando, o reedificando en ellas sean ansy de mayorazgo como lo son, o fueren las ciudades ⁊ villas y lugares y heredamientos ⁊ casas donde se labraren: y mandamos que en todo ello suceda el que fuere llamado al mayorazgo con los vinculos ⁊ condiciones en el mayorazgo contenidas: sin que sea obligado a dar parte alguna de la estimacion, o valor de los dichos edificios alas mugeres del que los hizo ni a sus hijos ni a sus herederos ni successores. Pero por esto no es nuestra intencion de dar licencia ni facultad para que sin nuestra licencia, o de los reyes que de nos vinieren se puedan hazer, o reparar las dichas cercas ⁊ fortalezas: mas q. sobre esto se guarden las leyes de nuestros reynos como en ellas se contiene.

¶ M. l. xlvi. in prin. De materia. huius. l. vide de omnino per Andream de poma. in ad. di. ad Bart. in. l. j. s. siue autem in parte villam o castro. ff. de noui operis nunciatio.

¶ In eadem lege ibi. Pero por esto no es

nuestra intencion. De hoc vide glo. Ange. ⁊ docto. in lege. in. ff. ad legem iuliam maie. De quo etiam vide Joan. Lupi. de mala. Ruben. in sua repe. fo. xxij. in. iij. col. in versicu. ex ista etiam solet dici.

Lex. xlvij.

El hijo o hija casado z velado sea auido por emancipado en todas las cosas para siempre.

In l. xlvij. nota ex ista. l. q. fili? p. tractum matrimonij liberat a patria p. tate. z idē d. sponit rex. in. l. si. xi. ff. de i. s. fo. d. l. Itē q. l. tē libe. res fili? patria p. tate aliter q. z per cōtractuz ma. trimonij: vide p. rex. z do. in. s. p. terea. insti. q. b? mō. ius patrie pote. solui. z in. l. xlvij. xi. xvij. par. in. Et an filius possit inuitus emancipari: vide p. gl. z do. in. s. multis. insti. de libertatis. z in. s. cuz asit insti. de adoptio. Et an p. cogatur filius emancipare. vide p. rex. z ibi do. in. l. fili? fa. s. sm vulgarē. ff. de lega. s. z p. summiā auge. in parte emancipato. ¶ In eadē. l. ibi y velado. nota ex ista lege / q. ad hoc vt filius liberetur a patria p. tate / requiritur q. ducat vxorem ad do. numi p. out fieri consuevit. Item q. dicatur mis. sa benedictiois copulatiue: quoz vnus si defi. ciat / nō liberabitur a paterna p. tate / q. z hec duo ponuntur copulatiue: vt clare patet in litera no. stre legis / z ad veritatez copulatiue requiritur

q. vtraq. pars verificetur: vt in. l. si. is q. ducēta C. cuz ita. ff. de reb? dubijs. qd. intellige vez / ni si alter ex cōiugib? sit s. a. altas b. d. i. c. t. q. z cum vteriq. non sint benedicens: vt in. c. vir autē. de secundis nup. credo q. per solam traductio. nē ad domuz liberetur a patria p. tate. ¶ Nota tñ q. in spiritalibus non consideratur patria potestas: vt per abb. z do. in. c. constitut. de re. stitutio. in. integ. ad qd. facit rex. z ibi do. in. c. si annuz q. tuor. decimuz. de iudi. li. vj. ¶ In eadē. l. ibi / sea auido por emancipado. Adde q. dispositio huius. l. habet locuz ēt si matrimo. nium sit nullum / obstante aliquo legitimo im. pedimēto. vt t. z gl. notabilis in. c. dilectus filius. despōsali / inquantū dicit: s. tradens eam p. d. t. ¶ Et an p. ingressum religionis liberetur q. s. a patria p. tate vide p. abb. z do. in. d. c. cōstitut. de restitu. in. integ. de quo vide glo. z do. in. c. in. decoruz de etate z quali. z bar. in. consi. l. xj.

Lex. xlvij.

Quando de aqui adelante el hijo, o hija casando se y velando se ayen para si el usufruto de todos sus bienes aduēficios, puesto que sea viuo su padre: el qual sea obligadō a gelo restituyz sin quedar parte del usufruto dellos.

In l. xlvij. ibi: casando se o velandose. No. ta ex ista. l. q. ad hoc / vt filius consequatur vsum fructum bonozū suoz / requiritur q. con. trahat matrimonij. Itē q. dicatur missa b. d. i. c. tionis / copulatiue / quoz vnus si deficiat / non cōse. q. tur vsum fructum: quia hec duo ponuntur hic copulatiue: z ad verificationem copulatiue requiritur q. vtraq. pars verificetur. vt in. l. si. is qui ducenta. s. cum ita. ff. de reb. dubijs. Quod limita z intellige: vt dixi in. l. supra pro. xina. In eadē lege ibi: sin le quedar parte al. guna. per ista. l. corrigitur rex. in. l. cum oportet s. cum autem. C. d. bonisq. libe. z in parragra. hoc quoz. insti. per quas personas nobis acqui. z in. l. v. t. t. xvij in. iij. par. ¶ Sed du. bitatur / vtrum dispositio huius. l. habeat locuz etiam si filius vel filia contrahat matrimonium

sine licentia z consensu patris. Et Aug. z aliq. do. in. ar. c. idē est. C. de bonisq. lib. tenēt q. nō imo q. tunc p. rē. t. nebit salte dimidietate vsum fructus. Sed videtur q. l. n. fa. dispo. p. r. ar. t. um in quantum loquitur nimis g. n. aliter / ergo ista p. out facit debet intelligi / in. l. de p. r. t. i. o. ff. de publici. de quo vide Jo. lupi in sua repe. fo. xx. in. iij. co. z fo. lxxij. in. iij. co. ¶ Item dubita. tur / vtruz fructus beneficiorū filij fa. etiā in mi. nozib? cōstituti acquirantur p. l. z bal. in. l. litris cōrestatione. s. si. ff. de nego. gestis tenet q. ta. les fruct? nō acquirunt patrē: q. z habentur loco castrensis peculij vel q. si. z idē tenet bal. in. l. iij. s. si qd. minor. ff. de minor. z idē tenet Jo. lu. d. pala. rube. in. d. repe. fo. xx. i. iij. co. post princ. ¶ Itē de materia huius. l. vide rex. notabilē z ibi per do. in. l. si vxor. C. de cōd. i. o. insertis.

Lex. xlvij.

Quando que el que contraxere matrimonio que la yglesia tuuiere por clande. stino con alguna muger, por el mesmo hecho el y los que en ello interuiniere, y los que de tal matrimonio fueren testigos, incurran en perdimiento de todos sus bie. nes, z sean aplicados a nuestra camara z fisco, z sean desterrados destos nuestros reynos: en los quales no entren sopena de muerte: z que esta sea justa causa para q. el padre y la madre puedan des heredar si quisieren a sus hijas que el tal matrimo. nio contraxeren: lo qual otro ninguno no pueda acusar si no el padre z la madre muerto el padre.

E

Bateria. l. l. z. l. j. z. l. ij.

In l. l. xlix. in prin. circa materia huius. l. q. matrimonium dicatur clandestinum vide p. tex. z do. in. c. cuz inhibicio. de clandestina des. p. o. s. a. z p. do. in rub. co. ti. z bar. in. l. ff. de ritu nuptia. ¶ In eadē. l. ibi: por el mismo hecho. Circa hoc an pena huius. l. sit cōtra libertatē ecclē. sic vel cōtra substantiā matrimonij: vide gl. in cle. ne romani. in pre. rolli. d. electione. z alex. in rub. ff. solu. matrimo. in fi. co. z p. h. decii i regula nuptias. ff. de regu. iuris. z p. bal. in. l. oēs in fi. C. ad tertulia. z latissime per io. lupi de pala. in sua repe. fo. lxxij. in. ij. co. cū. iij. seq. z fo.

lxxvij. in. ij. z. iij. co. ad fi. ¶ In eadē lege ibi / y que esta sea justa causa pa q el padre y la madre puedan des heredar si quisierē a sus hijas. Circa hoc dubitatur / vtrū lex ista habeat etiaz locum in filios masculos contrahentes matrimonia clādestina vt possint ex heredari. z p. h. decius i dicta regula: nuptias in. ij. co. tenet q nō lato sermone / quem omnino videatis. De quo vide etiam ias. in aur. sed si post. C. de inof. ficio. testamen. z de finali parte huius legis vide Jo. lupi de pa. rube. in dicta repe. fo. lxxvij. in. iij. co. ad finem.

¶ Ley. l.

¶ La ley del fuero que dispone que no pueda el marido dar mas en arras a su muger de la decima parte de sus bienes, no se pueda renunciar: z si se renunciare, no embargante la tal renunciacion, lo contenido en la dicha ley se gñarde y execute: z si algun escriuano diere fe de algun contracto en que interuenga renunciacion de la dicha ley: mandamos que incurra en perdimiento del officio de escriuania que tuuiere: z de alli en adelante no pueda mas vsar del sopena de falsario.

In l. l. ibi: la ley del fuero. de qua in. l. j. ti. ij. ff. in. d. quo vide etiā tex. in. l. cexlvj. in. l. ff. li. ¶ Et q dicatur arra: vide p. tex. in. l. j. tit. xj.

par. iij. z in l. arris. C. de sponsali. de quo vide Montaluum in rub. ti. ij. li. ij. fori. z vide Jo. de pala. rube in sua repe. fo. ij. in. iij. co.

¶ Ley. l. j.

¶ Si la muger no ouiere hijo del matrimonio en que interuiniere promission de arras, z no dispone expressamente de las dichas arras, que las aya el heredero, o herederos della, z no el marido, ora la muger haga testamento, o no.

¶ In. l. ff. de materia huius legis: z q sit arra: vt

de remissiones quas addidit ad. l. supra primā.

¶ Ley. l. ij.

¶ Qualquier esposa, ora sea de presente, ora sea de futuro, suelto el matrimonio gane, si el esposo la ouiere besado. la mitad de todo lo quel esposo le ouiere dado antes de consumido el matrimonio, ora sea precioso, o no: z si no la ouiere besado, no gane nada de lo que le ouiere dado: tome se a los herederos del esposo: pero si qualquiera dellos muriere despues de cōsumido el matrimonio, que la muger z sus herederos ganen todo lo que seyendo desposados le ouo el esposo dado, no auiendo arras enel tal casamiento z matrimonio: pero si arras ouiere, que sea en escogimiento de la muger, o de sus herederos, ella muerta, tomar las arras, o dexar las, z tomar todo lo que el marido le ouo dado siendo con ella desposado: lo qual ayan de escoger dentro de veynte dias despues de requeridos por los herederos del marido: z sino escogieren dentro del dicho termino, q los dichos herederos escojan.

In l. l. in prin. cū dispositione huius. l. con. cordat tex. in l. si a sponso. C. de donatio. ante nup. z in. l. ij. ti. xj. par. iij. z in. l. v. ti. ij. li. ij. foro. l. de qua materia vide per bal. in. l. cuncte. C. de donatio. ante nup. z in. l. ij. C. de iure doti. z per eundē bal. in aut. ex testamēto. C. de colla. z p. bar. in. l. j. s. nec castrense in. iij. co. ad

fi. C. de colla. bono. z per montal. in. l. vj. tit. vj. li. in. foro. l. z per Jo. lupi de pa. rube. in sua repe. fo. ij. in. iij. co. z fo. in. in. j. co. cum. iij. seq. z fo. vj. i. j. co. ¶ Anū tñ nota q ea q maritū mittit vxori qñ duxit eā nō vidēt i dubio vxori donata: vt tenet bar. notabl i l. sint certo. s. interduz. ff. cōmodati. ¶ In eadē. l. ibi: suelto el ma

trimonio. scz morte naturali / vel civili. puta p ingressum religionis: cum mors civilis z naturalis equiparant. vt in l. si decesserit. ff. qui satis dare cogatur. z ita tenet pau. de ca. in. l. deo nobis. C. d. epif. z cle. ¶ Et idē est si matrimoniu fuit nulluz propter impedimentum iuris / puta ppter cōsanguinitatē / vel affinitatē / vel alias:

vt tenet gl. in. d. l. si a sponso. C. de donatio: ante nup. de q̄ vide ibi p sal. ¶ In eadē ibi: po si arras ouiere. de hoc. q̄ dicat arra: vide q̄ addie di. l. l. s. co. Et an vxor mortuo marito lucret vestes / vide p bar. in. l. pe. s. j. ff. solu. ma. z p dō taluū in l. vj. ti. vj. lib. iij. foro. l. z fo. lupi de pala. ru. in sua repe. fo. v. in. iij. co. cum seq.

¶ Ley. liij.

¶ Si el marido y la muger durante el matrimonio casaren algun hijo comun, z ambos le prometieren la dote, o donacion propter nuptias, que ambos la paguen de los bienes que tuuieren ganados durante el matrimonio: y sino los ouiere que basten a la paga de la dicha dote z donacion propter nuptias, que lo paguen de por medio de los otros bienes que les pertenescieron en qualquier manera: pero si el padre solo durante el matrimonio dota, o baze donacion propter nuptias a algun hijo comun, y de tal matrimonio ouiere bienes de ganancia, de aquellos se pague en lo que en las ganancias cupiere: z sino lo ouiere, que la tal dote, o donacion propter nuptias se pague de los bienes del marido, y no de la muger.

In l. liij. in prin. circa materiam huius. l. dubitatur / si habēs filiaz ex primo matrimonio cōtraxit scdo matrimoniu z dotauit filiam ex primo matrimonio durante scdo matrimonio: vtrū predicta secunda vxor possit petere soluto matrimonio dimidietatez bonoz predictę filie in dorem datorum tanqz lucra acquisita durante matrimonio. Circa quod breuiter dicit q̄ aut ista secunda vxor fuit ignoras tempore quo dos fuit cōstituta p̄dicte filie / z tūc cū nō generet si bi p̄iudiciū / qz nō cōsensit / poterit petere partē suam. vt tenet bar. in. l. q̄ dotis. in. iij. co. ad ff. soluto ma. z intellige q̄ possit petere partē si predicta filia fuit dotata d bonis durate matrimonio acquisitis / nō alias. aut fuit scēs / tū nō cōsensit / v̄ expresse cōtraxit: z etiā his duobus casibus poterit petere partem suā: vt tenet bar. in. d. l. que dotis. in. v. co. aut expresse cōsensit: z tūc nō poterit petere partem suā: vt tenet bar. in. d. l. dotis. ad quod bene facit ista lex. circa qd nota / q̄ in dubio talis scda vxor et si sit p̄

sens qm̄ ei⁹ maritus dotauit filiam / nō videt donare partē suā. vt tenet bar. in. d. l. q̄ dotis. in. v. co. de qua. q. vide per fo. lupi de pala. rube. in sua rep. fo. xxxij. in. iij. co. ad ff. ¶ Et de materia vide do. in l. ff. C. de dotis promi. z per fo. lupi in. d. rep. fo. xxxvij. in. ij. z. iij. co. in prin. z fo. lxxvij. in. iij. co. z fo. xxxij. in. s. co. in ff. cū seq. ¶ In eadē. l. ibi de los otros bienes q̄ les pertenecen en qualquier manera. Hoc intellige v̄z in vxore loquendo / qm̄ talis vxor haberet bona paphernalia. sec⁹ tū ē qm̄ nō haberet nisi solas dotē / qz tūc ad aliqd nō tenet: cū dos nō possit alienari / nisi interuenēt iuramento: vt t̄z exp̄sse fo. lup. in. d. rep. fo. xxxij. l. ij. co. ante ff. Sz certe lex ista apte disponit p̄trariū in q̄ntuz dicit / en qlquer manera. Itē cōcessio dotis est causa pla: vt t̄z tex. in. l. cū his. s. si mulier. ff. de p̄ditio. idēbiti. z vxor ad plas causas et sine licētia mariti pōt donare: vt p bal. i. l. gñarili. C. d sacros. ec. z abb. i. c. relati. el. j. ff. co. d testa. de quo v̄ de p. d. io. lup. i. d. rep. fo. xxxij. in. iij. co. ante. ff.

¶ Ley. liiij.

¶ La muger durante el matrimonio no pueda sin licencia de su marido repudiar ninguna herencia que le venga ex testamento ni ab intestato: pero permitimos que pueda aceptar sin la dicha licencia qualquier herencia ex testamento z ab intestato con beneficio de inuentario, y no de otra manera.

In l. liiij. in prin. circa materiam huius. l. dubitatur / si maritus gessit se pro herede cum voluntate sue vxoris in hereditate / in qua vxor fuit instituta: an per hoc inducatur heredi-

tatis aditio. Et credo q̄ sic. argu. tex. in. l. filio fa. C. de iure deliberandi: z alia que pertinent ad materiam huius legis / videbitis in legibus infra proximis.

¶ Ley. lv.

¶ La muger durante el matrimonio sin licencia de su marido como no puede hazer contracto alguno, assi mismo no se pueda apartar ni desistir de ningun contracto que a ella toque, ni dar por quito a nadie del: ni pueda hazer quasi contracto, ni

Abateria. l. lv.

estar en juyziohaziendo ni defendiendo sin la dicha licencia de su marido: e si estuviere por si, o por su procurador; mandamos que no vala lo que hiziere.

Item. l. lv. i. p. nota ex ista. l. q. vxor sine licentia mariti non potest facere contractum nec distractum. et idem disponit textus in l. xiiij. ff. de i. iij. fo. 20. l. de quo vide so. lupi. in sua rep. fo. xli. in. s. co. cum seq. **S**ed circa promissa dubitatur / vtrum ista licentia sit de substantia actus / quod debet per vxorem celebrari. et dicatis quod sic: vt per bal. in. l. cum non solum. s. necessitate. in co. v. C. de bonisqz lib. et in. l. j. in. xv. co. C. qui admittit. et ad hoc venit dispositio nre. l. **S**ecundo dubitatur si maritus sit furiosus vel mente captus / an requirat talis licentia. et dicatis quod sic: vt per bal. i. l. si furiosus. i. ff. co. in p. i. C. de nup. et tunc cum talis maritus non possit prestare consensum / sufficiat auctoritas et licentia iudicis. argu. text. in. l. lviij. et i. l. lxx. inf. eo. Tertio dubitatur / vtrum contractus celebratus de facto per vxorem sine licentia mariti valeat. et dicatis quod non: imo quatenus de facto processit / de facto est annullandus: vt tenet bal. in. l. non dubium. in fi. co. C. de legibus. et in rub. C. de rescindenda vendit. et mortal. in. l. si. in gl. no. vala. r. r. l. j. fo. l. et Jo. lu. in. d. re. fo. xli. in. s. co. Quarto dubitatur / vtrum contractus per vxorem sine licentia mariti celebratus firmetur iuramento. et Jo. an. in addi. ad Spe. in tit. de senia. s. vt aut. in prin. in addi. magna. r. q. non. et idem tenet bal. in. l. si. s. filius aut. C. de bonisqz lib. et Jo. fa. in prin. in sti. quibus aliena. l. vel non. in. ij. co. et bar. in. l. si quis per co. in prin. in. v. co. ff. de fidelit. et abb. in. c. cum contingat. in. r. r. co. numero. r. r. v. de iur. iur. r. bar. et do. in. l. si cui bonis. in. fi. ff. de v. b. obli. Sed prout rarius r. expresse Jo. lupi de pa. ru. in. d. rep. fo. xli. in. ij. co. in. fi. cum prin. seq. ad quod bene facit gl. in auct. sacra. amenta. puberum. C. si aduersus veditur. vbi dicitur / quod contractus factus per minorem sine licentia et decreto curatoris / firmatur iuramento. de quo vide bal. nouellus in tractatu de dote. in. viij. pte. in. r. co. in. p. i. **Q**uinto dubitatur / vtrum talis vxor / soluto matrimonio compellatur ad obseruanciam huiusmodi contractus sine licentia mariti celebrati. et dicatis quod non: vt r. bal. in. d. s. filius aut. **S**ed limita supra. d. modis de quibus in. l. xliij. ff. de i. iij. fo. 20. l. et in. l. c. xliij. i. l. styli. de quo vide per Jo. lupi in. d. rep. fo. xli. **I**tem limita predicta in alienatione necessaria / que potest fieri sine licentia mariti: vt tenet Fabianus de monte sancti. in tractatu de emptio. et vendit. in. iij. q. in. r. co. in. vers. xliij. **I**tem predicta habet locum in vxore traducta ad domum mariti: non tamen in vxore nondum traducta / quod non tenetur requirere consensum mariti: vt per Jo. lupi in. d. rep. fo. xli. in. s. co. **S**exto dubitatur / vtrum vxor possit sine licentia mariti suscipere officium pcuratoris

rationis extrajudicialis. et dicatis quod sic: vt per an. ge. post Jac. de arc. in. l. si colonus. ff. de acq. pos. de quo vide per And. de poma. in addi. ad bart. **S**eptimo dubitatur / si vxor alicui reputetur vidua a contrahentibus / et a maiore parte populi / vtrum valeat contractus cum eadem celebratus. et credo quod sit per text. in. l. ij. C. ad maced. l. iij. ff. co. r. l. **O**ctavo dubitatur vtrum maritus possit renunciare iure consentiendi / vt de cetero vxor possit sine eius licentia contrahere. et dicatis quod sic: vt r. bal. in. l. si. in. ij. co. C. vbi vir et vxor / pro qua conclusio non est text. in. l. lvi. inf. prima. **N**ono dubitatur / vtrum maritus possit per epistolam dare licentiam vxori ad contrahendum / vel per nuncium. et dicatis quod sic: vt per spec. in. ti. de actore. s. s. in. xliij. co. i. prin. et per bar. in. l. si. s. necessitate. in. fi. C. de bonisqz libe. et per alex. in. l. si cum dote. s. si p. ff. soluto ma. **D**ecimo dubitatur / vtrum licentia data vxori a marito excoicato valeat. et dicatis quod non: vt r. bal. in. l. j. in. fi. co. C. de iuris et facti igno. Ex quo inferitur / quod contractus per vxorem celebratus virtute talis licentie erit nullus. **I**tem r. r. dubitatur / vtrum lex ista extendatur ad donationem causa mortis: vt vxor non possit tale donationem facere sine licentia mariti. et dicatis quod sic: vt per alex. in. l. ij. in. prin. in. fi. co. ff. de verb. obli. **D**ecimo. ij. dubitatur / vtrum vxor teneatur ex delicto per ipsam sine licentia mariti commissio. et dicatis quod sic: vt r. bar. mathafa. i. notabil. clxx. ad quod bene facit text. in. l. lxxviij. inf. eo. de quod vide ibi. **D**ecimo. r. iij. dubitatur / si maritus et vxor simul faciunt contractum cum aliquo / an in hoc maritus censeatur dare licentiam vxori / et aliquid de licentia non dicatur. et dicatis quod sic: vt r. bar. in. l. cum p. s. libertis i. s. co. in. fi. ff. de lega. ij. et idem tenet bal. et sal. in. l. si. C. ad macedo. et Fabia. de morte sancti in tractatu de emptio. et vendit. in. iij. q. in. fi. co. in. p. i. et so. lupi de pa. ru. in. d. repe. fo. xli. in. j. col. ante fi. **D**ecimo. quarto dubitatur / si maritus est presentens tempore quo vxor contrahit / vel agit in iudicio: an per hoc videatur tacite licentiam prestare / et ex parte non det talis licentia. et dicatis quod sic: vt per bal. in. l. si sine voluntate. in. s. co. in. fi. C. ad velle. et latius per Jo. lupi in. d. repe. fo. xli. in. l. iij. col. **D**ecimo. quinto dubitatur / si maritus consentit et dedit licentiam vxori in principio litis / vtrum requiratur alius consensus sine licentia in prolatione sententie / vel in executione. et dicatis quod non: vt per glo. et doc. in. l. si. s. necessitate. C. de bonisqz libe. **D**ecimo. sexto dubitatur vtrum vxor possit agere contra maritum vergentem ad inopiam vel alias sine licentia mariti. et dicatis

tis q sic: vt notat p bar. z do. in. d. s. necessitate de q vide late p Jo. lu. in. d. rep. fo. xl. in. iij. col. Decio septimo dubitat / vtz vxor possit sine licetia mariti facere donatione ad pias causas: z bal. in. l. gñali. C. de sac. san. eccl. t3 q sic. z abb. in. c. relatus. el. j. in. h. co. de testa. d quo vide io. in. d. repe. fo. xxij. in. iij. col. z q dicatur pia causa. vide q dixi in. l. xxx. sup. eo. ¶ Decimo octavo dubitatur vtz vxor possit facere eleemo spna sine licetia mariti. z q. q. ista recipit distinctione / videatis p Florianu in. l. mulier. ff. ad. l. q. l. z per Jo. lupi in. d. rep. fo. xxij. in. iij. co. ¶ Decimonono dubitatur / vtz vxor possit facere testamētuz sine licetia mariti. z dicatis q sic: vt t3 bal. p rex. ibi in. l. velles nec ne. C. de re uocā. dona. z idē bal. in. l. si curatozē. C. de iu in regnū resti. in. no. ¶ Trigesimo dubitatur / vtrum vxor possit sine licetia mariti pmittere dotē. z videtur q sic: ideo qz dotis pmissio ē causa pia vt in. l. cū his. s. si mulier. ff. de cōditio. in. debiti. z vxor pōt donare ad pias causas: vt p bal. in. l. gñali. C. de sacro san. eccl. z abb. in. c. relatus. el. j. de testa. de quo tñ vide p Jo. lupi in. d. repe. fo. xxij. in. iij. co. ad fi. ¶ Trigesimo primo dubitatur / sic phibetur vxori sine licetia cōtrahere vel agere / phibeatur et aliis / vt cuz ea nō cōtrahāt sine p̄dicta licetia. z dicatis q sic: qz lex phibēs v̄dere intelligitur p̄iter phibere emere: vt p Fabia. d. mōre san. in. d. tracta. de emp. z vendi. in. iij. q. in. xiiij. co. in. vñ. xxvij. ¶ Trigesimo secōdo dubitatur / si cōtractus celebrat⁹ p vxore sine licetia mariti sit vtilis marito: vtz marit⁹ possit illū ratificare i p̄iudiciū illius cuz quo vxor cōtraxit. circa qd breuiter dic / q aut maritus ratificauit anteaqz opponatur p aduersariuz cōtractus esse nulluz p p̄ defectuz cōsensuz vel licetie: z tunc valet ratificatio: vt in. l. lviij. in. f. eo. q̄ tra debz itelligi: aut ratificauit postea qz fuit p aduersariuz apposituz: z tunc nō valet ratificatio. vt per Jo. lu. in. d. rep. fo. xij. in. j. co. ante. fi. ¶ Trigesimo tertio dubitatur si marit⁹ agit ex cōtractu per vxore celebrato sine licetia videatur illuz ratifica. z dicatis q sic per rex. in. l. si seru⁹ alien⁹. ff. d. si de iul. ¶ Trigesimo quarto dubitatur / si aliq mulier cuz esset soluta cōstituit pcuratozē: post cui⁹ pcuratozē cōstitutionē cōtraxit matrimoniu: z pcuratozē gessit ei⁹ negotia et post cōtractuz matrimo. vtrum valeāt gesta p talē pcuratozē. z videt q sic: z primo p rex. in. l. iij. d. seio. ff. d. imino. vbi disponit q si minor imi scuit se hereditati p̄ue: z accepraui hereditate alias sibi delatā: fact⁹ tñ maior erigēdo a d̄bito rib⁹ id qd debebat defuncto tacite cōprobauit aditionē ab eo factā tpe minoris etatis: tñ disponit ibi q possit perere restitutionē aduersus p̄dictā aditionē / p̄siderado tps / quo fuit heredi

tas adita. Ita ergo videt in casu n̄o p̄siderandū tps quo fuit pcurator cōstitut⁹ qd si p̄sideretur d̄ necessario debem⁹ dicere q gesta p talē pcuratozē sint valida. Itē facit rex. i. l. si sub vna s. si. ff. de verb. ob. vbi disponitur q qñ aliq res est p̄fecta: z d̄ueniat ad casuz a q̄ incipe nō poterat / talis res nō vitatur. ita ergo i casu n̄o / cū mādatus pcuratozē a p̄ncipio fuit validū lz deueniat ad casuz a quo incipere nō poterat nō interueniēte licetia. d̄ q̄ hic. Itē facit rex. in. l. si q̄s postea. ff. de iudi. z in. l. pe. ff. de iuris oiz iudi. vbi disponitur / q si aliq̄s postea qz fuit citat⁹ cor̄ a suo iudice p̄secut⁹ est p̄uilegiuz / p̄p̄ qd fact⁹ est d̄ alieno foro / nihilomin⁹ tñ cōsideratur tps in quo iudiciū fuit inchoatuz ad hoc vt valeāt oia acta i ipso iudicio tanqz facta cor̄ a iudice cōpetenti. Ita ergo in casu n̄o debz cōsiderari tps quo mādatus pcuratozē fuit cōstitutuz. Itē facit rex. in. l. ponponi⁹. la. ij. ff. de nego. ge. vbi disponitur / q qualitas p̄sone dñi p̄cedente negotiozē gestione mutata nō mutat q̄litate actionis originalis. ita ergo in casu n̄o / q cuz post cōstitutionē pcuratozē sit mutata qualitas p̄sone ipsius mulieris per cōtractū in finonuz nō per hoc mutetur qualitas z cōsentia mādati. Itē facit rex. in. l. si pcuratozē. i. p̄u. ff. mādati. vbi disponitur q in mādato pcuratozē debz iniriū p̄siderari. in cōtrarium q nō valeant gesta per talē pcuratozē. facit rex. i. l. C. qui admitti. vbi disponitur / q ad hoc / vt emolumētū bonoz possēdōis acq̄ratur p̄i per filiu: nō sufficit q fili⁹ sit in p̄tate p̄tis tpe quo fuit sibi delata: imo requiritur / q tpe agnitioz nis sit in potestate. qd habet et locus in hereditate filio fa. delata. vt in. l. nō est dubiuz. C. d̄ iure delibe. z in. s. alienus qui loquitur in seruo. in. f. de heredi. in. f. Ita ergo in casu n̄o debz p̄siderari tps / in quo mādatus ponitur in excusatione. Itē facit / qz eo ipso q mulier cōtraxit in finonuz / a lege cēsetur mādatus reuocatus / vt in. l. eius q̄ in puincia. z ibi per do. ff. si certa peta. vbi d̄ / q mutato statuto negotiozē gestoris / tacite videtur reuocatus mādatus. z idē p̄batur in. l. cuz q̄s. in. p̄u. z ibi bar. z do. z in. l. ff. cuz corneli⁹. ff. d̄ solu. z per ciuū z do. i. l. falsus C. de furtis: z p bal. i. l. mādatus. C. mā. z per. d. in. l. cuz. q. s. q̄ sibi. ff. de verb. ob. p̄opt qd q̄stio ista redditur dubia. qua p̄pter n̄ibi videtur d̄ceduz / q̄ aut loq̄mur de ceptis z p̄fectis p̄ ipm pcuratozē anteaqz talis mulier cōtrahere matrimoniu: aut de ceptis z p̄fectis postqz cōtraxit in finonuz: aut loq̄mur de ceptis anteaqz cōtraheret / z p̄fectis post in finonuz cōtractu In primo casu dicatis / q sine dubio valent gesta p talē pcuratozē / si nō excessit fines mādati vt i. l. diligēter. ff. mādā. In. ij. casu dicatis / q

Abateria, l. lvi.

gesta p talē pcuratorē nō valēt. argu. tex. l. d. l. C. mādāt / nisi ille / qui negotia gessit cum talī procuratore ignorasset p dicitur mulierē p traxit se in finoniu; nāz tūc bñ valerēt. argumē. tex. in. d. l. ei? qui in puincia. In tertio casu dicatis q̄ valet gesta p talē procuratorē. per ea q̄. d. sūt pro prima parte argumē. tex. in. d. l. pomponius la. ij. de nego. ge. pro quo facit doctrina bal. in. l. ij. §. scio. ff. de mīno. vbi dicit / q̄ qñ res trahit secum suuz effectuz / tūc p̄siderat temp? in quo fuit incobata. alias quādoqz cōsiderat mediū / qñqz finis: vt notat per glo. z do. in. c. scientes. de cens. z in. c. dudum. de electione. ¶ In eadem lege ibi. ni estar eu iuryō. Circa hoc dubitatur / vtrū cōstante matremonio currat ptra mulierē p̄scriptio in rebus nō dotalibus. Et vrdet q̄ nō per tex. in. l. in rebus. §. si. C. de iure doti. z i. l. §. si. C. de annali excep. vbi disponit q̄ impedito agere / nō currat p̄scriptio. S; ista mulier est impedita: qz nō pōt agere sine licētia

¶ Lex. lvi.

¶ Mandamos que el marido pueda dar licencia general a su muger para contra-ber z para hazer todo aquello que no podia hazer sin su licencia: z si el marido se la diere, vala todo lo que su muger hiziere por virtud de la dicha licencia.

In l. lvi. Vala todo lo q̄ su muger hiziere. Nota ex ista. l. q̄ omnis contractus per vxorem celebratus de licētia mariti valet / z tenet. ¶ Sed dubitatur / vtrum vxor mediāte dīspōsitione hui? l. possit hodie cuz licētia mariti bona dotalia alienare. z videtur q̄ sic / in quā tum lex ista loquitur gñaliter: ergo generaliter debet intelligi. vt in. l. de p̄ctio. ff. de publi. S; contrarius credo verius: ideo quia non est vero simile / q̄ lex ista vnico verbo p̄uilegia dōtis corrigat: vt in. l. si quando. in p̄i. C. de inof. ficio. testa. z in. c. ecclē. v. s. de electio. ¶ Itē / quia bona dotalia prohibentur alienari. vt in. l. fundus. z in. l. lex iusta. z in. l. dotalē. in p̄i. ff. d. s. do dora. z in. l. quib? aliena. licet vel nō. in p̄i. z in. l. vñ. ff. par. iij. Nō est ergo credendum q̄ lex ista velit statuere cōtrarius: maxime cum expediat iura iuribus concordare. vt in. l. vna. C. de inof. ficio. dōti. z in. c. cum expediat. de electio. l. vj. ¶ Imo dicatis / q̄ lex nra a contrario sensu prohibet bona dotalia alienari etiā cum licētia mariti inquantuz dixit / q̄ vxor possit alienare ea q̄ cum cōsensu mariti possunt alienari: z non alia bona. Sed certū est / q̄ vxor etiāz cū licētia mariti nō pōt bona dotalia alienare. vt in. l. ff. d. iure dōti. z t3 bar. in. l. estimare. ff. solu. ma. z pau. de ca. in. l. i. in. ij. co. eo. ti. z cin? in. l. si p̄dicius. in. f. co. z ibi bal. in. ij. co. z sal. in. ff. C. de iure dōti. z spec. quem oīno vide in ff. d. emp. z vendi. §. ij. in. ij. co. in. vers. sed pone v

mariti p istam. l. ergo zc. ¶ Itā. q. nō inuenio ca. tū: nisi per solū Jo. fab. in. l. j. in. ij. co. C. de bonis maternis. vbi tenet q̄ ptra talē mulierē currat p̄scriptio in reb? nō dotalib?. Ad q̄ bene facit text. in. l. velles necne. C. de reuo. dona. z ad. l. in reb? §. si. rñdetur / q̄ loquitur duntaxat in dote q̄ est p̄uilegiata. quā mulier nō pōt regulariter petere p̄tate in finoniu; nimirū ergo si contra dōtē non currat p̄scriptio. z ad tex. i. d. l. §. si. de annali excep. rñdetur / q̄ loquitur in filio fa. qui nō pōt agere impediēte patria p̄tate. Sed ista mulier bñ pōt agere cum licētia mariti / vt hic est in. l. inf. p̄oria. Igitur. ¶ Itē qz si maritus nō vult cōcedere licētia vxori ad agendū / poterit iudex eidem licētia cōcedere vt in. l. lvi. infra co. Sed in hoc non video rōnē differentie: cū ita possit filius agere cum licētia patris: z cum p̄t possit etiam cōpelli ad talē licētia filio ad agendū cōcedendam: vt in. l. si. §. necessitate. C. de bonisqz lib. iō cogitare.

zoz. z bal. nonell? in tracta. de dote in. vij. pte i. vñ. co. i. vñ. ff. l. limita. ergo restat plusio / q̄ vxor ēt cū licētia mariti nō pōt bona dotalia alienare / z ista est reglā gñalis. quā p̄io limita i reb? dotalib? q̄ vsu cōsumunt / q̄ possunt alienari: vt ē gl. z ibi ang. i. l. estimare. ff. sol. ma. z t3 ēt Jo. fa. in p̄i. l. q̄b? alle. l3 i. f. co. z bal. nonell? i tracta. d. dote l. vñ. pte in. l. iij. co. z t3 gl. i. aut. siue a me. C. ad velle. z bar. i. l. i. iij. co. ff. solu. mar. Sedo limita / qñ bona dotalia alle. i3 in formā tex. i. aut. siue a me. C. ad velle. d. q̄ vide ibi do. z bar. alex. z do. i. l. j. ff. sol. ma. z oīno bar. i. aut: vt in mobiliā bona. §. z multo. colla. v. z bal. nouel. l. d. tracta. in. vij. pte in. l. iij. co. z gl. z do. in. c. puenit. de emp. z vendi. ¶ Tertio limita p̄t necessitate famis: quo casu bona dotalia possunt alienari: vt t3 gl. in p̄i. insti. quib? alle. l3 qd̄ pcedit nō solū p̄pter necessitatē famis vxoris / s; ēt mariti / z filioz: nō tñ p̄t aliā necessitatē: vt t3 expresse io. fa. in. d. p̄i. in. insti. q̄b? alle. l3 in. f. col. l. ff. pro q̄ cōclusionē est tex. l3 per do. non cōmendet in. l. mut? in. ff. de iure tōti. ¶ Quarto limita / qñ talia bona dotalia alienant cū vniuersitate / puta instituendo heredē vniuersalē / per tex. i. l. j. ff. d. fundo dotali / t istud exēpluz ponit petr? de ferra. in sua practica noua. fo. vj. in. f. co. ante ff. Sed certe istud exēplū in se nō habz aliquam dubitationē: quapropter pone aliter exēplū scilicet quando p vxorem fuit facta vēditio oīm bonoz / quo casu cēsent vēdita bona

dotalia. qd̄ ē vez/ qñ de hoc d̄stat/ q̄ voluit ven-
dere ē bona dotalia. In dubio tñ vendēdo vel
alienādo oīa bona: nō censet̄ bona dotalia alic-
nare: vt t̄z io. fa. in prin. insti. quibus aliena. l. 5. in.
ij. co. in prin. ex quo inferit̄ bal. nouellus in tra-
ctatu de dote. in. vij. pre. in. x. co. in. si. in ver. xij.
fallit. q̄ si mulier h̄ns castriū dedit in dotē mari-
to quosdā redditus dicti castri / si postea vendat
dictus castrius / p̄t etiā transſerre in improrem
predictos redditus. de quo vide oīno bal. in. l. si
predictus in si. C. de iure dori ¶ Quinto limita/
qñ bona dotalia alienant̄ ppter cōseruationē
p̄sonē: vt per Jo. lupi de pa. ru. in sua rep. fo. ix.
cum seq. ¶ Sexto limita / qñ talis vxor / vel ei⁹
maritus puocat̄ ad diuisionē p̄ iudiciū fa-
milie heredis vel cōi. diuidi. vt in l. si. C. d̄ fundo
dota. l. 5. ista nō sit propria alienatio / sed diuisio.
de quo vide ibi do. z Jo. fa. in prin. insti. quib⁹
aliena. l. 3. vel nō. z tex. z ibi bar. in. l. si conueni-
rit. ff. pro socio. z sal. z do. in. l. inbem⁹. la. ij. C.
de sac. san. eccl. z bal. nouellus in. d. tractatu. in.
vij. pre. in. x. co. ¶ Septimo limita / qñ aliena-
tio esset vtilis vxori vt in. l. ita. cōstare. z in. l. si.
ff. de iure dori. de quo vide per bal. in. d. tracta-
tu. in. vij. parte in. v. co. ad si. in ver. Sc̄do fallit.
vsqz ad ver. istij. limit. ¶ Octauo limita / qñ bo-
na dotalia alienantur ppter delictū / quo casu
t̄z alienatio. vt in. l. quinqz legib⁹. ff. d̄ bonis dā-
nato. de quo vide rex. z do. in. c. pleriqz. de do-
natio inter virum z vxor. z in. l. j. ti. vij. li. iij. fo-
ro. l. z tex. in. l. lxxvij. cū seq. infra co. ¶ Nono
limita / qñ marit⁹ manumissit seruū dotalē / quo
casu t̄z manumissio. vt in. l. dotez. ff. solu. mar.
¶ Decimo limita / qñ bona dotalia alienant̄
propter redimēdos p̄ sanguinos vxoris apud
hostes captiuos existentes: vel etiā in carceri-
bus: quo casu t̄z alienatio: vt in. l. quāuis. cum.
l. seq. ff. solu. ma. de quo vide ibi do. z per Bal.
nouellū in. d. tractatu. in. vij. parte. in. vj. co. in.
vers. quito limita. ¶ Undecimo limita / qñ bo-
na dotalia alienant̄ ppter implendā peregrina-
tionē vxoris: vt t̄z bar. in. d. l. quāuis. ff. sol. ma.
¶ Duodecimo limita / qñ talia bona dotalia
alienant̄ ppter soluenda debita vxoris: vt in. d.
l. quāuis. z ibi bar. ff. sol. ma. z in. l. si. ff. de iure
dori. ¶ Tredecimo limita / qñ bona dotalia a-
lienantur ex causā dāni infecti: vt in. l. j. ff. d̄ fun-
do dota. ¶ Quartodecimo limita in seruituri-
b⁹ debitis rebus dotalibus: nā maritus nō vtē-
do predictis seruiturib⁹ / p̄t vxori p̄iudicare
nō tñ paciscendo. vt t̄z bar. in. l. si filio fa. s. ma-
ritus. ff. solu. ma. de quo vide ibi alex. z do. De
cimo quinto limita / qñ marit⁹ locauit bona do-
talia / z mortatur infra r̄ps locatiōis: nāz tunc
vxor cogitur stare locatiōi p̄ maritū de rebus

dotalibus facte: etiā so. ma. vt in. l. si filio. fa. s. si
vir in quinquenū. ff. solu. ma. Debz tñ cedi ac-
tio vxori cōtra colonos vel inquilinos. vt nota-
tur per gl. bar. z do. in. l. diuortio. in prin. ff. sol.
ma. de quo tñ vide bal. nouellus in dicto tracta-
tu de dote. in. vij. pre. in. ix. co. in. si. in vers. xvj.
fallit. Sextodecimo limita / q̄ talia bona dota-
lia alienantur de consensu vxoris iam soluto
matri. z nonduz dote restituta vxori. de quo vt
de p̄ bal. in dicto tractatu. in. vij. parte in. vj. co.
in vers. vij. soluto. ¶ Decimo septimo limita:
vt per bal. in. d. tractatu. in. vij. parte. in. vij. col.
in vers. vij. limita. ¶ Decimo octauo limita /
qñ in tali alienatione rerum dotaliū interuenit
iuramentum / quo casu tenet alienatio: vt in. c.
cū contingat. de iure iu. in. c. licet mulieres. co.
ti. li. vj. Circa qd̄ tñ breuiter dicit / q̄ aut istud iu-
ramētuz interuenit ex parte vxoris / aut ex parte
mariti. In primo caso / qñ ex parte vxoris / dicit̄
tis regulariter / q̄ valet / z t̄z alienatio p̄ dicta-
tura. ¶ Qd̄ primo limita z intellige verū inter-
ueniente ē licentia mariti per. l. n̄ az: alias nō
teneret alienatio etiā iuramētō vallata: vt t̄z io.
fa. in prin. insti. quib⁹ aliena. l. 3. vel nō. in. ij. col.
z bal. nouell⁹ in. d. tractatu. in. vij. parte. in. xj.
co. in quo bñ facit lex ista. de quo tñ vide bar. z
l. si quis pro eo. in prin. in. v. co. ff. de fide iusso.
z abb. in simili in. d. c. cū cōtingat. in. xvj. co. nu-
mero. xxvj. de iure iu. z per bal. in. l. si. s. filijs. C.
de bonisqz libe. z Fabia. de mōte santi. in tra-
ctatu de emptio. z venditio. in. ij. q. in. xv. co. i
vers. xxij. z Jo. lupi de pa. ru. in sua rep. fo. xlij.
in. ij. co. in si. cum prin. seq. ¶ Sc̄do limita / qñ
vxor per dolum / vel per vim per maritū sibi illa-
tā prestaret tale iuramentum: qz tunc non vale-
ret alienatio ē iuramētō vallata: vt in. d. c. cum
cōtingat. z in. d. c. l. mulieres. Anū tñ est / q̄ in
dubio nō presumit̄ per vim vel dolum tale iura-
mētuz prestitum: z sic sola reuerentia maritalis
nō est sufficiens ad meritū presumēduz / nisi probe-
tur: vt t̄z abb. in. d. c. cūz contingat. in. ij. colu. in
primo notabili: de quo vide oīno per Georgiū
natā in repe. c. quāuis pactū. de pactis. li. vj. i
xj. co. cum seq. ¶ Tertio limita in casu / quo pre-
dicta vxor haberet filios: qz tunc nō valet alie-
natio etiā iuramētō vallata: vt tenet glo. nota-
bills in. d. c. cū cōtingat. in. gl. in si. z ita t̄z Jo.
fa. in prin. insti. quibus aliena. l. 3. vel nō. in. ij. co.
s̄z certe illa gl. nō est indistincte vera: ideo sic: q̄
habet locus duntaxat: qñ predicta vxor esset gra-
uata restituere bona dotalia filijs / quo casu nō
tenet alienatio tanqz p̄ncipaliter facta in pre-
iudiciū filioruz. Secus tñ esset si predicta bona
nō essent vincta / qz tunc teneret alienatio: cū
nō fiat p̄ncipalr̄ p̄iudiciū filijs / s̄z sc̄dario

Abateria. l. lvij.

Et ideo non venit in consideratione tale preiudicium: ut tenet expresse glo. in d. c. quibus pactum in preiudicium detrimetur: et ibi per Georgium nata. in xij. co. de pactis. l. vj. et idem et Jo. an. et Jo. de imo. et bal. i. d. c. cum contingat. ¶ Sed dubitatur: utrum mortua uxore in predicto casu eius heredes possint petere talia bona dotalia iuramento alienata. et videtur quod sic: ideo quod contractus non tenent: et uxor non tenet ad observantiam contractus: sed ad observantiam iuramenti. Si iuramentum est personale. ergo non egreditur personam mulieris: et ita et Jo. fa. in prin. in d. c. l. mulieres. sed bal. in d. c. cum contingat. in. iij. col. primum: imo quod non solum ipsa uxor tenet ad observantiam contractus: sed etiam eius heredes. et idem et bar. in l. si quis pro eo. in prin. in. iij. co. in si. ff. de fideiuss. et abb. i. d. c. cum contingat. in. viij. co. cum sequitur. et ista videtur mihi vior. ¶ Quarto limita: quoniam uxor primo iuravit non alienare bona dotalia: nam licet postea alienat cum iuramento non et alienatio obstante primo iuramento: ut et gl. notabilis in d. c. l. mulieres. de iure iu. l. vj. et idem et bar. in d. l. si quis pro eo. in prin. in. iij. co. ff. de fideiuss. et bar. et sal. in l. si predictum. C. de iure doli. et idem et Fabia. de morte sancti. in tractatu de emptio. et vendi. in. iij. q. in. v. co. ubi ponit alias limitationes. sed Jo. fa. in prin. in d. c. l. mulieres. et idem et Jo. contra. et ideo pro concordia videatis notabiliter per Georgium nata in repe. c. quibus pactum. de pactis. l. vj. in. vj. co. in prin. ubi saluat et verificat opinionem predictam gl. in duobus casibus: primo. et hoc est etiam de morte bal. in d. l. si predictum. et Alex. in addi. ad bar. in d. l. si quis pro eo. in. iij. co. et idem tenet bal. in repe. l. i. iurandum. in. lv. co. ff. de iure iurandi. ubi et per si is: cum quo predicta uxor contractu ignorabat primum iuramentum: et secundum et non primum iuramentum. si tamen erat scies: et primum et non secundum. ¶ In secundo casu: quoniam iuramentum interuenit ex parte mariti: dicatis: quod aut alienavit et iuravit sine consensu uxoris bona dotalia. et non et alienatio: ut et bal. in d. l. si predictum. in. ij. co. ante ff. C. de iure doli. et bal. nouellus in tractatu de dote. in. vij. parte. in. xj. co. aut cum consensu uxoris: et dicatis idem: quod non tenet alienatio: ut et bal. in d. l. si predictum: et bal. nouellus in d. loco.

¶ Ley. lvij.

¶ El juez con conocimiento de causa legitima o necesaria compela al marido que de licencia a su muger para todo aquello que ella no podria hazer sin licencia de su marido: et si compelido no se la diere, que el juez solo se la pueda dar.

¶ In l. lvij. in prin. de materia huius. l. vide glosa et docto. in lege si. de necessitate. C. de bonisq; libe. et Specu. in titulo. de actore. §. f. et Andream de poma. in additio. ad bar. in. l. tra-

¶ Sed circa premissa nota: quod in casu in quo non et alienatio re uxoris dotalis per uxorem alienatarum: ideo quod non interuenit iuramentum: vel alias in casibus de quibus dixi non potest uxor contrauenire nisi constante iuramento. eo vero soluto non auditur: et mirabiliter Jaco. de ra. et cin. in. l. si predictum. C. de iure doli. et idem et ibi bal. i. vj. sed dato casu. et idem tenet ibi bal. in. l. vna. §. et cum lex. C. de rei uxoris actio. ¶ Sed primum et sal. in d. l. si predictum. et bal. nouellus in tractatu de dote in. vj. parte. in. vij. co. in. vers. xj. quoniam mulier. et c. et idem et Fabia. de morte sancti. in tractatu de emptio. et vendi. in. iij. q. in. vj. co. in prin. et ista ultima est uxor iudicio meo: et ita practica. ¶ Item et finaliter dubitatur. ponit quod aliquis habebat uxorem diuitem: ex qua habuit duas filias: et mortua uxore sua bona remanserunt filiabus: postea iste pater maritaliter vnā ex dictis filiis cum nulla aut modica dote: et postea maritaliter aliam: cui dedit omnia bona in parte alia filia: et eius marito: qui tacuerunt: et non contradixerunt. mortuo patre predicta filia: qui nihil: aut modicum habuit de bonis maternis: petit diuidere bonorum matris: an audiat. et videtur quod non: quod taciturnitas inter coniunctos inducit consensum. ut in. l. si seruus. ff. de dona. inter uxor et uxor. et videtur casus in. l. in adoptionibus. ff. de adoptio. ad quod facta ista. et ea que dicta fuerunt in. l. v. sup. p. r. sed cin. in. l. si. i. in. co. C. de bonis matris. conclusiue et: quod aut predicta filia per matrimonium non eximat a patre: et tunc auditur: quod non fuit uisa consentire. aut per matrimonium eximat a patre: quod hodie semper intelligitur fieri: ut in. l. xvij. sup. eo. et tunc non auditur quod fuit uisa consentire. et per ista conclusio est gl. in d. lege. si seruus. in pre fratres. ff. de donatio inter uxor et uxor. et est etiam gl. in d. l. cum proponas filios. C. de pactis. et ita et ibi bar. in fine solutionis. qua dat ad d. l. si seruus. licet in dicto principio principaliter reprobet illam gl. et ita tenet ibi sal. et alex. et do. licet bal. teneat primum in dicta. l. j. C. de bonis mater. de quo vide per bar. et do. in. l. que doris. ff. solu. matrimonio. et in. l. si fundum per fideicommissum. in prin. ff. de lega. j. ¶ Et in proposito vide aliam et notabilem. q. quam ponit montanus in. l. si. in parte. per otorgare. titulo. xj. lib. j. foro. l.

actionem. C. de transactio. et bal. in. l. vidue. in fine. C. de nuptiis. et in lege in conuentione. eo. ritu. et Alex. in lege. si cum dotem. §. eo ante uxoris. ff. solu. matrimo.

¶ Ley. lviij.

¶ El marido pueda ratificar lo q̄ su muger ouiere hecho sin su licēcia: no embargā te que la dicha licencia no aya precedido: ora la ratificacion sea general, o especial.

Ita. l. lviij. ibi. no embargante que la dicha licencia no aya precedido. Idem disponit rex. in. l. viij. in. fi. titu. xj. lib. f. z in leg. xlij. titu. fi. lib. iij. fo. l. de quo vide ibi per montaliuz z per bar. bal. z docto. in. l. fi. s. necessitate. C. de bonis qz libris. z per bal. in. l. f. in. xv. co. C. que admitti. z rochum de curt. in tractatu suris patronatus in. s. pro eo qd de diocefant in. iij. co. fo. xx. in. s. co. z jo. lupi de pala. rub. in sua rep. fo. xlij. in. ij. col. z per bal. in. l. filius fa. C. ad macedoni. Sed circa premissa dubitatur vtrum inducatur ratificatio ex lapsu temporis/ sciente marito/ z non contradicente contractum per vxorem celebratus. Et dicatis q̄ sic vt tenet bal. in. l. f. in. xij. co. s. qui admitti. z in. l. filius fa. C. de peti

tio here. ¶ Secundo dubitatur vtrum contractus per vxorem celebratus sine licēcia mariti possit semper per maritum ratificari. Circa quod breuiter dic q̄ aut maritus ratificauit autem quam opponeretur contractum esse nullum per aduersarium propter defectum licētie sine consensus mariti: z tunc bñ poterit ratificare z valebit ratificatio vt est casus in lege ista. Aut ratificauit posteaquam per aduersarium fuit oppositum/ z tunc non poterit ratificare/ vt tenet bal. in. c. f. de rescriptis. quem refert z sequitur jo. lupi de pala. rube. in sua rep. fo. xlij. in. s. col. in. fi. quod est menti tenendum. Item alia quāplura pertinentia ad materias huius leg. videatis in leg. lv. supra co. vbi late fuit dictum.

¶ Ley. lix.

¶ Quando el marido est ouiere absente, y no se espera de proximo venir, o corre peligro en la tardança: que la justicia con conocimiento de causa seyendo legitima, o necessaria, o prouecho sa a su muger pueda dar licencia ala muger la que el marido le auia de dar: la qual assi dada vala como si el marido sea.

Ita. l. lix. ibi: cō conocimiento de causa. Circa hoc nota / q̄ si iudex de facto sine iusta causa dedit talem licētia nō valet: imo quatenus de facto processit ad dandā predictā licētia de facto debet illā reuocare/ vt tenet bal. in rub. C. de rescindenda vendi. qd̄ teneatis menti. ¶ In cadem lege ibi: y no se espera de proximo venir. Circa hoc dubitatur si maritus est absens in remotis partibus vtrū eius vxor possit sine licētia iudicis cōtrahere. Et bal. in. l. transactionē. in. fine. C. de transactio. tenet q̄ sic. S; certe doctrina bal. corrigitur per istā. l. nam hic dicit q̄ maritus erat absens in remotis partibus

taliter q̄ nō sperabatur de proximo venire: tñ dīponitur q̄ talis vxor petat licētia a iudice ad hoc vt valeat contractus per ipsam celebratus quasi velit dicere/ q̄ aliter nō valeat contractus z hoc est etiā de mente bal. in. d. l. transactio. in quantū dicit q̄ adhibeat auctoritas iudicis. z ita tenet expresse jo. lupi de pala. rube. in sua rep. fo. xlij. in. iij. co. De q̄ etiā vide per montaliuz in. l. fi. xi. li. f. fo. l. in. glo. y otorgare. Circa qd̄ est notādū q̄ si talis vxor reputet vidua a cōtrahēte z a maiore parte ppli valet z tenet contractus cū ea celebrat sine licētia: vt in. l. ij. C. ad senatus consul. inacc. iuncta. l. iij. ff. co. titu.

¶ Ley. lx.

¶ Quando la muger renunciare las ganancias, no sea obligada a pagar parte alguna de las dendas que el marido ouiere hecho durante el matrimonio.

Ita. l. lx. vide tex. in. l. xij. ri. xx. li. iij. fo. l. z vide q̄ dixi in. l. xvi. supra co. Et ne sim fur alieni laboris/ videatis quāplures q̄stiones p̄

tinētes ad materia huius. l. p̄ jo. lupi de pala. rub. in sua rep. fo. xxiij. in. s. co. z fo. xxx. z fo. xxxiij. in. iij. co. z fo. xxxvij. in. s. co. cum seq.

¶ Ley. lxj.

¶ De aqui adelante la muger no se pueda obligar por fiador a de su marido: aunque se diga y alegue que se cōuertio la tal deuda en prouecho dela muger. Y assimismo mandamos, que quando se obligaren a mancomun marido y muger en vn contracto, o en diuersos: que la muger no sea obligada a cosa alguna: saluo si se prouare q̄ se cōuertio la tal deuda en prouecho della: ca entonces mandamos q̄ por rata del dicho prouecho sea obligada: pero si lo que se cōuertio en prouecho della fue en las

Materia. l. lxxj. z lxxij. z lxxij.

cosas quel marido le era obligado a dar: assi como en vestir la, y dar le de comer, y las otras cosas necessarias: mādamos que por esto ella no sea obligada a cosa alguna: lo qual todo que dicho es se entienda, si no fuere la dicha fiança, o obligacion a mancomun por maravedis de nuestras rentas, o pechos, o derechos dellas.

In l. lxxj. De materia huius. l. vede tex. in l. cccxiiij. z in l. cccxliij. z in l. cccvii. in legibus styli. z tex. z ibi late pe Bal. z docto. in authē. si qua mulier. C. ad senatus consul. velle. z glo. z doc. in l. sciendum. ff. de verbo. oblig. z tex. glo. z doc. in l. i. C. ne vxor pro marito. z Jo. lupi de palu. rub. in sua repe. fo. xxxviiij. in. i. co. cuz seq. ¶ In eadem lege in fine. Circa materiam huius leg. dubitatur/ si vxor non se obligavit cum marito/ an teneatur solvere debita regalia. Circa quod dic q̄ aut loquimur/ vtruz teneatur solvere de bonis lucratis constante matrimonio/ aut de bonis proprijs ipsius vxoris. In primo casu/ quando de bonis acquisitis/ dicatis q̄ tenetur solvere talia debita: vt in l. iij. ti. ij. li. v. ordina. reg. z in l. cccxliij. z in l. cccxliij. z in l. cccvii

z in leg. styli. Quod limita notabiliter nisi vxor anteaq̄ maritus contraheret cum gabellario regis renunciasset lucris sibi ex illo contractu obuenientib⁹: quia tunc. nō teneretur per tex. in dicta. l. cccxliij. in leg. styli. de quo tamen vide Jo. lupi de Pala. rube. in sua repe. fo. xxxij. in. ij. co. z in. i. co. In secundo casu/ quando de bonis proprijs dicatis q̄ etiaz teneretur per tex. in dicta leg. cccxliij. z tenet glo. in l. ij. C. ne vxor pro marito. z Jo. lupi de pala. rube. in dicto. fo. xxxij. in. i. co. nisi renunciasset lucris modo predicto per dicta iura. d̄ quo vide per Bar z Jo. de plate. in leg. ij. C. de ex actor. tribu. lib. x.

¶ Et an vxor in casu quo teneatur possit pro tali debito incarcerari/ videbimus late in leg. lxxij. infra proxima.

¶ Ley. lxxij.

Ninguna muger por ninguna deuda que no descienda de delicto pueda ser presa ni detenida, sino fuere conosciadamente mala de su persona.

In l. lxxij. ibi. por ninguna deuda Circa materiam huius. l. dubitatur vtrū mulier possit incarcerari pro debito fiscali sine regali. Et dicatis q̄ nō vt in authē. sed hodie. C. d̄ officio diuerso. iude. z in l. iij. ti. xij. li. v. ordina. rega. z in l. ij. ti. x. li. v. ordina. regali. ¶ Sed limita legem istā quādo mulier esse debitoris rōne tutele vel cure: q̄ tunc bñ possit incarcerari: vt z bar. z cōiter do. in authē. matris z auie. C. q̄n mulier officio tute. z idē tenet. jo. d̄ platea. in l. ij. in. vj. z in. viij. co. C. de ex actori tribu. li. x. de qua materia vide bar. z jo. de plate. in l. nemo carcerē. de ex actori. tribu. li. x. z bal. sal. z do. in l. i. in. ij. co. ante finem. C. qui bonis cedere possunt.

¶ In eadez lege ibi. si no fuere conosciadamente mala de su persona. vt q̄ est meretrix. vt explicat: z bal. in l. cōsentaneū. in fi. co. C. quo modo. z q̄n iudex. z ibi alex. z barb. in addi. ad bal. z. z tenet alex. in addi. ad bar. in authē. matris z auie. in fi. co. C. q̄n mulier officio tute. z z

fo. de platea in l. ij. in. vj. co. ante. fi. C. de ex actori tribu. li. x. Qd̄ tñ limita z intellige in meretrice non nupta: si tñ esset nupta non possit p̄ debito civilis incarcerari: vt z jo. an. in addi. ad specul. in ti. d̄ iniurijs z dāno dato. in prima additione. z idem z alex. in addi. ad bar. in. d. autē. matris z auie. z idē alex. z barb. in addi. ad bal. in. d. l. cōsentaneū. in fi. co. ¶ Et q̄ dicatur meretrix. vide late per prepositū in. c. inter opa. de sponsali. ¶ Itē z sc̄do poterit. l. ista verificari in muliere luxuriose viuente/ que p̄t pro debito civilis incarcerari: vt tenet bal. quem ibi sequitur alex. z barba. in addi. in. d. l. cōsentaneū. in fi. co. Quod intellige nisi sit nupta p̄ ea q̄ dicta sunt de q̄ vide oīno p̄ philipū de clū in regula. ij. in. xj. co. in. fi. ff. d̄ reg. iij. vbi ponit alia exēpla z p̄ geor. natā in rep. c. q̄nvis pactū. d̄. pa. li. vj. in lxx. co. ¶ Itē z. in. poterit lex ista explicari in muliere hūili z vili: vt z notabit jo. de pla. in. d. l. ij. in. vj. co. ante fi. de ex actori. tribu. li. x.

¶ Ley. lxxij.

El derecho de executar por obligacion personal se prescriua por diez años z la accion personal: y la executoria dada sobre ello se prescriua por veynte años y no menos: pero donde en la obligacion ay hypoteca, o donde la obligacion es mixta personal y real, la deuda se prescriua por treynta años y no menos.

In l. lxxij. ibi. se p̄scriua por diez años. Idē disponit tex. in l. iij. ti. xij. li. ij. ordi. rega.

¶ Sz circa materiam huius. l. primo dubitatur/ vtruz possit p̄ partē renunciari q̄ non prescri

bat executio obligacionis p decēniū. ⁊ videtur q sic: ideo qz hoc est introductū in fauorē debitoris: ⁊ vnusquisqz pōt renunciare p̄uilegio si ne fauori suo: vt in. l. si quis in conscribendo. C. de pactis. Sed hoc non obstante contrariū de terminat bar. in. l. j. in fi. ff. de vsucapio. ⁊ idē tenet cepola in cautela. lxxv. ⁊ bar. in. l. nemo pōt. i. v. co. ff. de lega. j. vbi r̄ndit ad fundamentū in cōtrariū adductū. ¶ Sc̄do dubitatur vtrū dispositio huius. l. habeat locū etiā si debitor sit constitutus in mala fide ⁊ dicatis q sic: vt tenet jo. frā. in tractatu prescriptio. in. n. pre tertie p̄tis p̄ncipalis. fo. xj. in. l. iij. co. Tertio dubitatur vtrū dispositio huius. l. habeat locū etiā si in tali obligatiōe interueniat iuramentū. ⁊ videtur q nō imo q tunc post decem annos possit fieri executio: vt tenet jo. fran. in dicto tractatu. fo. xxij. in. l. j. co. ante fine. ⁊ fo. lxxij. in. l. iij. col. ante fi. ⁊ idē tenet Hippo. de marsily in singulari. cxij. ⁊ petrus geraldī in singulari. xvij. Sed contrariū videtur verius per. l. istam generaliter loquentē. ⁊ doctores supradicti loquuntur in actione que non prescribitur spatio decem annorū: si interueniat iuramentū nos vero loquimur in executiōe sententię vel obligacionis. Sz adhuc prima opinio videt̄ verior: ideo qz iuramentū habet vim litis cōtestationis: vt in. l. nā ⁊ postea. g. si is qui. ⁊ ibi bar. ⁊ do. ff. de iure iu. per quā perpetuatur executio vsqz ad triginta ānos. vt in. l. si. g. de prescriptio. xxx. vel. xl. anno. Itē quia lex vel statutum simpliciter loquens/ nunqz trahitur ad actum iuram. nisi de iuramēto faciat expressaz mentionē: vt tenet gl. in. c. cū non deceat in pre/ effectus de electio. li. vj. de quo vide per Feli. in. c. constitutus de rescriptis. ¶ Quarto dubitatur vtrū prescriptio decēni/ de q in hac l. interrūpatur per litis cōtestationē: ⁊ dicatis q sic: vt tenet bal. in. l. sicut in. l. j. co. C. de prescriptis. xxx. vel. xl. anno. ⁊ jo. frā. in dicto tractatu. fo. lxxij. in. l. iij. co. ¶ Quinto dubitatur vtrū in terrūpatur prescriptio de qua hic per productionem instrumenti in iudicio factā. Et dicatis q sic: vt tenet jo. frā. in dicto tractatu fo. lxxij. in. l. iij. co. in. fi. de quo vide p bar. in consilio. xxxvj. ¶ Sexto dubitatur vtrū prescriptio de qua hic interrūpatur per solā missionē executoris. ⁊ dicatis q sic: vt tenet bal. in. d. l. sicut. C. de prescriptis. xxx. vel. xl. anno. de quo vide fo. fran. in. d. tractatu fo. lxxij. in. l. iij. co. cū tribus seq. ¶ Septimo dubitatur vtrū prescriptio de q in hac l. currat cōtra minorē. Et videtur q sic per. l. ista generaliter loquentē iuxta tex. in leg. de pretio

ff. de publicia. sed contrariū videtur veri: ideo qz lex noua generaliter loquens. put lex nra nō extenditur ad causas particularē legis antique nisi de illo faciat mentionē vt tenet gl. ⁊ do. in. l. sciendus. in prin. ff. qui satis. cogā. ⁊ notatur in c. j. de consti. li. vj. ⁊ tenet. glo. ⁊ do. in. l. decurio inibus. C. de silentia. li. xij. ⁊ bal. in rub. C. de insti. C. cūfirmā. ⁊ mathesa. in notabili. lxx. ⁊ feli. in. c. sicut de herci. Sed certū est q d̄ p̄uilegio specialit̄ minor respectu prescriptiois seruatur illesus ipso iure. vt in. l. si. C. in quibus casu. in integruz resti. non est neces. ⁊ in. l. vij. ti. xxx. par. iij. ergo infertur q prescriptio de q hic/ nō currit contra minorē. Quapropter dic̄ q aut prescriptio de qua hic fuit inchoata contra minorē ⁊ tunc nō currit cōtra ipsuz: imo ipso iure seruatur illesus vt in. d. l. si. Aut fuit inchoata cuz ei⁹ predecessore: ⁊ tunc currit cōtra cuz prescriptio tñ pōt restitui aduersus illā prescriptiōē: vt tenet bar. in. l. etiam. ff. de minor. quē oīno vide. ¶ Octauo dubitatur vtrū lapsō decēni/ de q in hac l. creditor possit agere cōtra debitorē actio ne personali vel reali sz sit prescripta executio. Et dicatis q sic attēta dispositione huius. l. vt est tex. in. l. iij. ti. xij. li. iij. ordina. rega. d̄ quo etiā vide thomā ferrarij in cautela. l. ¶ Sed limita primo dispositiōē legis nre vt nō procedat/ qñ in obligatione dicit̄ q finito tēpore decē ānorū/ iteruz de nouo deberi incipiat: ⁊ totiens incipit ant deberi quotiens fuerit cōpleta prescriptio decem annorū: vt tenet bar. in. l. nemo pōt in. v. co. ff. de lega. j. ⁊ idē tenet bar. cepola in tractatu cautelarū in cautela. lxxv. ¶ Sc̄do limita/ qñ fieret reuocatio siue nouatio obligacionis quia tunc nō currit prescriptio de qua hic nisi a tēpore nouationis vt tenet bar. in. l. cesar. in. l. iij. co. ff. d̄ publica. ¶ Et an prescriptio. d̄ qua hic pcedat in foro conscientie vide per bar. in. l. sequitur. g. si viā. ff. de vsucapio. ⁊ latissime p jo. fran. in dicto tractatu. fo. xxj. in. l. iij. co. cū. iij. seq. ¶ In ea dem lege ibi: se prescriua por treyna años ⁊ no menos. Hoc intellige verū in ipso debitorē prescribente vt in. l. cū notissimi in prin. C. de prescriptio. xxx. vel. xl. anno: ⁊ in. l. xxvij. titu. xxx. par. iij. secus tñ est in alio tertio possessore q cū titulo ⁊ bona fide pōt prescribere iure hypothece per decē annos inter p̄ntes/ ⁊ viginti in absentes: vt t̄z gl. ⁊ do. in. d. l. cū notissimi: ⁊ gl. in. l. si. C. d̄ prescrip. lōgi. tēpo. ⁊ t̄z i. l. j. C. si aduersus credi. ⁊ in. l. xxvij. ti. xxx. p. iij. Itē in p̄posito nre. l. vide q dicā in. l. j. prima ista sz sub breui cōpendio teneatis menti qz sunt quotidiana

Lex. lxxij.

Por quanto en las ordenanças que bezimos en la villa de Madrid a quatro dias del mes de Diziembre del año pasado de mil ⁊ quinientos ⁊ dos años ay vna orde

nança, su tenor dela qual es este que se sigue. **O**trofi por quãto por la ley por nos hecha en las cortés de Toledo ouimos ordenado, que si los deudores que deuan algunas deudas en quien son fechas execuciones por contractos, obligaciones, o por sentencias a pedimiento de los creedores en los deudores, o en sus bienes alegaren paga, o otra excepcion que sea de recebio, que tenga diez dias para la prouar, y no se declara dende quãdo han de correr los dichos diez dias: declaramos y mandamos que los dichos diez dias corrã desde el dia que se opusiere a la tal execucion. Y passados los dichos dias, si no prouare la dicha excepcion, que el remate se haga como la dicha ley lo dispone, sin embargo de qualquier apelacion que della se interpusiere, dando el creedor las fianças como la dicha ley lo manda. Y por que nuestra merced y voluntad es que la dicha ordenança aya cõplido effecto. Por ende mandamos que lo contenido en ella se guarde y cumpla y execute como en ellas se contiene sin embargo de qualquier appellacion que della se interponga para ante nos, o para ante los oydores delas nras audiencias, o para ante otros qualquier juezes, o qualesquier nullidad q̄ contra la dicha execuciõ y remate se alegue.

In l. lxxij. que hezimos en la villa de Madrid. de qua in l. iij. r. v. r. vij. l. iij. ordinatio. rega. Sed circa materiã huius. l. primo dubitatur vtrũ contractus guarãtigijs factus in alio regno mandetur executioni in hoc regno. r. bar. in l. a diuo pio. §. in iaz rome. ff. de re iudica. r. q̄ sic r. idẽ tenet ibi alex. in l. ij. C. quẽadmodũ. testa. api. bal. in l. ij. in. ij. co. C. ne filiũ p̄ patre r. specu. in. r. de instru. edictione. restat vide re in. vij. co. r. latissime per bar. bal. sal. ias. r. do. in l. cunctos p̄pos. C. de summa triui. r. fide catho. r. so. lupi de pala. rub. in sua repe. fo. ij. in. ij. co. **S**ecũdo dubitatur qd ecõtra vtrũ ecõtra guarãtigijs obligatiõis factus in isto regno mādetur executioni in alio regno in q̄ talia instrumenta nõ habet parã executionẽ. Et dicatis q̄ nõ vt tenet alex. in. d. §. in iaz rome. in pe. co. de quo vide do. in. d. l. cunctos populos. **T**ertio dubitatur vtrũ executio d̄ qua h̄c r. in. d. l. iij. r. v. possit fieri p̄ quẽcumq̄ iudicẽ r. dicatis q̄ sic vt r. alex. in. d. §. sententiã rome. de q̄ et vide p̄ so. lupi de pala. rub. in. d. repe. fo. ij. in. f. co. de quo vide q̄ dixi in simili in. l. iij. in. xij. q. cum seq. supra co. **Q**uarto dubitatur vtrũ possit in quolibet loco executio fieri. r. dicatis q̄ sic vt tenet bar. in. d. §. sententiã rome. in fl. r. bal. in l. f. in. ij. co. C. ne filiũ pro p̄f. **Q**uõ intemge in quo cũq̄ loco se in quo instrumenta mādantur executioni r. habet executionẽ parã/alias fecit vt tenet alex. in. d. §. sententiã rome. de quo vide p̄ bart. Lepollã in tractatu cautelariũ in cautela. lxx. r. bal. in l. si quis in. ij. co. C. de epis. r. cle. r. bal. in l. cum archimedora. in. ij. co. C. vt in posse. leg. **Q**uinto dubitatur vtrũ de iure canonico possit fieri executio virtute instrumenti guarãtigiũ. Et dicatis q̄ non vt tenet abb. in. c. Quod clericis. in. l. iij. col. de foro compe. De

quo vide ibi zacharia in addi. ad eundem abb. **S**exto dubitatur vtrũ tabellio possit conficere instrumenta extra territoriu. De quo dic vt per abb. in. c. cum. p. in pe. co. in fi. cum seq. de fide instru. r. per Bar. Bal. Sal. Fas. Joã. fact. docto. in l. cunctos populos. C. de summa triui. r. fide cath. **S**eptimo dubitatur vtrũ tabellio huius regni possit conficere instrumenta in alio regno: vel notarius ecclesie an possit conficere instrumenta in terris imperij vel principis: vel notarius imperij vel principis possit conficere instrumenta in terris ecclesie. Vide per Joan. fab. in l. secundum. C. de donatio. r. pel Abb. in. d. c. cum. p. r. vide per Abb. in. d. c. ij. de iudici. r. bal. in l. repetita. C. de epis. r. cle. r. practiam ferrariam. fo. xliij. in. ij. co. r. Joã. Lupi de Pala. Rub. in sua repe. folio. ij. in. f. co. r. vide text. in leg. vij. tit. xvij. lib. ij. ordina. rega. r. rex. in leg. iij. co. titu. r. lib. r. text. in lege c. in legibus gabellarum huius regni. **D**e octauo dubitatur vtrũ obligando quis bona sua censetur obligare futuram successionem. De quo vide vt per Bar. in l. is potest. ff. de acquiren. here. r. per Alexan. r. docto. in leg. fi. C. de pacris. **N**ono dubitatur vtrũ ad executionẽ faciendã requiratur cicatio partis. Et Bar. in. d. §. sententiã rome. tenet q̄ non. r. idẽ tenet Bal. in l. f. C. ne filiũ pro patre. r. Andreas de poma. in addi. ad Bar. in l. rita centum. r. titio. el. ij. in parte statutum. ff. de conditio. r. demonstra. Sed ecõtrarium tenet Alex. in l. postulante. in prin. iij. co. ff. ad trebel. quã pro prer vide. Hippo. de marsily in suis singularibus in singulari. c. lxx. r. glo. r. docto. in l. f. C. de iudici. r. bal. in l. ab executione. C. quoz appel. non recipiatur. **D**ecimo dubitatur vtrũ contra executionẽ admittatur exceptio cõpen

fattonis. Et dicatis q sic vt in l. si cū militi. s. ff. de cōpensatio. tenet alex. in addi. ad bal. in l. cum pāpianus in parte. Itē excōicatus. C. d. senten. z interloqu. oīni iudī. z idem alex. in ad. dl. ad bar. in l. j. C. de furis z facti igno. ¶ An decimo dubitatur/ vtrū exceptio vsuraria impediatur executionē. Et alex. in l. si se non obtulit. s. condēnatus in. iij. co. ff. de re iudica tenet q nō z petrus de ferraria in sua practica noua fo. lvi. in. iij. co. De q vide p pau. de ca. in l. si feriatis ff. d. ferijs: z hppo. d. marsily in singu. lxxv. vj. z Jo. fa. in l. obseruare. C. quoz appe. nō. recipi ¶ Duodecimo dubitatur / vtrū executio impediatur per exceptionē nullitatis. Et qz est larga materia remitto vos ad alex. in d. l. si se nō obrulit. s. cōdēnati ad bal. z sal. in l. vna. in pe. co. C. ne liceat in vna eadēq causa tertio prouoca. z ad tex. in l. ij. ti. xv. li. ordina. reg. ¶ Decimo tertio dubitatur vtrū obligatio cōditionalis purificata mandet executioni licet purificatio cōditionis nōdū sit in iudicio pbata. Et bal. z q sic in l. cū testamento in fi. C. de testamē. manumissio. de quo vide per alex. in l. in illa in. ij. co. ff. d. verbo. obla. ¶ Decimo quarto dubitatur/ vtrū habeat locū executio in obligatione cōstituite debiti nō liquidū. Et dicatis q nō si non possit purificari pendente executione: per ea q supra proxime dixi: vt z bal. in l. ij. in. ij. col. C. de executio. rei iudī. ¶ Decimo quinto dubitatur vtrū executio sentētie/ que transiuit in rē iudicatam/ impediatur per exceptionem iniustitie. Et dicatis q sic si non opponat per partē q nō admittatur vt tenet notabiliter abb. quem oīno vide in c. cum cōtingit. in. ij. de officio delegati ¶ Decimo sexto dubitatur/ vtrū dispositio huius. z tex. in d. l. iij. z. v. ti. vij. li. iij. ordina. reg. habeat etiam locum in clericis siue personis ecclesiasticis. De quo vide late per bar. bal. sal. z do. in l. cunctos populos. C. de summa trāstrate z fide cath. z p mathe. mathesala. in nota. xpīij. incipienti nota vnā lucrosas. z per ludo. roma. in singulari. cccxli. incipienti caplm ecclie. z p bal. in auth. cassa z irrita in. ij. co. C. de sacrosā. eccl. z per abb. in c. sicut ne cleri. vel mona. z in c. quod clericis de foro cōpetenti. z per bal. in l. omni nouatione. in fi. co. C. de sacrosan. ecclie. ¶ Decimo septimo dubitatur/ vtrum executio possit fieri contra heredem debitoris mortuo d. bitore. Circa qd breuiter dic/ q aut loquimur in herede vniuersali/ aut in herede particulari. In pmo casu qn in herede vniuersali dic q cōtra eum pōt fieri executio/ sicut poterat contra defunctum/ si esset viuus: vt tenet bal. in l. ij. C. si aduersus heredi. z alex. lato sermone in l. postulāte in prin. in. iij. co. ff. ad trebel. In scdo ca

su qn in herede particulari vel contra tenentes aliquam rem defuncti obligati/ dic/ q cōtra eū non pōt executio fieri: vt tenet bal. in d. l. ij. pro qua conclusione est glo. z ibi cōis opinio do. in l. ij. C. de conditio. ob causas. de quo vide alex. in d. l. postulāte. ¶ Decimo octauo dubitatur vtrum instantia executionis percat p trāsentum scdm formā tex. in l. properandū. C. d. iudī. Circa qd dic q aut fuit līs contestata super tali executione/ z perijt instantia: vt z bal. in l. ij. in. ij. co. C. de executione. rei iudī. aut non fuit līs contestata sed solūmō fuit petita executio: z tunc nō perit instantia imo perpetuat vsqz ad. xxx. ānos. vt z bal. in d. l. ij. z geoz. uatā in repe. cle. sepe. d. verbo. signi. fo. xliij. in. iij. co. in. fi. ¶ Decimo nono dubitatur vtrū possit fieri executio obligationis/ lz notarius coram quo fuit facta desinat esse notarius tempore quo petitur executio Et dicatis q sic vt z bal. in d. l. ij. C. de executio. rei iudī. ¶ Vigesimo dubitatur si debitor est detrusus in carcere pro debito possit creditor petere sibi satisfieri d bonis predicti debitoris. Et bar. in l. ij. in fi. C. de exactori. tribu. tenet q sic quod est bene notandū. ¶ Vigesimo primo dubitatur vtrū obligatio habeat paratam executionem etā in his que in directe probatur. Et dicatis q sic vt tenet abb. in c. cū olim. in. j. co. ad sic de censibus. ¶ Vigesimo scdo dubitatur vtrū possit contra executionem opponi beneficiū vel lesani. Et dicatis q sic: vt tenet phi. deci? in regula. ij. in. iij. co. ff. d. reg. iuris. ¶ Vigesimo tertio dubitatur vtrū obligatio possit vltra debitū principale exequi quo ad interesse. De quo quia recipit distinctionem vide per alex. in l. certi cōditio. in. ij. co. ff. si certuz pera. ¶ Vigesimo quarto dubitatur vtrū contra executiones possit opponi exceptio non numerate pecunie. de quo qz recipit distinctionē vide per bal. in l. sub specie. in fi. C. de postulā. ¶ Vigesimo quinto dubitatur vtrū contra executionē possit opponi exceptio q tabellio qui fecit instrumenta erat excōicatus tpe quo instrumenta cōfecit. Et dic q sic vt tenet bal. in l. j. in fi. co. C. d. iuris. z facti igno De q vide per jo. fa. in. j. sed cū aliquis in fi. co. insti. de testa. ¶ Vigesimo sexto dubitatur vtrum possit opponi contra executionē / q actor qui perit executionē: est excōicatus. z dicatis q sic p rex. in c. exceptionē de exceptio. z in c. pia. eo. ti. li. vj. De q vide per abb. in c. prudentiā. j. sexta. de officio delega. z per bal. in d. l. j. C. de iuris z facti igno. z per bal. in l. quotiens. in fi. C. de iudī. ¶ Vigesimo septimo dubitatur vtrū contra executionē possit opponi q iudex q exequitur ē excōicatus: z dicatis q sic p iura supra prime allegata. z tenet bal. in d. l. j. ¶ Vigessi

Materia. l. lrv. z. lrvj. z. lrvij. z. lrvij.

mo octavo dubitatur vtrū impediatur executio p
restitutionem in integrum a minore petenti: z
dicatis q sic per rex. z ibi bar. in. l. minor autē
magistratus. § deniqz in versi. Sed z pro sentio.
ff. de mino. z tenet glo. fi. z ibi jas. in. l. postqz li
ti. C. de pactis. z glo. fi. in. c. coram felicis. de in
tegrum resti. z tenet expresse sal. in. l. vna in fine
C. ne liceat i vna eadēqz causa tertio puo. z idē
z ibi alex. in addi. ad bal. licet bal. ibi videatur
tenere contrariū qm essent iam prolata due sine
cōformes. sed dictū bal. est cōtra rex. in. d. vñcu
lo. sed et sempronio. z istā opūionem tenet frā:

de arecto. in cōsilio. clxj. z so. fran. latissime in
tractatu prescriptionū. fo. xxxvij. in. ij. co. d. quo
etiā vide per bar. z alex. in. l. iij. §. condēnatum
ff. de re iudi. ¶ In eadem lege ibi. quel remate
se haga. Ergo postqz fuerit factū nō poterit fie
ri oppositio contra executionē. Et hoc disponit
clare lex nra: z poterit esse ratio: quia iam est fa
cta venditio iudicialis: z ius acquisitum partis
z ide ab ea discende nō potest. vt in. l. pfecta do
natio. C. de donatione que submodo z notatur
in lege nec emere. C. de iure delibe. z in lege si
cut ab initio. C. de donatione z obligatio.

¶ Ley. lrv.

¶ La interrupcion en la possession interrumpa la prescripciō en la propiedad: z por el contrario la interrupcion en la propiedad interrumpa la prescripciō en la possession.

In. l. lrv. De materia huius. l. vide rex. glo.
z docto. in. l. iij. §. iabeo. ff. de acqui. posses. z
rex. glo. z doc. in leg. sic in rem. C. de prescrip.
xxx. vel xl. an z latissime per Joan. Fran. in tra

cta. prescrip. in tertia parte sexte partis. in. §.
quero igitur primo. folio. lxx. in. ij. co. cum. vij.
seq. vbi late loquitur de materia.

¶ Ley. lrvj.

¶ Ninguno sea obligado de se arraygar por demanda de dinero que le sea puesta sin que proceda informacion dela deuda: alomenos summaria de testigos, o de escritura autentica.

In. l. lrvj. De materia huius. l. vide text. z
docto. in. l. sciendum. ff. qui satis. cogam. z
in. §. sed hodie instr. de satisfactio. z per Linum

z docto. in. l. quoniam. C. vt in posse. legato. z la
te per bar. in. aubrē. vt iudices sine quoquo sus
fragio. §. necessitate. colla. ij.

¶ Ley. lrvij.

¶ Ningun juramento, aun que el juez lo mande hazer, o la parte lo pida, no se haga en sant Vincente de Aunla, ni en el herrojo de sancta Agueda, ni sobre altar, ni cuerpo sancto: ni en otra iglesia juradera sopena d diez mil maravedis para la nra cama ra z fisco, al que lo jurare, y al juez que lo mandare, y al que lo pidiere, o demādare.

In. l. lrvij. Circa materiam huius. l. dubita
tur vtrum quilibet de populo possit de isto
delicto acusare personas delinquentes contra

dispositionem huius. l. Et dicatis q sic / vt te
net Bar. in. l. i. in. ij. col. in fine cum principio
seq. ff. de publicis iudicijs.

¶ Ley. lrvij.

¶ Si alguno pusiere sobre su heredad algun censo, con condicion, que si no pagare a ciertos plazos, que cayga la heredad en comisso, que se guarde el contracto, y se juzgue por el: puesto que la pena sea grande, y mas dela mitad.

In. l. lrvij. in prin. Concordat cum disposi
tione huius. l. rex. in. l. ij. C. de iure emphi
teo. de quo vide ibi late per Bal. z docto. z in. c.
potuit. d. locato. De qua materia vide latissime
per Spe. in. ti. de loca. §. nūc aliqua. de iure em
phi. z per Bal. in. l. rem quā. C. si aduersus ven
di. z in. l. si p dote. C. de dotis promi. z p Bar.
in. l. colonus. ff. loca. z in. l. cū pater. §. libertis. ff.
de lega. ij. z per Bal. in rub. C. de contrahē. em
prio. in. x. q. z per Bar. in. l. fraudati. ff. d. publi

ca. z per Alex. in. l. iij. §. catho. in. iij. co. ff. d. v
bo. obli. z p Bar. in. l. si mihi z titulo. ff. de. vbo.
bli. z p Pau. de ca. in. l. etiā. in prin. in si. col. ff.
solu. ma. z per Petrū Geraldū in singu. lxxij.
z per Ludo roma. in singu. cccly. viij. z cccly. xj.
z in notabili xxxvj. z. c. iij. z notabiliter p Joā.
Fa. in. §. a deo. institu. loca. z p Bar. in. l. si do
mus. §. si. ff. de lega. j. z per Lho. Ferrariū in cau
tela. xx. z per Jo. lupi de Mala. rube. in sua rep.
fo. ij. in. iij. co. z fo. lx. in. ij. co. in fine.

¶ Ley. lxx.

Lex. lxx.

Ninguno pueda hazer donacion de todos sus bienes aunque la haga solamente de los presentes.

In. l. lxx. De materia huius legis vide rex. in. l. omnes. §. ff. que in fraudes credito. z per bar. z do. in. l. fi. C. de pactis. z per bal. in. l. §. in pe. col. in versiculo. sed ulterius. C. de inoffi. cio. donatio. vbi ponit tres questiones pertinē

tes ad materiam huius. l. z vide per Fabianus de monte sancti in tractatu de emptione z vendi. in. vj. q. principali in. xv. co. Et vide quāplures limitationes ad istam. l. per Socinus in tractatu fallentiarum in regula. cvij.

Lex. lxx.

La ley del fuero que habla cerca del sacar el pariente mas propinquo la cosa vendida de patrimonio por el tanto, aya tambien lugar quando se vendiere en el almoneda publica: aunque sa por mandamiento de juez: y los nueue dias que dispone la ley del fuero se cuenten en este caso desde el dia del remate: con tanto que consigue el que la saca el precio, z haga las otras diligencias que dispone la ley del fuero y la ley del ordenamiento de Aienar: y asimesmo aya de pagar al comprador las costas y el alcauala si la pago el comprador antes que la cosa ansi vendida le sea entregada.

In. l. lxx. ibi. la ley del fuero. De qua in. leg. xij. titu. x. lib. in. foro. l. z in leg. vj. z in leg. vij. titu. vij. lib. v. ordina. rega. ¶ In eadem lege ibi. el pariente mas propinquo. Circa materiam huius legis primo dubitatur vtrū dispositio huius. l. habeat locum etiam si res patrimonialis vendatur alicui de eodem genere in remotiori gradu constituto z dicatis qd sic vt tenet jo. fab. in. §. Ita tamen institui. de heredita. que ab intestato deferunt. ¶ Secundo dubitatur / si plures sunt in equali gradu / quis eorum preferatur. Et dicatis qd neuter alteri preferatur / imo oēs equaliter concurrunt: vt in. l. vj. titu. vij. lib. v. ordina. rega. De quo vide late per jo. fab. in. §. plures insti. de lega. agna. successio. Quod intellige quando res / que venditur est diuisibilis. Si tamen cōmode diuidi non possit tunc competit in solidū ei / qui primo ad iudiciū emptorē pro uocauit: z si ambo ad iudiciū eodē tempore pro uocauerunt emptores / cōpetit habenti maiorē partem: z si sunt equales / debet sorte dirimi. vt tenet notabiliter matthe. de afflictis in tractu iure protomiseos. §. tota hec lex. ¶ Tertio dubitatur vtrum frater vtriusq. coniunctus preferatur in huiusmodi retractu fratri ex vno late retantiū coniuncto. Et dicatis qd sic: vt tenet jo. fa. in. d. §. si plures. ¶ Quarto dubitatur vtrū coniunctus per lineas masculinas preferatur coniuncto per lineam femininam. Et dicatis qd non vt tenet jo. fa. in. d. §. si plures de quo vide omnino per eundē jo. fa. in. §. si. insti. de duobus reis ¶ Quinto dubitatur vtrum bastardus consanguineus admittatur ad huiusmodi retractus: z dicatis qd sic: vt per bar. in. l. pronunctatio. ff. de verbo. signi. z p abb. in. c. nonnulli. §. sunt z alij /

in pe. co. de rescriptis z idē tenet montaluis in l. xij. titu. x. lib. in. foro. l. De quo vide per bal. in. l. id quod pauperibus. in. vij. co. in. fi. z ibi alex. in. addi. ad euz. C. de episco. z eccle. z rochū de curte in tractatu iuris patro. fol. xij. in. l. §. co. ante finē z per matthe. de afflictis in. d. tractatu in. §. tota hec lex. in. xj. co. ad quod beneficit rex. in. l. §. titu. xj. per vñ. col. z ita fuit iudicatum contradictorio iudicio in hac ouerensi ciuitate. ¶ Sexto dubitatur si sunt plures in equali gradu z vnus intentauit retractus siue remissio nem vtrius teneatur alijs cōmunicare. Circa qd breuiter dic / qd aut omnes intentauerunt retractum infra nouem dies: z tunc tenetur cōmunicare per ea que dicta sunt in secunda questione aut non z tunc ille / vel illi / qui intentauerunt / preferuntur per rex. in. d. l. xij. titu. x. lib. in. foro. l. z in. d. l. vj. titu. vij. lib. v. ordina. rega. De quo vide per montaluis in. d. l. xij. ¶ Septimo dubitatur vtrum filius preferatur nepoti in huiusmodi retractu. z videtur qd sic: ideo qd lex dicit / el pariente mas propinquo. z filius est propinquo qd nepos. In contrariū videtur: ideo qd nepos representat personā sui patris / z cōsetur esse in equali gradu. vt in. §. cum filius institui. d. heredi. que ab intestato deferunt. ¶ Octauo dubitatur vtrum ius retractandi competat personis extraneis ab istis regnis in alijs regnis habitantibus. Et dicatis qd sic: vt tenet joan. fa. in. l. §. in. vj. co. C. de summa trini. z fide carholi. ¶ Nono dubitatur / si sunt plures cōsanguinei in eodem gradu vtrius oēs debeant constituere vnum procuratorē: an vero possit quilibet agere pro parte sua / z quia questio ista examinatur p montaluis in. d. l. xij. videatis eundē ¶ Deci

mo dubitatur vtrum filius ex heredatus admit-
tatur ad huiusmodi retractu & dicatis q sic: vt
tenet montalu? in. d. l. xij. ad quod bene facit q
dixi in quinta qstione. ¶ Undecimo dubitatur
vtrum deportatus admittatur ad huiusmodi re-
tractum & dicatis q sic: cū hodie deportat? nō
efficiatur seru? pene: vt in aucth. S3 hodie. C.
de donatone inter viruz & vxorem & ibi p Sal-
mo admittitur ad ea q sunt iuris ciuilib: vt est
retractio. vt in. l. iij. supra eo. ad quod benefa-
cit quod notat bar. & do. in. l. ex facto. § ex facto
ff. ad treb. ¶ Duodecimo dubitatur vtrū ban-
nitus admittatur ad huiusmodi retractu. & dica-
tis q sic p ea que notant docto. in dicta l. ex fa-
cto. § ex facto. & per ea que supra proxime dixi.
ad quod benefacit rex. in. l. iij. titulo. xvij. par-
tij. vbi declaratur quis dicatur bannitus.

¶ Tredecimo dubitatur vtrū condemnat? ad
mortem naturalem admittatur ad huiusmodi re-
tractum & dicatis q sic per ea que dicta sunt in
duabus questionibus supra proxime: & per rex.
in. l. iij. supra eo & per rex. in. l. qui alienationi-
bus. § si. ff. de testa. ¶ Decimoquarto dubitatur
vtrū extraneus admittatur ad huiusmodi retra-
ctu ex iure sibi cesso a cōsanguineo. Et dicatis
q non: vt tenet cinus post perrū in. l. ad officiu
C. de cōmuni diuidūdo: & ibi bal. & pau. de ca.
& montaluus in dicta. l. xij. pro qua conclusio-
ne est rex. in dicta. l. vj. titu. vij. lib. v. ordina. re-
ga. in fine in quantum dicit: & iure que la que-
re para si. ergo inferitur q nō potest alteri cedi.

¶ Decimoquinto dubitatur vtrū monasteriu
admittatur ad huiusmodi retractu per ingres-
sum cōsanguinei proximioris & dicatis q nō:
ideo quia monasteriu non potest habere cōsan-
guinitatem cui sit vniuersitas inanimata: vt te-
net bal. in aucth. habita. C. ne fili? p pfe & inuo-
cent. in. c. graue de sententia excōmu. & leges de
ista materia loquentes requirunt q petens re-
tractum habeat cōsanguinitatem. Itē quia si
monasteriu admitteretur/ esset cōtra mentē pre-
dictarum legum volentiu ne res exeat de patri-
monio & familia. nam si monasteriu retraheret
irreuocabiliter exiret de patrimonio & familia.

¶ Item quia monachus nō retraheret pro se
sed pro alio scilicet monasterio: qd fieri nō po-
test. vt supra proxime dixi. ad quod faciū notata
p abb. & doc. in. c. si. de postulā. & in. c. cū mar. de
constitutioni. ¶ Decimosexto dubitatur vtrū
monasterio vendente rem ingressi admittat p
ximior cōsanguineus ad retractu: & videt q sic
ideo quia res est de patrimonio & retrahens est
cōsanguineus. Sed contrariū videtur verius
ideo quia postqz semel res exiit de familia taz
non dicitur patrimonialis nec in ea habet locū

retractio. de qua hic/ vt tenet montaluus in. d. l.
xij. & infra dicit & eo ipso q predicta res fuit d-
uoluta ad monasteriu exiit de familia. Itē qz
mediū est inhabile id est persona ingressi que cē-
setur rē donasse monasterio: vt in aucth. ingres-
si. C. de sacrosan. eccle. & in re donata non habet
locum retractus de quo in hac lege. vt infra dī-
cam. ¶ Decimoseptimo dubitatur/ si aliquis
vendidit rem propriam matrimonialem vtruz
ipsemet vēdens admittat ad huiusmodi retra-
ctum Et dicatis q nō. argu. rex. in. l. sicut ab inf-
tio. C. de actioni. & obliga. Itē qz inter venden-
tem & retrahentē debet esse distinctio persona-
rum: vt clare colligitur ex dispositione huius le-
gis cum suis cōcordantijs. ¶ Decimo octauo
dubitatur vtrum venditor admittatur ad huius-
mode retractum mediante aliqua persona sibi
subiecta & dicatis q non: vt in. l. nec. & ibi bal. &
do. C. de here. instit. ¶ Decimonono dubita-
tur vtrū cōsanguineus preferatur in huiusmo-
di retractu ipsi vēditori retrahere volenti de cō-
sensu emptoris: quia alias nō poterit vt supra p-
xime dixi. in. xvij. questione Et ista questio mo-
uetur per alber. de rosatis in prima parte statu-
torū in questione. lxxxvij. vbi tenet q aut proxi-
mior cōsanguineus preuenit venditorē/ & tunc
preferatur cōsanguineus/ ad qd benefacit rex.
in. l. vbi acceptum. ff. de iudicijs aut cōsanguī-
neus non preuenit venditorē & tunc preferatur
venditor ad quod facit rex in. l. ex hoc edicto. §
si quis alienauerit. ff. de aliena. iud. mutan. cau-
sa fa. Sed tu dicat/ q aut venditor vendidit/ &
non tradit possessionē: & tunc ipse emptor prefe-
ratur ideo quia res dicitur in eadem causa sem-
per durare ad qd facit rex. in. l. sequitur. §. Itē
labeo & ibi glo. ff. de vsucapio. & glo. in lege. §. §.
si rem. ff. depositi. Item quia in re vēdita/ & nō
dum tradita non habet locum retractus: vt te-
net montaluus in dicta lege. xij. aut vendidit &
tradidit possessionem: & tunc preferatur cōsan-
guineus. ad quod facit rex. & ibi glo. in. d. lege.
§. §. si rem. ff. depositi. Item facit doctrina bar.
in leg. sequitur. §. Item labeo. ff. de vsucapio. v-
bi dicit q emphiteota vendens & tradens rem
emphiteoticam irrequisito dño etiam si rescin-
dat contractū/ incidit in cōmissum. Ita ergo di-
cendū in pposito nro. Et ita in terminis tenet
mathe. de afflictis in tractatu iure protomisse-
os in. §. scriptum est in. iij. co. Item facit. l. iij. in
versiculo eo addito. C. qui admitti secundū se-
cundā lecuram glo. ¶ Vigesimo dubitatur si
proximior cōsanguineus sit heres venditoris
vtruz admittatur ad huiusmodi retractu Et vi-
detur q non quia heres non pōt venire contra
factum defuncti: vt in lege cū a matre. C. de rei

vendi. et in lege venditrici. C. de rebus alie. non alienam. et per glo. et docto. in lege finali. § in computatione. C. de iure delibe. Item quia ex qua persona quis lucrum sentit et us factum improbare non potest. ut in regla. ex qua persona. ff. de regulis iuris. Item quia quem de euctione tenet actio/ eundem agentem repellit exceptio/ ut in lege vendicantē. ff. de euctio. Sed premiffis non obstantibus contrarium credo veri? primo quia leges de ista materia loquentes loquuntur generaliter: ergo generaliter debent intelligi. ut in lege de pretio. ff. de publici. Item quia heres retrahendo non venit contra factum defuncti alienationem improbando/ imo aprobando et petiit se loco primi emptoris subrogari. Item quia non tenetur de euctione/ cum res non euitur ex defectu iuris vendentis. sed de iure specialiter beneficio hanc legum ratione proximitatis quo casu cessat euctio. ut tenet gl. in lege minor. in principio. ff. de euctio. et tenet glo. et ibi pau. de ca. et doc. in l. §. C. de fideiussio. minor. et ita tenet montalius in dicta lege. xij. et mattheus de afflictis in d. tractatu in §. ut infra. xxx. et l. xij. col. ¶ Trigésimo primo dubitatur/ utrum proximior consanguineus transmittas huiusmodi retractus ad heredem extraneum. et dicatis quod non si non fuit lis contestata anteaquam talis consanguineus moreretur: ideo quod talis heres extraneus non est consanguineus/ igitur etc. Et idem esset et si lis esset contestata si nondum esset lata sententia ut et Joan. fab. in §. ex contrario. in fine. Insti. de lega. et montalius in dicta lege. xij. de quo vide matth. de afflictis in d. tractatu in §. ut infra. xxx. in §. co. ¶ Trigésimo secundo dubitatur/ utrum huiusmodi retractus habeat locum in rebus mobilibus. et dicatis quod non/ ponderando tex. in dicta lege. xij. tit. x. lib. iij. foro. l. et in dicta lege. vj. et vij. tit. vij. li. v. ordina. rega. in quantum dicunt: todo hōbre que heredad. Mōdera verbū heredad/ que est res immobilis. quasi dicat/ secus in rebus mobilibus. et istam conclusionem et montalius in dicta lege. xij. in formatione libelli in huiusmodi retractu: et idem tenet matth. de afflictis in dicto tractatu in §. tota hec lex. in §. co. ad fi. et que dicatur res immobilis vide per bal. in precludis feudo. in. vj. co. ¶ Trigésimo tertio dubitatur/ utrum huiusmodi retractus habeat locum in fructibus pendētib/ venditricis/ quia fructus pendentes inter immobilia computantur: ut in lege fruct. ff. de rei vendi. et quia questio ista recipit distinctionem/ videatis per matth. de afflictis in dicto tractatu in §. tota hec lex. in §. co. in fi. vbi conclusiue tenet/ quod si sunt separati a solo non habet locus/ cum iam dicantur mobiles: si vero non sunt separati/ quod habeat locus. et idem te

net bal. in c. §. in fine principij. de pace tenen. in vrbibus feudoz. ¶ Trigésimo quarto dubitatur/ utrum huiusmodi retractus habeat locum si vendantur pedagia vel guldagia vel salmagia et similes gabelle. Et dicatis quod sic: ut et mattheus de afflictis in dicto tractatu in dicto. §. tota hec lex. in §. co. ¶ Trigésimo quinto dubitatur/ utrum habeat locum huiusmodi retractus si vendantur annui redditus. Et dicatis quod sic si sunt perpetui: alias non: ut tenet mattheus in dicto. §. tota hec lex. in §. co. Ratio est quod tales redditus inter immobilia computantur: ut tenet bal. in precludis feudo. in. vj. co. ¶ Trigésimo sexto dubitatur/ utrum habeat locum in re vendita/ et nondum tradita Mōtal. in d. l. xij. et quod sic/ et contrarium tenet Ratio in repe. l. dudum. de contrahen. emptio. C. ideo quod ante traditionem non dicitur res alienata: ut in l. alienatum. ff. de verbo. signi. et in leg. traditionibus. C. de pactis. ¶ Trigésimo septimo dubitatur/ utrum habeat locum si sunt date arre nomine pagamenti non tamen solutum est precium Et dicatis quod aut date sunt arre nomine pagamenti et tunc habet locum retractus aut nomine arre tamen et tunc non habet locum ut tenet mattheus in dicto. §. tota hec lex. in. vij. col. vbi dicit quod in diuisio arra presumitur data nomine pagamenti. ¶ Trigésimo octavo dubitatur/ utrum habeat locum si fuit facta venditio et tradita possessio: tamen pretium nondum solutum fuit. Et dicatis quod aut fuit habita fides de pretio et habet locum retractus. aut non fuit habita fides de pretio/ et non habet locum: ut tenet mattheus in dicto. §. tota hec lex. in. vij. co. ¶ Trigésimo nono dubitatur/ utrum habeat locus in venditione facta sub conditione ante aduentum conditionis Et dicatis quod non: ut tenet mattheus in dicto tractatu in §. pater. in. v. co. et Mōtal. in dicta. l. xij. ¶ Trigésimo dubitatur/ utrum huiusmodi retractus habeat locus in donatione. et dic quod non. ut colligitur clare ex dispositione legum in hac materia loquentium. et idem tenet Mōtal. in dicta lege. xij. et mattheus in dicto tractatu. §. licet enim. de quo vide rex. in lege. xxvij. tit. §. lib. vij. ordina. rega. ¶ Trigésimo primo dubitatur/ utrum habeat locus in donatione causa mortis. Et dic quod non: ut tenet mattheus in dicto. §. l. eum. ¶ Trigésimo secundo dubitatur/ utrum habeat locus quando res patrimonialis datur in dote. Et dic quod non: ut tenet mattheus in dicto. §. licet ¶ Trigésimo tertio dubitatur/ utrum habeat locum huiusmodi retractus quando res patrimonialis alienatur per viam legati vel institutionis. Et dic quod non: ut tenet mattheus in dicto. §. licet ¶ Trigésimo quarto dubitatur/ utrum habeat locum quando alienatur ex causa transactionis. Et dic quod non: ut

Abaterla. l. lxx.

tenet *Matthe.* in. d. §. licet. ¶ Trigesimoquin-
to dubitatur vtrū huiusmodi retractus habeat
locum etiam si in contractu veditiois dicatur
prout quoridie fit / et si plus valet pretio conuen-
to donauit / siue donationem fecit. Et dic q sic
vt t3 *Matthe.* de Afflictis in dicto tractatu in
fine totius operis. ¶ Trigesimo sexto dubitat
vtrum habeat locum si proximus cōsanguineus
intentans retractum atrocis iniurias vel impi-
as menus intulerit in cōsanguineo rem patri-
monialem vendente. Et dic q nō nisi talis in-
iuria sibi sit remissa: vel nisi iuratus esset d hoc
contētus: vt tenet *Matthe.* de Afflictis in. d. §.
licet enim. ¶ Trigesimo septimo dubitat vtrū
habeat locum retractus si res patrimonialis p-
mutatur cum alia re. Et dic q nō per tex. in di-
cta lege. xij. et in dicta lege. vj. et vij. ritu. vij. li.
v. ordina. rega. De quo vide tex. in lege. xxvij.
ritu. §. li. vij. ordina. reg. et *Matthe.* de afflictis
in dicto. §. licet enim. ¶ Trigesimo octauo du-
bitatur vtrum habeat locum si res patrimonia-
lis permutatur cum alia re interueniente etiam
pecunia. De quo quia recipit distinctionem vi-
de p *Bar.* et *Alex.* in addi. ad *Bar.* in. l. aristo.
ff. de donatione. et p *Fabianū* de Monte sc̄ri in
tractatu de emptione et vendi. in sc̄da questione
in. vj. col. et per *Dotal.* in dicta lege. xij. et per
Bal. in precludis feudorū. in. iij. co. ante finem.
¶ Trigesimonono dubitatur / vtrū habeat lo-
cum huiusmodi retractus si res patrimonialis
vēdatur cum re non patrimoniali simul et vno p-
rio Et quia questio ista recipit distinctionem vi-
de per *Mattheū* de afflictis in dicto tractatu.
in vltimo folio totius operis. in. iij. col. et in. §. scri-
ptus est in. iij. co. ¶ Quadragesimo dubitatur
vtrum habeat locum si res patrimonialis detur
alicui in solutum pro debito. Et dic q nō: vt tenet
Dotal. in dicta lege. xij. et *Matthe.* in dicto
tractatu. in. §. pater. in. v. co. et tenet *Specu.* in ti-
tulo de emptio. et vendi. §. nunc dicendū. cl. ij. in.
vj. co. in versicu. sed pone statutū. Sed contra-
riū tenet *Jo. fab.* in. leg. iij. C. de cunctis. Qua
propter p concordia dic q aut predicta res fuit
in solutum data a iudice: tunc non habet locum
retractus: nisi interueniat fraus vel dolus iudi-
cis vt tenet *Joā.* de platea notabiliter in lege si
quis. C. de fundis p̄monia. li. xi. in fine co. S3
hodie per istā legem idem est quādo datur per
iudicem sicut quādo per partem. Aut fuit da-
ta in solutum per partem: et tunc habet locū re-
tractus. vt tenet *Joā.* de platea in dicta lege. si
quis. ¶ Quadragesimoprīmo dubitatur vtrū
cōsanguineus proximior / qui prestiterit consen-
sum ad vendendum admittatur ad huiusmodi
retractum. De quo quia recipit distinctionem /

vide per *Matthe.* in dicto tractatu. §. tota hęc
lex. in. xij. co. De q vide per *Bal.* in. c. §. §. prete-
rea. quibus mō. feudū amitta. in vsibus feudo.
¶ Quadragesimosc̄do dubitat / vtrū penitētia
cōtrahentiā a contractu discedentiā noceat cō-
sanguineo ad hoc vt non admittatur ad huius-
modi retractū. Et dic q non: vt tenet *Matthe.*
in dicto tractatu in. §. scriptū est. in. iij. co. pro q
bene facit doctrina *Bal.* in lege. si cōstante. an-
te ff. C. d. donatiōe ante nup. vbi dicit q postq̄
est in questum gabellario non possunt partes
in eius preiudiciū recedere a contractu tra in p-
posito nostro. Sed *Dotal.* tenet contrariū in
dicta lege. xij. quem vide. Sed certe prima opi-
nio videtur verior quādo contractus venditio-
nis esset tā perfectus et esset processum ad tradi-
tionem vel ad aliud / quod loco traditionis ha-
betur: vel si esset traslatū dominiū licet non pos-
sessio in emptorē. per ea que dicit *Bal.* in leg. §.
C. quando liceat ab emptio. disce. Si tamē con-
tractus remaneret in puris terminis et non esset
ad vltiora processus: tunc tene opinionē *Dō-
tal.* et ita etiā t3 *Matthe.* in dicto loco. ¶ Qua-
dragesimotertio dubitatur / vtrū habeat locum
huiusmodi retractus / si primus emptor statū alic-
nauerit rem. Et dicatis q sic: vt tenet *Dotal.*
in dicta lege. xij. ¶ Quadragesimoquarto du-
ditatur / si res patrimonialis vendatur sub con-
ditione sc̄licet / q si cōsanguineus intentauerit
retractū res sit in empta vtrum isto casu ha-
beat locū huiusmodi retractus. Et dic q nō: vt
tenet *Matthe.* in dicto tractatu. §. scriptū est. in
v. co. ¶ Quadragesimoquinto dubitat / si cōtra-
ctus venditionis fuit nullus vtrū habeat locum
retractus. De quo vide per *Cinum* in lege si. §.
Sed quia. in si. co. C. cōia. de lega. vbi conclusi-
ue tenet / q aut lex simpliciter dic q re patrimo-
niali vendita competat ius retractū prout lo-
quuntur n̄c leges de ista materia loquentes: et
tunc habet locū retractus: quia sufficit cōditio-
nes semel sterisse. vt in lege. si quis. de insti. et sub-
sti. sub condi. fa. Aut dicit q ille qui tenet domē
nisi rei alienate teneatur reddere cōsanguineo
et tunc non habet locum cum non sit verificata
conditio. et ita etiā tenet *Petrus.* que refert
et sequitur *Cin.* ¶ Quadragesimo sexto dubi-
tatur vtrū huiusmodi retractus habeat locū in lo-
catione. Et credo q non attentamente nostrorum
legum: licet *Mattheus.* in dicto. §. tota hęc
lex. in. ix. co. teneat contrarium. quem vide.

¶ Quadragesimosseptimo dubitatur / vtrū hu-
iusmodi retractus habeat locum si res p̄monia-
lis semel fuerit licite alienata extra familiā con-
sanguineorū et nunc alienat per tertium extraneū
a familiā. Et dic q nō: quia cuz semel fuit facta

alienabilis extra consanguineos / iam non cen
setur esse de patrimonio. per tex. notabile in. l.
patri filius. §. quindecim. ff. de legatis. l. ij. et ista
conclusionem in terminis tenet **Montalu?** in
dicta. l. xij. ¶ **Quadragesimo octavo** dubita
tur / si habeat locus huiusmodi retractus si i ve
ritate inter phentes fiebat veditio rei patrimon
ialis / sed ad defraudandum consanguineum ne
intentaret retractum fecerunt simulate contra
ctum donationis vel permutacionis / vel alius /
in quo non habz locum retractus. et dic q sic / con
perta fraude: vt tenet **Mathe?** in dicto tracta
tu i. §. nisi qs. et qualiter pberur fraus / vide ibi
late. **Quadragesimo nono** dubitatur vtz facies
contractu donationis vel permutacionis / vel aliu
in quo no hz locum retractus ad defraudandū
consanguineus peccet mortalit. Circa qd dic vt
per **Jo. fa. in. d. si etenim inisti. de adopti. vbi** r3
q si fiat fraudulenter / peccat altas no. ¶ **Quin**
quagesimo dubitatur / vtruz habeat locus huius
modi retractus / si res patrimonialis fraudulen
ter vendatur magno pretio ad finem vt consan
guineus aut dimittat retractum: aut soluat maio
rem estimationem / vel valore. et dicatis q hoc co
perto / iudex moderabitur verū valore predictae
rei taliter / q consanguineus in hoc no defraude
tur: vt tenet **mathe?** in. d. §. vt infra. xxx. in. vij.
co. que videatis. ¶ **Quinquagesimo primo** du
bitatur: vtrū huiusmodi retractus habeat locū
in clericis et personis ecclesiasticis. et **montalu?**
in dicta. l. xij. tenet q no. et idem tenet **mathe?**
in. d. §. tota hec lex. in. ij. co. Sed contrarium r3
cinus et **bal. in. l. nec per se. C. de heredi. insti. et**
idem tenet **mathe. de afflictis sibi ipsi contrari?**
p qua plura fundamenta i. d. §. tota hec lex. l. iij.
co. vbi dicit / q ista conclusio cōter appro. per
doc. Ad q bene facit doctrina **Jo. lupi. de pal.**
ru. in sua repe. fo. in. iij. co. et q notat Barr. et
do. in. l. cūctos pplos. C. de summa trini. et fide
cath. et ita praticatur in ista ciuitate oueteni.
¶ **Quinquagesimo secundo** dubitatur / coram
quo iudice sit cōueniend? clericus super iure re
tract? et dic q corā suo iudice ecclesiastico: vt r3
mathe. in. d. §. tota hec lex. in. v. col. qd intellige
verus / qn ipse cleric? cōuenitur / secus tñ est si
ipse conueniat / qz tñ corā iudice rei cōuenti d
bet litigari per tex. notabile in. l. ij. C. vbi et apd
que. de quo tñ vide Abb. in. c. cōstitū. de in inte
grū restitū. ¶ Quinquagesimo tertio dubitatur /
vtrū illi q intentauit rei veditioem rei patimo
nialis / et succubuit / admittat si sit proximior cō
sanguine? ad retractū huiusmodi rei. et **Jo. fa.**
in. l. cōtra maiores. C. de inofficio. testa. r3 q sic
In eadē. l. ibi: la cosa vendida d patimonio. cir
ca hoc primo dubitatur / vtrū huiusmodi retra

ct? habeat locū in rei q depēdet a patimonio ma
terno sicut pno. et dicatis q sic / cū leges iste lo
quantur gñaliter: et ita gñaliter debēt intelligi
vt in. l. de pretio. ff. de publicia: et ita r3 **mōtalū?**
in. d. l. xij. ¶ **Secdo** dubitatur / vtrū sufficiat q
pdicta res dependeat a solo pfe vel mise ad hoc
vt dicatur de patimonio. et mōtalū? in. d. l. xij. te
net q sic. ¶ **Tertio** dubitatur / si p veditioem alī
quā rē quā non habuit a patimonio patris vel ma
tris / sed ipse eā acquisiuit: vtrū etus filius possit
illa retrahere et intentare remissionē. et videtur
q non: ideo / quia talis res nō dicitur de patri
monio: cum viuens nō dicatur habere patimo
niū: vt in. l. nemine. et ibi gl. et in. l. qui supstitis.
ff. de acqui. here. sed contrariū iudicatur et pra
cticitur attēta mēre hāz leguz. ¶ **Quarto** du
bitatur / si sunt duo fratres / quoz vn9 acqsiuit
plura bona / et moriat: an etus bona dicatur de
patrimonio ad hoc vt ei? frater admittatur ad
retractū. et dic q no: vt tenet **mōtal. in. d. l. xij.**
¶ **In eadē lege** ibi: y los nueue dias q dispoe
circa hoc primo dubitatur / vtrū isti nouē dies
currāt cōtra minores / vel ptra absentes / vel ig
norantes. et **montal. in. d. l. xij. tenet q no.** S3
cōtrariuz disponit tex. in. l. vij. tit. vij. l. v. ordin.
reg. et in. l. xxvij. tit. s. lib. vij. ordi. rega. et ita pra
cticitur quotidie. ¶ **Secundo** dubitatur: vtrū
isti nouē dies currāt a tpe venditiois / vel a tpe
traditionis rei. et videtur q a tēpore traditiois
incipiant currere / et nō a tpe venditionis: vt te
net **mat. in. d. §. tota hec lex. in. vij. col. et est gl.**
in. §. j. in glo. j. in situ. de emptio. et vendi. vbi te
net / q veditio nō dicitur perfecta ante traditio
nem rei. Item q: ante traditioem nō dicitur res
alienata. vt in. l. alienatū. ff. de verbo. signi. et in
l. traditioib? C. de pactis. Sed contrariuz r3
montal. in. d. l. xij. vt dixi in xxvj. supra eo. attē
ta dispositione harum legum / et ita quotidie
praticatur. ¶ Tertio dubitatur / si venditio sit
conditionalis / a quo tempore incipiāt currere
isti nouem dies. et dic q a tempore existentis cō
ditionis / vt tenet **montal. in. d. l. xij. et mathe.**
in. d. §. pater in. v. co. ¶ Quarto dubitatur / si li
tigatur super nullitate contractus inter empto
rem et venditorē / a quo tempore incipiunt cure
rere isti nouem dies. et dic q a tēpore sentētie la
te in fauorē emptoris / et non ante / vt tenet **mon**
taluis in. d. l. xij. de quo vide que dixi in qstio
ne. xlv. supra eo. ¶ In eadē lege ibi con tanto
que consignet el q la saca el precio. Nota ex ista
l. q ad hoc vt habeat locum retractus / requirit
q consanguineus infra nouem dies cōsignet si
ue deponat pretium pro quo res patrimonialis
fuit vendita. de quo vide late per **bal. et do. in. l.**
acceptā. C. de vsuris. et p bar. et doc. in. l. pretor

Abateria. l. lxxj. z. lxxij. z. lxxiij

Si quis paratus. ff. de noui opis nuntia. z per alexa. in. l. si mora. ff. soluto matrimonio: z per montalium in. d. l. xij. ¶ Sed dubitatur vtru sufficiat deponere aliud loco pretij. z dic q no per leges huius regni in ista materia loqueres in quantum dicunt. de el pretio. z idē tenet mō taluus in. d. l. xij. z est de mente bart. in. l. pau. lus. ff. de solutio. quod est verū: nisi deponatur vas argentum tanq̄s massa: quia tunc suffice ret. vt tenet Barto. in. d. l. paulus. z montalius in. d. l. xij. z Jo. de plates in. l. vna. C. de colla. tione cris lib. x. z in. l. quortens. C. de succptozibus p̄posi. z archarijs lib. x. z ita quotidie praecitatur. ¶ In eadē lege ibi: aya tambie lugar quando se vēdiere en el almoneda publica. per istas legē corrigitur tex. in. l. ccxx. in. l. xlii q cōtrariū disponit. ¶ In eadē lege ibi: aya de pagar al cōprador las costas y el alcauala. Nota ex ista lege q etiā de re vendita in publica sub

astatione deberur gabella. quod tñ lūmā vno modo de q̄ in. l. vij. in legib⁹. de las alcaualas. ¶ Sed prio dubitat/ si res p̄rimonialis sit vendita persone p̄uilegiata/ q̄ nō tenetur soluere gabellā ratione p̄uilegij/ vtru proximio: consanguine⁹ intentans retractū teneat soluere p̄ sone p̄dicte p̄uilegiare gabellā/ ac si in rei vertate talē gabellā soluisset predicta persona p̄uilegiata de quo vide per cinum z bal. in. l. nec per se. C. de here. institut. z per math. in. d. s. p̄ in. v. co. z per montal. in. d. l. xij. vbi magis comuniter concluditur q non tenetur talem gabellaz soluere. ad quod bene facit ista lex/ inquitum dicit: y el alcauala si la pago. quasi dicat si non soluit gabellā/ non debet sibi solui. ¶ Secundo dubitatur/ vtrum consanguineo debeāt restituī fructus per emptorem percepti ex predicta re patrimoniali retracta. de quo vide per montalium in. d. l. xij.

¶ Ley. lxxj.

Quando muchas cosas fueren vendidas por vn precio que sean de patrimonio, o auolengo, quel pariente mas propinco no pueda sacar la vna, z dexar las otras, si no que todas las aya de sacar, o no ninguna dellas: pero si las dichas cosas fueren juntamente uendidas por diuersos precios, en tal caso pueda el pariente mas propinco sacar la que de ellas quisiere, haziendo las diligencias z solēnidades en las dichas leyes del fuero z ordenamiento contenidas.

In l. lxxj. ibi: no pueda sacar la vna/ y dexar las otras. circa materiam hui⁹. l. primo dubitatur: si res patrimonialis fuit vendita cū re non patrimoniali vno pretio/ an possit per consanguineum retrahi. z dic q sic. vt tenet math. de afflictis in. d. s. scriptum est. in. ij. co. ¶ Secundo dubitatur/ retento eodem themate/ vtru consanguineus cōpellatur retrahere rē nō p̄ri

monialem vno pretio venditā cū re p̄rimoniali z dic q nō. vt iz math. in. d. s. scriptū ē. in. ij. co. ¶ Tertio dubitat/ vtru consanguineus possit inuito emptore retrahere rē nō patrimoniale venditā vno pretio cum re patrimoniali. z dic q non. vt tenet math. in. d. s. scriptū est. in. ij. co. de q̄ materia vide bar. z do. l. l. scire debem⁹ in p̄l. ff. de verbo. obli. z q̄ dixi in. l. sup. p̄rima.

¶ Ley. lxxij.

Quando la cosa que es de patrimonio, o auolengo se vendiere fiada, que el pariente mas propinco la pueda sacar por el tanto assi mismo fiada, con tanto que dentro de los dichos nueue dias de fianças bastantes a vista de nuestra justicia que pagara los maravedis porque assi fue vendida al tiempo que el comprador estava obligado.

In lege. lxxij. De materia huius legis videtur de que late dixi in lege. lxx. supra eod. vbi

inueniatis aliquas questiones pertinentes ad istam legem.

¶ Ley. lxxiij.

Quando el pariente mas propinco no quisiere, o no pudiere, sacar la cosa vendida por el tanto, el pariente mas propinco signiēte en grado la pueda sacar: z assi va pan de grado en grado por todos los parientes dentro del quarto grado: con tanto, que sea dentro de los dichos nueue dias, z con las otras diligencias contenidas en la dicha ley del fuero z ordenamiento.

In l. lxxiiij. vbi / el pariete mas propinquo
 siguente en grado. per ista. l. corrigi^t tex.
 in. l. xij. ri. r. li. iij. foro. l. z in. l. vj. ri. vij. li. v. ordi.
 rega. q̄ in hoc dñtarat articulo disponunt con-
 trarium. ¶ Sed circa hoc dubitatur / vtruz ad
 petitionem consanguineorum in vltiori gra-
 du positorum possit per iudicem proximiori cō-
 sanguineo assignari tempus infra nouem dies
 in quo declaret an velit intentare retractuz vel
 ne. z dñc q̄ sic / puta assignando terminum triuz
 vel quatuor dierum: vt rz cinus in. l. manifesti-
 simi. in. iij. colu. in medio. in versiculo. vltorius
 quero. C. de furtis. ¶ In eadem lege ibi. dentro
 del quarto grado. nota ex ista. l. q̄ ad hoc / vt cō-
 sanguineus admittatur ad retractuz / requirit^r
 q̄ sit cōsanguineus infra quartū graduz / alias
 nō poterit retrahere / nec cōpetit sibi ius retra-
 hendi. ¶ Sed circa hoc primo dubitatur / vtrū
 debeat esse consanguineus illius / a quo res p̄i-
 moualis habuit originem / an vero illius / qui
 nunc vendidit: z credo q̄ sufficiat q̄ sit consan-
 guineus illius / qui vendidit: ideo / quia lex ista
 loquitur generaliter taz in vno q̄z alio: ergo ge-
 neraliter debem^r intelligi. vt in. l. de pretio. ff. de
 publica. ¶ Item quia ratio / propter quam cōsan-
 guineus pōt intentare retractū est ne res exeat
 de familia z parentela. iuxta tex. in. l. peto. §. pre-
 dium. ff. de lega. ij. z in. l. patrem filium. in prin.
 z in. §. filiam suam. cum duobus seque. ff. de le.

ga. ij. q̄ ratio militat etiam in nro casu: ad qd̄
 bene facit doctrina bar. in. l. si cognatis. ff. de re
 bus dubis. vbi dicit / q̄ legatum factum cogna-
 tis / intelligitur de cognatis testatoris. ita in p̄-
 posito intelligatur de consanguineo venditoris
 z ita practicarur. ¶ Secundo dubitatur / vtrū
 quartus gradus includatur vel excludatur in
 dicra computatione consanguinitatis. z credo
 quod includatur / iuxta tex. in. c. non debet. §. p̄-
 hibitio. de consanguini. z affini. ¶ Itē qz dictio /
 intra / cōprehendit vltimum terminum / z ponit^r
 tur inclusiue. vt tenet bar. in. l. §. in. prin. z in. §. §.
 ff. de officio prese. vrbis. Sed in lege nostra po-
 nitur dictio intra quartum gradum / ergo. zc.
 ¶ Tertio dubitatur / vtrū cōputatio gradū
 debeat fieri secundum dispositionem z compu-
 tationem iuris canonici / an secundum compu-
 tationem iuris ciuiliis. z dñc q̄ debet fieri secun-
 dum computationem iuris ciuiliis / z non scdm̄
 computationem iuris canonici etiam in terris
 ecclesie: quia computatio graduuz que fit de iu-
 re canonico / duntaxat habet locum quo ad ma-
 trimonia / nō tamē quo ad alia: vt tenet glosa z
 doctores in. §. hactenus. institura de gradibus
 cogna. z idem tenet Cinus / Baldus / Salicez.
 Alexan. Jason. z doctores in lege final. C. de
 successorio edicto. z idem tenet Felinus in. c. li-
 teris. de constitutio. vbi dicit hanc esse commu-
 nem opinionem.

¶ Ley. lxxiiij.

¶ Quando concurren en sacar la cosa vendida por el tanto el pariente mas propin-
 co con el señor del directo dominio, o conel superficiario, o conel que tiene parte en
 ella, porque era comun prefiera se enel dicho retracto el señor del directo dominio,
 y el superficiario, y el que tiene parte en ella al pariente mas propinco.

In l. lxxiiij. ibi. con el señor del directo do-
 minio. Nota ex ista. l. q̄ etiam in re emphi-
 teorica censuali / vectigali / vel feudarali / habet
 locum retractus. De quo vide per Matthe. de
 afflictis in tractatu de iure protomiseos in. §.
 tota hec lex in. iij. z vij. z in. xij. co. z per Joā.
 fabri in prin. institu. de emptio. z venditio. z per
 Montal. in. l. xij. ritu. x. li. iij. foro. l. z vide que
 dixi in. l. lxx. supra eo. ¶ Item an habeat locum in
 vsu fructu vide per bal. in. l. si maritus. C. de in
 officio testa. z per mattheus de afflictis in. d. §.
 tota hec lex in. iij. z vij. co. ¶ In eadem. l. ibi:
 con el q̄ tiene parte en ella. nota ex ista. l. q̄ etia

in re communi licet non patrimoniali habet lo-
 cū retract. de quo vide in. l. lxxv. infra prima.
 ¶ In eadem lege ibi: prefiera se enel dicho re-
 tracto. Nota ex ista lege / q̄ dominus directus
 prefertur in huiusmodi retractu consanguineo
 dñi nō vtili puta emphyteote z similib. ¶ Se-
 cundo nota / q̄ in huiusmodi retractu habens
 rē cōmunem cū illo: qui vendidit rē patrimonial-
 em / prefertur proximiori cōsanguineo. Quod
 est notaduz z quotidianum. ¶ Per qd̄ corrigitur
 doctrina matthe. de afflictis in. d. §. tota hec lex
 in. vij. co. z in. §. ¶ Item de ipso. vbi contrarium
 affirmat. quem vide de materia.

¶ Ley. lxxv.

¶ Si alguno vendiere la parte de alguna heredad que tiene comun con otro, en ca-
 so que segun la ley dela partida la pudiera el comunero sacar por el tanto, sea obli-
 gado el que la quisiere sacar a consignar el precio enel tiempo z termino z con las

Bateria. l. lxxv. z. lxxvj.

diligencias z solemnidades de la manera que la pudiera sacar el pariente mas propinco quando fuera de su patrimonio z auolengo: de fuerte q lo contenido en la dicha ley del fuero z ordenamiento de Alcuia, y en estas nuestras leyes, aya lugar z se platique en caso que el comunero quiere sacar la cosa vendida por el tanto.

Item l. lxxv. ibi. en caso q segun la ley dela patria. de qua in l. lv. ti. v. par. v. z in l. sup. p. rima. Et sic nota ex ista. l. iuncta. l. sup. proxi ma z. d. l. lv. q etia in re coi lz no primoniali ha ber locū retractus p q corrigi ter. in l. falso. C. de coi rerū aliena. z i. l. dudū. C. d. p. rā. emp. Sz circa istā materiā pmo dubitat / si res coi s sit diuisa taliter / q qlibet dñz hz partē suaz de terminatā / lz pars vni? sit cōnexa alteri / vtrū dī cas adhuc coi s ad hoc vt habeat locū retract? z videť q nō: ideo qz res diuisa nō dī coi s: vt i l. j. z in l. si q s putans. in prin. ff. cōta diuidū. de quo vide tex. z do. in l. gal. §. j. ff. de lega. ij. z p mathe. de afflictis i tractatu d iure promiscos in. §. tota hec lex. in. vj. co. in versi. liij. nota. Se cūdo dubitat / si plures habēt rē cōem p ineqlī b? p rīb? / si pars vnius vedať / an alij admittan tur ad huiusmodi retractū scdm prē / quā q s ha bz: an vō. Et equaliter / dic q admittunt scdm prem quā q s habet / z nō eqūiter: vt z mathe. de afflictis in. d. tractatu in. §. vt infra. trīginta in. lx. co. z idē z fabia. de mōte sancti in tracta tu d emp. z vedl. l. iij. q. in. xj. co. cū seq. qd est ve rū / nisi ille q hz maiorē prē / offerat minimuz p rē: z habēs minorē prē offerat inf. nouez dies mai? p rē: qz tūc q pl? obtulit / pl? habebit: vt z fabia. in. d. loco. ad qd bñ faciūt leges i ista ma

teria loqñtes. ¶ Tertio dubitat / vtrū habeat locū retract? / si res coi s vedať siml? z vno p rō cū re nō coi. z dic q sic: vt z mathe. in dicto tra ctatu in. §. scriptū ē. in. ij. co. i. §. pf. in. vñ. co. vbi dclarat qliter debeat tūc estimari talis res coi s ¶ Quarto dubitat retēto eodē thēmate vtruz possit inuito emptore retrahere ē rē non cōem vno p rō venditā cū re coi. et dic q nō: vt tenet mathe. in. d. §. scriptū ē. z in. d. §. pf. Quinto du bitat / vtrū intēans remissionē / possit cōpellī p emptorē retrahere rē nō cōem veditā vno p rō simul cū re coi. z dic q nō. vt z Mathe. in. d. §. scriptū ē. z in. d. §. pf. Sexto dubitatur / vtrū cō perat marito i? retrahēdi rē cōmunē euz re do rali. z dic q sic / vt z mathe. §. pf. in. j. co. ¶ Se ptimo dubitatur / vtrū habeat locuz retractus si res coi s vedať p alia re z p certa pecunie quā titate siml. de quo vide q dixi in l. lxx. sup. eo. z p mathe. in. d. §. pf. in. ij. co. Octano dubitatur vtrū i? retrahēdi rē cōez trāsmittat ad heredes z dic q sic. vt z mat. i. §. vt inf. xxx. i. ix. co. rō est qz hoc casu i? retrahēdi. nō ppetit iure sangui nis / sz rōne cōionis quā habz tā heres qz eius defunct? in cui? locuz successit. Nono dubitat vtrū i? retrahēdi i casu nōo pos. cedi alii. z dic q sic faciēdo eū cui cedit? iunctū i re si ē erat cedēs als vō nō: vt tenet mathe. in. d. §. pf. in. ij. col.

¶ Ley. lxxvj.

¶ Mandamos que a ninguno de nuestras justicias por enemigo en rebeldia sin p uança legitima z passados tres meses a lomenos despues de la condenacion, z que sea pedido por el acusador, y si de otra manera lo diere, que sea en si ninguna la sen tencia que sobre ello se diere en lo que toca a dar lo por enemigo.

Item l. lxxvj. in p rē. o cordat tex. l. l. xlvij. i. l. sty li. lz p rō dubitatur / vtrū. l. ista sit rōnabilis z iusta. z dic q sic: vt z bar. z do. i. l. oēs ppli in viij. co. ff. de iusti. z iure. Scdo dubitatur / vtrū. l. ista sit correctoria iuris ciui. z coi s. d q vide p bar. i. l. vt vi. i. §. co. ff. d iusti. z iu. Tertio dubita f vtrū liceat bānitūs ad sui necessariā d fensionē occidere psonas d qb? i hac. l. euz regularitur talis d fensio sit pmissa z licita / si p sone d qb? hic / voluit ipsos bānitos occidere. z dic q non vt z bar. z do. i. d. l. vt viij. i. ij. co. Quarto dubi tat / vtrū p sone. d qb? i hac. l. possint nō soluz oc cidere bānitos. sz et eoz p sangui. z amicos pro eis se d fensiof opponētes. z dic q sic: vt z alex. i addi. ad bar. i. d. l. vt vi. i. h. co. Quinto dubitat vtrū p sone / d qb? hic / psumatur i dubio occide re bānitos causa reipub. ex pmissioe hui? l. z ad vīdictā publicam / an vero ad vīdictā p rias

De quo vide petrū gerar. in sing. xliij. z credo q psumatur ad vīdictā pub. concurrentibus qualitatibus de qb? hic. Sexto dubitatur / vtrū persone / de quibus hic / possint occidere bāni tos extra territoriu illi? iudicis q ptulit iurias ptra eos. de quo vide p bal. in l. cunctos p plos in. vñ. co. in. fi. C. de sum. rri. z fide cath. vbi z / q sic ē in alio regno: dñz tñ ibi nō dephendan tur. ad qd bñ faciunt notata p doc. in l. si. ff. de iurisd. omnium iud. Septimo dubitatur / vtrū persone / de quibus hic / possint occidere bānituz captuz a iudice in manib? iudicis. de quo vide per bar. in l. eiusdē. §. si. ff. ad. l. corneliā. de sica. z p gādī. in rī. de bāni. p malef. p totuz. vbi cō cluditur q non possint talem bānitum occide re. Sed si de facto occidan. talem bānitum / non parietur penam ordinariā per tex. nota bilem in l. si adulterium cum incestu. §. impera

tores. ff. ad. l. iuliana. de adulte. qui commendatur per abb. in. c. olim ex literis in. iij. co. de rescrip. **¶** Octavo dubitatur. Si Titius occidit Sem et fuit ad mortem condemnatus / et factus inimicus parentibus secundum dispositionem huius legis / et postea habuit pacem a parentibus Titij mortui. et postea iste Titius fuit occisus a quodam filio Sem mortui / qui tempore pacis et concordie erat infans. vtrum iste filius sem qui propria auctoritate vendicauit mortem patris / puniatur pena mortis. et dic qd no / vt tenet notabiliter paulus de ca. in consi. cxliij. in secundo volum. ad quod bene facit text. in dicto. s. imperatores. et quod dicit abb. in dicto. c. oliz. **¶** Nono dubitatur / si aliquis occidat banitum antea qd detur parentibus p inimico / puniatur aliqua pena. et dic qd sic per tex. in l. iij. titulo. xvij. lib. iij. foro. l. z in lege. xlvij. in legibus styli. Credo tamen qd non patietur penam o. dinarias: ideo quia iusto dolore fuit motus per tex. in dicto. s. imperatores. et per ea que dicit Abb. in dicto. c. olim. in. iij. co. **¶** Et in materia vide oino pbi.

¶ Lex. lxxvij.

¶ Por el delicto que el marido o la muger cometiere aun que sea de heregia, o de otra qualquier calidad no pierda el vno por el delicto del otro sus bienes, ni la mitad de las ganancias auidas durate el matrimonio. et mandamos que sean auidos por bienes de ganancia todo lo multiplicado durate el matrimonio: hasta que por el tal delicto los bienes de qualquier dellos sean declarados por sentencia: aunque el delicto sea de tal calidad que imponga la pena ipso iure.

¶ l. lxxvij. De materia huius legis vide tex. et docto. in lege secunda. C. ne vxor pro marito. et in lege res vxoris. C. de donatione inter virum et vxorem. et in lege sancimus. C. de penis. et in lege prima. C. ad. l. iustam de vi publica. et text. in lege. si quis post hac. C. de bonis

proscriptio: et text. in lege. xxv. titulo. xij. partita. v. et text. et ibi per montaluum in lege. xliij. titulo. xx. libro. iij. foro. l. et Joan. lupi de pala. rub. in sua repetitione folio. xxxix. cum sequentibus. Et vide que per me dicta fuerunt in lege decima sexta supra eo.

¶ Lex. lxxviii.

¶ La muger durante el matrimonio por delicto pueda perder en parte, o en todos sus bienes dotales de ganancia o de otra qualquier calidad que sean.

¶ l. lxxviii. in principio cum dispositione huius legis concordat textus in lege quinta legibus. ff. de bonis damna. De qua materia vide ibi per Bart. et per eundem Barto. et Alexan. in lege. finita. s. si de vectigalibus. ff. de damno infecto. **¶** Limita tamen primo dispositionem huius legis / quando maritus fecit pactum cum vxore lucrande dotis: quo casu maritus propter delictum vxoris non priuabitur dote: vt per Bart. in dicta lege. quibus legibus. **¶** Secundo limita / quando ille / qui dorem promisit / stipulatus est dorem sibi reddi soluto ma-

trimonio. per text. iuncta glosa et doctrina doctorum in lege / si dorem. C. de iure dori. de quo vide per bal. in lege illud. C. comunia vtriusqz iudicij. et vide tex. in lege. cum pater. s. partem certam. ff. de legatis secundo. **¶** Et an in casu in quo confiscatur dos maritus debeat priuari comodo dotis constante matrimonio / vel no. vt de per Bar. Alex. et docto. in l. si finita. s. si de vectigalibus. ff. de damno infecto. et per Sali. in lege. si quid etiam. C. de bonis proscriptio. nis. et Joannem lupi de Pala. in sua repetitio. fo. lxij. in. iij. co.

Matéria. l. lxxix.

Lex. lxxix.

Ordenamos y mandamos, que las leyes de estos nuestros reynos que disponen que los hijos dalgo y otras personas por deuda no puedan ser presos, que no ayan lugar, ni se platicquen, si la tal deuda descendiere de delicto, o quasi delicto: antes mandamos, que por las dichas deudas esten presos como sino fuesen hijos dalgo o exemptos.

In l. lxxix. nota ex ista. l. q. nobilis: qui vulgaritur dicitur fijo dalgo/ no potest per debito clui in carcerari: vt in l. iij. ti. ij. li. iij. ordi. rega. et per bal. in l. i. in. fi. C. q. bonis cedere pos. qd. limita in arrēdatario gabellaz/ vel fiscali: vt in d. l. iij. ti. ij. li. iij. ord. re. vnu. m. ē. q. debitor fiscalis vel reg. potest facere cessionē bonoz sicut debitor priuati: vt in bal. in l. nemo carcerē. C. d. exacto rī. tribuli. x. **S**ecundo nota/ q. talis nobilis potest incarcerari pro debito descendenti ex delicto: vel quasi delicto. Et in hoc lex ista est notabilis.

Sed primo dubitatur/ q. dicitur de fidalgo. d. quo vide de rex. in l. ij. in. fi. et in l. iij. ti. xij. par. ij. vbi disponitur/ q. natus ex patre nobili/ dicitur nobilis: si eius mater non sit nobilis. Sed econtra natus ex patre in nobili/ licet eius mater sit nobilis/ no dicitur nobilis. d. quo vide in pragmaticis huius regni fo. c. lxx. cum seq. et in l. lxxvj. in l. styli. et late per Jo. sup. de pala. rube. in sua rep. fo. iij. in. iij. co. cum quatuor seq. et latio. fo. xv. in. f. co. cum seq. vbi declarat/ an possit descendere nobilitas ex parte matris. **S**ecundo dubitatur/ vtr. vxores gaudeant nobilitate maritorum. Et dicitur sic etiam post mortem maritorum. vt in l. femine. ff. de senato. et in l. vj. ti. ij. li. iij. ordi. rega. et in pragmaticis huius regni fo. cl. de q. vide Secor. natan in rep. c. quauis pactu. de pactis. li. vj. in lxx. co. **T**ertio dubitatur/ vtr. bastardi gaudeant nobilitate patrum. de quo vide q. late dicit in l. xij. supra eo. ti. Quarto dubitatur/ vtr. nobiles/ de quibus in hac. l. possint renūciare beneficio huius. l. cum similibus/ taliter/ q. pro debito clui possint incarcerari. Et videtur q. sic: ideo q. quilibet potest renūciare privilegio suo. vt in l. si q. in conscribendo. C. de pactis. **S**ed q. nobilis no possit incarcerari e privilegio/ ergo bñ potest renūciari. s. pmissis no obstantibus/ prout credo verum per tex. i. l. hō. i. pri. ff. ad. l. aq. l. vbi disponitur/ q. nemo est dñs mēbroz suoz. **S**i non est dñs/ ergo non potest mēbra sua obligare/ cū sit certu/ q. nemo possit obligare q. sua no sunt. vt in l. f. et in l. pe. et in l. fi. C. de rebus alienis non alic. et per hoc patet responsio ad fundamentu pro parte contraria adductu. **Q**uinto dubitatur vtr. legu. doctores et medicine possint pro debito clui incarcerari. et dicitur q. no vt tenet mathe. mathesala. in notabili. lxx. **E**t idem credo in

aduocato/ per ea q. dicit bar. in l. f. C. de aduoc. diuersorum iudicium. et per guidu. in tractatu de tornē. in. fi. co. et gadinu. in. ti. de q. stio. i. vj. co. et per alex. in l. ex libe. in pri. in addi. ad bar. ff. de q. stio. et ex. i. l. ij. ti. xxx. par. vij. **S**exto dubitatur/ vtr. nobiles/ de quo in hac lege/ possit torqueri. et dicitur gñaliter q. no. vt in l. milites. et in l. d. curiones. C. de q. stio. et in l. iij. ti. ij. li. iij. ord. rega. qd. prio fallit in crimine lese magistar. in duobus caplis tñ. scz/ quando contra principē vel rē publicā dñtat. vt in d. l. de curiones. C. de q. stio. et in l. iij. et iij. C. ad. l. iulian. maie. **S**ecundo fallit in crimine heresios. vt tenet gl. in d. l. iij. C. ad. l. iulian. maie. et ang. de aretio in tractatu maleficioru. in glo. fama publica precedente in. xij. co. fo. xij. in. iij. co. **T**ertio fallit in casu rex. in l. ij. ti. xxx. par. vij. in fine. d. quo vide per Guidu. in tractatu de tormentis. in. ij. co. Quarto fallit/ quando testis vacillat. vt tenet Bart. et do. in l. ex libero. in pri. ff. de questio.

Quinto fallit/ qñ conuincitur de mendacio: vt quia testificauit se non intruisse negotio. vel intruisse et probat prout vt tenet bar. in d. l. ex libero. et idē tenet sal. in his duobus casibus supra proximis. in l. fi. in. ij. co. C. de q. stio. de q. etia vide de p. alex. in addi. ad bar. in l. de minore. s. plurimum in pe. co. in parte causis breuioribus/ ff. de q. stio. **S**ed hodie talis nobilis in pmissis duobus casibus torqueri no potest vt ex. valde notabilis in l. vij. ti. xxx. par. vij. et in l. xij. ti. xvj. p. iij. **S**exto fallit in nobili furtu committente/ q. propter furtu perdit nobilitatem: et per consequens poterit torqueri vt est rex. notabilis scdm sal. ibi. in l. j. C. qñ liceat vniquiq. sine iudice se vendica. de q. vide per abb. in c. pastoralis. in. f. co. de officio delega. **S**eptimo fallit in nobili exercenti vile officiu propter qd. perdit privilegiu: vt in l. vna. C. negociatores ne militet. li. xij. et in l. milites. la. ij. cñ. l. seq. q. incipit militares. C. d. re militari. li. xij. de q. vide late per jo. de plate. in l. ne q. s. C. de dignita. li. xij. **S**eptimo dubitatur/ q. linter pbeatur nobilitas. De q. vide per jo. de pla. in l. f. in fine. C. de digni. li. xij. et pragmaticis huius regni fo. xlij. cñ seq. **O**ctauo dubitatur vtr. sint alic. p. sone q. de iure no possunt torqueri et dicitur sic **P**rio eius declaratio est notandu q. reptunt aliqui casus in quibus q. s. torquet contra se no tñ

pōt torq̄ri p̄tra aliū. Itē repiunt aliū casū i q̄b̄
 nō pōt torq̄ri p̄tra seip̄s. Et primus casus in quo
 quis nō pōt p̄tra aliū torq̄ri ē in domestico/ quo
 nō torq̄t p̄tra domesticū. vt est tex. z ibi bar. i. l.
 j. s. ad questionē. ff. de q̄stio. Scōs casus est / in
 socio criminis regulariter. vt in. l. si. C. de accu
 satio. z tenet glo. in. l. si filiū. C. delibera. causa. z
 est tex. in. l. xxi. ff. de q̄stio. z per sal. i. l.
 si. C. d. accusa. Tertius casus est / in descendētib̄
 qui nō possunt torqueri cōtra ascendētes: nec as
 cēdentes contra descendētes. vt in. l. si. tit. xxx.
 par. vii. ¶ Quartus casus / in transuersalibus
 vsq̄ ad quartū gradū. vt in. l. si. tit. xxx. par. vii.
 de quo vide tex. z ibi bar. in. l. s. si seruus. ff. de
 questio. ¶ Quintus casus est in vxore / q̄ non
 pōt torq̄ri contra maritū: nec econtra maritus
 contra vxorē. vt in. l. si. tit. xxx. par. vii. ¶ Sextus
 casus est in socero / qui nō pōt torq̄ri cōtra ge
 nerū: nec econtra gener contra socerū: vt in. l. si.
 tit. xxx. par. vii. ¶ Septimus casus est in priuile
 guo / qui nō torq̄tur p̄tra vitricū / vel econtra:
 vt in. d. l. si. tit. xxx. par. vii. ¶ Octauus casus est
 in liberto cōtra patronū vel eius filios. vt in. d.
 l. si. tit. xxx. par. vii. ¶ Nonus casus est in seruo /
 qui regulariter nō torq̄tur contra dominū. vt
 in. l. s. diuus antonius. ff. de questio. quod fal
 sit in aliquibus casibus / de quibus in. l. s. C. de
 q̄stio. z i. l. vi. ff. de q̄stio. Sed limita omnia
 supradicta in crimine lese magestatis in duob̄
 capitulis tñ / qñ contra principem vel rem pu
 blicam. vt in. l. de minore in prin. ff. de questio. z
 in. l. decuriones. C. eo. ff. de q̄stio. z in. l. i.
 iulīa maie. Itē limita i crimine hereleos. vt t̄z
 glo. in. l. iij. C. ad. l. iulīa maie. De quo vide per
 bar. in. l. ex libero. in prin. ff. de questio. z per gui
 dus in tractatu de tormentis. in. ij. co. z ange. d.
 aretio i tractatu maleficioz. in glo. fama publi
 ca precedente. in. xix. co. fo. xix. in. iij. co. Nunc
 vero videamus casus / in quibus quis nō pōt
 contra se ipsum torqueri. z sit primus casus in
 minore. i. iij. annoz qui de iure nō pōt torque
 ri. vt in. l. de minore in prin. ff. de questio. z in. l.
 si. tit. xxx. par. vii. Sed licet nō possit torqueri
 poterit tñ leuiter castigari ad veritatē eruēdā:
 vt tenet bar. in. d. l. de minore / z idem tenet gan
 dinus in. ti. de questio. z tormen. in. ij. co. z ang.
 de aretio in dicto loco z est tex. in. l. vii. tit. xxx.
 par. vii. ¶ Scōs casus est in maiore constituto
 in decrepita etate vt in. l. iij. s. ignosc. ff. ad sile
 nia. z ita tenet Ang. de aretio in. d. loco. z gan
 dinus in. titu. de questio. z tormen. in. scōa col.
 ¶ Tertius casus est in muliere pregnāte: vt in.
 l. pregnantes. ff. de penis z in. l. ij. titu. xxx. par.
 vii. ¶ Quartus casus est d. decurionib̄ / z coz

filis. vt in. l. diuo marco. z in. l. decuriones. C. d.
 questio. z i. l. ij. tit. xxx. par. vii. ¶ Quintus casus
 est in cōsiliariis principis. vt in. l. ij. tit. xxx. par.
 vii. ¶ Sextus casus est in cōsiliariis iurisper
 ciuitatis vel loci. vt in dicta. l. ij. tit. xxx. par. vii.
 ¶ Septimus casus est in doctore. vt t̄z Ang. in
 dicto tractatu maleficio. in pre fama publica p̄
 cedēte. in. xix. co. fo. xix. in. iij. co. Ad qd bene
 facit tex. in. l. diuo marco. in prin. C. de q̄stio. z
 in. l. ij. tit. xxx. par. vii. ¶ Octauus casus est in ma
 gistro cuiuslibet scientie. vt i. d. l. ij. tit. xxx. par.
 vii. ¶ Nonus casus est in clerico in sacris cō
 stituto. vt tenet Ang. in dicto loco. de quo vide
 p̄ do. in. c. grauis de deposito. z p̄ felinū in. c. ve
 niens. el. de testib̄. ¶ Decimus casus est in
 aduocato. vt t̄z bar. in. l. s. C. de aduoca. diuer
 so iudi. ¶ Undecimus casus est in homine fidal
 go. vt in. l. iij. z. v. ff. de. l. iij. ordinatio. rega. de
 quo vide q̄ supra dixi. ¶ Duodecimus casus est
 in milite. vt in. l. milites. C. de questio. z in lege
 secunda titulo. xxx. partita. vii. Sed hodie mili
 tes nostri temporis nō gaudēt hoc priuilegio:
 vt tenet ange. in dicto loco. z idem tenet guidus
 in tractatu de tormentis in fine col. de quo vide
 per Alexā. z docto. in lege centurio. in fine col.
 ff. de vulga. z pupi. substi. Qd̄ intellige verum /
 preterq̄z si tales milites sint fidalgū: quia tunc
 licet nō gaudeant priuilegio militari / gaudēt
 tamen priuilegio de quo in dicta lege. iij. z. v.
 titulo. ij. libro. iij. ordinatio. rega. vt superi⁹ di
 ctum fuit. ¶ Decimustertius casus est in hono
 rabili z graui persona. vt in lege. xxvi. titulo. s.
 parti. vii. de quo vide per Bartol. in lege. capi
 talium. s. serui celi. ff. de penis. z in lege. vii. tit.
 xxxi. partita. vii. z in lege. iij. z in lege. vj. titu.
 xxxi. partita. vii. ¶ Decimusquartus casus
 est in furioso / vel demente. vt tenet Jacobus de
 bello viso in sua practica noua in criminalibus
 folio. lxxiij. i. j. co. ¶ Et intellige q̄ predicte
 persone nō possunt torqueri / etiā precedentib̄
 legitimis inditijs: quia alias. nullum esset
 priuilegium: vt in dictis iuribus. z est tex. in le
 ge. xxvi. titulo. s. partita. vii. intantum / q̄ si iste
 persone de facto torqueantur / nō est standum
 sue confessioni. vt in lege diuus. s. ex quibus. ff.
 de questio. Qd̄ tamen limita in septem casibus:
 de quibus dictum fuit supra in sexta questione
 p̄ncipali huius. l. z materie. ¶ Nono dubita
 tur q̄ indicia sunt sufficientia ad tormentā. Circa
 qd̄ breuiter dic / q̄ relinquitur arbitrio iudicis
 vt tenet Bar. in. l. si. ff. de questio. z Sal in le
 ge si. C. de questio. z gandinus in titulo de que
 stio. in. ij. co. z guidus in tractatu d. tormētis. in
 iij. co. z ang. in suo tractatu maleficioz. in glo.
 fama publica p̄cedēte fo. xv. in. iij. co. S̄z qñ re

perit certum iudicium iudex non potest arbitrari
 ut in l. j. ff. de iure libe. Ideo nota aliqua iudicia
 certa. ¶ Et primo dictum unius testis d. ipso fa-
 cto deponentis: ut tenet glo. in l. ij. C. ad. l. in-
 liam maie. et in l. maritus. ff. de questio. et in l. ca-
 pite quinto. ff. de adulte. et idem tenet Bar. in
 d. l. si. ff. de questio. et in l. s. idē comelio. eo. ti.
 et Salicetus in l. si. C. d. questio. et gandinus in
 titu. de questio. in. vij. co. et Angelus in dicto lo-
 co. et est tex. in l. ij. ff. xxx. partita. vij. de quo vide
 de l. ex. in l. styli. Quod tamen intellige verum
 quā talis testis est omni exceptione maior: et red-
 dat sufficientem rationem sui dicti: alias non p-
 predicta iura. et est tex. in d. l. ij. titu. xxx. parti.
 vij. de quo vide per bal. in l. observare. C. quo-
 rum appe non recipi. ¶ Secundo confessio rei
 extra iudicium facta. ut tenet glosa. et bar. in l.
 capite quinto. ff. ad. l. iuliam. de adulte. et idem
 et Bar. in l. si. ff. d. questio. et Sal. in l. si. in. fi. co.
 C. de questio. Sed contra hoc est tex. in l. s. diu-
 severus. ff. de questio. vbi disponitur: quod confes-
 sio rei sufficit ad plenariam condemnationem.
 Qua propter dicitur quod aut loquimur in confessio-
 ne facta sine metu tormentorum: et tunc aut lo-
 quimur de confessione facta extra iudicium: aut
 de facta in iudicio. In primo casu: quā de confes-
 sione facta extra iudicium: dicitur quod talis confes-
 sio non est sufficiens ad condemnationem. ut t3
 glo. et ibi bar. in l. si confessus. ff. de custo. reorū.
 S33 non sufficit ad condemnationem: tamen fa-
 cit sufficiens iudicium ad torturam: ut t3 glosa
 et bar. in dicta. l. capite quinto. et Bar. in d. l. si.
 ff. de questio. et sal. in l. si. C. de questio. Quod est ve-
 rum: nisi fiat calore iracundie: per glosa nota-
 billem in c. ex literis. de duobus. et est tex. in l.
 quicquid calore. ff. de regulis iuris. d. quo vide
 ibi per phi. de quo etiam vide per Fel. in c. ar-
 ti clerici. de iudicis. et per Jaso. in l. magistra-
 ribus. ff. de iurisdic. omniū iudi. et per abb.
 in c. olim ex literis in. iij. co. de rescri. et p. Tho.
 ferrarij oīno in cautela. xx. vij. Item limita: quā
 talis confessio est facta errore: nam probato ta-
 li errore: non sufficeret etiam ad torturam: ut t3
 sal. in l. ij. in pe. co. de custo. reorū. de quo vide
 cepolam in cautela. lxxij. pro qua conclusione est
 tex. in l. v. titulo. xij. partita. ij. In secundo ca-
 su: quando loquimur de confessione facta in iu-
 dicio: dicitur quod talis confessio est sufficiens ad con-
 demnationem: ut tenet bar. in l. j. in. fi. ff. de custo.
 reor. et sal. in l. ij. in. ij. co. C. de custo. reo. v. si.
 et gandinus in ti. de questio. et tormen. in. ij. co.
 et guidus in tractatu de tormētis. fo. ij. in. ij. co.
 et ang. in suo tractatu maleficiorū. in parte: fa-
 ma publica precedente fo. xx. in. ij. col. pro qua
 conclusione est tex. in l. v. titulo. xij. partita. ij.

de quo vide late Bal. C. in. sal. et do. in l. vna.
 C. de confessis. Quod procedit etiam si talis con-
 fessio fiat super processu inualido. ut tenet bar.
 in l. si confessus. ff. de custo. reorū. De quo vide
 de per sal. in l. ij. in. fi. C. de custo. reorū. Quod
 primo limita: quando talis confessio esset facta
 calore iracundie: per ea que supra dixi. Secun-
 do limita: quando talis confessio esset facta per
 errorem. ut tenet Sal. in d. l. ij. in. pen. co. C. de
 custo. reorū. et est tex. in l. v. titulo. xij. partita
 ij. de quo vide cepolā in cautela. lxxij. et per bal.
 sal. et do. in l. vna. C. de confessis. ¶ Tertio li-
 mita: quando talis confessio emanavit a minore:
 ut tenet Ludo. d. Bolognini in addi. ad ang.
 de aretio in dicto tractatu maleficiorū. in par-
 te fama publica. fo. xx. in. ij. co. in parte: quod sic
 ad finem. de quo vide per bal. et sal. in d. l. vna.
 C. de confessis. et per ang. de aretio in dicto tra-
 ctatu. in parte: cōparent dicti inquisiti. fo. xliij.
 in. ij. co. ¶ Quarto limita: quando talis confes-
 sio esset facta coram iudice incompetenti. ut te-
 net bar. in dicta lege. diuus. ff. de custo. reorū.
 de quo vide docto. in dicta. l. vna. C. de confes-
 sis. de quo vide late. per Fel. in c. qualiter: et quā-
 do el. ij. de accusatio. et do. in c. pisanis. de resti-
 spolia. ¶ Quinto limita: quando talis confes-
 sio fieret: non coram iudice sed coram notario:
 vel si coram iudice: non sedere pro tribunali: quia
 tunc non esset sufficiens. ut tenet glo. et ibi bal.
 et Sal. in l. iudemus. C. de libera. causa. d. quo
 etiam vide glos. et doc. in l. hac consultissima. §.
 fi. C. de testamen. et an isto casu valeat commissio
 iudicis facta tabellioni de recipienda confessio-
 ne. vide per Jac. de bello viso in sua practica iu-
 diciali in criminalib. fo. xxvj. in. co. et per sal.
 in l. iuris iuran. in. ij. co. ante finem. C. de testi-
 bus. de quo vide tex. in lege. xxvij. titu. xvj. par-
 tira. ij. ¶ Sexto limita: quando talis confessio
 esset facta cum qualitate sue modificatione: ut
 quia quis fuit confessus se occidisse: sed cum mo-
 deramine et ad suam defensionem. De quo vide
 per bar. in l. aurelius. §. idem questit. ff. de libe-
 ra. leg. et per eundem Bar. in suis questionib.
 in questio. vij. et bal. et sal. in l. vna. C. de confes-
 sis. et alex. in l. §. si quis simplr. in. ij. co. ff. de ver-
 bo. obliga. et per Abb. in c. auditis. de prescri-
 ptio. et hippo. de marsilijs in singulari. clxxxv. et
 ludo. roma. in singulari. xxvij. et thomā ferrar-
 rij: qui plene loquitur in cautela. v. et per Fel. in
 c. significasti. in pe. co. d. homicidio. ¶ Aut lo-
 quimur de confessione facta in tormētis: et tunc
 aut cōfiteus perseveravit in sua confessione: au-
 ut non. In primo casu quādo perseveravit ad
 hoc: ut talis confessio perseverata preiudicet cō-
 fitenti: requiritur primo: quod pcedat iudicia

sufficiens/ alias si non valet talis confessio. vt est
 tex. et ibi glo. et bar. in l. j. in prin. ff. de questio. et
 in l. questionis. in pri. co. et idem tenet guidus
 in tractatu de tormen. in ix. co. et idem tenet Jaco.
 de bello viso in sua practica iudicialia in crimi-
 nalibus. fo. lxxxiij. in. ij. co. et ange. in suo tracta-
 tu maleficiorum. in. gl. fama publica precedere
 in. v. co. fo. xvj. in. ij. co. Mutanti quod iudicia
 sequentia non confirmant toruram precedere
 vt tenet glo. et ibi bar. in l. maritus. ff. de qstio.
 et ang. in dicto loco. fo. xix. in. iij. co. ad qd be-
 ne facit tex. in. cle. appellanti. de appella. d quo
 vide per pau. de ca. in const. xix. et in const. xxxj.
 in antiquis. Qd limita in vno casu / de quo per
 bar. in. d. l. j. in prin. ff. de qstio. ¶ Secundo re-
 quiritur / qd delictum alias probari non possit. vt
 in. l. edictum ff. de questio. et idem tenet Jaco.
 d bello viso in dicta practica. fo. lxxxiij. i. ij. col.
 et barba. in addi. ad bar. in. l. prima in prin. in
 parte secundo et po. et. ff. de questio. et ang. de
 aretio in dicto fo. xix. in. ij. co. pro qd con-
 clusione est tex. in. l. j. titulo. xxx. partita. viij. de quo vide
 omnino per Bal. in. l. j. in. fi. C. de iure iuran.
 propter calu. ¶ Tertio requiritur / qd proferatur
 sententia de questione habenda / alias non vale-
 bit talis confessio etiam perseuerata: vt in. l. ij.
 et ibi gl. ff. de appella. recipi. et idem tenet bal. in
 l. iij. C. de epis. audient. et Jac. de bello viso in di-
 cto fo. lxxxiij. in. iij. co. et Guidus in tractatu de
 tormen. in. viij. co. et Sandius in ti. de qstio. in
 v. co. Item talis sententia proferenda est in pre-
 sentia partis. vt tenet Jaco. de bello viso. in dicto
 loco. Item a tali sententia poterit appellari: vt
 in. l. ij. iuncta glo. ff. de appella. recipi. et idem te-
 net Sandius in ti. de questio. in. v. co. et Guidus
 in tractatu de tormen. in. viij. co. et Jac. de bello
 viso in dicto loco. et ange. in dicta glo. fama pu-
 blica. fo. xix. in. ij. co. ¶ Quarto requiritur / qd
 reus citetur pro habendis iudicijs / alias eius con-
 fessio non valebit: vt tenet bar. in. l. pe. et fi. ff. d q-
 stio et ang. in. d. glo. fo. xv. in. iij. co. ¶ Quinto
 requiritur / qd detur reo copia iudiciorum: vt te-
 net Bar. in. l. fi. in. fi. co. ff. de questio. de quo vi-
 de per Bar. in. l. custodias. ff. de publi. iudi.
 ¶ Sexto requiritur / qd reus non torqueatur
 ante litem contestatam / alias eius confessio sibi
 non poterit preiudicare. vt tenet bar. in. l. si quis
 adulterium. ff. ad. l. iuliam. de adulte. ¶ Septi-
 mo requiritur / qd reus non torqueatur anteaqz
 super suis defensionibus audiatur / alias eius
 confessio licet sit perseuerata non valet. vt in. l.
 vnus. s. cognituum. ff. de questio. et ita tenet Jaco.
 d bello viso in dicta practica fo. lxxxiij. in. s.
 co. et Guidus in tractatu de tormen. in. viij. co. et
 Sandius in ti. de questionibus. in. v. co. et Ang. in

dicta glo. fama publica. fol. xvj. in. ij. colina. in
 fi. et est etiam de mente bar. in. l. fi. in. fi. ff. de q-
 stio. ¶ Octavo requiritur / qd iudex per se plus
 examinet testes / et non tabellio / etiam de manda-
 to iudicis: vt tenet Hippo. de marsi. in. l. j. i. pri-
 ff. de questio / pro qua conlusione est tex. iuncta
 glo. in aut. apud eloquentissimum. C. de fide in-
 stru. et gl. in cle. j. de officio deleg. ad quod bene
 facit tex. in. l. ij. titulo. xxx. par. viij. de quo vide
 glo. et doc. in. l. hac consultiissima. s. fi. C. de res-
 ta. de quo vide que dixi supra ista. l. in. v. limita-
 tione. ¶ Nono requiritur / qd primo constet de
 delicto: vt tenet bar. in. l. fi. ff. de questionibus. et in.
 l. j. s. que questionem. ff. de questio. et tenet ang.
 in dicta glo fama publica precedere fo. xx. in. s.
 co. et est. tex. in. l. v. titu. xij. partita. iij. quam le-
 ge omnino vide. de quo etiam vide per bal. sal.
 et doc. in aut. s. nouo iure. C. de seruis fugiti.
 ¶ Decimo requiritur / qd accusator petat reus
 torqueri: vt in. l. final. ff. de questio. et quod iuret
 se alias probationes non habere: vt tenet bal.
 et Sal. in. l. j. C. de iure iuran. propter calu.
 ¶ Undecimo requiritur / qd persona / que tor-
 quetur / possit de iure torqueri / alias eius con-
 fessio etiam perseuerata non valet. vt in. l. miles. et
 in. l. diuo marce. C. de questio. et in. l. xxvj. tit. s.
 partita. viij. et idem tenet Jaco. de bello viso in di-
 cta practica fo. lxxxiij. in. iij. co. Duodecimo re-
 quiritur / quando minor torqueatur / qd providea-
 tur sibi curator / alias eius confessio non valet.
 vt tenet bal. in. l. clarum. C. de auctori. prestan.
 de quo vide oino per bal. in. c. j. s. Et sacramen-
 ta. in. iij. co. de pace iurameu. firmam. in visibus
 feudorum. et p. Ang. in suo tractatu maleficio-
 rum. in glo. comparent dicti inquit. fo. xliij. i.
 ij. co. ¶ Decimo tertio requiritur / qd reus tor-
 queatur propter crimen capitale vel propter a-
 trocem iniuriam / vel propter causam crimina-
 lem maximam / et non minimam. vt in. l. edictum
 et in. l. diuus. in pri. a contrario sensu. ff. de que-
 stio. et ita tenet expresse Jaco. de bello viso in di-
 cta sua practica. fo. lxxxiij. in. iij. colin. ¶ De-
 cimo quarto requiritur / qd non excedatur mo-
 dus torquendi. vt in. l. s. questionibus. et in. l. que-
 stionibus. et in. l. de minore. s. tormenta. ff. de que-
 stio. et ita tenet Jaco. in. d. fo. lxxxiij. in. iij. col:
 de quo vide per ang. in dicta glo. fama publica
 precedere. fo. xix. in. iij. co. et Sandi. in ti. de q-
 stio. in. ij. co. ¶ Decimo quinto requiritur / qd
 ratificatio siue perseueratio fiat in iudicio cor-
 ram iudice pro tribunali sedente / alias non va-
 let. per tex. notabilem in. l. ij. C. de custo. reoruz
 et ita tenet bart. in. l. j. s. diuus seuerus. ff. d qstio.
 et idem tenet gandinus in ti. de questio. in. vj. co.
 et Guidus in tractatu de tormen. in. ix. colu. et

ang. in dicta glosa. fama publica. folio. xx. in. ij. co. et glo. in. l. i. ubem. C. de libera causa. ¶ De cimo sexto requiritur q̄ talis ratificatio nō fiat in continentī post tormentā sed post lapsus temporis arbitrio iudicis determinandi. vt t̄z bar. in dicto. §. diuus seuerus. et guidus et gaudin⁹ in dictis locis. Hodie t̄n̄ debet fieri ratificatio post lapsum vnius diei: vt in lege. iij. titulo. xxx. parti. vij. Qd̄ intellige verū nisi ad huc duraret dolor tormentorū: quia tunc presumitur facta metu tormentorū et per consequens non valeret vt tenet cin⁹ in leg. finali. C. de q̄stio. et sal. in lege. ij. in. ij. co. C. de custo. reo. et ang. in dicto folio. xx. in. ij. col. ad qd̄ bene facit text. in. l. qd̄ ait §. ff. ad leg. ad iuliam. de adulte. ¶ Et sic cōcurrentibus qualitatibus/ de quibus supra cōfessio in tormentis facta et perseverata valet et tenet et preiudicat consenti vt tenet bar. in leg. j. §. ff. de q̄stio. et tenet gl. et docto. in leg. ij. C. de custo. reorum. et est tex. in lege. v. titulo. xliij. partita ij. et in lege. vij. titu. xxix. partita. vij. et in. l. iij. titulo. xxx. parti. vij. In quantum. q̄ etiam si confitens velit probare cōtrarium scilicet q̄ non ipse sed alius cōmissit delictum quod fuit confessus non audietur. vt est tex. in. lege. v. in fine titulo. xliij. par. iij. licet sal. teneat cōtrarium in lege. ij. in. ij. co. C. de custo. reo. et Guidus in tractatu de tormentis. in. v. co. et Bar. in. leg. j. §. ff. de q̄stio. Hoc tamen limitatur per dictam legem v. et per tex. in lege. iij. titulo. xxx. partita. vij. ¶ In secundo casu quādo non perseveravit in confessione metu tormentorum facta dubitatur an possit iterum torqueri. De q̄ vide per Bar. in lege vnius. §. ff. de q̄stio. et Bal. in lege. observare. C. quorū appe. non recipiam. et Guidus in tractatu de tormentis in. vij. col. et Ang. in dicto folio. xix. et tex. in lege. iij. titulo. xxx. partita. vij. ¶ Item quibus vicibus possit quis pro vno delicto repeti. et torqueri: vide per Ange. in lege. ff. de q̄stio. vbi dicit q̄ tres vices duntaxat. et non plus. De quo vide per Alex. in addi. ad Bar. in lege. §. diuus seuerus. in parte. quero vtrum semel. ff. de q̄stio. et tex. in lege. iij. titulo. xxx. partita. vij. vide etiaz per Bal. in lege. observare. C. quorū appella. non recipiā. ¶ Sed si non perseveraverit/ vel si in tormentis nunq̄s fuerit confessus delictum/ tunc debet absolvi: vt tenet Bar. in lege. ff. in principio. ff. de q̄stio. et ita tenet etiaz Albericus in lege. edictum. ff. de q̄stio. et Lepola in cōsilio. xxxij. in pe. eo. et per Bar. in leg. vnius. §. ff. de q̄stio. et tenet glosa et docto. in lege. ij. C. de custo. reorum. et est tex. in lege. v. in principio. titulo. xliij. partita. iij. titulo. xxx. partita. vij. Quod est ve-

rum nisi reus primo fuerit confessus delictus extra iudicium. vt est glosa valde notabilis in lege capite quinto. ff. ad legem iuliam. de adulterio. Item limita vt per Bal. in leg. sciant cuncti. C. de probatio. et per Hipp. de Darfils in singulari. cvij. et per Sal. in leg. ea quidem. in pe. co. ante finem. C. de accusatio. et in lege. si qui. C. ad leg. iuliam de adulterio. ¶ Tertium inditum sufficiens ad torturam est quando quis confitetur de sociis in tormentis. vt notatur per Sal. et do. in leg. ff. C. de accusa. et per Bar. in leg. repeti. §. j. ff. de q̄stio. Qd̄ intellige verum/ q̄n sunt plures confessiones plurium: nā confessio vni⁹ non sufficeret. vt tenet Sal. in dicta leg. ff. circa finem. C. de accusatio. Item intellige/ quando fuerunt a iudice interrogati de sociis alias non vt tenet Sal. in dicta. l. ff. in. ij. co. in ff. C. de accusa. Sed Bar. in lege. §. diuus. el. final. ff. de q̄stio. in hoc ultimo tenet contrariū. Item intellige/ q̄ fuerunt interrogati in casibus a iure permissis/ de quibus per Sal. et doc. in lege. ff. C. de accusatio. vt tenet Bar. in leg. repeti. §. j. ff. de q̄stio. Et Sal. in dicta. l. ff. ¶ Quartum inditum est confessio duorum vel plurium seruorum tormentis facta de ipso facto deponentis vt tenet Sal. in lege ff. in. j. co. C. de q̄stio. v. mus tamen confessio non sufficeret vt tenet ibi Sal. sed Bar. in. j. §. idē cornelio. ff. de q̄stio. tenet cōtrarium. imo q̄ cōfessio plurium seruorum non sit sufficiens ad torturā non concurrentibus alijs adminiculis. ¶ Quintum inditum est iuramentum in omnibus casibus/ in quibus facit plenā probationem in civilib⁹ vt tenet Bar. in lege ff. in fine. ff. de in litem iurā. ¶ Sextum inditum certum est depositio duorum vel plurium testium dicentium/ vel deponentium de aliquo delicto/ vel facto ab aliquo perpetrato: quem dicunt non vidisse propter obscuritatem noctis: sed eum cognovisse in voce. Nam tales testes non faciunt plenā probationem/ sed faciunt sufficiens inditum ad torturam. vt tenet Bal. notabiliter in leg. si non speciali. C. de testamento. Quod multum notat Jas. in lege. non minores circa finem. C. de transactio. ¶ Septimum inditum est fama publica: vt tenet glosa et docto. in lege. in bone fidei. C. de rebus credi. et in lege admouendi. ff. de iure iuran. vbi notatur/ q̄ fama facta semiplenam probationem/ que sufficit ad torturam: vt tenet glo. et docto. in. l. ij. C. ad leg. iuliaz. male. pro qua conclusione est tex. in lege. iij. titulo. xxx. parti. vij. de qua fama vltimo de late per Bar. in leg. de minore. §. ff. de q̄stio. et per Bal. et Sal. et docto. in leg. ea quidem C. de accusatio. et in lege vna. C. de confessis. ¶ Octavum inditum est fuga rei: vt tenet gl.

dicta lege in bone fidei. C. de rebus credi. et in lege admoneendi. ff. de iure furan. de quo vide per bar. in leg. cornelia. ff. ad silentia et per ang. in dicto tractatu in parte fama publica precedere folio. xvj. in l. ij. co. ¶ Nonum inditium est in casu specialiter scilicet quando reperitur homo mortuus et aliquis fuit visus facere preparamenta ad rixam et erat inimicus et vicinus mortui: ut tenet bar. in lege. ff. in secunda co. ff. de questio. ¶ Decimum inditium est in furto ut si quis erant vicinus eius cui furtum fuit factum et erat persona male opinionis et fame: ut tenet bar. in dicta lege ff. de questio. ¶ Undecimum inditium est si quis post delictum commissum reperitur cum gladio euaginato et sanguinolento in loco in quo delictum fuit perpetratum ut tenet bar. in lege. ij. ff. de furtis de quo vide late per bal. et docto. in l. si. C. de probatio. ¶ Duodecimum inditium est quando famulus vel servens aufugit de domo domini: et alique res domini non apparent ut tenet glo. in auctoritate. de exhiben. et transmitten. reis. §. si vero etiam in parte factus nota cola. v. ¶ Item vide alios casus per gaudium in titu. de presumptio. et inditijs. et per bar. in lege: de minore. §. plurimum: et in lege ff. in l. ij. co. ff. de questio. et per fel. in c. venies. el. §. de testibus. et hippo. de marsylis in singulari. lv. Item que indicia sunt sufficientia ad condemnationem vide per gaudium in titu. de presumptio. et inditijs indubitatis. ¶ Sed circa premissa est magna dubitatio vtrum existentibus inditijs contra aliquem iudex teneatur eundem torquere si non vult vel possit hoc dissimulare. Et ange. et pau. de ca. in lege non quicquid. ff. de inditijs. et bal. in l. si. in fine. co. C. de probatio. tenent quod iudex existentibus inditijs poterit reum torquere non tamen compellitur si non vult. Sed certe hec conclusio non videtur mihi vera per tex. in l. quicumque in versiculo sane. C. de servis fugiti. ubi dicitur tex. oportet questionem haberi vel torqueri oportet nam verbis oportet inducit necessitatem ut tenet etiam in lege in bone fidei in l. ij. co. in fine. C. de rebus creditis si ergo inducit necessitatem non po-

terit iudex hoc dissimulare: Et ista conclusio tenet bar. et latius alex. in lege. gallus in principio. ff. de libe. et posthu. Sed forte pro concordia potest breviter dici quod aut iudex procedit per viam inquisitionis aut per viam accusationis. In primo casu quando per viam accusationis: tunc iudex tenetur reum torquere existentibus legitimis inditijs: alias tenebitur in iudicatu. et ita tenet bar. in l. si. in. §. col. in medio. ff. de questio. et quod bar. loquatur ibi quando iudex procedit per viam inquisitionis patet clare: quia lex illa loquitur quando proceditur de officio iudicis et bar. tenet quod dixi explanando et declarando illam legem. pro qua conclusione bene facit glosa in c. §. de confessis. lib. vj. et glosa. et ibi bar. in fine in lege. si qua pena. ff. de verbo. signi. et soan. fab. in §. §. in l. ij. col. ad si. in l. de actio. pro qua conclusione est expressa doctrina ange. in dicto suo tractatu. folio. iij. in. §. col. ad quod facit quod notant bar. et docto. in lege. l. ij. §. hoc autem inditium. in. §. co. in fine cum prin. seq. ff. de damno in facto. licet additionator bar. in c. §. iudices in parte cuius interest de pace iura. firman. faciat distinctionem an aliquis sit promotor fiscalis: et tunc iudex non teneatur alias teneatur. In secundo casu quando procedit per viam accusationis non tenetur iudex reum torquere: nisi hoc expresse petatur per accusatorem: et si per accusatorem petatur tenebit iudex reum torquere: per glo. notabile in lege quicumque in parte oportet. C. de servis fugiti. et glosa in l. quavis in parte questionibus. C. ad l. in l. de adulte. et ita tenet expresse bal. in c. §. iudices in fine co. de pace iura. firman. in visibus feudorum. et idem tenet alex. in additio. ad bar. in l. si. in. §. co. in parte. §. si ritium. ff. de questio. et idem tenet bar. in lege. l. ij. §. hoc autem inditium. in. §. co. ff. de damno in facto. ¶ Istalicer sub compendio verborum breviternotare: quia sunt quotidiana. ¶ In eadem lege ibi esten presos como si non fuessen. De ista materia vide tex. bar. et docto. in l. §. ff. de penis. et latissime per docto. in leg. si quis id quod ff. de iurisdictione. omnium iudicum:

Lex. lxxx.

El marido no pueda acusar de adulterio a vno de los adulteros seyendo viuos: mas que a ambos odultero et adultera los aya de acusar, o a ninguno.

In l. lxxx. ibi: a vno de los adulteros. Per istam legem corrigitur tex. in hoc puncto. in lege. ij. in principio et in lege denicasse. §. ff. ad l. in l. de adulterio. et tex. in l. ij. ff. de libe. v. ordinatio. rega. Sed circa materia huius. l. primo dubitatur si vnus ex adulteris sit mortuus possit maritus alium viuentem accusa-

re. Et dicitur quod sic ut in lege miles. §. socrer in versis adulterij. ff. ad l. iulianam de adulterio et in adulte. co. titu. pro qua conclusione est hic tex. in quantum dicit: seyendo viuos: a contrario sensu.

¶ Secundo dubitatur quis iudex sit competens ad cognoscendum de crimine adulterij: an iudex secularis vel ecclesiasticus. De quo vide late per

Matéria. l. lxxxj.

prepositum in. c. ex parte. in fine. col. de sponsa.
z in lege. liij. titulo. xvij. partita. vij. ¶ Tertio
dubitatur/ quis possit accusare adulteros. Cir-
ca quod breuiter dic q aut loquimur de iure cō-
muni aut de iure regni. In primo casu quando
de iure cōmuni: dic q possunt accusare persone
posite in leg. quāuis. C. ad. l. iulianā de adulterio.
z non alie. Nam ad illas tantum est coarctata
ista accusatio adulterij scilicet ad patrem/ fratrem
patruum/ z auunculum. Quod est intelligendū
tanti de patre adultere/ quam de patre mariti/ z
similiter de alijs cognatis ibi enumeratis vt te-
net sal. ibi. z post predictos nulus alijs admit-
titur ad huiusmodi accusationem vt tenet sal. in
dicta lege. quāuis. Quod patet clarissime taz
in principio dicte leg. quāuis qz in versiculo se-
cundo. vbi loquit per dictionē taxatiuā: nec per
hoc crimē adulterij desinit esse publicū vt tenet
bar. in leg. s. ff. de publicis iudi. ¶ In secundo
casu/ quando de iure regni/ dic q tex. in liij. ti-
tu. xvij. partita. vij. disponit expresse/ q persone
de quibus in dicta leg. quāuis de quibus supra
dictum est possunt etiam accusare de huiusmodi
adulterio. Sed tex. in lege. liij. titulo. vij. lib. liij.
foro leg. disponit/ q si maritus non vult acusa-
re adulteros nec cōsentire q alius accuset tunc
nullus poterit accusare: z per illaz legem dicunt
quidam q hodie non accusat de adulterio/ nisi
solus maritus. Sed certe ponderando leges il-
lam aperte disponit contrarium: quia dicit qz si
maritus non vult accusare/ nec cōsentit q alius
accuset/ tūc nullus poterit accusare: alias si ma-
ritus non cōtradixit/ disponit q alij possunt ac-
cusare. Quod intellige de personis cōsentis. in
dicta leg. quāuis z in dicta lege. s. titulo. xvij.
partit a. vij. vbi supra dictū fuit. ¶ Et sic secun-
dum hoc tene conclusiue/ q si maritus nō vult
accusare nec cōsentit q alius acuset tunc nul-
lus poterit accusare. Sed si maritus expresse cō-
sentit/ q persone de quibus in dicta lege. quā-
uis aculent tunc poterit alius qz maritus accu-
sare. ¶ Ex quo inferitur/ q si maritus est furto-
sus/ vel mentecaptus poterit vnus de predictis
personis accusare. z ita tenet montanus in dicta
lege. liij. titulo. vij. libro. liij. foro. l. ¶ Et idem e-
rit stante marito presente/ tacente/ z nō contra-
dicente per tex. in dicta leg. liij. z ita tenet ibi mō-
talu. ¶ Sed si maritus est absens z ignorat vxo-
rem suam adulterium cōmississe nō poterit ali-
quis accusare donec cōstet an maritus velit ac-
cusare vel q alius acuset/ vel non. p. tex. in dicta
lege. liij. foro z ita practicatur. ¶ Quarto dubi-
tatur quis possit occidere adulteros. De q vide
que dicam in lege. lxxxij. infra eod. ¶ Quinto

dubitatur/ vtrum quis possit intentare acusa-
tionem de adulterio per procuratorem z dic q
non vt tenet bar. in lege miles. s. quidam. ff. ad
l. iulianā de adulterio. ¶ Sexto dubitatur/ si ma-
ritus parcat vni ex adulteris possit alterum ac-
cusare: z dicit q non/ imo parcendo vni censetur
z alteri parcere. per istam legem notabilem. ad
quod benefacit tex. in lege. ij. titu. xv. libro. vij.
ordinatio. rega. z est tex. in lege adulter. s. si. ff.
ad leg. iulianā de adulterijs. ¶ Septimo dubi-
tatur/ si maritus pepercit vxori sue adulterium
quod cōmissit vtrum possit eandem accusare de
adulterio nouiter post dictam reconciliationem
cōmissum. z sal. in lege. qm alexandrinū in fine
col. C. ad. l. iulianā de adulterio. tenet q non. Sed
contrarium tenet prepositus in. c. plerūqz de do-
natione inter vtrum z vxorem. z jo. lupi de pa-
la. rub. in sua repe. fol. li. in. liij. col. pro qua con-
clusionem est tex. a contrario sensu in lege. vij. ti-
tulo. xvij. partita. vij. de quo vide per salicetū in
lege. castitati. C. de adulterio. ¶ Octauo dubi-
tatur/ si vxor viuente marito non fuit de adulte-
rio accusata/ vtrum possit mortuo marito accusa-
ri De que vide tex. z docto. in lege si. C. ad. l. iul-
lianā de adulterio z ange. in suo tractatu malefi-
ciorū. in glo. chemehai adulterato la mia dona.
in. liij. co. z tex. in. l. iij. titulo. xvij. parti. vij.
¶ Nono dubitatur vtrum maritus possit mor-
tua vxore instituere accusationem adulterij ad
finem vel quo ad effectum lucrande dotis. De
quo vide tex. z docto. in lege si. C. de adulte.
¶ Decimo dubitatur/ si maritus verberauerit
acriter vxorem propter quod vxor fugit de do-
mo mariti z cōmissit adulterium: vtrum maritus
possit eandem accusare: de quo vide per Jo. lu-
pi in dicta rep. fo. x. in. liij. co. ¶ Undecimo du-
bitatur si vxor alicuius cōmissit adulterium si
postea maritus ipsam reconciliauerit cum pa-
cto vel cōuentionem: vt remaneat ipsi marito
dos/ z omnia alia bona an tale pactū vel cōcor-
dia valeat vide per jo. lupi in dicta repe. fo. xvj.
in. j. co. z vide tex. in. l. si. titu. xliij. partita. v.
¶ Duodecimo dubitatur/ vtrum liceat marito a-
licuius mulieris de pudicitia per aliquem atten-
tate cōgregare gentes z dicere vxori q fingat
se prebere aures z dare sibi tempus z oia alia/
ad hoc vt veniat ad perpetrandum adulterium/
z postea qz venerit an possit illū percutere. z pau-
de ca. notabiliter in cons. cxcij. in. ij. volu. tenet
q etiam si maritus illum occidat non patietur
penam mortis nec penam delicti ordinariā per
tex. in lege. si quis seruo. C. de furtis. ad quod
bene facit tex. in lege. si adulterium cum incestu
s. imperatores. ff. ad. l. iulianā. de adulterio.

CSi alguna muger estando con alguno casada, o desposada por palabras de presente en faz dela sancta madre yglesia cometiere adulterio: que aunque se diga z prueue por algunas causas z razones que el dicho matrimonio fue ninguno: ora por ser parientes en consanguinidad, o afinidad dentro de el quarto grado, ora porq qualquiera dellos sea obligado antes a otro matrimonio, o aya hecho voto de castidad de entrar en religion, o por otra cosa alguna, pues ya por ellos no quedo de hazer lo que no deuián, que por esto no se escusen a que el marido pueda acusar de adulterio assi ala muger como al adultero, como si el matrimonio fuesse verdadero: y mandamos que en estos tales que assi hauemos por adulteros y en sus bienes se execute lo contenido en la ley del fuero delas leyes que hablan cerca delos que cometen de licito de adulterio.

In l. lxxxj. ibi: o desposado por palabras de presente. Nota z amplia l. nostram. q̄ idē est si per verba de futuro / dum tñ non cōmittatur adulteriū in figura matrimonij. vt est tex. in l. si vxor. §. diuus. ff. ad. l. iulij. de adulte. licet secus si in figura matrimonij cōmittatur. vt in l. miles. §. q̄rebat. z ibi gl. ff. ad. l. iu. de adul. In eadē lege ibi: que el dicho matrimonio fue ninguno. scz propter aliqd̄ impedimentū legitimū: non tñ propter defectū cōsensūs: quia tunc non haberet locū dispositio legis n̄re. vt in c. ad dissoluendū. z ibi abb. in. ij. notabili d̄ desposatio. impube. z per istā. l. corrigitur tex. in l. si vxor. §. diu. in fine. ff. ad. l. iulij. de adulte. vbi cōtrariū disponebatur. ¶ In eadē lege ibi: assi a la muger como. Extende dispositio n̄re legis. etiā si talis vxor iam sit cū alio nupta: vt est tex. in l. nupta. ff. ad. l. iulij. de adulte. d̄ quo vide tex. in l. ij. ti. xvij. par. vij. ¶ In eadē lege ibi: y en sus bienes se execute. Nota ex ista. l. q̄ mulier propter adulteriū nō solus perdit bona dotalia. sed etiā oīa alia boua: in quantū lex ista loquit̄ generaliter / z ideo ḡnalter debet intelligi: vt in l. de pretio. ff. de publicia. pro qua cōclusionē est tex. clarior in l. lxxxij. infra prima z in l. j. ti. vij. li. iij. foro. l. z in l. ij. ti. xv. li. vij. ordina. rega. z tenet montalu. in l. si. ti. ij. lib. iij. foro. l. in parte pierda. z idē tenet expresse petr. geraldī in singulari. xlviij. intantū q̄ si mulier vidua mortuo marito cōmittat stuprū pdit dotē vt tenet pau. de ca. in consi. cxxj. z petrus geraldī in dicto loco. de quo tñ vide q̄ dixi in lege. xliij. supra eo. ¶ Sed predictā cōclusionēz q̄ habet q̄ marit. ppter adulteriū lucrat̄ dotē. z alia bona vxoris limita primo / qñ talis vxor adultera haberet filios cōmunes ex eodē matrimonio vel etiā ex alio matrimonio: dñ tñ sint legitimī / q̄ casu maritus nō lucrat̄ dotē nec alia bona: vt in l. j. ti. vij. li. iij. foro. l. De q̄ vide per jo. lupi de pala. rub. in sua repe. fo. x. in. iij. ca. ¶ Secdo limita in casu quo pmittens dotē esset stipulatus dotez sibi

reddisolu. ma. quo. casu maritus nō lucrabit̄ dotē vt in l. lex morte. in versiculo. simili quoqz mō C. de pactis cōuē. z t3 glo. z do. in. l. si dotē marito. C. de iure doti z bal. in. l. illd̄ C. cōia vtriusqz iudī. De q̄ vide oīno nico. boerū. in additio. ad dñū. in regula. nō debet. in finali additi. d̄ reg. iuris. li. vij. ¶ Tertio limita qñ marit. tenet cōcubinā: qz paria delicta mutua cōpēsatiōe tollunt. vt in l. viro atqz vxore. ff. soluto ma. z in. c. significasti. de adulte. z ita tenet pau. de ca. in cōsilio. ccccij. in p̄mo volu. in nobis. z phi. deci. in regula sem p. ff. de regu. iuris. de q̄ vide per jo. de pala. rub. in sua rep. fo. x. in. iij. co. ¶ Quarto limita / qñ maritus sine causa expulit vxorem d̄ domo sua q̄ postea adulterata est nā tñc marit. nō lucrabitur dotē nec alia bona vt tenet ancha. in psi. ccccix. De q̄ vide p̄ jo. lupi in. d. rep. fo. x. in. iij. co. z fo. lxj. in. iij. co. ¶ Quinto limita / qñ vxor cōmitteret adulteriū ppter lenociniū mariti / quo casu marit. nō lucraretur dotē nec alia bona vt in l. ij. §. lenociniū. ff. ad. l. iulij. de adulte. z in l. vij. ti. xvij. par. vij. Itē ē notādū q̄ nō solū adultera perdit dotē z alia bona vt d̄ cū est: sz etiā adulter masculus pdit bona sua p̄ tex. in. d. l. ti. vij. li. iij. foro. l. z in l. ij. ti. xv. li. vij. ordin. reg. Qd̄ tñ limita in casu / quo habeat filios legitimos. p̄ tex. in. d. l. j. d̄ q̄ vide ēt q̄ supra p̄rie dixi. Sz circa p̄missa dubitatur vtrū vxor ppter adulteriū nō solū pdat dotē datā sz ēt dotē pmissā. z bal. in. l. si. in. ij. co. ante fi. C. de dotis pmissio. z bar. in cōsilio. cxxij. incipiēti statuto ciuitatis euge. dicit̄ / q̄ maritus lucrabitur tā dotē datā qz pmissā si interueniat mora ex p̄te pmittētis in nō soluēdo dotē als nō. z idē tenet ange. z pau. de ca. z roge. vt ibi refert alex. in addi. ad bar. in. l. iuben. §. sane. C. d̄ sacrosā. eccl. Sed idē bar. in. l. iuben. §. sane z contra rñ dicens q̄ siue sit mora / siue nō nuqz marit. lucrabitur dotē pmissā nōdum traditam. Et idem videtur velle pau. de ca. in lege. si marito. ff. soluto matrimonio. Sed Sal. in lege. cuncte

Abateria. l. lxxij.

in. s. co. C. de donatione ante nuptias. et alex. in additio. ad bar. in dicto. §. sane tenent indistin-
cte / q̄ maritus lucratur tā dorem datā. q̄z pro-
missas: siue interueniat mora / siue nō. et ita etiā
tenet matthe. matthesa. in notabili. lxxij. et joā.
lupi de pala. rub. in sua repe. fo. x. in. iij. co. §. ha-
beat alium et quartū. ¶ Et pro ista conclusione
est tex. post glo. secundum bal. ibi / in lege. mulie-
ri. ff. de conditioni. institutio. et pro ista conclu-
sione est tex. iuncta glo. in lege. cum post mortem
§. i. versiculo. Sed his de quo. ff. de admini. tu-
to. et lege. ex morte. C. de pactis convenientis.
in quantum dicit / dederit seu promiserit. et ideo
tenet glosa in lege. si donatari⁹. §. si. in parte dñi
taxat. ff. de conditio. in causa data. et glosa pri-
ma in dicta lege. mulieri. ff. de condi. institu. et
pro ista conclusione bene facit textus in lege. §.
titulo. viij. libro. iij. foro. l. et in lege. §. titulo. xv.
libro. viij. ordinatio. rega. l. que leges loquun-
tur generaliter tam in dore data / q̄z promissa /
ergo generaliter debent intelligi. vt in lege de

pretio. ff. de publicia. ¶ Nec obstat prima opi-
nio Bal. et sequentiū. nec secunda opinio Bar.
quia ipsi loquuntur in casu diuerso / quando sta-
tutum / siue lex diceret / q̄ maritus lucratur cer-
tam partem doris dare. nam ipsi dubitant / si ta-
le statutum debeat extendi ad dore promissam:
quasi dicat / q̄ si statutum simpliciter loqueretur
simpliciter intelligeretur: et sic eorum opinio fa-
cit pro / et non contra: et pro nunc transeo cum
ista opinione / quam teneatis. ¶ Item dubita-
tur / vtrum maritus propter adulterium lucre-
tur dorem ante traditionem vxoris ad domum
factam / et antea q̄z festiuitas nuptiarum celebretur.
Et dic q̄ sic / per tex. in lege secunda. titulo
xv. libro. viij. ordinatio. rega. De quo vide per
Bar. in leg. nihil. ff. de reorum amora. et latissi-
me per Sal. in leg. cuncte. C. de donatione ante
nuptias. et per zachariā in additio. ad Abb.
in rubrica. de sponsalibus. in parte / per predi-
cta / cum additione sequente pro qua conclusio
ne est hic textus in lege nostra.

¶ Ley. lxxij.

¶ El marido que matare por su propria auctoridad al adultero et ala adultera: aun
que los tome in fragranti delicto, et sea justamente becha la muerte, no gane la dote
ni los bienes del que matare: salvo si los matare, o condemnare por auctoridad de
nuestra justicia: que en tal caso mādamos que se guarde la ley del fuero de las leyes
que eneste caso disponen.

In l. lxxij. in principio ibi: el marido q̄ ma-
tare. Circa materiam huius leg. vide tex-
tus in. l. si ab hostib⁹. §. si. ff. soluto matrimonio.
que concordat cum dispositione nostre legis: d̄
qua materia vide ibi per docto. et per bal. in le-
ge hereditas. C. de his quibus vt indignis. vbi
loquitur quādo maritus non occidit: sed vulne-
rauerit vxores. De quo etiā vide so. lupi de pa-
la. rub. in sua repe. folio. xlviij. in. §. et in. iij. col.
cuni sequen. ¶ Sed primo dubitatur / quis pos-
sit occidere adulteros. Ad quod breuiter dic: q̄
aut loquimur de iure cōmuni aut de iure regni.
In primo casu / quando de iure cōmuni / est di-
cendum / q̄ pater poterit occidere adulteros p-
pria auctoritate deprehētos in adulterio in do-
mo in qua habitat ipse p̄r vel in domo viri adul-
teriū passi / et nō alibi: dñi tñ occidat tā adulteriū
q̄z adulterā in cōtineti vt in. l. p̄r cū trib⁹ seq. ff.
ad. l. iulianā. de adul. vbi etiā disponit / q̄ poterit
occidere quencunqz adulteriū etiā nobile. Cir-
ca quod nota / q̄ predictae leges loquuntur in pa-
tre habente filiā adulterā in potestate / non ta-
men in patre non habere filiā in potestate. S3
cū hodie filiū vel filiā per contractū matrimo-
nij liberetur a patria potestate / vt in. l. xvij. su-
pra eo / videtur q̄ hodie non possit talis pater a

dulteros occidere. Sed contrariū credo veri⁹:
vt infra dicā. Item maritus de iure cōmuni po-
terit occidere propria auctoritate adulteriū vñ
non tamen nobile vt in lege marito. ff. ad. l. iu-
liāz de adulterio. Item de iure cōmuni nullus
alius poterit occidere adulteros propria aucto-
ritate vt notatur per docto. in. l. gracus. C. ad.
l. iulianā. de adulterio. In secundo casu quādo
loquimur de iure regni / quidā dicunt / q̄ solus
maritus poterit adulteros occidere. per tex. in
l. iij. titulo. viij. lib. iij. foro leg. ¶ Sed male di-
cunt: quia nō reperitur lex / que in hoc corrigat
ius commune: imo expresse disponitur in lege.
xiiij. titu. xvij. parti. vij. q̄ pater possit occidere
adulteros / id tantum / q̄ non solum pater / sed
etiā frater / et patruus / et auunculus / et alie per-
sone / que possunt adulteros accusare / poterunt
etiā occidere. per tex. notabilem in leg. pe. ti-
tu. viij. libro. iij. foro leg. Per quod pater q̄ ho-
die ad hoc non curatur de patria potestate / sed
sufficit q̄ sit pater cum ista facultas detur etiā
fratribus et aliis consanguineis: de quibus di-
ctum est per tex. in dicta lege. penulti. Item li-
cet maritus de iure cōmuni non possit occi-
dere adulteriū nobile: hodie tamen poterit
tā nobile q̄z innobile et in quocunqz loco adulte

ros inuenerit in fragrati delicto. per tex. in leg. ij. ri. xv. li. viij. ordina. rega. z sic patet q non solum ius civile in hoc non corrigitur. imo cōfirmatur / z extenditur: nā extenditur ad patrem non habentem filiā in potestate z ad alios consanguineos / de quibus supraproxime dixi. z q̄nrum ad virum extenditur ad omnem adulterum tam vilem quam nobilem / z in quocunq; loco. **I**ntantū / q̄ poterit etiam occidere clericus in adulterio deprehensum: vt notatur in. c. in. de sententia excomunicata. Item est notandum / q̄ ille / qui potest adulteros occidere potest etiam eos castrare / vel aliter ad libitum vulnerare. per tex. notabilem. in lege nec ea. ff. ad. l. iuliam. de adulterio. qd̄ est notandū in practica. **S**ecundo dubitatur / vtrū maritus possit cōmittere alicui tertio facultatē occidendi adulteros z dic q̄ nō vt tenet sal. in leg. gracus. in si. co. C. ad. l. iuliam. de adulterio. de quo tñ vide per bal. in. c. s. si quis vero. de pace iura. firman. in vñibus feudoz. z p̄ auge. de aretio in tractatu malificiozum. in glo. sa chemeari adulterato lamia dona. in. ij. col. z per alex. in lege. si cum dorem. q̄ trāsgrediamur ff. soluto matrimonio. Quod est verum / nisi talis facultas cōmittatur filiis per patrē. per tex. in leg. gracus. C. ad leg. iuliam. de adulterio. de quo vide ibi per sal. z docto. **T**ertio dubitatur / si vnus ex adulteris aufugit / vtrū maritus possit occidere alium / qui non aufugit. Et dicatis q̄ sic. vt est tex. in lege. adulter. in principio. ff. ad leg. iuliam. de adulterio. z in lege. nisi il inter-

rest. eo. ritu. licet contrarium disponat tex. in. l. xciiij. in. l. styli. q̄ de consuetudine nō seruetur in practica. **Q**uarto dubitatur vtrum maritus vel etia alius occidendo adulteros peccet mortaliter. Et dicatis q̄ sic quia permissio iuris civilis non excusat a peccato. vt tenet glosa in c. inter hec. xxxij. questione. ij. q̄z reputat singularē. abb. in. c. interfecisti. de homicidio. z jas. in leg. vbi pactum. C. de transatio. **I**n eadē lege ibi. no gane la dote. Per istā legem approbatur conclusio matthe. mathesa. in notabil. lxxij. quā vide. **E**t an marit' lucretur dorem vxoris adulterium cōmittentis in casu / in quo non accusat vxorē de adulterio. Vide per bar. in leg. miles. q̄ socer. in fine. z ibi per alex. in ad. di. ad bar. ff. ad. l. iuliam. de adulterio. z per alex. in leg. cum mulier. ff. soluto matrimonio. In eadem lege ibi: ni los bienes del que matara. Nota ex ista lege / q̄ tam adultera quam adulter ppter adulterium perdit tam dotem / quam omnia alia bona vñdecunq; que sita. De quo vide que dixi in lege supraproxima. **I**tem est notandum / q̄ maritus occidens vxorē propria auctoritate / non succedit ei secundū formam tex. in authē. propterea. C. vnde vir z vxor vt tenet bal. in lege. s. C. vnde vir z vxor. z vide bal. in. l. non sine. in. s. co. C. de bonisq; liberis. **I**n eadem leg. ibi: saluo si los matara. Nota ex ista lege singularit' / q̄ si marit' occidar adulteros de licencia iudicis / Incratur eorum bona. De quo vide que dixi in lege supra proxima.

¶ Ley. lxxvij.

Quando se prouare que algunt testigo depuso falsamente contra alguna persona, o personas en alguna causa criminal: en la qual si no se averiguasse su dicho ser falso a aquel, o aquellos contra quien depuso merecia pena de muerte, o otra pena corporal: que al tal testigo averiguando se como fue falso le sea dada la misma pena en su persona z bienes, como se le deuiera dar a aquel, o aquellos contra quien depuso sepando su dicho verdadero: caso que en apuellos contra quien depuso no se execute la tal pena pue por el no q̄do de dar se la. Lo qual mādamos q̄ se guarde y execute en todos los delictos de qualquier calidad que sean: y en las otras causas criminales z civiles mandamos que contra los testigos que depusieren falsamente se guarden y executen las leyes de nuestros reynos siue sobre ello disponen.

In. l. lxxvij. in principio. De materia huius leg. vide tex. in lege. s. q̄ z in lege. eos. z in leg. si quis legatum. z vtrobiq; per Bar. ff. ad leg. corneliam. de falsis. z per Bar. in lege. qui bona. s. si quis stipulatus. ff. de damno infecto. z de Auge. de aretio in suo tractatu malificiozum. in glo. falsario. folio. xxxij. in. ij. co. in fine z vide tex. z docto. in lege. Nullum. C. de testibus: z tenet in lege. xliij. titu. xvi. partita. ff. z tex. in leg. xliij. titu. viij. lib. ij. foro leg. z tex. in lege. ij. titu. xij. lib. ij. foro leguz. z text. in lege.

cxv. z in leg. xxxvij. in lege styli. z text. in leg. ij. titulo. vj. lib. viij. ordina. rega. z in pragmatis huius regni. folio. xxxvj. z fo. lv. z vide per Salic. in lege. s. C. de rebus credi. z per Abb. z docto. in. c. s. de crimine falsi. z Depositorium in. c. ex litteris. el secundo in. ij. co. in fine. de spōsa. z Bal. in cap. s. infurta. in fine. de pace iuramento firman. in vñibus feudozum. z practice cam Ferrariam in parte / forma iuramenti testium. in vers. z falsitate folio. xxxvij. in. ij. co. quam vide.

Abateria. l. lxxxiij.

LEY. final.

CY caso que los dichos Rey y Reyna mis señores padres viendo q̄ tanto cumplia al seruicio de Dios y al bien destos mis reynos y subditos de ellos temian acordado de mandar publicar las dichas leyes: pero a causa del ausencia del dicho señor Rey mi padre de estos reynos de Castilla, y despues por la dolencia y muerte de la Reyna mi señora madre, que aya sancta gloria, no huuo lugar de se publicar como estaua por ellos acordado. E agora los procuradores de cortes q̄ en esta ciudad de Toro se juntaron a me jurar por Reyna y señora de estos reynos me suplicaron que pues tantas vazes por su parte a los dichos Rey y Reyna mis señores les hauiya sido suplicado que en esto mandassen proueer, y las dichas leyes estauan con mucha diligencia hechas y ordenadas, y por los dichos Rey y Reyna mis señores vistas y acordadas, de manera que no faltaua sino la publicacion de ellas que considerando quanto prouecho a estos mis reynos de esto vernia, que por les hazer señalada merced, tuuiesse por bien de mandar pregonar las, y guardar las como si por el dicho Rey y Reyna mis señores fueran publicadas, o como la mi merced fuesse.

In leg. finali: sibi. Y en los pleytos y causas que de aqui adelante. Circa materiam huius legis dubitatur/ vtrum leges iste extendantur ad causas preteritas nunc decidendas. De quo vide late per Barto. in leg. Omnes po-

pulos. in. xliij. col. cum sequentibus. ff. de iustitia y iure. y per Linum y docto. in leg. Leges y constitutiones. De legibus: y per Abb. y doctores in cap. Cognoscens. de constitutio.

Et per hoc sit finis huic operi impositus ad delaudem y gloriam. Amen.

CY por que la guarda de estas dichas leyes parece ser muy cumplidera al seruicio de Dios y mio: y ala buena administracion y execucion dela justicia, y al bien y pro comun destos mis reynos y señorios: mando por este quaderno de estas leyes: o por su traslado signado de escriuano publico: al principe don Carlos mi caro y amado hijo: y a los infantes: duques: cōdes: marqueses: perlados: y ricos omes: y maestros delas ordenes: y a los de mi consejo y oydores de las mis audiencias y alcaldes: y otras justicias y oficiales dela mi casa y corte: chancillerias: y a los commendadores: y subcōmendadores: y alcaydes delos castillos y casas fuertes y llanas: y a los mis adelantados y concejos: y personas y justicias: regidores: caualleros y escuderos: oficiales y omes buenos de todas qualesquier ciudades y villas y lugares de los mis reynos y señorios: y a todos mis subditos y naturales de qualquier ley, estado y condicion que sean a quien lo contenido en las dichas leyes, o qualquier de ellas atañe, o atañer puede, o a qualquier de ellas que vean las dichas leyes de suso encorporadas: y cada vna de ellas, y en los pleytos y causas que de aqui adelante de nuevo se mouieren y escomençaren, guarden, y cumplan, y executen, y las hagan guardar, y cumplir, y executar en todo y por todo: segun que en ellas y en cada vna dellas se contiene, como leyes generales destos mis reynos: y los dichos juezes juzguen por ellas: y los vnos ni los otros no vayan, ni passen, ni consientan y: ni pasar contra el tenor y forma de ellas en algun tiempo: ni por alguna manera so pena dela mi merced, y de las penas en las dichas leyes contenidas: y de esto mande dar esta mi carta y quaderno de leyes firmada de el nombre del Rey mi señor, y padre, y administrador. y gouernador de estos mis reynos y señorios: y sellada con el sello de el Rey y Reyna mis señores padre y madre: por que ala sazón no estaua hecho el sello de mis armas: y mando que sean apregonadas publicamente, y en la mi corte: y que dende en adelante se guarden y aleguen por leyes generales de mis reynos: y mando alas dichas mis justicias y a cada vno dellas en sus lugares y jurisdicío-

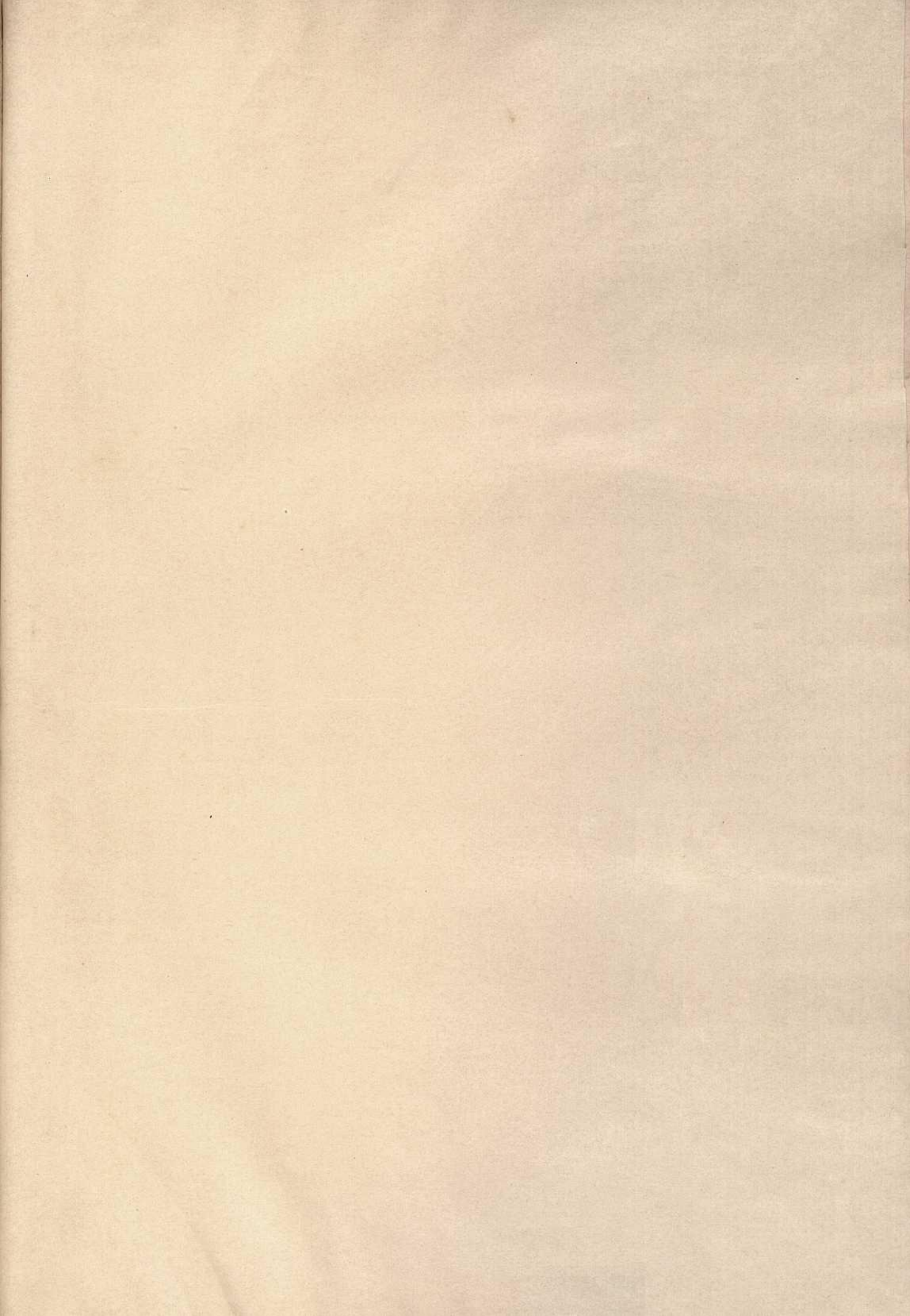

nes que luego las hagan pregonar publicamēte por ante escriuano por las plaças
 7 mercados 7 otros lugares acostumbrados: 7 mando a los del mi consejo que den
 7 libren mis cartas 7 sobre cartas deste quaderno de leyes para las ciudades 7 vi-
 llas 7 lugares de mis reynos y señorios donde vieren que cumple y fuere necessa-
 rio: 7 los vnos ni los otros no hagades ni hagan ende al por alguna manera so pe-
 na dela mi merced, y ð diez mil marauedis para la mi camara a cada vno por quiē
 sincare de lo assi hazer 7 cumplir: 7 mando al ome que vos esta mi carta mostrare q̄
 vos emplaze que parezcade ante mi en la mi corte del día que vos emplazare fasta
 quinze dias primeros siguientes. Y mando so la dicha pena a qualquier escriuano
 publico que para esto fuere llamado, que de ende al que vos la mostrare, testimo-
 nio signado con su signo: porque yo sepa en como se cumple mi mandado. Bada en
 la ciudad de Toro a siete dias del mes de março, año del nascimiento ð nuestro sal-
 uador Jesu christo de mil 7 quinientos 7 cinco años. Yo el Rey. Yo Gaspar de gri-
 cio secretario de la Reyna nuestra señora las hize escriuir por mādado del señor rey
 su padre administrador y gouernador destes sus reynos. Joannes episcopus Cor-
 dubensis, Licentiatus çapata, Ferdinandus tello licentiatus, Licentiatus morica
 Doctor carauajal. Licentiatus de Sanctiago registrada. Chanciller.

Impresso en Medina del Campo, por Mattheo y Francisco del Cato,
 A costa de Juan Moreno mercader de libros.
 Ms. B. lv.

In die, domini, Lome xi mane, R. Laf
Blea no 20182 1/2
Ingalama x cae te is R. s. Monto

Ordens e Receitas
de Casimiro

Nº Caixa
A-16